Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

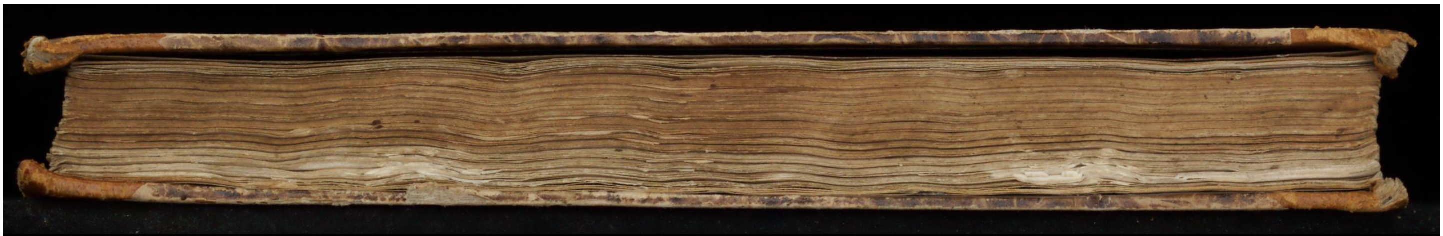
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

9.-

(Delfis)

Zoo als blijkt uit de groote letters
welke wel te Delft niet te Antwerpen
zijn gebezigd

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Ing.
G 59.
GW 8416
CA. 582

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Quatuor nouiſſima dyoniſy carthuſienſis

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Tabula.

¶ De conexione ⁊ ordine horum quattuor nouiſſimo rum. Articulus primus.
¶ Qꝫ metuenda ⁊ amara ſit mors corporalis in ſeipſa et ex naturalibus cauſis articulus ſecundus
¶ Qꝫ mors ſit iugiter ac vehementer metuenda ꝑpter periculoſiſſimas ſeu grauiſſimas temptationes quas habere ſolent agoniſantes mox morituri. articulꝰ tercius.
¶ Qꝫ metuenda ⁊ p̄mitanda ſit mors eo qꝫ poſt eam non eſt reditus ad ſtatum ꝓmerēdi penitēdi ⁊ recuꝑandi negligentiā graciam ⁊ ſalutem articulus quartus:
Salubris ymaginatio de diſpoſicione hominis mo/rientis. Articulus quintus
¶ De diuerſis effectibus qui oriuntur ex conſideratio nibus atqꝫ timore mortis articulus ſextus
De primo effectu meditationis mortis videlicet de pa uore quē ſuſtinent morientes articulus ſeptimus
¶ De ſecundo effectu qui ex intenta mortis meditacio/ne conſurgit. Articulus octauus
De t'cio effcū ex meditatōe mortꝭ naſcēte arti. nonus
¶ De quarto effectu ex mortis meditatione ortum habente. articulus decimus
De quinto effcū ex meditatōe mortꝭ naſcēte arti. xi.
¶ De ſexto effectu ex meditatioē mortꝭ naſcēte arti. xij
Exhortatio ad mortem ſalubrem ex cōſideratioē ſubli mium ꝑſonaꝝ q̄ mortꝭ legibꝰ ſubiacuerūt articulꝰ xiij.

a2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

¶ Recitatio exēploꝝ ⁊ hiſtoriarū ex quibus debet homo accendi ad aſſiduam ꝑparationem articul⁹ xiiij :

De miſerijs ac erūpnis humane ↄdicōis articul⁹ xv.

De ſcdo q̄tuor nouiſſioꝝ puta de futuro dei iudicio cui art'bui pn̄t oēs act⁹q iam an̄ aſſig̃ti ſūt morti Arti. xvi

¶ Q valde metuendum ſit futurū iudicium dei ex diſtructione iuditiorum que deus exercuit interdum in hoc mundo: articulus xvij

De mult̄ rebus ex quarū cōſideratioē innoteſcit q̄ꝫ metuēdū ⁊ rigoroſū ſit futurū dei iudiciū tā gn̄ale in fine mūdi q̄ꝫ ꝑticulaē in ſinguloꝝ hominū obitu articul⁹ xviij :

¶ De terribilitate diuini iudicij ratione ſumme auctoritatis ⁊ extreme excellentie iudicis criſti Articul⁹ xix

¶ Q metuendum ſit dei iudicium ꝓpter infinitam ſapientiam eius: Articulus xx.

De horribilitate diuini iudicij propter omnipotentiam iudicis ſummi: articulus xxi

¶ De terribilitate et rigore diuini iudicij ex parte diuine iuſticie : Articulus xxij

¶ Q diuinum iudiciū ſit incompabiliter metuendū eo q ipſe iudex altiſſimus ſit iudex ⁊ pars articul⁹ xxiij

De horribilitate ac diſtrictione diuini iudicij ex parte beneficentie dei : articulus xxiiij.

De t'ribilitate diuini iudicij ex ꝑte iudicādꝝ arti. xxv.

¶ Q diuinum iudicium ſit ineffabiliter metuendum ex parte ſententie iudicis ⁊ retributionis finalis que eſt eterna damnatio aut ꝑfecta beatitudo articulus xxvi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

¶ De terribilitate generalis ex parte ſignorum q̄ illud
precedent. Articulus xxvij.
De terribilitate diuini iudicij ex parte diſpoſicionis in
qua mundus tunc ſtabit. articulus xxviij.
De horribilitate extremi iudicij ex pte excercituum iudi
cis ſummi qui aderunt ibi. Articulus xxix.
¶ Qꝫ diuinū illō gn̄ale iudiciū erit valde horrēdū ꝓpt' oīm
intellcūaliū ⁊ rōbiliū creaturaꝝ p̄n̄ciā Articulꝰ xxx.
De metuenda ſeueritate extremi iudicij ex parte eorum
qui accuſabunt iniquos. articulus xxxi.
De maxiā horribilitate extremi iudicij eo qꝫ de ſingul'
fiet diſtrictiſſiā exactio a iudice ſummo articulus xxxij.
¶ De ordine proceſſu ⁊ conſummatione extremi iu-
dicij. Articulus xxxiij.
Recitatio exempli terribilis ex quo patet veritas hoꝝ q̄
dicta ſūt de t'ribilitate ac rigoē diuini iudicij arti. xxxiiij
De t'cio nouiſſiōꝝ qđ ē pena inferni. articulꝰ xxxv.
¶ Qꝫ acerbitas infernalis pene attendi poteſt ex eiſdem
ex quibus conſideratur grauitas viciorum ac diſtrictio
diuini iudicij. articulus xxxvi.
¶ De multis que circa penas inferni ſunt conſi-
deranda. Articulus xxxvij:
De hijs ergo per ordinē conſequēter diſſeritur De eter
nitate infernalium tormentorum: articulus xxxviij.
De acerbitate penarum inferni: articulꝰ xxxix
¶ De diu'ſitate ⁊ varietate tormētoꝝ inferni Arti. xl
De vniu'ſalitate infernaliū tormentoꝝ articulꝰ xli:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

¶ De grauitate penarū inferni ex parte magne ⁊ miſere ⁊ deſolatiſſime ſocietatis damnatorū Articulꝰ xlij.

De diſpoſicione infernalis. articulus xliij

¶ De grauitate penarum inferni propt̃ irrecupabilitatē temporis hic amiſſi ⁊ damni inde ſecuti ⁊ de matẽa ⁊ puritate infernalium tormentorum: articulus xliiij:

De pena dãni damnatorum articulus xlv

¶ De acerbitate infernalium ſuppliciorum ex parte patientium. Articulus xlvi.

De acerbitate penarum inferni ex reuelationibus fide dignis fidelium pſonarum. articulus xlvii.

De penis purgatorij ſãcti patricij articulus xlviij

¶ De eadē materia ex tondali viſione articulꝰ xlix

De eadem materia ex libello de vita criſtine mirabilis. Articulus l.

De eadē matẽia ex reuelatōibꝰ ſcē brigide arti. li

¶ ꝙ mali criſtiani multo acerbius torqueantur in inferno q̃ꝫ infideles: articulus lij.

De acerbitate penarum purgatorij ⁊ inferni ex hijs q̃ leguntur de obitu ſancti iheronimi articulus liij

¶ Qualiter intelligenda ſint ea que tacta ſunt ex viſionibus prenarratis de ſupplicijs animarum in purgatorio et inferno. Articulus liiij:

De q̃rta q̃tuor nouiſſiõꝝ ſcꝫ de celeſti gl̃a arti. lv.

¶ ꝙ pius omnipotens ꝗꝫ creator ad eandem beatitudinem creauit genus humanū ad quam in exordio mūdi creauit ãgeloꝝ vniũſitatē ac ſublimitatem Arti. lvi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

¶ q̄ beatitudo ſanctorum in clara ⁊ immediata viſio/
ne dei conſiſtens ſit ineffabiliter glorioſa iocunda deifica
tiua atq̃ digniſſima: Articulus lvii.
De multis ⁊ magnis atq̃ innumerabilibus gau/
dijs beatorum: articulus lviii.
De multis ex quibus perpenditur q̄ inenarrabiliter
magna ſit beatitudo pulchritudo ornatus ⁊ gloria ſanc
torum in celo: articulus lix:
¶ De beatiſſima delicioſiſſima refectione ſanctorum
in celo: Articulus lx:
¶ q̄ ſancti in celo ex omni p̄te habēt copioſiſſimā rationē
atq̃ materiā multipliciū gaudiorum articulus lxi.
De quibuſdam iocunditatib᷑ animarum felicium et
hominum beatorum poſt diem iudicij quas angeli ſanc/
ti non habent: articulus lxii:
¶ de iocundiſſima felicitate ſanctorum ex parte glo
rioſe ſocietatis eorum: articulus lxiij.
De beatitudine electorum ex parte ameniſſimi
loci eorum: Articulus lxiiij:
¶ de varijs fructib᷑ ⁊ gaudijs et̄ne felicitat̄ arti. lxv.
Excitacio cordis ad appetendum inceſſabiliter ac feruē
ter beatitudinem eternalem: articulus lxvi.
De conſiderationis effectibus ac deſiderijs eterne feli/
citatis. articulus lxvii
Exhoratio ad promerendum beatitudinem eternalem
et qualiter compendioſius promereri ⁊ adipiſci poſſum᷑
eandem Articulus lxviij. et vltimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Incipiunt quatuoꝛ nouiſſima dyoniſij carthuſienſis.

Gens abſqꝫ conſilio eſt et ſine prudentia.
Utinā ſaperent et intelligerent ac nouiſſiā
ꝓuiderent deutronomei xxxij. ¶ Hec ver
ba locutus eſt ſpūs ſanctus ꝑ moyſen de
ꝓuīciis iniquis homibꝰ in quibꝰ non eſt
cōſiliū id eſt debita inquiſitio de agendis nec vera prudē
cia que eſt virtꝰ moꝛalis. Agenda nāqꝫ ⁊ adimplēda ſūt
dei p̄cepta que totā hoīm vitā dirigūt et gubernāt quali/
ter aūt adimplēda ſūt dei p̄cepta impij non inquirūt et ſi
eis q̄liter ſint implēda dicatᷣ non curant Sꝫ vt ſalomon
loquitur abſqꝫ vllo timoꝛe ꝑpetrāt mala ymmo letātur cū
malefecerint et exultāt in rebꝰ peſſimis Talium erroꝛi atqꝫ
ꝑiculis quaſi deus ait cōpatiens. Utinā ſaperēt. i. cū guſ
tu mentis agnoſcerēt q̄ꝫ ſūme ⁊ incompabiliter amādus
metuēdus ac honoꝛādus ſit deꝰ ōnipotens qui poteſt ſal/
uare et damnare. Unū in euāgelio. hoꝛtatur criſtus Eū ti
mete q habꝫ coꝛpꝰ ⁊ animā perdē in gehennā. Et intelli/
gerēt. hoc eſt aduerterent et penſarēt in q̄ꝫ ꝑiculoſo ſint ſtatu
q̄ꝫ viles. ingrati/inſipiētes/damnabileſqꝫ/cōſiſtant coꝛā
altiſſimo. De hijs enī Salomon dixit. Stultoꝝ numerꝰ
infinitus eſt. Nōne ſtulti ſūt omnes q volūtati optimi ac
fideliſſimi creatoꝛis ac dei ſui obediē renuunt ⁊ voluntati
crudeliſſimi hoſtis ſui dyaboli obtemꝑare nō ceſſant: qui
animas ſuas cotidie letalibꝰ vulneribꝰ ledere ⁊ occidē nō
verentᷣ infernaleſqꝫ penas ſibi augent grauiſſime atqꝫ excecа
tis oculis coꝛdis currūt ad inferos de quibꝰ ꝑ iheremiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ꝓphetam locuꝰ eſt deus: Quid iniquitatis inuenerūt in
me patres veſtri quia elongauerūt ſe a me ⁊ abierunt poſt
vanitatē ⁊ vani facti ſūt: Miſeri iſti: q̄admodū yſayas
ꝓphā teſtat᷑ Percuſſerūt fedꝰ cū morte ⁊ cū inferno pac/
tum inierūt de quibꝰ dn̄s ſubdidit. ac nouiſſima ꝓuideret
que ſi ꝓuiderēt inquirerēt vtiqȝ quid deꝰ ab ipſis exigeret
quid eis p̄cepit et qualit᷑ poſſent ei placere ꝑ obſeruātiam
p̄ceptorū/ꝑ diligentē quoqȝ ⁊ indefinentē cordis ſui cuſto
diam. Sicqȝ ſollicite ⁊ timorate ambulent in p̄ncia et aſ
pectu/ſūmi ac metuendiſſimi iudicis ſui. Cum ergo ꝓui
dentia nouiſſimorū ad huiꝰcemodi vitā excitet ⁊ inducat
de hijs nouiſſimis in hoc tractatu auxiliāte deo loqui intē
do. de quibꝰ tn̄ aliꝰ quidā venerabil' religioſꝰ cōpendioſum
edidit librū Nichilominꝰ de tam fructuoſa materia cōſcri
bi queūt ⁊ alia multa: que ille nō ſcripſit Inſup ſicut ſācti
patres cōcordit᷑ docuerūt/nouiſſima iſta ſūt q̄tuor ¶ Pri
mum eſt mors corꝑalis q̄ eſt vltimū ac t᷑minꝰ vite p̄ntis.
¶ Sc̄d̄m eſt iudiciū dei qđ eſt vltima ſentētia de homini/
bus dāda q̄ duo nouiſſima ſūt o̅ibus ſcilicȝ electis ⁊ re/
ꝓbis coiā ¶ Terciū eſt pena inferni q̄ eſt iniquoꝝ merces
finalis ¶ Quartū eſt beatitudo et̄na q̄ eſt elcōꝝ p̄miū vl/
timatū plenū ⁊ cōſūmatū. Deniqȝ opus hoc vr̄e gracio
ſe dn̄ationi o vir illuſtris optiē comes timorate ac prudēs
mi dn̄e deputaui qđ deuote atqȝ humilit᷑ offero

¶ De connexione ⁊ ordine horū q̄tuor nouiſſimoꝝ.

¶ Articulus primus:.

In o̅ibꝰ operibus tuis memēto nouiſſimorum

in ecclesiaſtico ſcriptura ſũt ũba hec in qbus admonem² vt
nouiſſima iſta iugiter ac indelebilit̃ nr̃e imp̃mam⁹ memo
rie et in cũctis que agim⁹ ea penſem⁹ ne deum in aliquo of
fendam⁹. Porro inter iſta nouiſſima primum eſt mors.
Scdm iudiciũ eſt. Terciũ damnatio infernalis q̃ztũ ad
iniuſtos ac rep̱bos: ſed nõ quo ad electos ⁊ iuſtos. Quar
tum eſt beatitudo celeſtis q̃ ſcdm ordinẽ ↄputandi vocatur
q̃rtũ nouiſſimorũ ad quã iã qdẽ p̱tingũt abſ3 int̃ medijs
purgatorij penis: videlic3 infãtuli baptiſati añ vſũ ratõis
moriẽtis ac martires ſãcti ⁊ aiẽ p̱fectoꝝ q̃ p̱ ſuis culpis in
vita hac ſatiſfecerunt plenarie. Aliqui vero ad felicitatẽ illã
p̱ueniũt p̱ purgatorij penas. Preterea q̃zuis mors corpalis
ſit in ſeip̃a valde penalis ac metuenda in tantum vt dicat
Phũs õniũ terribiliſſimũ ẽ mors nõ tamẽ eſſet tam metu
enda niſi eã mox comitarẽtur duo nouiſſima alia morte
horribiliora videlicet p̱ticulare iudiciũ qd̍ fit in obitu ſin/
gulorũ ⁊ pena inferni q̃ztũ ad rep̱bos ſeu pena purgatorij
quo ad quoſdã elcõs. Similit̃ q̃zuis tam p̱ticulare q̃z ge
nerale iudicium dei ſit ineffabiliter metuendum et rigoro/
ſum in tantũ vt dicat Apoſtolus. horrendũ eſt incidere in
manus dei viuentis. Et ſanctus Iob. Quis michi
tribuat vt in inferno protegas me et abſcondas me do/
mine donec pertranſeat furor tuus. Attamen iudicium
dei non eſſet tam metuendum niſi tam graue et eterna/
le ſupplicium concomitaretur illud in reprobis. Pe/
na ſcilicet infernalis. pena quoq3 purgatorij formidan
da eſt valde quia vt aſſerit beatus. Auguſtinus.

pena illa excedit omnia mūdi huiꝰ tormenta q̄ȝuis marti
res ſancti acerbiſſimas ſuſtinuerūt penas et crudeliſſimas
ac inmaniſſimas mortes Itaqȝ dum iudiciū dei dicitur
vnū quatuor nouiſſimorū: p iudiciū dei intelligi poteſt tā
pticulare iudiciū qđ vt tactū eſt fit in morte quorūlibet ho
minum: q̄ȝ vniūſale iudiciū in fine mūdi futurū. Poſtre/
mo infernale ſuppliciū non eſſet tā metuendū niſi ſibi eſſet
ānexa pena damni id eſt ppetua irrecupabiliſqȝ puatio per
fecte ac ſempit'ne ſalutis qua carere magis eſt metuendū
q̄ȝ ſenſibiles penas inferi ſuſtinere.

Cq̄ȝ metuenda et amara ſit mors corpalis in ſeipā et
ex natura'ibus cauſis Articulus ſecundus.

SIcut homo naturaliter appetit eſſe ⁊ viuere atqȝ
gaudere ſic naturale eſt ei amariſſimā mortem
ac penas eā pcedentes metuere Verūptamē homīēs vir/
tuoſi pfecti ⁊ ſancti ſolent mortē optare in q̄ȝtū eſt termi/
nus miſeriarū ⁊ culpaꝝ vite pn̄tis ac ianua future felicita
tis. Merito etenī cupiūt mortē q nichil in hoc mūdo illici
te amāt vniūſaſqȝ ſeculi vanitates voluptates opes hono
res ac pſperitates vilipēdunt ⁊ aſpnātur ardentiſſimo q̄ȝ
affectu ad beatificā viſionem dei ſui quē ſup omnia toto
corde diligunt aſpirāt atqȝ celeſtiū deliciarum et eternaliū
diuiciarum deſiderio inardeſcunt cum pphera dicendo.
Quemadmodū deſiderat ceruus ad fōtes aquarum/ita
deſiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad
deum fontem viuū quādo veniā ⁊ apparebo an̄ faciē dei
Ex tali affcū dixit paulus apoſtolꝰ Infelix ego hō quis

me liberabit de corꝑe mortis huiꝰ id eſt de corꝑe iſto morta
li ⁊ erūpnoſo Itēqꝫ cupio diſſolui ⁊ eſſe cū criſto Nichil/
ominus mors in ſe cōſiderata vt eſt amariſſima pena et a
miſſio vite aīālis humane eſt naturalit̄ formidabil̄ et hor
renda in tantū ꝙ dn̄s noſter iheſꝰ criſtꝰ morti ꝓpinquās
ex naturali mortis horroē ſponte aſſūpto cepit pauere ⁊ te
dere ac cōtriſtari ¶ Deniqꝫ talis timor mortis modēatus
eſt vtilis qm̄ retrahit hominē a delcātione carnali ⁊ vani/
tatibus mūdi q̄ em̄ prudēter ꝑpendit q̄ꝫ penoſꝰ finis q̄ꝫ acer
ba mors q̄ꝫ moleſtiſſiā egritudo ſibi cotidie ap ꝓpinquēt
et forſan de ꝓximo inſtēt a diſſolutioē ⁊ vana ſecuritate a
ſocis ludis ⁊ riſibꝰ ſe refrenat/dicēs cū ſalomone. riſum re
putari errorem ⁊ gaudio dixi cur fruſtra deciperis. Sicqꝫ
ex corde ſentit verum eſſe qd̄ rurſus ſapiētiſſimꝰ Salomō
ꝓteſtatur. Melius eſt ire ad domū luctus q̄ꝫ ad domum
cōuiuij. In illa em̄ videlicet in domo luctus finis cuncto
rum admonetur hominū ⁊ viuēs cogitat quid futurū ſit
et quid ei eueniet. Hinc vt ayt ſcriptura. Beatus homo
qui ſemꝑ eſt pauidus. Hincqꝫ glorioſi doctoris Ihero
nimus ⁊ Auguſtinus deſcribūt/ꝙ plato nobilis ⁊ ſubli
mis phūs relicta delicioſa ⁊ pulchra athemenſium ciuita
te cum quibuſdam ſuis diſcipulis cōmorari elegit in vil/
la quadam antiqua et ruinoſa frequenti terre motu et
tempeſtatibus pene euerſa quatinus timore ꝑiculorum ac
mortis mortificarent in ſe vicia carnis et a concupiſcen/
cijs ceteriſqꝫ peccatis refrenarentur. Si gentiles magiſtri
egerunt hoc quātomagis criſtiani deberent ſeipſos a delec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

rationibus timore mortis reprimere? Preterea vt ex pme
ditatione mortis oriatur in nobis talis timor salubris con
siderāda est disposicio morientis. Intuere ergo quēad
modū imminēte terribili hora sepacionis anime a corpore
suo ad qđ naturalem habet inclinationem ꝛ amorem to/
tus homo pallescat. pedes frigescant. infirme manus ni/
grescant. vultus discoloretur. oculi tenebrescāt ac ꝓfunden
tur. ꝛ pre intollerabili penarū angustia euertantur. Vide
quō pili labantur. frons obdurescat. membra cūcta riges/
cant. mentū ruat. labia infrīdentur. os recōtrahatur. pul
sus capriset. alitus q̊ʒ ex ꝓfūdo seipsū recolligens deficiat
et ecce mox assunt pūcture mortis. et pressure mortifere acu
leum vsqꝫ in cor quod est pmum viuens ꝛ vltimū moriēs
impmātes demō supuenit ꝛ erūpit sudor mortis. naturā
iam victam esse demonstrans Sicqꝫ preualentibus penis
corrūpitur pre dolore et anima de habitaculo suo eicitur.
Si hanc morientium disposicionē pensemus ꝛ nobis in
breui taliter euenturū diligenter cotidie ppendamꝰ non du
biū quin salubrē concipiemus formidinē mortis :·

Quod mors sit iugiter ac vehementer metuēda ꝓpt pi/
culosissimas seu grauissimas temptationes quas habere
solent agonisantes mox morituri.

Articulus tercius

Descendit ad vos dyabolus habēs iram mag/
nam sciens quia tempus modicū habet in apo/
calipsi. Callidissimi atqꝫ nequissimi hostes aiā
rū nrārū demones agnoscentes mortē esse terminū merēdi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

atq₃ demerendi ⁊ animas in ea affectione in qua p̱ mortē recedunt a corporib⁹ immutabiliter p̱manentes aut in ipa hora mortis acerrime temptāt agoniſantes. Quoſdā enī conātur ad deſpationē inducere eos preſertim quorū vita fuit negligens et iniqua alios vero nituntur ad complacē ciam ſui immoderatā. atq₃ ad nimiam ſecuritatem ⁊ pre ſumpſionē ſuorum trahere meritorū Et ſic ſolēt quoſdam religioſos ac bonos ſeculares temptaē Nōnullos temp/ tant de impatiētia ꝓpt̄ infirmitatū ſuarum acerbitatem. Aliquos aūt tēptant in fide conātes eos ad aliquid vere fidei ꝯtrariū vel circa tpalia q̄ relinquūt ⁊ circa ꝓpinquos ⁊ diſpoſicionē eoꝝ ſiue ad blaſphemiā excitare Ceteros po tiſſime ſeculares temptāt de nimia occupatione rerū ſuaꝝ Inſup eundē agoniſantē frequēter temptāt plurib⁹ mo/ dis iam tactis vel etiam alijs quē etiā ad deſpationē infi/ delitatē aut impatiēciā ꝯtrahē nequiūt ad ſpiritualē ſup/ biam gloriam vanam cōplacētiā ſui ipſi⁹ inſipiētes ad p̄ ſumptionē inducere moliūtur ⁊ q̄uis iam dictū ſit ꝙ ini/ quos ⁊ negligentes ſoleāt ſpiritualiter de deſpacione tēp/ tare iuſtos aūt de cōplacētia vana ⁊ p̄ſūptōe attn̄ interdū contingit ꝙ etiam viros valde virtuoſos ⁊ pfectos hora mortis temptent de deſperatione infidelitate aut de blaſ/ phemia ſicut leguntur ſecundum euſebium beati ihero nimi cariſſimum diſcipulum diu atq₃ acerrime impūg naſſe. Aliquando quoq₃ quoſdam negligentes religi/ oſos prauoſq₃ ſeculares periculoſiſſime temptaut in ex tremis de nimia ſecuritate ita quod parum aut nichil

verentur dei iudiciū nec ſua deplorant peccata ſuggerentibꝰ
eis demonibꝰ miſericordiā dei eſſe immenſam ⁊ peccatorē
cōſequi veniā Quacumqꝫ hora ꝓ ſuis gemuerit culpis ·
Itaqꝫ contra omnia hec temptamenta oportet agoniſan
tem eſſe munitū et niſi ante ſuā infirmitatem fuerit contra
hec armatus virtutibus arte ac vſu pungnādi contra in-
uiſibiles hoſtes inſtructus ac exercitatus aut vix aut nō
preualebit mortis tpe niſi forſan ex valde ſpeciali et auxilio
dei ⁊ angeli ſancti ſui gracioſo ſeu virginis glorioſe aut ali
orum ſanctoꝝ Etem̄ deus piiſſimus ⁊ angeli eiꝰ ac ſancti
in hora tante neceſſitatis non deſunt electis ſed ꝓ vt ante
aliquo modo ꝓmeruerūt agoniſantes ſic eis ſubueniunt
debet ergo agonizans eſſe firmus in fide atqꝫ in fide totiꝰ
vniūſalis eccleſie ſecuriſſiē mori nec cōtra demones de fide
temptātes diſputare ſed ipſos potius deridere · ⁊ ad implo
randum pietatem ⁊ graciam dei cor ſuum conūtere · Pre
terea contra temptationē deſpationis debent eſſe armati ſpe
pietatis diuini et certi eſſe ꝙ miſericordia omnipotentis dei
maior ſit in infinitū q̄ꝫ vniūſa prauitas noſtra ymmo ꝙ
in hora illa non poſſint grauius deū offēdere q̄ꝫ diſpando
de pietate ⁊ gracia eius ⁊ ꝙ iudas traditor magis pecca-
uit deſpando q̄ꝫ criſtum dei filium tradendo vt ſanctus teſ
tatur Iheronimꝰ · Porro contra temptacionē de impaci
entia debet ſe armare per veram patientiā et ex contricione
et cōſideratioē culparū ſuarū et recordatioē q̊ꝫ amariſſime
paſſionis dn̄i noſtri ihū xpi omnē ſuam infirmitatem et
afflictiouem eq̄nimiter tollerare · Cōtra tēptationē vero de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ꝯplacētia ſui ⁊ preſūptione meritoꝝ ſuoꝝ ac nimia ſecuri
tate debent eſſe muniti cōſideratione occultoꝝ iudicioꝛum
altiſſimi ⁊ quia ignoꝛant an ſint digni amoꝛe an odio et
item ꝙ in multis valde culpabiles ſint de quibꝰ ipſimet ſi
bi cōſcij non ſunt atqꝫ ex hoc ꝙ multi ſancti viri etiam in
extremis iudicium dei valde extimuerūt ſicut in vitaspa/
trum narratᷣ de ſancto abbate arſenio ꝙ cū in extremis
videretur magnum habere timoꝛē dixerunt ei diſcipuli ſui
pater in veritate tu times moꝛtem · reſpondit · Timoꝛ qui
nunc in me eſt ſemꝑ fuit in me · Conformiter ſanctus vir
abbas agathon agoniſans in hoꝛa moꝛtis valde foꝛmi
dans · Alia inquit ſunt iudicia dei alia hominū ymmo
vir ſanctiſſime vite abbas ſiſoyis · cū ſibi ſaluatoꝛ dn̄s ihe
ſus xp̄us tpe moꝛtis viſibiliter appareret rogauit vt dn̄s
ꝑmitteret ſe adhuc modicū penitere · Verūptamen ſi quis
in agone tempretur de diffidēcia puſillanimitate aut diſꝑ
atione poteſt merita ſua ad memoꝛiā reuocare ⁊ ex eoꝛum
cōſideratione ſpem et magnanimitatē aſſumere Sic tamē
vt ea deo ⁊ gratie eius non viribꝰ ſuis attribuat Spes nāꝫ
certa eſt expſpectatio future felicitatis ex gratia dei et meritis
ſperātis ꝓcedens · Hinc xxij · moꝛaliū ſcribit Gregoꝛius ·
Sicut dū viuimꝰ debeꝰ bona nr̄ā a meōꝛia nr̄ā repellē ne ex
tollāt ita ap ꝓpinquāte exitu ea plerūqꝫ iuſte ad meōꝛiā re
uocaꝰ vt fiduciā ꝑbeāt ⁊ deſpārē deſpatū timoꝛē ꝑmāt Nepe
vt dimacꝰ docet Diabolꝰ hōi ſano pſuadꝫ deū eē iſinite piiſ
ſimū ⁊ ꝓnū ad indulgēdū q̄tenꝰ hō ꝑuipendat pccā atqꝫ
euidēcꝰ peccet · agōiſāti āt pſuadet int dū deū eē rigoꝛ diſſi

mum et peccã ſua multa ac ꝓſus grauiſſima eſſe ymmo
peccata non cõfeſſa oblita occulta ad meõriam tũc reducit
vt homo diffidat idcirco tunc expedit priora merita remi/
niſci Amplius p̃ter temptationes p̃tactas tẽptent iniquiſ
ſimi demones multos agoniſantes ſeu grauiter infirmã
tes de ſpe cõualeſcendi ita vt confiteri non curent nec debite
p̃parent ſe ad mortem ſed ſubito mortis amaritudine ob
ruantur ac pereant. Unde octauo moralium ait Grego
rius. Reproborũ mens tanto amore circa preſentẽ vitam
conſtringitur vt q̃uis corpus moleſtijs quatiatur ⁊ vici
na mors virtutem vitalis ſpiritus intercidat adhuc tamẽ
mortẽ longe abeſſe exiſtimẽt. nec ea q̃ mũdi ſũt curare de/
ſiſtant. nec in eis viuẽdi ſpes frangitᷣ etiã dũ vita t̃minatᷣ
Dura etenĩ mẽte abeſſe lõge mors creditur etiã dũ ſẽtitur
Hijs igitur ꝯſulendũ vt huiꝰcemodi ſpem incertã vanã ⁊
piculoſã abiciãt atqȝ ad mortẽ toto conatu ſe p̃parẽt qm̃
dato ꝙ fint ſanãdi talis tñ p̃paratio nõ oberit ȝ ꝓderit eis
nec ex ea ſũt morti viciniores Poſtremo ⁊ id mortẽ reddit
vehemẽter terribilẽ ꝙ vnicuiqȝ moriendi malignus ſpiritꝰ
in ſua turpiſſima ſpem credit apparẽ cuiꝰ aſpectus q̃ȝ ſit pe
nalis exp̃mi nequit. Nã ⁊ ſacratiſſiã virgo maria legitur
ſuũ filiũ cũ adhuc eſſet in t̃ra cum ipſo oraſſe ne moriens
quẽq̃ȝ ſpirituũ cerneret immũdoꝝ. Aliqui q̃ȝ defũcti ⁊ re/
ſuſcitati poſt ſuã ſuſcitationẽ retulerũt viuentibꝰ q̃ȝ copioſe
ac t̃ribilit̃ demoẽs eis apparuerũt añ egreſſũ de corpe ⁊ pꝰ
egreſſũ Ex his itaqȝ innoteſcit q̃ȝ metuẽda ac iugit̃ p̃cogi
tãda ſit mors ⁊ q̃ȝ indeſinẽt̃ debeamꝰ ad eã diſponẽ atqȝ ad

vincendum temptationes pretactas tunc occurrentes con
die nos armare iuuentutis sanitatisqꝫ tpe·

¶Quia metuenda ꝛ pmeditanda sit mors eoqꝫ post eam non est redit⁹ ad statū pmerēdi penitēdi ꝛ recupandi neglectam graciā ꝛ salutem ¶ Articul⁹ quartus

SAlomon ayt vbicūqꝫ ceciderit lignum ibi erit siue ad austrum siue ad aquilonē ¶Per lignum autem intelligitur homo·p casum mors·p austrum feruor caritatis ꝛ gracia spiritus sancti · p aquilonē iniquitas ¶Est igitur horum sensus verborū qꝫ in quocūqꝫ affectu obierit homo in illo eternaliter pmanebit ¶Ita qꝫ si obiret in caritate ꝛ gracia spiritus sancti numqꝫ a diuino auertetur amore etiam qꝫuis in purgatorio grauissime puniatur si autem obiret in auersione a deo ꝛ in quacūqꝫ viciosa affectione manebit inconuertibiliter atqꝫ perpetue in illa auersione ꝛ praua affectione · ¶Idcirco dampnati nūqꝫ veraciter penitent et qꝫuis doleaut de suis peccatis secūdum qꝫ per ea meruerunt ꝛ inciderūt tantā calamitatē nō tamen dolent de eis in quātum sunt peccata ꝛ dei offēsiua ymmo diligunt vicia ꝛ cupiunt pristinis viciosis delectationibus frui deum vero intensissime et ineffabiliter odiūt blasphemant et maledicunt · ¶Hinc asserit damascenus / qꝫ angelus fuit casus hoc hominibus est mors · ¶Angeli namqꝫ apostate in sua auersione propter quam ceciderunt atqꝫ dampnati sunt eternaliter perseuerant quemadmodum de viciosis hominibus morientibus dictum est ¶Itaqꝫ q᷑ post morē āplius pmereri penitere resurgere

non valemus debemus mortem ſeu pocius mortem impa
ratam maxime formidare ⁊ mortē nobis inceſſanter ap/
ꝓpinquātem aſſidue ꝑcogitare ne ꝙ abſit cōtingat nos
ad eā impatos venire. Sicqꝫ irrecupabilia dāna ⁊ irremē
dabilia mala q̄ ſūt maxiē tremēda ac fugiēda incidē vtpo
te damnationē eternā et ſūme felicitatis carentiā omniūqꝫ
diuinorum amiſſionē cariſmatum videlicet/damna gra
cie ac virtutum ꝑ quas ad felicitatem ꝑtingitur. Hinc de
bemus nos per ſanctam cōuerſationē indefinenter ad mor
tem diſponere ⁊ conuerſationem penitenciāqꝫ nequaqꝫ differ
re ymmo iugiter eſſe pati ad mortem ⁊ hoc eſt ſcire mori ac
ſalutaris ſcientia moriēdi quā diſcere eſt ſeipſū cotidie ſpi/
ritualiter mortificare hoc eſt praua deſideria extirpare. pro
priam frangere voluntatem abnegare ⁊ vincere ſeipſum.
nichil niſi deum ⁊ ſecundū deum ac ꝓpteri deū appetere at
qꝫ penitentie actib⁹ ſollicite immorari. Hinc hortatur ſcrip
tura. Non tardes conuerti ad dominū ⁊ ne differas de die
in diem/ſubito enī veniet ira illius ⁊ in tpe vindicte diſꝑ/
det te niſi ſic egeris ⁊ rurſus nō adicias peccatū ſup pecca/
tum et dicas miſeratio domini magna eſt quia in pecca/
tores reſpicit ira dei. Ideo climacus loquitur. Non ſuſci
pias canem illū puta dyabolū ſuggerētem tibi deum eſſe
benigniſſimū ſed tūc benignitatis dei memēto cū in ꝓfūdā
deſꝑationē te videris trahi Intētio nāqꝫ canis illi⁹ ē luctū
penitētie ⁊ timorē mortis repellē a te. Per illā ſuggeſtionē
benignitatis diuiē audia⁹ et ipleam⁹ ꝙ ſalomō exhortat
Quodcūqꝫ bonum poteſt manus tua facere id eſt virtus
tua inſtāter opare. qa nec op⁹ nec rō nec ſapiā nec ſciētia

erunt inferos apud inferos quo tu properas · Hinc vas electionis Paulus mouet apoſtolus · Stabiles eſtote et immobiles habundantes in ope domini ſemp ſcientes qꝫ labor veſter nõ eſt inanis in domino ·

¶ Salubris ymaginatio de diſpoſicioẽ hominis morientis · ¶ Articulus quint⁹ ·:

Omnes moriemur ⁊ q̄ſi aque dilabimur in terram que non reuertũtur ſecũdo regũ Sanctus rex dauid Lugẽs filiũ ſuũ abſolonẽ quẽ ſciuit in multis et magnis obiſſe pccis Dixit fili mi abſolõ abſolõ fili mi q̄s m̄ t̄buat vt ego moriar ꝑ te · itaqꝫ ad ꝓuocãdũ in ſe cõpunctionẽ atqꝫ ſalubrem mortis timorẽ ad expellẽdum negligentiã omnẽ et accidiam ad aggrediendũ viriliter ⁊ abſqꝫ dilatione opa penitentie virtuoſãqꝫ vitam plurimum cõfert diligent̄ ymaginari ac intueri diſpoſicionẽ hominis agonizãtis qui im ꝓuiſe letalẽ egritudinẽ incidit · Vide itaqꝫ hominẽ in medio periodi vite humaẽ ſubito incidiſſe languorẽ mortiferũ qui fuit donis ornat⁹ nature bonis fortune habũdans atqꝫ in deſiderijs ſuis vſqꝫ ad infirmitatẽ hui⁹modi conuſatus Aſpice q̄ꝫ deſolatus in lecto decũbat quãtis p̄matur ãguſtijs ⁊ tormentis cordis ⁊ corpis q̄ꝫ maximis piculis ſit vallat⁹ qualiter inuiſibiles hoſtes ad eũ impũgnãdũ accelerẽt q̄ꝫ horrẽdũ iudiciũ ei imineat q̄ꝫ itollerabilia ei ꝓpiquẽt ſupplicia Adũte ei⁹ ſuſpiria ſingult⁹ q̄relas ⁊ lacrmas penitenciã ſerã atqꝫ vt formidãdũ ẽ infructuoſã Audi eũ doloroſe dicẽtẽ Heu q̄ꝫ crudel̄ affictis me inopiã te iuaſit q̄ꝫ dira egtudo me p̄ba

bita ſanitate priuauit. Ach in quos luctus triſticie corrui
qui pauloante in tanta iocunditate ꝓſperitateqȝ vixi quid
michi iam ꝓſunt delitie ſede quibus eternã infernalis in-
cendij penam ꝓmerui quid modo me iuuant corꝑales di
uicie quibus hactenꝰ habundaui ex quibus intumui et
quibus tam imprudẽter abvſus ſum ꝙ calamitatẽ ſitiui
exuſtionem illã ꝑpetuã pati iam merui in qua gutta aque
ꝓ refrigerio michi negabitur. O q̃ȝ libenter cũctas meas
diuicias ꝓ recuperãda ſanitate exponerem. Quid michi
nunc conferũt dignitas ꝛ poteſtas ꝓſpitatas honor ꝛ glo
ria quibus hucuſqȝ in ſeculo florui et ꝓpriam defectuoſita
tem fragilitatem et mortalitatẽ meam penſare neglexi atȝ
ſtultiſſime ſuꝑbiui quaſi omnia illa habuerim a meipſo
et tamq̃ȝ ea relicturus nõ fuerim nec rationẽ daturꝰ de eis
eſſem iudici ſũmo ꝛ nunc recordatio omniũ horum parit
michi merorẽ. Augetqȝ triſticiã ꝙ tam repente ac im ꝓui-
ſe vniuerſa illa relinquere cogor vbi iam vana ꝛ mala io-
cunda ſocietas vbi corꝑis decor fortitudo agilitas aſſunt
conſãguinei et carnales amici me cõſolantes ꝑiculoſe et ꝓ
phetantes michi ꝙ ex egritudine iſta moriturus non ſim
cum ſentiã michi vires inceſſãter deficẽ pũcturasqȝ mortis
ad cordis trãſſforationẽ ꝛ ſuffocationẽ ap ꝓpinquare. Heu
heu q̃ȝ male ꝛ negligẽt̃ q̃ȝ carnalit̃ ꝛ inſipient̃ non ſolũ in
fructuoſe ꝛ ocioſe ſȝ ꝛ vicioſe tẽpꝰ m̃ cõceſſũ cõſũpſi in va-
nitate et p̃ſũptioẽ in gula ꝛ in cõtinentia in ludis iocis ac
riſibus iu cõfabulatione ꝛ ocio. Ecce cõſideo iudicẽ me-
tuendũ cuiꝰ t̃bunali mox p̃ſentabor quẽ totiẽs enormiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

inhonoraui offēdi reliqui ideo timor ⁊ tremor me penitrāt
quia cognoſco immēſitatē iuſticie eiꝰ ⁊ q̄ꝫ occulta et rigo/
roſa ſint iudicia eius · Heu quo me vertā penitere volo ſed
ex ſeruili timore vt ſentio · Cur enī cōtriſtor ꝙ p̄fata ōnia
que male amaui relinquē/nūc compellor niſi quia adhuc
diligo ea nec cum tali amore caritas dei habetur quid er/
go facturus ſum deſꝑare ꝓhibeor et ſine meritis ſperare vi
detur inane ⁊ q̄ꝫuis ſcio adhuc aliquid ſuꝑeſſe remedium
vt ſcilicet dominū inuocē quatinus vere cōtritionis graciā
michi dignetur ex ſua pietate immēſa infūdere nunc ta/
men ratio mea ſic obſcurata eſt ⁊ impedita a libero vſu ac
recto iudicio ex magnitudine afflictionū mearū ex vehemē
cia anguſtiarū ex multitudine et confuſione fantaſiarum
ex debilitate capitis ac nature emergentiū ex timore ⁊ tre/
more ex deſolatione ⁊ merore ex inuiſibiliū hoſtiū ſugge/
ſtione ⁊ impūgnatione vt ad deū ſincere aſpirare nō queā
nec viciorum enormitat̃ meoꝝ recte ꝑpendere ſed ſolo hor
rore ex conſideratione eorum cōcutior · Doleo tamē ꝙ de
eis non pleniꝰ doleo nec deſꝑationē admitto · Verū quis
nouit an hoc modo veniā impetrabo O q̄ꝫ ꝑiculoſum puer
ſum et incertum ac fatuū eſt ſicut nunc exꝑientia docet me
conuerſationem penitenciā differre · tempus vane expende
re · gratāq̄ꝫ iuuentutem non deo per vitam virtuoſā offerre
ſed ad creatoris iniuriā ꝑ conuerſationem impiam ſcan/
daloſam carnalem immolare coram dyabolo Nunc ergo
o vniuerſi aſtantes me miſerrimum tamquā ſpeculum
intueamini ex meo periculo et dolore cauti efficiamini ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

felix cũ quẽ faciũt aliena damna pitũ et tutã eligite viam
tẽpeſtiue conuertat᷑ mens vr̃a ad dñm q̃tenus mortis tp̃e
ex memoria vite p̃terite virtuoſe trãſacte cõſolationẽ ſortia
tur cor tuũ ‖ Demqꝫ inclit⁹ ille p̃nceps noĩe mago frat᷑ ha/
nibalis regis ac ĩꝑatoris carthaginẽſis diro vulnẽ ꝑpin
quãs ad mortẽ ayt. ‖ Heu q̃ finis fortune q̃ꝫ ſtultũ eſt gau
dere loco ſublimi atqꝫ p̃cipiti ſtat⁹ potentũ ſubiacet ꝑcellis
innumeris cui⁹ finis eſt ruere ‖ Heu tremulũ magnorum
culmen honorꝫ ſpes hominũ fallax atqꝫ inanis gloria illita
fictis blãdicijs. O vita incerta labori ꝑpetuo dedita quid
michi nũc ꝓdeſt domos ⁊ fortalitia incẽdiſſe vrbes vaſtaſ
ſe homĩes ꝑturbaſſe quid me o cariſſiẽ frater iã iuuat alta
aurea marmoria et eburnea erexiſſe palatia qui ſub diuo
nũc morior quanta animo paras ignarus finis ſcribi.
En ego diſcedo te cito ſecuturũ agnoſſe.

¶ De diuerſis effectib⁹ qui oriũtur et cõſiderationi/
bus atqꝫ timore mortis Articul⁹ ſextus.

Neſcit homo finem ſuũ ſed ſicut piſces capiuntur
hamo ⁊ aues laqueo ſic homines capiũtur tp̃e
malo cũ eis ex timplo ſupuenerit Eccliaſtes ix.
Q̃admodũ ſanct⁹ vir climacus ayt. Sicut panis neceſſa
rius eſt homini pre ceteris alimẽtis ita intenta meditatio
mortis neceſſaria eſt homini pre alijs donis et exercicijs
bonis. Aliqui autem in tantũ querũt in delicijs ſine triſti
cia viuere q̃ nec audire volunt nec cogitare nec loqui de
morte qui de exilio ſibi faciunt patriam de valle lacrima/
rum ac fletuum paradiſum quibus ayt Saluator. Ve

vobis qui habetis consolationē vestram. ve vobis qui ri/
detis nūc quia plorabitis et flebitis. Aliqui vero ita indu
rati sunt corde ꝙ nec inspectione morientiū nec ex memoria
mortis nec ex intuitu sepultorum et ossium mortuorū cō/
punguntur verentur et emēdantur ymmo ossa illa conspi
ciunt velut saxa sepulchra vt fossas siue monticulos nec
plus emolliuntur ex inspectu morientium hominū ꝙ̄ bru/
torum et tamꝙ̄ ipsi non essent mortales sic aspiciunt mori
entes. Verumptamē si frequenter et attente cogitent mor
tem et que eam sequūtur dispositionemq; morientis et ei⁹
temptamēta pressuras atq; picula cito emollientur ad pe/
nitendū ad metuendum ad emendandū vitam suam in
omnib⁹ ¶ Primus ergo effectus ex consideratione mor
tis ꝓueniens est ipsam mortē timere Juxta illud in psal
mo/ formido mortis cecidit sup me. timor et tremor vene/
runt sup me Porro timor sollicitudinē pit atq; diligenciā.
Timor nāq; reddit hominē sollicitum ac diligentē ad ca/
uendum mala que metuit seu ꝓpt̄ que aliquid timet Jd
circo secund⁹ effectus ex meditatione mortis cōsurgēs est
sollicite ac diligent̄ mortem hoc est mortē ipatā cauere ꝙ
nichil aliud est nisi de culpis ꝑteritis penitere et de futuris
vicijs abstinere. ideo consideratio mortis inducit hominē
ad penitentiā salutarē cuius ptes sunt/ vera cōtricio/ plena
cōfessio satisfactioq; ꝯdigna que omnia ex timore mortis
nascuntur Hinc salomon loquit² Sapiens timet ¶ Ter
cius effectus ex ꝯsideratione mortis emanans est consi/
deratio et humiliatio proprie fragilitatis et mortalitatis

ideo ayt ſcriptura. Quid ſuperbit terra et cinis id eſt cur
homo ex terra factus et in cinerem ac puluerem reſoluendꝰ
extollit ſe non penſans ꝓprie condicionis defectuoſitatem.
¶ Quartus effectus eſt ex meditatione ſcaturiens depo/
ſicio terrenarum curarum turbationum et inquietudinū
ſeculi huius. Qui enī mortem digne perpendit non curat
niſi qualiter ad ſecuram ⁊ felicem perueniat mortem ideo
ſollicitudines perturbationes ⁊ inquietudines carnales
ac ſeculares repellit a corde ſuo. ¶ Quintus effectus ex
meditotiōe mortis cōſcēdēs ē totiꝰ inordinate affectionis
ad creaturas abiectio ⁊ feruens integerqꝫ conatus placen
di deo. Sicqꝫ meditacio mortis intenta facit hominem
omnem terrenam ⁊ carnalem conſolationem deſpicere et
tota mente eſſe ſuſpenſum ad optinendum veram ſalutem.
¶ Sextus eſt effectus ex meditatione mortis proſiliens
conſalatio ⁊ gaudium in ſpiritu ſancto qui effectus con/
uenit ſanctis hominibus qui mortem tamqꝫ terminū mi/
ſerarum culparumqꝫ vite preſentis ⁊ tamqꝫ ianuam vite
beate ſequētis ex corde deſiderant vt dictū eſt quēadmodū
enī conſideratio diuini iudicij timorem parit imꝑfectis.
conſolationem vero ꝑfectis quibus in euangelio ayt xp̄s
Hijs autem videlicet ſignis ⁊ ꝑambulis iudicij fieri inſi
pientibus leuate capita veſtra id eſt corda letificate quia
appropinquat redemptio veſtra ita conſideratio mor/
tis imperfectis gignit formidinem perfectis leticiam. Ve/
rumptamen ſicut ꝓbabitum eſt. Interdū quoqꝫ homīes
ꝑfecti et ſancti mortem iudiciūqꝫ formidant ſecundum ꝙ

ſanctus ſpiritus in diuerſis electis ꝛ ſanctis diuerſimode operatur. Conſequenter ergo de pretactis effectibꝰ ex meditatione mortis ꝓdeūtibꝰ aliquid pleniꝰ ē dicendum

De primo effectu meditationis mortis videlicet de pauore quē ſuſtinent morientes:.

Articulus ſeptimus:.

Quamuis de iſto morientiū timore ꝛ cur et qualiter metuenda ſit mors dicta ſunt multa Aliqua tamē ex verbis gregorij ſunt addēda. Ayt ergo ſanctus ille quarto moraliū. Electi quiqꝫ ſollicite cōſiderantes eternus iudex q̄ꝫ diſtricte veniat terminum ſuum cotidie ꝓſpiciunt et ante ſeueritatē tante iuſticie quas rationes vite ſue ſint poſituri attendunt ꝛ ſi cuncta praua opera que potuerunt intelligere deuitarunt venturi tamen corā diſtricto iudice illas culpas āpliꝰ ptimeſcūt quas per momenta temporū ipſis inſtabilibꝰ ꝛ incertis cogitationum motibus ꝑpetrauerunt nec tamē eas facile intelligūt eſt autē opa ꝑuerſa vitare. ſed nimis difficile eſt ab omni illicita cogitatione cor ꝯſeruare. Cūqꝫ de ōnibꝰ hijs ſemp diſtricta iudicia dei ptimeſcāt tūc tamē hec vehemētius metuunt cum ad ſoluendū humane cōdicionis debitū ſe cernunt veniētes diſtricto iudici ꝑpinq̄re ꝛ timor ille tantū ſit acrior q̄̄to ꝛ retributio eterna ꝑpinquior. Creſcit pauor vrgēte carnis ſolutione. Tunc ante oculos cordis inane nil trāſuolat de fātaſmate cogitatōis qm̄ ōibꝰ vanis et medie ſubductis ipi moriētes ſe ꝛ illū tm̄ ꝯſiderāt cui ꝑpinquāt ꝛ ſi ea bona que ſciūt nūqꝫ ꝑtermiſſe ſe meminerint

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

formidant tamen illa que neſciūt quia ſeipſos plene diiu/
dicare atqȝ cognoſcere nequiuerūt ideo vrgēte te exitu ſub
tilioꝛe et ſe creatoꝛi metu terrentur. Nec enī immerito cu/
iuſlibet anima tunc terretur quādo poſt puſillum inueniet
quod ineternū vitare non poſſet pſertim quia ⁊ bonis eius
actibus multa mala fuerūt pmixta hec Gregori⁹ Deniqȝ
ex hac conſideratione Job dixit Deus ſolus eſt ⁊ cogni
tionem eius nemo auertere poteſt ⁊ quecumqȝ voluit fecit.
Idcirco a facie eius turbatus ſum et conſiderans eum ti
moꝛe ſollicitoꝛ Itemqȝ verebar omnia opa mea ſciens qꝛ
non parceres domine delinquēti. O homo indurate cur bꝛu
tis in ſenſatioꝛ es. Ecce fugit ouis lupo appꝛopinquante
abſcondit ſe timens columba viſo accipitre de antro ſuo
egredi/eſuriens mus nō audet muricipe ambiente ⁊ tu vi
dens moꝛtem hoꝛrendam atqȝ iudicium rigoꝛoſum tibi
inſtare non metuis:.

¶ De ſecundo effectu qui ex intenta moꝛtis meditati/
one conſurgit. Articulus octauus

Cuſtodi temetipſum et animam tuam ſollicite.
deutronomij iiij. Negociatoꝛes per rura et pericu
loſa itinera gradientes tanto diligentius cuſto/
diunt ſemetipſos et tanto foꝛmidoloſius pficiſcūtur quā
to viam ſuā pntant pluribus foꝛtioꝛibus ac crudelioꝛib⁹
inimicis vallatam quo etiam pcioſioꝛes ſecū deferunt mer
ces Nos igitur qui in ſeculo iſto exules ſumus et peregri/
ni quoꝛū tota conuerſatio in hoc mūdo eſt curſus ad aliā
vitā cū ſollicitudine tāto maioꝛe cū timoꝛe tāto plus actioē

cum circonſpectione atqꝫ cuſtodia tanta inceſſabiliori per
iter vite pn̄tis debemus incedere q̄zto certius ſcimus ꝙ in
numerabilibus callidiſſimis ferociſſimis fortiſſimis inui/
ſibilibus hoſtibus ſumꝰ circundati quoꝝ totus conatus
eſt nos ſecum eterne damnationi inuoluere quāto etiam
nobiliora graciarū cariſmata infra nos ferimꝰ atqꝫ quo
magis bonum nobis moliuntur auferre vtpote deum bo
nitatis immēſe ꝛ beatificā eius fruicionē Hinc iuxta ſcrip
turam. Homo ſapiens in omnibꝰ metuit ꝛ beatꝰ homo
qui ſemꝑ eſt pauidus atqꝫ cū metu timore ꝛ tremore noſ
tram operari ſalutē iubemur. Ad hanc demū ſollicitudinē
ſpiritalem cuſtodiāqꝫ internā atqꝫ circōſpectionem ꝑuigi
lem incitat et perducit nos timor mortis ne ad imꝑratam
mortem ꝑueniamꝰ Sicqꝫ timor mortis ſalubris facit nos
p̄terita vicia deplorare caſtigare et ſatiſfacere ꝓ eiſdem atꝫ
ab omni labe peccati cauere Queādmodū ſcriptū eſt q̄ſi a
facie colubri fuge pccā quia ꝑ hoc ad deſiderabilē ac ſalu/
brem ꝑtingitur mortē. hinc xiij. moraliū ait Gregorius
Electorum mentes quo amplius eterno iudicio ꝓpinq̄/
re ſe ſentiūt eo ad diſcutiendum ſeipſos terribilius excitan
tur ac ꝓperant/et ſi quas in ſe carnales ꝛ iniquas cogita
tiones vmq̄ꝫ conſpiciunt penitencie has ardore conſumūt
quia ꝓpinquū ſibi iudicium iugiter ſuſpicantur. Porro
reproborum mentes multa neqniter agunt quia ſe hic
diu viuere arbitrantur. Juſti vero cum breuitatem vi
te eorum conſiderant elaciones ꝛ immundicie culpas
declinant qui enim conſiderat qualis erit in morte ſemper

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ſit timidus in operatione nichil tranſitorium appetit cunc
tis carnalibus vite preſentis deſiderijs contradicit᷑ . Hinc
tercio regum narratur . Achab rex iſrahel audita com/
minatione mortis ſibi facta ore Helie ſcidit veſtem ſuā
et operuit corpꝰ ſuum cilicio ieiunauitqꝫ ⁊ dormiuit in ſac
co ⁊ ambulauit dimiſſo capite . Conformiter legitur .
Jone tercio ꝙ rex niniue audita predicateone ione ꝙ ſci/
licet niniue poſt quadraginta dies euerteretur ſurrexit de
ſolio ſuo regali ⁊ abiecit veſtimentum ſuum a ſe ⁊ indu
tus eſt ſacco ⁊ ſedit in cinere atqꝫ precepit . homines ⁊ iu/
menta non guſtent quitquā nec bibant ⁊ operiantur ſac/
cis et clament ad deum infortitudine et conuertatur vnuſ
quiſqꝫ a via ſna mala . Deniqꝫ conſuetum eſt cunctis
fidelibus confiteri ⁊ penitenciam agere quando putant
aut ſciunt ſe protinus morituros . Cum ergo ad vnum
quemqꝫ fidelem pertineat quemlibet diem veluď vltimum
computare eumqꝫ taliter ordinare occupare expendere
tamqꝫ in ipſo ſit moriturus . Debemus ex conſiderati/
one mortis nos ſtatim per contricionem/ confeſſionem /
emendationem/ et ſatiſſactionem ad mortem diſponere
ymmo cum tota vite noſtre duratio in hoc mūdo ſit tam
quam momentum comperatione durationis perpetue vi/
te future debet vnuſquiſqꝫ totum ſpacium vite huius tam
quam vnam horulam reputare atqꝫ cum omni diligen/
cia et feruore ſe abſqꝫ dilatione ad mortem felicem parare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Sicqꝫ rebus tranſitoriis vti non frui tamq̄ꝫ eas celerrime
relicturus Ad quod hortatur ſanctus apoſtolus paulus
Tempus inquiens breue eſt reliquum eſt vt qui vtuntur
hoc mundo ſint tamq̄ꝫ non vtentes · Preterit enim figu
ra huius mundi ex qua vtiqꝫ cōſideratione beatus Job
exorauit · Parce michi domine nichil enim ſunt dies mei
Et rurſus · Paucietas dierum meorum finietur breui ·
Dimitte ergo me vt plangam paululum dolorem meum
antequā vadam ⁊ non reuertar ad terram tenebroſam /
in qua vt aſſerit veritas fletus ſtridor dentium ac tenebre
erunt · Uerum vt loquitur ſanctus auguſtinus · Ideo
vita hec interdum longa videtur quia adhuc durat vi/
get ⁊ agitur / ſed cum fuerit interminata ⁊ fines eius inſti
terit apparebit q̄ꝫ breuis extiterit · ꝙ ſanctus dauid in ſeip
ſo experiens cum ſeptuaginta annos vixiſſet locutus eſt
a deo peregrini ſumus coram te ⁊ aduene · Dies noſ/
tri quaſi vmbra ſunt ſuper terram ⁊ nulla eſt mora · Un
de et iacob patriarcha interrogatꝰ a pharaone rege egip
ti · Quot ſunt dies annorum vite tue / reſpondit · Dies
perigrinationis vite mee ſuper terram centum triginta an
norū pui ſunt ⁊ mali / ymmo ſi quis mille annis et ꝙ am
plius eſt ab exordio mundi vſqꝫ hanc horam vixiſſet et
nunc eſſet moriturus totum tempus preteritum videretur
ſibi tamquā momentum · Preſertim cum aciem mentis
diriget ad imminentē ſibi future vite eternitatē Ideo horū

conſideratione debemus viriliter opera penitentie aggredi
ſine dilatione p̄ſertim cum michi ſtolidius ſit q̄ʒ tempus
in quo omni hora valemus tot bona ꝑagere in caritate et
in omni veritate ꝓficere eterne felicitatis gloriā et augmē-
tum mereri non ſolum ocioſe ſed ꝛ vicioſe cōſumere. O q̄ʒ
negligentem ꝛ fatuum reputaremus negociatorem qui
omni hora poſſit centum florenos lucrari et tamē hoc ipſū
negligeret ocioqʒ vacaret aut certe vltra hoc ſuam ſubſtā-
ciam diſſiparet. Nōne ineffabiliter inſipientior eſſe conuin
citur qui cum omni hora poſſit in p̄cioſiſſimis ſpirit⁹ ſanc
ti cariſmatibus creſcere ac ditari atqʒ in celis eterne felicita
tis incōꝑabilem augere theſaurum nō ſolum tot et tanta
negligit bona ſed inſuꝑ nudat depauꝑat ledit perimit et
condempnat nobilem animam ſuam. Itaqʒ quicquid
ad moriendum ſalubriter reddit nos imꝑatos tamq̄ʒ in-
fernale abhorreamus ac deuitemus venenū cuncta quoqʒ
que ad ſecurū finem diſponunt ꝛ ad emigrandum de cor-
pore confidenter efficiunt nos diſpoſitos amplectamur et
exequamur:.

De tercio effectu ex meditacione mortis naſcente.

Articulus nonus

AN non cognoſcitis voſmetipſos niſi forſan reꝓ-
bi ſitis Ad corintheos. Terci⁹ effectus ex intēta
mortis p̄meditatione ꝓcedens eſt cōſideratio ꝛ
hūiliatō ꝓꝑe fragilitatꝫ mōꝛlitatꝫ ꝛ defectuoſitatꝫ Quidā
conſiderationi ſue uobilitatis pulchritudinis iuuētutis
opulētie potētie fame honoris ſciētie vel ꝓſpitatis ita intēti

ſunt ꝙ ſeipſos vere cognoſcere negligunt et pretacta dona
fortune vt nature plus appͤciantur atqꝫ magnificant q̄ꝫ ve
ritas patitur. Idcirco intra ſe ſtolide intumeſcunt ⁊ alijs
ſe p̄ponunt ꝓximoſqꝫ deſpiciunt etiam illos qui in ſpiritu
alibus ⁊ ſuꝑ naturalibus donis ⁊ gracijs meritis ac vir/
tutibus multo preſtautiores ac meliores ſunt ipſis. Hij
igitur excecati/ vaniqꝫ homines diſcant mortē ſibi inceſſa/
biliter appropinquātem velociſſimo curſu p̄meditari ⁊ fre
quenter ac ꝓfunde penſare quales erunt in morte qualiter
tunc omnis eorum decor marceſſet. ⁊ pulchritudo in defor/
mitatem vertet᷑ poteſtas in infirmitatem. honor in deiectio
nem. gloria in inconfuſionē.. quādo nec ꝓpinquoꝝ ꝓſa
pia. nec opulentia. nec nobilitas. neqꝫ familia poterūt eos
ſuuare. homo enim cū interierit non aſſumet ſecū hec om/
nia. neqꝫ deſcendet cū eo gloria eius ſicut ⁊ ſanctus Iob
ꝓteſtatur. Diues cū dormierit nichil ſecum afferet. Appre
hendet eum quaſi aqua inopia. Ex horū itaqꝫ conſidera
tione ꝑpendant ſe ceteris ſimiles in natura. tantoqꝫ vilio/
res ex culpa quanto ex donis dei ſibi conceſſis magis ela/
ti ingrati ac ſuo creatori rebelles fuerunt et ita humilient
ſemetipſos certe ꝙ niſi ſic fecerint multo acerbiorem peri
culoſiorem ac dampnabiliorem habitari ac paſſuri ſint
mortem q̄ꝫ ceteri. quemadmodum vexatio preſens ⁊
inflicta dat intellectum atqꝫ ad humiliationem inducit
vt in anthiocho ſuꝑbiſſimo patuit rege qui plagatus re/
dijt ad cor dicens. Iuſtum eſt ſubditum eſſe deo et
mortalem non paria deo ſentire. Sic vexatio p̄meditata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

et infligēda illuminat humiliatq3 mortales. Nempe alex
ander rex potentiſſimus iaculo leſus homines inquit di/
cunt me eſſe filium iouis / ſed ſagitta hec probat me eſſe
mortalem perſis vero rex p̄potens copioſiſſimum ſuum ex
alto loco exſercitum intuens ex futura ipſius defectione ⁊
morte lacrimas fudit eo ꝙ infra centum annos vniuerſi
ſuccumberent morti. Preterea ex conſideratione mortis di
uites nobiles ac potentes ⁊ cuncti qui p̄ſunt tanto vehemē
tius habent timere ſeq3 humiliare q̃nto vt communiter citi
us moriuntur diſtrictius iudicantur ac grauius puniun/
tur atq3 quo pauciores ex eis ſaluantur. Hinc etem̄ ayt
ſcriptura. Omnis potentatus breuis vita. Sic et rex ho
die eſt ⁊ cras morietᷣ. Primoq3 machabeorū venerabilis
mathachias ayt de rege ſupbo a verbis peccatoris ne timu
eritis quoniā gloria eius ſtercus ⁊ vermis hodie extollitur
et cras non inuenitur quia cōuerſus eſt in terram ſuam et
cogitatio eius periit. Sed ⁊ ſapientie quinto ayt ſermo
diuinꝰ. Audite reges ⁊ intelligite diſcite iudices terre qm̄
data eſt vobis poteſtas a dn̄o deo qui interrogabit opera
veſtra ⁊ cogitationes veſtras ſcrutabitur qm̄ cum eſſetis
miniſtri regni illius non recte iudicaſtis nec cuſtodiſtis le
gem iuſticie neq3 ſecundum voluntatem dei ambulaſtis
horrende ⁊ cito apparebit vobis quoniam iudicium du
riſſimum in hiis qui preſunt fiet. Exiguo enim con/
ceditur miſericordia / potentes autem potenter patientur
tormenta. Certe ſi preſidentes potentes nobiles et diui

tes iſta perpenderent humiliarent vtiqꝫ ſemetipſos et ti/
morati conſiſterent . ¶ Interea cognitio iſta proprie de
fectuoſitatis in naturalibus ⁊ accidentalibus in corpore
et anima in conuerſatioē ⁊ duratione vtiliſſima eſt ad hu
miliandum cognoſcendum ſeipſum . ad deſpiciendum .
mundana . ad optinendum ſpiritus ſancti cariſmata .
Idcirco diuina ſcriptura de imperfectione inſtabilitate
erumpna atqꝫ periculis hominum multa commemorat
comparans hominem varijs rebus fragilibus vilibus ⁊
maxime inſtabilibus vt ſic diſcat humiliare ſeipſum . At
tende ergo o homo qui te aliquid eſſe putas cum nichil
ſis ⁊ in altum erigis caput tuum qui ſic viuis in tanta ſe
curitate p̄ſumptione ac in vanitate te eleuas quaſi mori/
turus atqꝫ in manus dei viuentis caſurus non eſſes . Au
di quid de excellentia tua ymmo de miſeria tua ſpiritus
ſanctus per os antiqui patriarche ac ꝓphete locutus ſit .
Homo inquit natus de mulieri breui viuens tempore re/
pletur multis miſerijs qui quaſi flos egreditur ⁊ conteri/
tur ⁊ fugit velut vmbra et numq̄ꝫ in eodem ſtatu permanet
Itemqꝫ dies mei tranſierunt velociter q̄ꝫ a texente telo ſuc
ciditur et conſumpti ſunt abſqꝫ vlla ſpe . ¶ Hoc eſt
quod pius rex ezechias fatetur . Preciſa eſt velut a tex/
ente vita mea dum adhuc ordirer ſuccidit me de mane vſ/
qꝫ ad veſperam finies me . Hinc quoqꝫ flos ꝓphetarum
yſayas tamq̄ꝫ magnū aut ꝓfundū aliquid ploratur⁹ ita
exorſus ē Vox dicētis clama ⁊ dixi quid clamabo moxqꝫ

ſubiungit quid ſit clamandum quid iugiter recolendum
quid ſolempniter predicandum · Omnis caro fenum et
omnis gloria eius quaſi flos agri vere fenum eſt populꝰ
exſiccatum eſt fenum ⁊ cecidit flos· Hiis conſonat ꝙ fra
ter domini noſtri iheſu criſti ſanctus apoſtolus Jacobus
in ſua ept canonica quod tamē de diuitibus ſpecialiter ex
primit · Diues inquiens ſicut flos feni trāſibit exortus
eſt em̄ ſol cum ardore et areſecit fenum ⁊ flos cecidit eius
et decor vultus eius deperijt· Ita diues in itineribus
ſuis marceſſit · Idem demum apoſtolus /contra pre
ſumentes de longa vita inuehitur loquens eis que eſt vi
ta veſtra vapor ad modicū parens deinceps exťminabitᷣ
Et quoniā diuites ad elationē ⁊ p̄ſumtionē ſunt ꝓnio
res ipōs volens humiliare adiecit · Agite nunc diuites
Plorate vlulantes in miſerijs que aduenient vobis Di/
uicie veſtre putrefacte et veſtimenta veſtra a tineis cōmeſta
ſunt et epulati eſtis ſuper terram et in luxurijs nutriuiſtis
corda veſtra · Hijs ergo compreſſionibus allugens ·
pſalmiſta diſcernit· Noli emulari in malignantibus qm̄
tamq̄ȝ fenum velociter areſcent ⁊ queādmodū olera herba
rum cito decident · Vidi impium exaltatum et eleuatum
ſicut cedros libani et tranſiui · et ecce non erat/ queſiui eū
et non eſt inuentus locus eius · Generaliter quoqȝ lo/
quens· idem ꝓpheta dixit · Recordatus eſt dominus qꝛ
puluis ſumꝰ homo ſicut fenū dies eius tāq̄ȝ flos agri ſic
apparebit qm̄ ſpūs ſic ptrāſibit in illo ⁊ nō ſubſiſtet ⁊ nō
cognoſcet āplꝰ locū ſuū Inſup vani ⁊ ipij amatoēs ſcl'i

qui dum in hac vita ꝓſperarentur et in diuicijs ſuis confi
derent atqꝫ in carne turpiter delectarentur longã ꝛ felicem
reputabant hanc vitam qm̄ mentē habebant vicijs exce/
catam. Audiamus quid dicant in ſupplicijs conſtituti
et ꝓpria vexatione edocti. Nōne ſapientie quinto. Sero
penitentes et p̄anguſtia ſpiritus gementes exclamant: Er
rauimus a via veritatis: et iuſticie lumen non luxit nobis
Tranſierunt omnia illa tanq̄ꝫ vmbra: et tanq̄ꝫ nuncius
p̄currens aut auis que tranſuolat in aere. Ex hijs inno/
teſcit fragilitas inſtabilitas defectuoſitas noſtre condicio
nis. Idcirco ex horum conſideratione debet ſe homo ꝓfū
de ac iugiter humiliare tranſitoria carnalia et terrena deſ/
picere atqꝫ ad mortē ſalubrem ſeipſū inceſſabiliter p̄parare
et quia nobilior pars hominis vtpote anima rationalis
eſt immortalis creatoris ſui ac ſempiterne beatitudines ca
pax debet ſe homo dare ad creatoris ſui ſāctū ac diuinum
amorem ad ſpiritalium graciarū eternaliumqꝫ deliciarum
puram affectionē et ad cotidianum ac indeſinentem pro
fectum virtutum:.

¶ De quarto effectu ex mortis meditatione ortum
habente. ¶ Articulus decimus.

Expectatio ſollicitorum ꝑibit prouerbiorum ſcdo.
Ex diuerſis conſiderationibus diuerſe ꝓcedūt
affectiones et cure. Ideo qui in hac vita ſe diu
opinantur victuros nec futuri ſeculi ꝑpetuitatē digne ad/
uertunt ſolliciti ſūt terrena colligere in tp̄alibus habūdare
et ſibi ꝓ vita hac copioſiꝰ ꝓuidē: Hec ē ſollicitudo carnal'

lis mūdana inquieta et ſtulta ex ſeculari pꝛudētia ꝓcedēs
De qua ayt apoſtolꝰ paulus. Pꝛudentia carnis moꝛs
eſt. Jacobus quoqꝫ apoſtolꝰ. Non eſt inquit ſapientia
iſta deſurſū ꝓcedens ſed terrena ⁊ animalis ⁊ dyabolica
quā ſollicitudinē ꝓhibuit xp̄s dicēdo. Nolite ſolliciti eē in
craſtinum. Poꝛro qui pꝛudenter auertunt q̃ꝫ bꝛeuiſſima
fallax incerta periculoſa ſit vita hec quotqꝫ poſt eā in alio
ſeculo ꝑpetue ſint victuri aut in maxima ⁊ extrema miſe-
ria aut in beatitudine pꝛoꝛſus ꝑfecta. Vilipendunt carna
lia ⁊ caduca atqꝫ ſolliciti ſunt ꝓuidere ſibi de ſpiritualibꝰ
opibus quibus poſt vite huius curriculum eternaliter
ac beatifice reficiantur. Ideo ſatagunt diuites fieri in ope
ribus bonis ⁊ theſaurizant ſibi in celis quoꝛum ſumma
et ſollicitudo tota eſt deo placere. beatitudinem illam ple
niſſimam optinere. Sicqꝫ tranſire per temporalia bona
ne eoꝛum intuitu occupatione ⁊ amoꝛe amittant ſempi-
terna. ſuperne gloꝛie dona. Hec eſt ſollicitudo bona ſa-
pientialis ſaluifica de qua dixit micheas ꝓpheta. Indi
cabo tibi o homo quid ſit bonum ⁊ quid dominus re-
quirat a te vtiqꝫ ſollicite ambulare coꝛam domino deo tuo
Moyſes quoqꝫ. Cuſtodi temetipſum ⁊ animam tuam
ſollicite. Abſqꝫ ſollicitudine hac nemo valet ſaluari.
Hinc vt tactum eſt articulo ſexto. Quartus effectus
ex intenta moꝛtis pie emanans meditatiōe eſt depoſicio
effrenatarum curarum abiectio turbationum. pꝛauatarum-
qꝫ inquietudinum ſeculi huius repulſio. Nempe qui
aſſidue ac pꝛofunde perpendit quod celerrime pꝛopin

propinquent ad mortem · qꝫ mortis ſue igno et diem · qꝫ q̄n
to emigrabit de corpe iſto ⁊ vniuerſa mundana ac tran/
ſitoria deſeret numq̄ꝫ ea rehabiturus in ſeculo iſto tanto
plus ſollicitatur pro optinenda felicitate future vite pro
euadenda calamitate acheróntis ſubteriacentis ꝓ opu/
lentia ⁊ decore anime ſue · quanto vita illa futura longior
eſt p̄ſenti quo beatitudo illa ppetua ac celeſtis melior deſide
rabiliorqꝫ conſiſtit proſpitatis vite iſtius ⁊ quo anima
ſuo corpore extat preſtantior · Cumqꝫ nulla ſit comparatio
temporalis durationis ad eternitatem · terrene proſpitatis
ad angelicam ⁊ celeſtem felicitatem · viliſſime carnis ad
rationalem animam ſupbenedicte ⁊ adorande trinitatis
ymaginem · Conſtat qꝫ aſſidua ⁊ profunda mortis
conſideratio omnem conſūmat atqꝫ repellat curam terre
nam immoderatam · nec propter aduerſa ſinat homi/
nem conturbari / ymmo inter iniurias perſecutiones irriſi
ones afflictiones ⁊ egritudines inter blanda ac proſpera
efficit hominem ſtabilem ⁊ tranquillum vel potius in om
ni aduerſitate gaudentem tantoqꝫ amplius cupientem
aduerſa q̄ꝫ proſpera quanto ad mortem ſalubrē ac finem
beatum aduerſitates magis q̄ꝫ proſperitaies expediunt
cum dicat ſcriptura · per multas tribulationes oportet
nos intrare in regnum celorum · Et denuo · Omnes
qui volunt pie viuere in xpriſto perſecutionem patien/
tur · Etenim veriſſime ſcriptum eſt ſapientie tercio ·
Tamquā aurum in fornace probauit electos dominus
et quaſi holocauſti hoſtiā accepit illos · Holocauſtum

autem dicebatur oblatio que ad diuine maieſtatis ho/
norem totaliter comburebatur. ad figurandum q̄ homo
debet ſe totum creatoris ſui obſequio mācipare ⁊ quidquit
habet poteſt ⁊ eſt ad ipſius honorem ⁊ cultum ordinare a
quo accepit quidquit eſt poteſt ⁊ eſt ⁊ habet. Sic igitur
deus ſuos electos in vita hac igne t̄bulationis vrit ⁊ pur
gat queādmodū zacharie xiij. ꝑteſtatur. Ducam eos ꝑ
ignem ⁊ vram eos ſicut vritur argentū ⁊ ꝓbabo eos ſi/
cut ꝓbatur aurum et ego exaudiam eos ⁊ dicam populꝰ
meus es ⁊ ipſi dicent dominus deus meꝰ O vere beatꝰ quē
deus iudex iuſtus fortis ⁊ patiens ſic exercet ⁊ mundat
in ſeculo iſto ſicut ꝑ Yſayam ꝓphetā fatetur conuertā ma
num meā ad te excoquā ad plenum ſchoriā tuam. Hinc
iſrahelitico populo. Moyſes dixit deutronomij octauo.
Recordaberis cuncti itineris ꝑ quod adduxit te dominꝰ de
us tuus vt affligeret te et temptaret et nota fierent que ver
ſabantur in corde tuo vtrū cuſtodires mandata illius an
non. Ecce ex hijs conſtat q̄z vere ſācti patres locuti ſunt.
Nichil periculoſius eſſe q̄z in hoc mundo in iſto exilio in
valle hac lacrimarum in loco penitentie et peregrinationis
iſtius proſperari deliciari nec caſtigari a deo queādmodū
ſanctus Iob ayt de impijs ſubleuati ſunt confortatiq̄z
diuicijs et non eſt virga dei ſuper eos ſed ad quem finem
perducat huiuſmodi vitam. Idem vir ſanctus pandit
ſubdendo. Ducunt in bonis dies ſuos id eſt in delicijs di
es ſuos conſumunt et in punctu ad inferna deſcendunt
Talem vitā facit conſideratio mortis contempni choreas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ludos ioca cachinnationes abhorret ⁊ vitat· Uerū ad hec
dicere poterūt ſcīares bone ꝑſoē cupiētes deo placere ꝑſertim
nobiles ⁊ potētes ꝑlati et principes ſi meditatio mortis ſol
licitudo qꝫ ſpiritales faciūt terrena ōnia deſpici curas mun
di ⁊ inquietudines euitari quid agendū ſit nobis ⁊ quis
noſtrū valebit ſaluari quibꝰ ex verbis beati gregorij ē reſ
pondendū qui ayt· Qui rebus tꝑalibus occupātur tunc
bene exteriora diſponūt dum ſollicite ad interiora refugiūt
cum nequaqꝫ foras ꝑturbationū ſtrepitꝰ diligunt ſed cer/
tis horis q̄ͣtum eis poſſibile eſt ad ſpiritalē excercitationē
et cotidianā conſcientie ſue examinationē ſe conferūt Qui
autē ita non agunt ſed ad exteriora cor ſuū dirigunt om/
nino effundūt cito obliuiſcūtur ſue ſalutis atqꝫ cotidie gra
uius excecātur et ad multa ac magna peccata labuntur ꝑ
vt ſanctus ayt bernardꝰ· Cor quod futurā felicitatē non
cogitat amore terreſtrium implicatᷣ· Sicqꝫ vanitas men
tem recipit/ curioſitas ducit/ voluptas inficit/ cupiditas
afficit/luxuria inquinat/inuidia torquet/triſticia cruciat/
ſuſpicio ſupplicio inquietat/ira ꝑturbat Hinc ſalomon·
vere locutus eſt homini bono dedit deus ſapientiā leticiam
et quietem peccatori autē afflictionē ⁊ curam ſuꝑfluā· Unͣ
ꝓbatur qꝫ vita hominis virtuoſi ſit multo iocūdior atqꝫ
quietior q̄ꝫ vita hominis vicioſi:·

¶ De quinto effectu ex meditatione mortis naſcente·

¶ Articulꝰ vndecimus

OMnia arbitror vt ſtercora vt criſtū lucrifaciam
verba ſunt ſancti apoſtoli· ¶ Quintꝰ effectus ex

cōſideratioē mortis ꝑueniēs ē tocius inordinate affectōīs ad creaturas abiectio ꝛ feruēs integ̃qꝫ conat⁹ placēdi deo Qui āt attēte ac freq̄nter recordat᷑ ꝛ intuet᷑ q̄ꝫ cito recedet a ſcl'o iſto ꝛ q̄ꝫ diu ac et'nalit' viuet in ſcl'o mox futuro non reputat vitā pn̄tē niſi curſū et peregrinatioēꝫ ad vitā ſeq̄ntē nec vtitur diuicijs ac ceteris rebus mūdi niſi vt medijs ne ceſſariis aut vtilib⁹ ptingēdi ad mortē ſalubrē ac finē bea tum Nō g̃ inordinate ad eas afficitur ſꝫ in deo atꝫ ſcd̓ꝫ deū ſcd̓m q̄ꝫ ſibi vtiles ac neceſſarie ſūt ꝑ ſuſtētaculo vite ad be ne viuendū ꝛ talis amor rerū creaturarū non retardat nec minuit ſꝫ fouet aut auget diuinū amorē. Idcirco vt ayt criſoſti⁹ ꝑ quāta pte fuerit cor tuū ad aliquā rē creatā pro tāta minus ē ad deū intelligēdū eſt de inordināta ꝛ immo/ derata cordis affectioē ad creaturas ſicut in hijs q in cibo et potu in veſtib⁹ in habitaculis ac ceteris exteriorib⁹ reb⁹ q̄runt nō tm̄ neceſſitatē natuē ac vſū dicētē ſcd̓m euāgelice legis doctrinā ſed carnalē delcātionē vanitatē pōpā cōpla centiāqꝫ humanā ꝑpriū quoqꝫ nō dei honorē ꝛ famā lau demqꝫ propriā hec oīā ſpūalis ꝯſideratio mortis ꝯtēpnit ꝛ abicit Propterea climac⁹ cōteſtatur Iſtud eſt vnū ar/ gumentū cōmemorationis dei ac mortis in ſenſu cordis ſpontanea impoſſibilitas affectiones ad omnē creaturam atqꝫ perfecta derelictio ꝑprie voluntatis Preterea cōſidera tio iſta facit hanc vitā contempni eo q̄ꝫ tot peccatis defecti bus ac miſerijs ſit ſubiecta pmixta ꝛ inquinata. Unde ſanctus pater bernardus diſſeruit Cur vitā iſtam tanto affectu deſidero in qua quāto plus viuo tāto plus pecco

et quãto vita lõgioꝛ tãto ⁊ culpabilioꝛ Cotidie creſcũt ma
la ⁊ deus õnipotẽs magis ac magis offẽditur ⁊ q̃zto diu
cius hic manemꝰ tãto de pluribꝰ deo rati onẽ reddẽ debemꝰ
Jtaqȝ meditatio moꝛtis auariciã fugat ⁊ neceſſarijs eſt
cõtenta. D q̃ȝ ſapienſ coſiderauit hec oiã ſãctus ꝓphã q
ayt locutꝰ ſum in lingua mea Notũ fac michi domine fi/
nem meũ. hoc eſt da michi graciam illuſtrantẽ per quam
efficaciter penſem q̃ȝ celeriter ꝓpinquet michi terminꝰ vite
mee Sic etiam notũ fac michi numerũ dierum meoꝛũ vt
ſciam quid deſit michi id eſt quatenꝰ ex cõſideratioẽ pau
citatis ac bꝛeuitatis dierum vite mee aduertam cõuerſati/
onis mee defectuoſitatẽ et tanto feſtinantius atqȝ feruenti
us me emendem quãtum bꝛeuius ac incertius eſt tempꝰ
reſiduum vite mee. Hinc ex cõtemplacione inſtabilitatis
ac bꝛeuitatis vite hominis in hoc mundo ſubiunxit.
Uerumptamen vniuerſa vanitas omnis homo viuens
Uerumptamen in ymagine pertranſit homo ꝙ cum ita
ſit ſtultum et vanum eſt pro tempoꝛalibus immoderan/
ter ſollicitari ad qđ inſinuãdũ adiecit ȝ adfruſtra ꝯturbatꝛ
theſauriſat et ignorat cui congregabit ea. Aſſidue er/
go intueamur q̃ȝ cito de hoc ſeculo recedemus quatenꝰ
ad nullam creaturam inoꝛdinate ⁊ culpabiliter afficia/
mur/ ſed in vera mentis puritate creſcamus ac ſolide/
mur cotidie Beati enim mundo coꝛde quoniam ipſi de
um videbunt. Tales enim fuit ſanctus ac nobilis
doctoꝛ Thomas de aquino qui cum ſtudẽtibꝰ atqȝ
confratribus ſuis a ſancto dyoniſio pariſius rediens

et interrogat⁹ ab illꝰ Ecce magiſter q̃ȝ pulchra ciuitas eſt pa
riſius velles ne eſſe dñs ei⁹ rñdit mallē habere opus impꝰ/
fectū Johānis criſoſtomi ſup matheū q̃ȝ eſſe dñs ciuita/
tis pariſienſ. Hinc idē vir ſcūs tres res ſpecialiť exorauit
optinere a deo Prima fuit vt in ſuo hūili ſtatu iugiť pma
neret. nec ad aliquā eccľiāſticā dignitatem ā ad ṗlaturā ꝓ
moueꝛ Scd̄a ē vt nꝉli⁹ rei create affcō mētē ſuā cōtamina
ret Tercia vt ſtat⁹ aiē fratris ſui defūcti ſibi reuelareꝛ in q
bus trib⁹ exauditus fuit a dño ꝓ ſua reuerētia.

¶ De ſexto effectu ex moditatione mortis naſcente.

¶ Articulus duodecim⁹

Veni in ortū meū ſoror mea ſpōſa ¶ Hec ſūt ver
ba ōnipotentis ꝛ glorioſiſſimi creatoris ad vnā
quāqȝ aiām viatricē ac ſcām/cui⁹ creatoris adorādi tāta
extat dilectio atȝ dignatio ad aiās xp̄ianas ꝙ eas apꝑllat
amicas ſorores ſponſas ac filias Sicqȝ aiāȝ ſcāȝ hominis
agoniſātis ad ſupni delicias padiſi inuitās Veni inquit
in ortū meū vtiqȝ celeſtis delicioſiſſimi padiſi. ſoror mea
ſpōſa m̃ ꝑ fidē caritatē ac felicitatē ineſtimabilē deſpōſata
vt de cetero ſis ſpōſata m̃ iu patria deuotoꝝ beatorū ꝑ bea
tificā fruitionē ꝑ lumē glorie ꝛ ſtabilē gaudioſiſſimū inceſ/
ſabilēqȝ amplexū Sic aiē ꝑfectoꝝ in extremis cōſolātur ꝛ
inuitātur a xp̄o ꝑ inſpirationē internā ꝛ allocutionē ſecre/
tam quib⁹ teſtimoniū ꝑhibet ſpūs ſanct⁹ ꝑ certificationē
occultā ꝙ placeāt deo ꝛ ꝙ benigne recipiētur ab eo ꝛ hoc ē
ſextus effect⁹ ex meditatione mortis ꝓcedens in hijs q cū
dulci ſpe ꝑſtolātur atȝ cū gaudio ſpiritali ſuſcipiūt mortē

aduenientē tāq̄ȝ eterne beatitudinis ianuā ⁊ ingreſſū ꝓ vt
ſanctꝰ ait bernardꝰ Veniet mors ſed ſompnꝰ erit dilectus
dei ianua vite iniciū refrigerij ſcala aſcenſionis in celū Et
enī ſi iuſtus ꝑoccupatus fuerit morte in refrigerio erit Nec
hijs obſtat ꝙ eciam iuſti naturalit̄ pauēt mortē/ ⁊ etiam
naturaliter horrent cū beatiſſimo principi apoſtolorū ꝑdixe
rit xp̄s. Cū aūt ſenueris aliꝰ te cinget et ducet q̄ tu nō vis
qd̓ vti euāgeliſta fatetur dixit ſaluator/ ſignificans qua
morte ſūmus ille aplūs deū erāt clarificaturꝰ Vn̄ ⁊ climacꝰ
loquit᷑ pauor mortis ꝓprietas eſt nature ex ꝑuaricatioē ⁊
in obediētia veniēs i. ex origiāli pccō hominis ꝓthoplauſti
Tremor vero mortis eſt ſignū nō pacte penitēcie de pecca/
tis Pauit criſtꝰ mortē nō tremuit vt duarū noſtrarū ꝓpri
etates in ſe declararet. et iterum ꝓteſtatur Sicut manifeſte
diſcernit᷑ ſtannū ab argēto q̄uis in aſpcū ſimilitudinem
habeāt ita apͦd diſcretos māifeſte patet diſtinctio inter na
turalem mortis pauorē ⁊ int̄ naturalē mortis timorē ex re
morſu cōſciētie ꝓuenientē Deniq̄ȝ q̄liter iſta ſtent ſimul vt
pote mortē appetē ⁊ pauere illuminatꝰ papa Gregorius
xiij. moraliū docet dicēdo ſicut vir fortis dū vicino certamiē
attingi᷑ palpitat et feſtinat tremit et ſeuit qui q̄ſi pauere ꝑ
pallorē videt᷑ ſed ꝑ iram vehemēter vrgetur Ita vir ſc̄tꝰ
dū paſſioni ſeu morti approximare ſe cōſpicit ex nature ſue
infirmitate cōcutitur ⁊ ex ſpū ſue cōſtantia ſolidatur. De
vicina morte trepidat et tn̄ quia poſt mortē verius ac felicꝰ
viuet exultat Talis fuit magnꝰ ille ſanctꝰ ꝓſul Martinꝰ
qui viſo maligno ſpū lectulo ſuo aſtanti cū certa hūiliq̄ȝ

fiducia dixit Quid hic ſtas cruenta beſtia Nichil in me
funeſte reperies abrahe me ſinus recipiet Sanct⁹ q̄z hugo
linconienſis epūs carthuſieñ q hora agonis ex diuino dix
it inſtinctu nō iudicij ſed refrigerij erit dies quādo defūgor
O q̄z grāde eſt reuelamē agoniſātiū cōſciā pura qua noſ
cunt ſe virtuoſe ꝯſeruatos ac ſalubrit' morituros Verūp/
tamē impterritos ad moriēdū pēſandū eſt/ qd̄ climac⁹ ait
Sūt inquiēs q ꝓpa reputatione et elatioē a paſſionib⁹
purgatos ſe arbitrātur ꝛ ideo mortē nō verent' Diſcutiat
ergo ſe hō plenarie nec p̄ſumat nez ſecur⁹ ſit incōſulte Sāc
tus ē q mortē cotidie ex hūilitate ſinceritate ꝛ caritat; ardo
re deſiderat q̄lis p̄cipue fuit glo'ſus ādreas aplūs q cōſpec
ta emin⁹ cruce ſibi pata neq̄q̄z extimuit neqz expalluit ſ; cū
ingēti eā gaudio ſalutauit. Poſtremo etiā magn⁹ ꝛ no
bilis ille phūs plato aliquid dixit cōcordās p̄dictis. In
fedroē etem̄ ait vir in ph'ia ducēs vitā cōfidit cū mori debe
at maximis ire fretū bonis/et iterū Si quē vidēs ḡuit' fer
re cū debeat mori nullo mō eāt phūs Iteqz rediculū eſt vi
rum oni vita ſe p̄parantē ad mortē adueniente ea moleſte
ferre. ¶ Exhortatio ad mortē ſalubrē ex ꝯſidera
tione ſublimiū pſonaꝝ que mortis legibus ſubiacuerunt

¶ Articul⁹ decimus terci⁹

Ubi ſūt principes gentiū ꝛ qui dn̄ant' ſup beſtias
terre qui in auib⁹ celi ludūt q argentū theſauriſāt
et aurū in quo cōfidunt hoiēs ꝛ nō eſt finis acquiſicionis
eorū. ext'minati ſūt ꝛ ad inferos deſcēderūt. Baruch t'cio
multū accēdit nos ad mūdi cōtēptū ad p̄ntis vite aſpnati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

onem ad mortis p̄parationē dū prudēter attēdim⁹ eos ce
leriter ab hoc mūdo ſubtractos quib⁹ mlto inferioēs cōſi
timus ¶ Cūq3 pēſam⁹ ꝙ eorū excellētie eis non ꝓfuerūt ad
mortis euaſionē· ad verā ſalutē ymmo ꝙ potius ꝑ eas de
cepti ſūt ac dānati valde edificamur ⁊ excitamur ad taliū
excellētiarū deſpcm̄· ¶ Nūc ḡ aduīte o homo q ad ea q̄ mūdi
ſūt inclinarī· q carnalia appetꝭ· q trāſitorios amas honores
qui in donis natuē in bonis fortune in habitib⁹ atz ſciēcijs
acquiſitis exultas ⁊ tumes ¶ Dic m̄ vbi iā illi q in talibus
olim p̄clari fuerūt· vbi paris fili⁹ regis troye ſpecioſiſſim⁹
adoleſcens vbi adonis amaſius veneris formoſiſſim⁹ iu/
uenis/vbi pulcherrim⁹ abſolon aut venuſtiſſiā thalomō
vbi hector fortiſſimus aut hercules robuſtiſſim⁹/ vbi pla/
to vbi platonici ſubtilitate precipui ¶ Proclus plotin⁹ aui
cebron apulegius atq3 macrobrius/ vbi cycero/ vbi chi/
cheronici rethorica eloquētia tumidi/demoſtenē xenoſon
tem theſifontemq3 loquor/ vbi nunc famoſi aſtronomi
albumaſar almyon albategni alfraganus tebid ac alij·
vbi iam ſtudioſiſſimus ariſtotules princeps philoſopho
rum cum omni ſcola ac ſecta paripateticorum auicenna
audonico algazele themixtio auerroe alphorabio theo/
fraſto ſimplicio· ¶ Vbi iam imꝑatores reges ac principes
olim prepotentes et inditi ¶ Alexander ſyrus ac darius
octauianus hanibal nēroth ac iulius atq3 pompeius/
vbi creſus ditiſſimus vbi ioab callidiſſimus vbi achilles
magnim⁹ vbi egregi⁹ virgili⁹ poeta vbi iā viri ātiquiſſimi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

quiſ añ diluuiũ plus q̃ȝ nõgentis ãnis vixiſſe leguntᷣ Ex
hijs vide diſce ꝯſidera q̃ honor decꝰ atȝ glã mũdi fortitudo
agilitas corꝑis nobilitas generis principatꝰ impiũ opulẽ
tia eloq̃ntia ingeniũ lõgitᷣnitas tp̃m acquiſita ſciã abſq̃ȝ
hũilitate ⁊ grã ⁊ ſñ caritate ⁊ cordis mũdicia nulli ꝓſint
ad ſalutẽ ymmo innũerabilibꝰ fuerñt ⁊ ſũt occaſio ad con
dẽpnatioẽȝ maiorẽ Nõ g̊ huiuſmõi dona re ꝑbis tã excel
lenter collata inſipiẽtᷣ app̃ciemur neȝ inanitᷣ appetaꝰ ȝ pro
donis grẽ ḡtuſacientis õipotentẽ iugitᷣ dep̃cemur ꝑ nichilo
reputemꝰ iniq̃s vt tales nec vanoꝝ ⁊ vicioꝝ hoim̃ ſeq̃mur
veſtigia De q̄bus deuotiſſimus ait bernardꝰ Dic m̃ iam
vbi ſunt amatores huius mũdi qui ante pauca tempora
fuerunt nobiſcum qui laute ac ſplendide comederunt vo/
luptuoſe biberñt q in cõmeſſatõibꝰ potacionibꝰ in impudici
cijs iocis ⁊ ludis riſibꝰ fabulᷣ ⁊ choreis tp̃a ſua in feliciſſiẽ
ꝑdiderũt inſipiẽtiſſiẽ ꝯſũpſerũt ⁊ irrecuꝑabilitᷣ ꝑierũt nich
ilq̃ȝ in tumulᷣ remãſerũt ex eis niſi vermes et cineres Putre
do ⁊ ſanies fetor ⁊ horror ⁊ arida oſſa Dic caro eoꝝ depu
tata ẽ vermibus eſca atȝ in inferis eoꝝ tradita ẽ aiã etᷣnis
ſupplicijs donec denuo infeliciᷣ copulate ꝑitᷣ torq̃antᷣ intol
lerabilibꝰ ignis tartarei flãmis Ecce pꝰ breuẽ ⁊ inanẽ leti
ciã poſt vilẽ ⁊ fedã voluptatẽ poſt inanes riſus ludos ⁊ io
cos ſortiti ſũt etᷣnalẽ triſticiã infernalẽ deſolatioẽ ignẽ ſul/
phuriũ penaliſſim̃ frigus fletũ dentiũq̃ȝ ſtridorẽ ꝑ ſocietate
mũdana receperñt meſtiſſiã demonioꝝ ꝯſortia quid ipſis iã
ꝓdeſt trãſitoria voluptaſ elatio cordis irrefrenatio oris vi
cioſa libertas in p̃uis opibus quid diuiciarum iactantia

grandis familia p̃ciositas veſtiũ decor ornamentorũ nobi
litas generis ꝓſperitas tp̃is cõtulit eis Nõne oiã illa celer
rime defecerũt et tantã poſt ſe calamitatẽ eternã dãnationẽ
acerbiſſimã penã deſpationẽ preſſurã anguſtiã reliquerũt
q̃ꝫadmodũ ayt ꝓphã Defecerũt in vanitate dies eorum ꝛ
anni eorũ cũ feſtinatione Cur de mũdana prudẽtia philo
ſophica ſciẽtia de nobilitate carnali de potẽcia ſeculari glo
riaris et intumeſcis Cũ dicat aplũs electis fidelib⁹ Uidete
võcõ̃ꝫ vrãꝫ frẽs q2 nõ mlti ſapiẽtes ſcdꝫ carnẽ ñ mlti potẽ/
tes nõ mlti nobiles ſũt int̃ vos ſꝫ q̃ ſtulta ſũt mũdi elegit de
us vt cõfundat ſapiẽtes ſeculi hui⁹ ꝛ infirma ꝛ contẽptibi
lia mũdi elegit de⁹ Nõne ſtultã fecit de⁹ ſapiẽtiã hui⁹ mun
di De talibus ſapiẽtibus in ocul̃ ſuis ait in euãgelio fili⁹
dei Cõfiteor tibi pat̃ dñe celi ꝛ t̃re quia abſcõdiſti hec a ſa
pientibus et prudẽtibus ꝛ reuelaſti ea ꝑuulus id eſt hũili
bus Yſayas q̊ꝫ ꝓpheta vbi inquit ẽ litteratus vbi verba
legis ponderãs vbi doctor ꝑuuloꝝ De taliũ vnoq̊ꝫ iterum
loquitur yſayas Sapiẽtia et ſciã tua deceperũt te. de qui
bus ꝛ ihteremias diſſeruit Sapiẽtes ſũt vt faciãt mala be
ne autẽ facẽ neſcierũt vbi gygãtes a ſeculo noiãti ſtatura
magni in bellis periti Certe in hijs impletũ ẽ qd iob ſcdo
legitur hoc ſcio a principio ex quo poſitus eſt homo ſuper
terrã/ qꝫ laus impiorũ breuis ſit ꝛ gaudiũ ypocrite inſtar
puncti Si aſcenderit vſqꝫ ad celum ſuperbia eius ꝛ caput
eius nubes tetigerit in fine ꝑdetur quaſi ſterquilinũ velut
ſompniũ auolans nõ inuenietur tãſiet quaſi viſio noctur
na et qui eum viderãt dicent vbi eſt. Ueruñtamen ob hec
nobiles ꝛ potentes docti et in ſecularibns rebus prudẽtes

deſpare nō debēt ſ; formidare ac hūiliare ſeipōs Nā ⁊ xp̄s quoſdā habuit diſcipulos diuites potētes ⁊ doctos videlicet nichodemū zacheū ⁊ ioſeph ab armathia ad p̄figurandū q̄ etiā taliū quidā ſaluātur ¶ Recitatio exemplorū ⁊ hiſtoriarū ex quib⁹ debet hō accēdi ad aſſiduā p̄parationem. ¶ Articul⁹ decim⁹ quartus.

Nam quidē ⁊ ego mortalis ſimilis ōnib⁹ ex genere terreno ⁊ nat⁹ accepi cōmunē aerē ⁊ in ſimilr factam decidi terrā ⁊ p̄mā vocē ſimilem oībus emiſi plorās Nemo enī ex regib⁹ aliud habuit natiuitatꝭ iniciū ſapiē vij. Audiam⁹ quid famoſiſſim⁹ atq; ditiſſim⁹ rex ſalomon/referat de ip̄o magnificaui inquit opa mea Edificaui m̄ domos. plantaui vineas feci ortos ⁊ pomeria cōſeui ea cūcti generis arborib⁹ extruxi m̄ piſcinas aq̄rū vt irrigarē ſiluā lignoꝝ germinātiū/poſſedi ſeruos ⁊ ācillas multāq; familiā habui armēta q̄z ⁊ magnos ouiū greges vltra hoīēs q fuerūt an̄ me in ihrl̄m Coaceruaui m̄ aurū ⁊ argētum et ſbām regū ⁊ p̄uinciaꝝ feci m̄ cātores ⁊ cātatrices et delicias filiorū hoīm̄ Cūq; me ꝯuertiſſē ad vniuſa hec vidi in ōnibus vanitatē ⁊ afflictionē ſpūs ⁊ nichil p̄manere ſub ſole moritᵘ doct⁹ ſimiliter ⁊ indoct⁹ et idcirco teduit me vite mee. Videns mala eſſe vniuſa ſub ſole ⁊ ōnia vanitatē afflictionemq; ſpūs Quid p̄derit hoī de vniuſo labore ſuo et afflictione ſpūs qua ſub ſole cruciat⁹ ē Cūcti dies eius dolo ribus et erūpnis pleni ſūt nec p noctē mente quieſcit. Ecce q̄ ſapiētib⁹ ſalomō ille p̄pa experientia doctus faſſus eſt in vniuerſis delicijs diuicijs atq; honoribus mūdi non eſſe

niſi vanitatē miſeriā ⁊ cordꝫ afflictionē. Nā ⁊ ipſis delicijs
multe deſolatioēs ac triſticie ſūt admixte Diuicijs q̄ꝫ inqui
etudo timor ⁊ dolor miſcent᷑ Excellētia etiā ac p̄hidētia inſi
dias inuideas curas anxietateſqꝫ patit᷑ ideo librū in q̄ p̄al
legata v̄ba habent᷑. ſalomō ſic incipit Vanitas vanitatū
dixit ecclia̅ſtes vanitas vanitatū ⁊ oiā vanitas/⁊ eadē ver
ba vltimo libri iſti⁹ capl'o repetiuit. vn̄ quid ſiālit' oībus ſit
agendū in fine eiuſdem libri exp̄ſſit finem inquiēs loquē
di oēs pariter audiam⁹ Deū time ⁊ mādata eius obſua
hoc ē ōnis hō Preteā daniel' quinto narrat᷑ q̄lit' balthaſ/
zar rex babilonis fecit grāde ꝯuiuiū optiātib⁹ ſuis cū qui
bus ipe cū ſuis vxorib⁹ ⁊ cōcubinis epulabat᷑ ac tremulē
tus bibebat atꝫ eadē nocte occiſ⁹ fuit in vlcioēꝫ ſuoꝝ facino
rū Cōformit' ſupbiſſi⁹ holofernes/ſeruis cū in q̄dā nocte
putaēt ⁊ immūdis voluptatib⁹ frui a feiā ē occiſus Amā
q̄ꝫ crudel' a rege aſſuero ſup oēs principes regis ſubliātus
eodē die q̄ putauit cū rege ⁊ regiā gaudioſiſſiē epulari ꝓ
curāte regiā ac rege iubēte affixus patibulo fuit ꝓ ſuis cri
minib⁹ Inſup in actib⁹ aploꝝ fert᷑ q̄ꝑadmodū herodes
rex/regia veſte indutus dū blaſphemis laudib⁹ ppl'i delec
taretur ab angelo eſt pcuſſus ⁊ conſūptus a vermibus ex
ſpirauit Amplius in libro ezecielis ꝓphē opulētia et emi
nentia ciuitatis noiē tyri p capittula diuerſa deſcribitur ibi
inter cetera legitur hec dicit dn̄s deus. O tyre tu dixiſti
perfecti decoris ego ſum et in corde maris ſita parche et lidei
et libies erāt in excercitu tuo Cartaginēſes negociatores
tui argēto ⁊ ferreo et plūbo ⁊ ſtāno repleuerūt nūdinas tuas

Grecia ⁊ tubal ⁊ moſoch inſtitoēs tui mācipio equos et
equites ⁊ mulos adduxerūt ad forū tuū. Venditores ſaba
vniūſa Prima arōta ⁊ lapides p̄cioſos et aurū ꝓpoſuerūt
in mercatu tuo. iuda ⁊ t'ra iſrl' inſtitoēs tui in frumēto p̄/
mo balſamū mel et oleū ⁊ reſinā ꝓpoſuerūt in nūdinis tu/
is Sꝫ et pigmei q̄ erāt in turrib⁹ tuis pharetras ſuas ſuſ
pēderūt in muris tuis p̄ gyrū ipi ꝯpleuerūt pulcritudinē tu
am ⁊ ecce repēte ad nichilū deducta es et p̄iſti Opes tue et
ōnis multitudo tua q̄ erāt in medio tui pit' ceciderūt Inſup
climac⁹ infert ꝙ in mōte oreb fuit ſolitari⁹ quidā in ōi neg
ligētia viuēs q̄ tandē ḡuit' infirmat⁹ q̄ſi hore vni⁹ ſpacio
p̄fcē miḡuit a corpe ⁊ rediēs ad ſeipm̄ rogauit nos oēs vt
recederē⁹ ab eo q̄ nob egreſſ⁹ ianuā cellule ſue mox obſtru
ēs māſit int⁹ duodeci ānis cū nl'lo hoīm̄ colloquiū hn̄s Nil
aliud guſtās q̄ꝫ panē et aquā ſedēs ⁊ ad ea q̄ vidit in ex/
taſi ſtupēs ſic māſit merēs ꝙ nūq̄ꝫ de cetēo ꝓpꝛium morem
mutauit ⁊ calidas lacr̄mas ſn̄ ſtrepitu fūdebat ſp̄ Cū autē
miḡtur⁹ eēt ad dn̄m portā deſtruētes intrauimus ⁊ multū
dep̄cantes vt aliquid diceret nob. h̄ ſolū ab eo audiuim⁹
indulgite m̄ Nemo meōriā mortis hn̄s potēt peccaē Nos
vero āmirabamur hoīem pri⁹ negligentē tā repēte btā mu
tatione in meli⁹ tranſformatū Cūq̄ꝫ eū ſepeliſſem⁹ requirētes
die altera ſcās ei⁹ religas nō inuenim⁹ Per hoc certificauit
nos de⁹ de ei⁹ ſtudioſa penitētia ⁊ ſalute Preterea alter qui
dā in deſerto ꝯmorās in loco q̄ d̄r tholas ex intēca medita/
cione mortꝫ ſepi⁹ patiebatᷣ mētis exceſſū ⁊ mente deficiēs
ac corpore ſopitus inueniebatur a fratrib⁹ fere abſq̄ꝫ anhe
litu a quibus et reportabatur hec Climacus ¶ Legitur

quoqꝫ ꝙ olim cōſuetudo extitit rome/ vt nouo papa crea
to deferebatur atqꝫ incēdebatur corā eo ſtuppa ⁊ dicebat᷑
Sic trāſit gloria mūdi Cōformit᷑ in cōſtantinopoli fuerat
vſus vt impatore recent᷑ coronato quidā repn̄tabāt corā
eo tria aut q̄tuor genera lapidū dicētes vt eligēt de quo ſi/
bi fieri vellet ſepulchrū Sꝫ et ſanct⁹ iohānes elemoſinari
us ordinauit vt ſuū monumentū ip̄o viuēte nō pficeret᷑ ·
ymmo dieb⁹ ſolēpnib⁹ cū eſſet in honorē vn⁹ miniſtrox ſu
orū veniret ac dicēt· Dn̄e ſepulchrū tuū nūdū ꝯpletū eſt
iube pfici illud qm̄ neſcis diē neqꝫ horā hec fiebāt vt tāti vi/
ri tpali pſperitate nō extollerētur ſed mortales ſe eſſe aduer
terent Poſtremo vt recitat petr⁹ alfonſ⁹ defūcto alexandro
mūdi monarcha cōuenerūt multi phi quox vn⁹ diſſeruit ·
Heri toci⁹ t're ſpacioſitas alexādro nō ſuffecit nūc ſufficit
ſibi ſpaciū triū q̄tuor ve vlnarū Aliud dixit ali⁹ Heri alex
ander potuit mltos pplos liberarē a morte hodie ſeipm neq/
uit a morte eripe' Alī vidēs aureā c⁹tubā locut⁹ ē Heri alex
ander de auro fecit theſaurū hodie fecit aurū de ip̄o theſaurx
Ali⁹ ayt Heri alexād' terrā oppſſit hodie a t'ra opp'mitur
Sicqꝫ ceteri p ordinē nōbilia multa dixerūt ad inſinuan/
dū vanitatē vite pn̄tis ac principat⁹ t'reni ¶ De miſeri
is ac erūpnis hūane ꝯditōis ¶ Articul⁹ deci⁹ quint⁹

OCcupatio mag̃ creata ē oīb⁹ hōib⁹ ⁊ iugū g̃ue ſup
oēs ſilios adā eccīaſtici q̄rto ¶ In h̄ euidēt̄ appa
ret plenitudo miſeriax hoim̄ vniu'ſox ꝙ q̄ato maior videt᷑
eē eox pſpitas ⁊ voluptas tāto maior eſt eox calamitas
atqꝫ iniq̄tas Nulla eīm g̃uior miſeia hōis q̄ꝫ pccm̄ qd̄ max
ime ⁊ inꝯpabilit᷑ nocet tōli creature ſepans eā a ſuo creatore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ac ſaluatore priuãſqꝫ eã õni diuiõ cariſmate ſpũs ſãcti atꝫ
felicitate celeſti ad eternalẽ qꝫ dãnationẽ eã ꝑducẽs· Pra
ua autẽ voluptas ⁊ õnis vana leticia ẽ pccm̃ ꝓſpitas vẽo
mũdana eſt ꝑcipua viciorũ occaſio ⁊ maximũ incitamen
tum peccãdi ſcḋꝫ ꝙ Salomõ loquitꝛ Proſperitas ſtultoꝝ
⁊ iniq̊rũ hoim̃ ꝑdet eos Deniqꝫ q̃zuis caro hominis mul
tis immũdicijs vilitatibꝰ defectuoſitatibꝰ fetoribus ⁊ erũp
nis ſit plena Aiã tñ ineffabilit̕ ꝑiculoſioribꝰ atꝫ peioribus
miſerijs vilitatibꝰ ſordibus ac defectibꝰ eſt repleta ⁊ totus
homo eſt miſera creatura tot laqueis ꝑiculiſqꝫ expoſita et
vallata vt nequeat explicari Hinc innocẽtiꝰ ait Quis det
ocul̕ meis fontẽ lacrimaꝝ vt defleã miſerabilẽ hũane ꝯdicio
nis ingreſſũ Conſideraui cũ lacrimis de q̊ factꝰ eſt homo
quid faciat homo quid futurꝰ ſit hõ fõrtus ẽ de t̕ra cõcep
tus eſt in culpa natꝰ ad penã Agit ꝑ̃ua ⁊ turpia q̃ nõ li/
cent vana q̃ nõ expediũt ſiet cibus ignis eſca vermis maſſa
putredinis En herbe ⁊ arbores ꝓducũt flores frõdes ⁊ fruc
tus Tu lendes pediculos ⁊ lũbricos Jlle de ſe fũdũt oleũ
viuũ ⁊ balſamũ tu ſputũ vrinã ⁊ ſtercora· Jlle de ſe ſpirãt
ſuauitatꝭ odorẽ tu abhõinabilẽ intolléabilẽqꝫ fetorẽ Por
ro cũ vſqꝫ ad ſenectutẽ quis venẽit ſtati cor eiꝰ affligitꝛ ca/
put cõcutitꝛ lãguet ſpũs fetet ãhelitꝰ facies rugatꝛ ſtatura
curuatur caligãt oculi vacillãt articuli nares fluũt crines
ruũt tremit tactꝰ deperit actꝰ dẽtes putreſcũt aures ſurdeſcũt
Hinc ait ſtũs bernardꝰ Si diligẽter cõſideres quid ꝑ os ⁊
nares ceteroſqꝫ corpis meatꝰ egreditꝛ vilius ſterquiliniũ nõ
vidiſti· ſi ſingalas tuas miſerias enuẽres q̃ztis ſis onẽatꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

peccatis irretitꝰ vicijs prauiēs ↄcupiſcētijs occupatꝰ paſſio
nibus pollutꝰ illuſionibꝰ ꝓnꝰ ſꝑ in malū ꝓcliuis ad ōne
peccm̄ nō ſuffitiēs ↄſideraē nec enarrare h̄ oiā Cur ḡ ſuper/
bis Cur p̄cioſis curioſiſqꝫ veſtibꝰ corpꝰ tuū adornas qd̄ pꝰ
paucos dies vermes deuorabūt aiām vero tuā nō ornas
virtutibꝰ q̄ p̄ntāda ē deo ꝛ angel̄. Cur aiāꝫ vilipendis et
carnē tuā immūdiſſiāꝫ p̄fers O q̄ꝫtis cotidie vicijs inqui
namur qꝫ enormia ſūt nrā peccā qꝫ impfecta ſūt nrā opera
bona et ignoramꝰ an digni ſumꝰ amore an odio et quid
finaliter nob̄ eueniet et̄na dānatio an vera beatitudo igno
ramus Ecce ex hijs debemꝰ nos ꝓfūdiſſiē iugit̄ hūiliare
carnalia ſpernē atꝫ ad mortē nos inceſſabiliter p̄parare.
Nā vt plato diſſeruit in fedroē Miſerū corpus nrm̄ decies
milleta impedimēta ↄtēplationū affert aīe nrē Secūdꝰ q̄ꝫ
phūs ab adriano impatoē int̄rogatꝰ quid ē homo r̄ndit
mēs in corꝑata fātaſia corꝑis ſpeculator vite mācipiū mor
tis trn̄ſiēs viator hoſpes loci aiā laborioſa habitaculū tp̄is
p̄ui Dūdo ḡ vtamur tāqꝫ hoſpicio totiſqꝫ viribꝰ feſtinemꝰ
ad priāꝫ elcōꝝ qꝫ vt pꝰ vite p̄ntis fine mox ingredi merea
mur ad mortē ſalubrē nos diſponāꝰ p indefeſſa exercicia
actuū virtuoſoꝝ ¶ De ſcdo q̄tuor nouiſſiōꝝ puta
de futuro dei iudicio cui attribui p̄nt oēs actus q iā añ aſſig
ti ſūt morti :. ¶ Articulus decimꝰ ſextus
OMnes nos māifeſtari oportet añ t̄bunal xp̄i vt refe
rat vnꝰquiſqꝫ ꝓ vt geſſit/ad corintheos ¶ Sicut p̄habi/
tū ē ſcdꝫ nouiſſiōꝝ ē diſtrictū dei iudiciū Jdo dicto de mor
te reſtat nūc aliqd de iudicio tractaē. h̄ iudiciū mlto t̄ribilꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ē ip̄a morte corpali ac tp̄ali p̄mmo ⁊ pēis inferni ad tēp⁹ p
vt ſc̄us iob dixit· quis m̄ t'buat vt in iferno ꝓtegas me ⁊
abſcōdas me donec ꝑtrāſeat furor tu⁹ Dictū ē q̄ꝫ ꝙ mors
tp̄alis ac breuis nō ē in ſeip̄a tam metuēda vt ſācti patres
ecocuerunt niſi propter iudicium dei annexū morti ⁊ ꝑpt'
ſupplicia q̄ iuſto ōni potentis iuditio inſligunt' iniquis
Hinc ſicut cōſideratio mortis intēta inducit ad ſeptē effec/
tus de quib⁹ iam ante facta eſt mēcio q̄ faciūt vehementer
timere corā deo ſollicitū eſſe penitenciā aggredi hūiliare ſe/
ip̄m tp̄alia ſpernere ad nichil terrenū inordinate ⁊ culpabi
liter affici· ⁊c· Sic diligēs ꝯſideratio duū iudicij ad eoſdē
inducit effcūs Ideo ex cōſideratione hoꝝ amborū validi⁹
ꝓuocemur ad hos ſaluberrimos act⁹ ⁊ cōſiderātes iudicē
ſūmū oiā clariſſiē intuētē/atꝫ nos cito iudicādos/ab ipſo
conuiſemur in ei⁹ p̄ñcia cū omni cuſtodia ⁊ pauoē cū bea/
tiſſimis viris helye et helizeo dicentes· viuit dn̄s in cuius
ꝯſpectu ſto hodie· Sitqꝫ ex eorū cōſideratione obedientes
altiſſiō mereamur cū pſalmiſta dicere deo· Seruaui man
data tua ⁊ teſtiōnia tua q꞉ ōnes vie mee in cōſpcū tuo Nē
pe vt dixit ſāctiſſi⁹ abbas machari⁹· Tanta eſt t'ribilitas
duū iudicij · ꝙ ſi quis ille digue ꝑpendat oſſa eius carni
ſue p̄ timore vix adherebūt· vnde ⁊ ſanct⁹ rex dauid fatetur
a voce gemitus mei adheſit os meum carni mee id eſt pelli
mee Idcirco ⁊ nos deplorem⁹ culpas atqꝫ miſerias nr̄as
et ꝑpt' picula inenarrabiliter grādia quib⁹ expoſiti ſum⁹
cōgemiſcam⁹ ꝯfugiētes ad dei clementiā ſcd̄m ꝙ ſācti pa
tres factis docuerūt et v̄bis Etenī cū ſc̄us vir abbas paſ

toꝛ audiſſet beatū abbatē arſeniū migraſſe ad dn̄m fleuit
dicens btūs es abbas arſeni quia fleuiſti temetipm̄ in ſe/
culo iſto Qui em̄ ſemetipſos in hoc ſeculo nō deflēt in alio
ſe ſc̄lo deploꝛabūt· hinc cū p̄fat⁹ abbas machari⁹ veniſſet
ad ſcōs prēs in mōtē dixit· Ploꝛem⁹ frēs ⁊ deplorēs mō
noſmetip̄os anq̄ȝ venia⁹ vbi lacr̄me nrē cōburāt coꝛpa nrā
fleuerūtq̄ȝ oēs ⁊ coꝛruerūt ꝓni in terrā ſup facies ſuas di/
centes Oꝛa ꝓ nob̄ o pat̄ hinc locut⁹ eſt filius dei· Beati
qui lugēt qm̄ ipi ꝯſolabūtur· Studeam⁹ nos imbecilles
impfecti ⁊ defectuoſi· multis culpis obnoxii tam metuen
dum iudiciū iugit̄ remeniſci cōſideraē vereri q̄ȝ vehemēter
intueri· et aſſidue foꝛmidauit illō gloꝛioſus ⁊ ſanct⁹ doctoꝛ
Iheronim⁹ dicēs Quotiens diem illū ꝯſidero toto coꝛpe
cōtremiſco ſiue em̄ comedo ſiue bibo ſiue aliquid aliud fa
cio ſp videtur m̄ tuba illa t̄ribilis ſonaē in auribus meis·
Surgite mortui· venite ad iudiciū Talit̄ plane foꝛmida/
uit iudiciū dei ſanctus ſenioꝛ ille/ q cū vidiſſet fratrē q̄ndā
ridētem ait Coꝛā celo ⁊ t̄ra rationē deo reddem⁹ tocius
vite nrē/ et tu rides? ¶ Qꝫ valde metuendū ſit
futurū iudiciū dei ex diſtrictioē iudicioꝝ que deus exercuit
interdū in hoc mundo· ¶ Articul⁹ decim⁹ ſeptim⁹·

QUia nō cito ꝓfertur cōtra malos iudiciū abſq̄ȝ
vllo timoꝛe filij hoīm ꝑpetrāt mala· eccīaſtes oc
tauo ¶ Q̄ȝ veracit̄ ꝓtulerit ſapiētiſſim⁹ ſalomon
hec verba expientia docet· Sūt etem̄ multi innumerabiles
q de die in diem adiciūt pccā peccatis ⁊ ſine mēſura ac nu
mero creatoꝛē ſuū offendunt aīās ꝓpas ledūt ⁊ pimunt

demonibus obſequũtur ⁊ tandẽ viciofis cõſuetudinib⁹
victi oppreſſi ⁊ penitus excecati abſqȝ timore tra nſgrediũ
tur omnipotẽtis legiſlatoris p̄cepta qm̄ experiunt̃ ſe diu im
pune peccaſſe ymmo ⁊ ip̄e ſibi in vicijs proſpere ſucceſſiſſe.
Similiť ⁊ alij multi hic ſumunt peccandi audatiam atqȝ
faciliter ſibi ꝓphetant ꝙ poſtea penitẽciã ſint acturi ⁊ fal/
lunt inſipientes ⁊ miſeri ſemetipſos Hinc rurſus ſalomõ
ꝓteſtatur. Omnia in futurum ſeruantur incerta vnde ⁊
corda filiorum hominũ implẽtur malitia et contẽptu in vi
ta ſua ⁊ poſt hec ad inferos deducentur. Inſuꝑ ex hoc ꝙ
impij tam diu non ſolum impune peccant ſed etiam in vi/
cijs ſuis ꝓſꝑantur in tantũ vt Iheremias ꝓpheta ſuper
hoc admirãs locut⁹ ſit Iuſtus quidẽ tu es dñe ſi diſpu/
tem tecum/ verũptamen iuſta loquar ad te quare via im
piorum ꝓſꝑatur et bene eſt omnib⁹ qui p̄uaricãtur et iniq̃
agunt plantaſti eos ⁊ ꝓficiũt econtraria. iuſtis frequẽter
cõtingunt aduerſa ⁊ opp̄imunť ab impijs varijſqȝ infir/
mitatib⁹ affligũtur ꝓpter qd̓ ayt ſcriptura. Multe tribu
lationes iuſtorum Hinc quidã ſumpſerũt occaſionẽ errã
di atqȝ dicendi ꝙ deus nõ habeat ꝓuidẽtiam rerum ter/
renarũ ⁊ actuũ hũanorũ De quib⁹ ſpũs ſanct⁹ ꝑ ezecielẽ
ꝓphãȝ teſtat⁹ ẽ dixerũt Dereliquit dñs terrã ⁊ dñs nos
nõ videt De quib⁹ ſapiẽ ſcdo hẽtur Dixerũt impij apd̓ ſe co
gitationes nõ rcẽ. Exiguũ et cũ tedio eſt tẽpus vite nrẽ et
nõ ẽ refrigeriũ in fine hõis ⁊ nõ eſt q̇ agnit⁹ ſit reuſus ab
inferis q: ex nichilo nati ſum⁹ ⁊ p⁹ h̓ erim⁹ tãqȝ ſi nati nõ
fuerim⁹ Ex h̓ dempnũ errore laxauerũt habenas ↄcupiſcẽcijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ſuis et ſine refrenatione voluptatibꝰ ſeruierũt vt ꝑtacto ca
pitulo dixiſſe ꝛ ex falſis ꝓmiſſis cõduxiſſe legũtur. venite
ergo ꝛ fruamur bonis q̄ ſũt et vtamur creatura tãq̄ȝ in iu/
uentute celerit̄ vino ꝓcioſo ꝛ vnguentis nos impleamꝰ et
nõ ꝑtereat nos flos tp̄is. Coronemur nos roſis añq̄ȝ mar
ceſcant. Nullũ pratũ ſit qd̄ nõ ꝑtrãſeat luxuria nr̄ã / vbiq̄ȝ
relinq̄mus ſigna leticie qm̄ hec eſt pars nr̄ã ꝛ hec eſt ſors
nr̄ã. Sȝ inſipiẽtes ac impij iſta dicẽtes in ꝓuida cõſidera
tione fallũtur. q̄ȝuis nã q̄ȝ vt tactũ ē freq̄nter cõiterq̄ȝ contin/
gat ꝙ impij florẽt ꝓſpãtˀ ac diu inpune peccãt in ſc̄lo iſto
nichilominuꝰ ſepe oppoſitũ accidit ymmo multociẽs iuſtꝰ
deꝰ in hac vita nõ ſolũ puniuit iuſtos ſȝ etiã tã acrit̄ puni
uit iniq̄s ꝛ eos occidit ac ꝯdẽnauit / vt nõ ſolũ certi eẽ debe/
amus de ꝓuidẽtia dei ꝛ futuro eiꝰ iudicio. ſȝ et vehemẽtiſſiẽ
ãnumerari ac formidare debemꝰ rigorẽ diuĩ iudicii. Nõne
in exordio mũdi ꝓpt̄ ꝓmoꝝ ꝑntũ nr̄õꝝ traſgreſſioẽȝ. nõ
ſolũ irreuõbilit̄ expulit eos de ꝑadiſo t̄reſtri immo etiã eoꝝ
poſtẽitatẽ tã amena habitatõe ꝓuauit atȝ qd̄ grauiꝰ ē poſtẽi
os eoꝝ origiãli nudauit iuſticia ꝛ culpe ac dãnatõi iudica
uit obnoxios ita ꝙ vſq̄ȝ inp̄ns naſcũtˀ filij ire ꝛ in ꝑeccati
ꝯcipiũtˀ ac varijs ſubiciũtˀ miſerijs in tm̄ ꝙ iheremias in
ꝑſõo ſcificatꝰ ꝯqueſtꝰ ē dicẽs. q̄re de vẽtre egreſſꝰ ſũ vt viderẽ
laborẽ ꝛ dolorẽ ꝛ ꝯſumerẽtˀ in ꝯfuſioẽ dies mei. Preteꝛea ma
nifeſtauit õĩpotẽs deꝰ t̄ribilatatẽ ac diſtrictioẽȝ iuſticie ſue
qñ totũ genꝰ hũanũ it̄ficit diluuio paucis. i. octo exceptis
hõibꝰ in q̄ diluuio innumerabiles mergebãtur infãtuli q
adhuc nullam cõmiſerunt culpam ſimiliter declarauit al/
tiſſimus metuendã ſuam iuſticiã in horrenda ſubmerſioẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

atqꝫ ſulphurea combuſtione pentapolis et quinqꝫ vrbiū ⁊ vniuerſorū eius infantiū ꝓpter immūdiſſima eorum faci nora Deniqꝫ multipliciter terribiliter ac euidētiſſime oſten dit rigorem ſue iuſticie in vniuerſa terra egipti ⁊ incunctis egiptijs/quos decem principalibus plagis· multiſqꝫ a/ lijs penis percuſſit/ ac multos eorū in mari rubro ſubmer ſit· quibus pactis mōſtrauit ſue diſtrictionē iuſticie ſepe ⁊ copioſe in iſrahelitico populo in deſerto in quo dū populꝰ ille vitulum aureū adoraſſet occiſa ſūt mox ex eis viginti tria milia hominū· Cumqꝫ duo filij aaron poſuiſſent ig/ nem alienum in thuribulis ſuis ꝓtinus venit ignis alienꝰ diuinitus miſſis combuſſit eos · Deinceps quaqꝫ dum varijs modis peccaſſent filij iſrahel in heremo vtpote eſum carnium deſiderando impatiēter agendo ac modis varijs murmurando dire plagati ſūt/in tantū ꝙ ex ſexcentis mi/ libus ac pluribꝰ ab egipto eductis nō niſi duo viri videli cet ioſue et caleph terrā ꝓmiſſionis ingreſſi ſūt inter quos dathan et abiron hon q̄ꝫ et chore horribiliſſime ſūt plaga ti quia cū tabernaculis ſuis a terra viui fuerunt abſorpti· Inſuꝑ in extirpatioē ⁊ occiſioē chananeoꝝ fortiſſimorū et innumērabiliū ꝑplorꝝ deus iuſticiā ſuā ꝑ filios iſrl' horrē de mōſtrauit In alijs quidē gētilibꝰ tpe iudicū In euā gelica q̄ꝫ lege in inꝓuiſa ac ſubitanea interfectione infideliū tyrānoꝝ ꝑſecutoꝝ eccleſie ymmo in principio creationis rerū in eiectōe ⁊ ꝯdēnatioē āgeloꝝ peccātiū q̄s ꝓ vno pccō celerriē fcō eternalit' ꝯdēnauit ⁊ punit in quibꝰ ōibus ꝑ iſta ſue equitatis exēpla nos erudiuit ſalubrit'qꝫ admonuit vt duū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

timeam⁹ iudicij equitatē ineffabilē· que rigoroſius nimis
iudicabit ac vindicabit in futuro vicia hominū q̄z in iſto
ſeculo ita q̄ poſſum⁹ dicere iſtud iob xxvi· Ecce hec ex pte
dicta ſūt viarū id eſt operū eius ꝛ cum vix pua̅ ſtillā ſermo
num eius audierim⁹ quis poterit tonitruū magnitudinis
eius intueri Etenī ſtille ſermonū dei ſūt iudicia eius facta
in mūdo iſto tonitruū aūt magnitudinis ei⁹ eſt futurū ei⁹
iudiciū et ſentēcia ei⁹ ꝯ iniquos qua dicet· Ite maledicti
in ignē eternū· Hinc beatiſſim⁹ princeps apl̄orū petrus in
ſua ſc̄da ſcribit canonica Si deus angelis peccantibus et
originali mūdo nō pepcit diluuiū mūdo impiorꝝ inducēs
ꝛ ciuitates zodomorꝝ ꝛ gomorreorū in cinerē redigēs euer
ſione dānauit Exemplū eorum qui impie acturi ſūt ponēs
nouit dn̄s pios de temptatiōe eripere· iniquos vero iu die
iudicij cruciandos ſuare ¶ De multis rebus ex
q̄rū conſideratiōe innoteſcit/ q̄z metnēdum ꝛ rigoroſū ſit
futurū dei iudicium· tam generale in fine mūdi/ q̄z ꝑticula
re in ſingulorꝝ hoīm obitu ¶ Articul⁹ xviij·

Ecce venit domin⁹ in ſanctis militib⁹ ſuis facere
iudicium ꝛ arguere oēs impios de oībus operi
bus impietatꝫ eorꝝ ꝛ de oībus duris q̄ locuti ſūt
ꝯ deū peccōres impij ¶ Hec v̄ba ſc̄us iudas apl̄s allegat
in ſua epl̄a eſſe ꝓnūciata ab enoch q in ꝑadiſū trāſlatus ē·
Multa ſūt ex quib⁹ docemur q̄ztū formidare debeam⁹ iudi
ciū dei tam ꝑticulaē q̄z gnāle ymmo q in die gnālis iudicij
cupit eſſe ſecur⁹/ ſtudeat deo indeſinēter placē ꝛ ad mortē ſa
lubrē ꝑtingere Sic enī in ꝑticulāi iudicio ſuo ſaluabitur·

Idcirco in die nouiſſimo erit ſecuruſ Quidā eīm futurꝝ in
fine mūdi iudiciū verētur minus q2 adhuc lōge abeſſe id
opinant' q penſēt ꝙ ꝑticulare eorꝝ iudiciū nō niſi paululū
diſtet in q̊ ſi impʒati fuerint inuēti · tā tuncq̄ʒ in die nouiſſiō
in gnāli iudicio dānabūtur Deniqʒ vtrūqʒ iſtō iudiciū eſt
ineffabilit' metuēdū · ꝑmo ex ꝑte iudicis ſūmi / ſcḋo ex ꝑte
iudicādi / t'cio ex ꝑte ret'butōis Ex ꝑte eīm iudicis ē metuē
dū vtrūqʒ iſtō iudiciū multꝭ modis · ꝑmo rōe ſūme aucto
ritatꝭ ⁊ excellētie iudicis h9 ſcḋo rōe infinite ſapiētie ſue quā
nichil p̄t latere / t'cio rōe ōipotēcie ſue cui9 nullus p̄t reſiſtē ⁊
quā nemo valet effugere / q̄rto rōe iuſticie ei9 q̄ in tm̄ odit
oē pcc̄m ꝙ nullā culpā q̄ʒtūlibet ꝑuā deſerit indiſcuſſā aut
impunitā / quinto qm̄ ip̄e de9 ōipotēs non ſolū eſt iudex ſʒ
etiā pars Ip̄e quippe in omni culpa offendit' q2 in omni
mōꝛli pccō p̄ceptū ipſius violatur Sicqʒ cauſa ↄtitur int'
ip̄m ⁊ iudicādos valde eīm metuendū eſt iudicari ab eo in
quē exceſſus ↄmiſſ9 ē / ſexto rōe bn̄ficētie ſue · Quo eīm in
hac vita benignioꝛ et ḡtioꝛ fuerat nobis / quo plura maio
ra ac nob̄ exhibuit bn̄ficia q̊ longanimi9 emēdationē noſ
tram preſtolari dig̃tus eſt / quo freq̄ptius et euidētius ad/
monuit nos ing̃tos et impios horribilius iudicabit Pre
terea ex parte iudicādoꝝ terribile eſt vtrūqʒ iudiciū Primo
quia infirmi ⁊ fragiles ſūt · ſcḋo q2 in multꝭ offenderūt · t'cio
q2 incerti ſūt an digni ſūt odio ⁊ an placeāt deo Amplius
vtrūqʒ iudiciū metuendū ē vehement' ex ꝑte remuneratōis
q̄ eſt et'na dānatio cui9 inflixo ē maxime formidāda aut
ſalus perpetua cuius caretia eſt potiſſime metuēda Inſuꝑ

vltimū hoc generale iudiciū eſt pſertim verendū Primo ex
pte terribiliū ſignoꝝ illud pcedēt qꝛ vt in euāgelio veritas
ꝓteſtatur Erūt ſigna in ſole ⁊ luna ⁊c· ſcđo ex pte diſpoſiti
onis in q̄ mūdus tūc ſtabit Nā ignis cōflagrationis terrā
et aerē tunc occupabit ⁊ vniūſe creature erūt quaſi cōmote
cōtra iniq̄s / atq3 armate atq3 pparate ad vlciſcēdū iniquis
iniuriā creatoris · t'cio ex pte exercituū iudicis qm̄ aderūt
ibi vniūſi angeli ſancti ⁊ ciues ſupni qui et tūc viſibiliter
apparebūt· q̄rto ex pte pn̄tie oim̄ rōbiliū ⁊ intellcūaliū crea
turarū in quarū cōſpectu cōfundi reprobari ⁊ manifeſtari
erit maxima pena · ¶ De terribilitate diuini
iudicij ratione ſumme auctoritatis et extreme excellentie iu
dicis xpiſti· ¶ Articul⁹ xix ·

Deus cuius ire reſiſtere nemo poteſt· ſub quo cur
uantur qui portāt orbem quis ei dicere poteſt cur
ita facis Iob nono ¶ Solēt inferioꝝ iudicum
iudicia minus timeri· qm̄ et ſi cōdemnēt in cauſis quibuſ
dam patet euaſio p appellationē ad iudicē ſupiorē Maxi
me ergo timēdum eſt iudicis ſūmi iudiciū a quo appella/
ri nō poteſt nec licet cuius iudicia q̄uis iniuſta eſſe nō que
ant ſunt tn̄ incōprehēſibilia mirabilia tāq3 diſtricta ⁊ ab/
dita ſeu occulta vt multa q̄ humano iudicio iuſta ⁊ bona
videntur ab ipo reꝓbent' ⁊ ꝯdēnentur' ꝓpt' qđ ait in pſal/
mo Cū accepo tēpus ego iuſticias iudicabo ·i· examina
bo an ſint vere iuſticie Cui⁹ exēplū t'cio regū patet de ꝓphe
ta quē dn̄s miſit ad increpādū ydolatriā ieroboam regis
iſrl' pcipiēs ei ne comedēt neq3 biberet in t'ra regis illi⁹ qui

cum ex deceptione cuiuſdã pſeudo ꝓphete comediſſet in ter ra illa in vlcionē inobedientie ſue a leone mox fuit occiſus qui tamē valde excuſabilis videbatur qm̄ callidiſſimū illū pſeudo putauit eſſe verum dei ꝓphetã ⁊ peccare ſe credidit niſi acquieſceret illi · Dixerat namqꝫ pſeudo ꝓpheta ad ip ſum Et ego propheta ſū ſimilis tui et ãgelus locutus eſt michi in ſermone domini dicens/reduc eum in domū tuã vt comedat vñ elicitur ꝙ in multis credimꝰ nos coram deo excuſabiles eſſe in quibus tamē ipſe incōprehenſibilis de us non habet nos excuſatos/quod etiã demonſtratur ex reprobatione trium amicorum beati Job: qui videbãtur zelo diuini honoris cõtra iob diſputaſſe/ quoniã ipſis ap paruit ꝙ iob in verbis ſuis derogauit diuine iuſticie ꝓpt̕ quod eum acriter arguerūt et tamē dominꝰ iudicauit eos male eſſe locutos dicēs ad principalē ip̄orum Jratus eſt furor meus in te ⁊ in duos amicos tuos quia nō eſtis lo cuti rectū coram me ſicut ſeruus meus iob/ vehementiſſi/ me igitur formidemus ſūmi iudicis iudicium./ cui inexcu ſabiliter ⁊ ſine reſiſtētia ac appellacoē ſtari oportet Hoc ſãc tus iob intuens dixit Quantus ego ſum vt rñdeam ei etiã ſi habuēo quippiã iuſtū nō rñdebo ei ꝫ vt meū iudicē dep̄cabor Si fortitudo q̄ritur robuſtiſſimꝰ eſt Si equitas iudicij nemo audet ꝓ me teſtiōniū dicē Si iuſtificaē me vo luero os meū ↄdēnabit me Si me innocentē oñdero p̄uū me cõ ꝓbabit Jtaqꝫ ſi fecerimꝰ oiã q̄ p̄cepta ſūt nobis et cū ōni diligētia nobis poſſibili examinauerimꝰ ↄſciãs noſ tras/atꝫ cõfeſſi fuerimꝰ ꝓ viribus q̄ꝫ ſatiſfecerimꝰ ꝓ pecca

cis adhuc tamē oportet nos humiliare ſub omnipotente et
formidare eius iudiciū ac orare. Ab occultis meis mūda
me domīe quoniā certi nō ſumus an altiſſim⁹ iudex ſatiſ/
factionē noſtrā acceptet ꝛ vtrum verā habuerim⁹ cōtricio
nem atqꝫ an penitentia noſtra ex caritate ꝓceſſerit Ex hoꝝ
conſideratione ſanctus dauid orauit Nō intres in iudiciū
cū ſeruo tuo dn̄e quia nō iuſtificabitᷣ in cōſpectu tuo ōnis
viuens. Ecce ſi in vita pn̄ti iniuſte diiudicemur ac p̄ma/
mur/ſup eſt cōſolatio aliqua qm̄ cogitamus ꝙ deus qui
mala iudicata reiudicabit. faciet nobis iuſtū iudiciū et ꝓ
iniurijs nob̄ illatis retᷣbuet nob̄ vicē ꝛ recōpenſā ꝫ p⁹ iudi
ciū dei reꝓbātis ac ꝯdēnantꝫ conſolatio nulla reſtat q̄ad/
modū ait ſcriptura Ecce de⁹ excelſ⁹ in fortitudine ſua ꝛ nl'l⁹
ei ſilis in legiſlatoribus. Quis poterit ſcrutari vias eius
aut quis ei dicere audet opat⁹ es iniquitatē Idcirco hoc
ſolū habemus reſidui. vt corā ipo nos ſemꝑ humiliem⁹
et fateamur nos in multis ꝛ magnis culpabiles de quib⁹
certam noticiā nō habem⁹ timeam⁹ q̄ꝫ ne forſan opa nrā
q̄ bona ꝛ ꝟtuoſa eſſe ꝓſidim⁹ nō ſint meritoria corā deo vtpo
te ex caritate fortaſſ̄ nō fcā q̄quis em̄ iudicio hoim̄ bō ſint
ignoram⁹ tn̄ q̄ diſtrictioē q̄ ſubtilitate q̄ abdita rōe iudica
buntᷣ a deo Fugitᷣ ḡ diiudicem⁹ ac vilipēdam⁹ nosipos
ꝛ occulta dei iudicia metuē nō ceſſe⁹ Omnis p̄ſūptio ꝛ va
na ſecuritas lōgiſſiē abſit a nob̄ Hinc p̄riarcha alexādri
nus cū veniſſet in hēmū ꝛ dixiſſꝫ abbati frm̄ quid āpli⁹ in
ueniſti in loco hᵒ/abbas rn̄dit. indeſinentᷣ culpaᷣe ꝛ diiudi
care meipm̄ dixitꝫ p̄riarcha Nō eſt alia via Ioō ſcīs apt

apoſtol⁹ Si nos ipſos diiudicarem⁹ non vtiqꝫ diiudicare/
mur. ¶ ꝙ metuendum ſit dei iudiciū ꝑpter
infinitam ſapientiā eius. ¶ Articulus xx.

Omnia eñ nuda ꝛ aperta ſūt ocul' eius ad hebre
os quarto ¶ Quāto quis ſapiētior ſāctior atꝫ
honeſtior ē tāto penali⁹ ē corā eo turpē ac ſordidū
apparere atꝫ ab ipo redargui ꝛ cōfundi reprobari deſpici
atꝫ puniri Cū ḡ ſapientie dei nō ſit numerus ac ſāctitatꝫ et
dignitatꝫ ei⁹ nullus ſit finis nec vlla ſit ſue honeſtatꝫ ac ho
norabilitatis mēſura certū eſt ꝙ ineffabilit' ḡue cōfuſibile
ac penale ſit anime peccatrici corā diuine maieſtatꝫ tribuna
li cū ſuorū feditate vilitate ac turpitudine viciorꝝ apparere
cōſpici ꝛ cōtempni diſcuti q̄ꝫ ꝛ reprobari ab ipo ſācto ꝛ ſa
pientiſſimo deo Nōne videm⁹ ꝙ hoiēs acceſſuri magnos
principes ā excellētiores ſe timēt ꝛ ornāt ſe ne refutētur ꝛ ne
excellētiā illorꝝ videātur inhonorare. Vn̄ legit' heſter q̈rto
ꝙ non licuit indutū ſacco aulā regis intrare Apocalipſis
t'cio Dn̄s loquit' peccatori veſtimētꝫ albis induaris vt nō
appareat ꝯfuſio nuditatꝫ tue Alba eñ veſtimēta ſūt virtu
tes/ ꝛ opa ſcā quib⁹ aiē ornā' ꝛ veſtiūt' quib⁹ q carēt ꝯfuſi
bilit' ac ſpūalit' nudi ac fedi ſūt corā deo. Inſup daniel' ꝑ
mo narrat' ꝙ rex babilonis nabugodonoſor iuſſit natos
ex ſemiē regio in qb⁹ nulla eēt macła decoros forma ꝛ eru
ditos ōni ſapiētia cautos ſciā doctoſqꝫ diſciplina introdu
ci ad ſe vt poſſēt ſtare ꝛ miniſtraē in pn̄tia regis Ecce ſi rex
ille t'ren⁹ voluit corā ſe adduci ſtaē ꝛ obſeq pueros tā orna
tos ſapiētes facetos imaculatos at nobiles qd mirꝝ ꝙ rex

omnium ſeculorum immortalis inuiſibilis infinite pfect⁹
requirat in ſuis miniſtris ſplendorē virtutū ſapiētie lucem
morū venuſtatē vite nobilitatē atꝫ ab omni pccō pſertim
mōrli immunitatē ¶Proptēa intollerabil' confuſio ac pena
gͥuiſſiā ē corā ſapiētiſſiō ac ſāctiſſimo deo pn̄tari cū viciorꝝ
ſqualore cū pue ꝯſuetudinis deformitate cū putredine ig/
nobiliſſiē vite·i· ꝯuͤſationis inique ¶Proptēa quāto iudex
celeſtis clarius nouit vniuͤſas nrās trāgreſſioēs oēſqꝫ cir/
conſtātias origines ⁊ numerū culpaꝝ noſtrarū tāto vehe
mentius formidare debem⁹ ipſius iudiciū · Ipē autē oiā
clariſſime intuet' oēſqꝫ nrās ꝯmiſſioēs ⁊ omiſſioēs iniqͣs
etiā minimas diſtinctiſſiē ꝯtēplatur· vehemētiſſime igitur
nos oportet iudicis huius formidare iudicium qui nullā
penitus cogitationē illicitam· nullam affectionē iniquam
nullā locutionē nec aliq̄ꝑ actum ymmo nec aliquā omiſſi
onem negligentiā aut torporē indiſcuſſā iniudicatā impu
nitam relinquit ¶Hinc ad incutiēdum nobis ſalubrē timo
rem indeſinentē q̄ꝫ cordis cuſtodiam ac timoratā in omni
bus cōuerſationē deus omnipotēs in ſcripturis noui ac ve
teris teſtamēti freq̄ter ſerioſe teſtatur ſe omnia intueri cōſi
derare ac perſcrutari · ¶Hinc equidem ayt per prophetam
amos · Cognoui multa ſcelera veſtra et viſitabo ſuper
omnes iniquitates veſtras nec obliuiſcar vſqꝫ ad finem
omnia opera veſtra/et pmo regum teſtatur ¶Non ſcd̄m in
tuitū hominis ego iudico/hō em̄ videt q̄ parēt de⁹ aūt intu
etur cor Idō ihieremias ꝓphā loquit' deo Dn̄e deus for
tiſſime magne potens magnus ꝯſilio ⁊ incōprehenſibilis

cogitatu cui⁹ oculi aperti ſūt ſup omnes filios adā vt red/
das vnicuiqȝ ſcd̄m opa ſua hoc ppendens iob dixit Nōne
deus cōſiderat vias meas ⁊ oēs greſſus meos dinumeāt
Jteqȝ oēs ſemitas obſuaſti meas et veſtigia pedū meoꝝ
cōſideraſti de quo legitᷣ ſapiētie ſexto Altiſſim⁹ intˀroga/
bit opera veſtra ⁊ cagitatioēs veſtras ſcrutabitᷣ. Magna
ergo vere et ineffabilitˀ mag̃ ratio atȝ neceſſitas formidādi
ac tīorate viuēdi nob̄ incūbit/qm̄ an̄ oculos iudicis ſūmi
oiā intuētis cūcta ſcient̄ ac iudicātis ē tota ↄuerſatio et ex
iſtentia nrā Cōſiderem⁹ p poſſe quātitas cotidie habea⁹
cogitationes inanes/ymaginationes inutiles affectioēs
illicitas ocioſa prauaqȝ verba ⁊ opera mala. O quot diſ
tractiones cordis habem⁹ ac patimur omni die in oratio/
nibus et in diuinis officijs. O quot bona omittim⁹ om
ni hora q̄ȝ infructuoſe ymmo ⁊ vicioſe deducim⁹ tempus
q̄ȝtū cotidie in cibo potu et ſōpno excedimus ⁊ q̄ȝ impfecta
ac defectuoſa ſunt opera noſtra bona et hec oiā inſpicit deus
indefinenter et quoniā ipe filet ac differt vindictā nos obte
nebrati ingrati infelices ac ſtolidi adicimus peccata pecca
tis ac ſine numero et menſura peccamus. Quid ergo di
cimus quid agemus quo diuertemus cū pñtati eius tri/
bunali fuerim⁹ cū in momēto in ictu oculi obiecerit et clare
oſtenderit nobis vniuſa hec vicia noſtra mag̃ et pua ma/
iora et maxima minora ac minima Certe rn̄dere nequibi⁹
vnū p mille niſi interim ↄdignos penitētie fruct⁹ egēim⁹ ⁊
ſup cuſtodiam noſtrā inceſſabiliter ſtemus diiudicantes
deſpicientes et caſtigantes noſipſos. Hinc ayt ſanctus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

bernardus · Quid tam vehementiſſime metuendum q̄ꝫ
iudicādum aſtare tam diſtricte iudicis tribunali qui teſte
non indiget et intentiones diſcutit coꝛdis cuius inquiſicio
vſqꝫ ad ſecreta mentis ꝑtingit · Nempe tam acutiſſime
ſingulorum vitam conſiderat vt nec minutiſſime cogita/
tiones nec tenuiſſima verba que ipſo vſu apud nos vilu
erunt in eius iudicio in diſcuſſa remaneāt · Merito ergo
yſidoꝛus dixit Ad diſtricti iudicis examē/iuſtitia iuſti ſe
cura non eſt · ymmo vt abbas agathon ayt · Si deus
nobis imputaret deſtractioēs coꝛdis et negligētias quas
in oꝛationibus noſtris et in officio diuino incurrimus/
ſalui eſſe non poſſumus · Jugiter ergo penſemus et
ſollicite foꝛmidemus ꝙ beatiſſimus pꝛinceps apoſtolo/
rum in pꝛima ſua ſcribit epiſtula dicens · Si iuſtus vix
ſaluabitur impius et peccatoꝛ vbi apparebunt · Certe
vt gloꝛioſus ac ſanctus fert Jheronimus · Multi elin
gues muti et balbutientes felicioꝛes tunc erunt loquaci/
bus et facundis multi paſtoꝛes ⁊ bubulci tunc pꝛeferētur
philozophis multi ruſtici pꝛincipibus multi obtuſi ſubti
libus · Hinc diſſeruit leo papa Jſta eſt iudicis ōne ſecre
tū cui obſcura darēt muta reſpōdēt ſylentiū cōfitet᷑ et ſine
voce mens loquitur · Jdcirco cū talis ac tanta ſit ſapien/
tia dei contra eam nil poterunt nec valebunt allegatio/
nes aduocatoꝛum ſophiſmata logycoꝛum eloquētie oꝛa
toꝛum neqꝫ areſtotilice argumenta ſubtilitatis ·

¶ De hoꝛribilitate diuini iudicij ꝓpter ōnipotentiam
iudicis ſummi · ¶ Articulus xxi ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

DEus iudex iuſtus fortis ⁊ patiēs nūquid iraſ
cetur p̱ ſingulos dies. Niſi ꝯūſi fueritis gladiū
ſuū vibrauit arcū ſuū tetendit ⁊ pauit illū. In
pſalmo. q̄ꝫ maxiē metuēd⁹ ē nob̄ iudex altiſſim⁹/ ipſemet
in euāgelio docet in parabol' dicēs. Quis rex volēs cōmittē
bellū aduſus aliū regē nō prius ſedēs cogitat an poſſit cū
decē milibus occurrē ei q cū viginti milib⁹ venit ad ſe alio/
quin illo adhuc lōge agēte legatioēꝫ mittēs rogat ea que
pacis ſūt. Per q̄ verba xp̄s deſignat q̄ hō iuditādus ab
ip̄o xp̄o rege celoꝝ debet ſeipm̄ cotidie examinaē atꝫ pēſaē
an in iudicio valeat rn̄dere ⁊ de cūctis actib⁹ ſuis interiori/
bus ⁊ exteriorib⁹ de v̄bis ⁊ omiſſiōib⁹ deo reddere ratioēꝫ
q̄ ſi videret facere ſe nō poſſe ſtudeat ōnipotētem placare ⁊
metuendiſſimū iudicem ſibi reconciliare per lacrimaꝝ effu
ſionem p̱ elimoſinarū largicionē per miſſarū celebracioēꝫ p̱
excercicia ſacra vigiliarū orōnū diſciplinarū ⁊ ieiuniorum
Aduertam⁹ ac formidem⁹ cōminatioēs ymmo ⁊ certas
p̄nūciatioēs ōnipotētis q per ſcōs aplōs ⁊ ꝓphās p̱ euā
geliſtas ⁊ ceteros ſcōs p̄rēs tam terribilit' ac freq̄nter ꝓnū/
ciauit diſtrictionē futuri iudicij ⁊ ſempit'na cōminator tor
menta quatenus interim per timorē dei per ſollicitudinē ſpi
ritalem per feruētem cordis cuſtodiā. Per ſanctificationē
cotidianam per lacrimoſā contricionē mereamur euadere
tanti rigorem iudicij tot p̄icula ⁊ preſſuras. Hinc p̱ moy
ſen dixit. Cum acuero vt fulgur gladium meum ⁊ arri/
puerit iudicium manus mea reddam vltionem hoſtib⁹
meis. Atq̄ꝫ per yſayam ꝓphetam. Tacui paciens fui vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ꝑturiens loquar diſſipabo ⁊ abſorbebo ſimul Itemq̄ꝫ Ec
ce nomē domini venit de lōginq̄ ardēs furor eius ⁊ ḡuis
ad portādū labia eius repleta ſūt indiḡtione ſpūs eius ve/
lut torrens inundās ad ꝑdendas gentes in nichilū Terro
rem brachij ſui oñdit in cōminatione furoris ⁊ in flāma
ignis deuorātis ⁊ indiḡbit² dñs inimicis ſuis q: ecce dñs
in igne veniet reddē in indiḡtioē furorē ſuū ⁊ increpatioēꝫ
ſuā in flāma ignis Inſup iheremias ꝓphā ꝑdixit Ecce
turbo dñice indiḡtōis egrediet² ⁊ tēpꝭſtas erumpēs ſup ca
put impioꝝ veniet Nō reūtet² furor dñi vſq̄ꝫ dū fatiat et vſ
q̄ꝫ dum cōpleat cogitatioēs cordis ſui ⁊ dabit iniquos in
ob ꝓbriū ſempiternū et ignominiā eternā q̄ nūq̄ꝫ obliuioē
delebitur Timeam⁹ iudiciū ōnipotent ad cui⁹ aſpcm̄ co/
lūpne celi cōtremiſcūt et pauēt In cui⁹ cōſpcū celū ⁊ celi ce
lorum abyſſus ⁊ vniūſa t̄ra ⁊ oiā q̄ in eis ſunt cōmouen
tur et cū ꝯſpexerit ea deus t̄rore cōcutiūtur ⁊ miſer hō tātū
dñm nō veret² ꝫ ei⁹ ꝑcepta imprudēt̄ ⁊ irrefrenate tāſgredi
tur ꝙ cetere creatuē vix ſuſtinere pñt ymmo ad vlciſcendū
ſui creatoris iniurā excādeſcūt q̄ꝫuis ex pietate diuina diffe
ratur vindicta Hinc ſup iſtud ihēimie ſcdo Obſtupeſcite
celi ſup hō ſcribit iheronim⁹ Celū vidēs ꝑcepta dei calcaē ex
horreſcit ⁊ ſtuporē diſſimulaē nō pt. Omnis enī creatura
cōgemiſcit ⁊ dolet ſup peccat hoīm De quib⁹ in libro ſapiē
ſcriptū ē Impij ſcdꝫ ea q̄ cogitauerīt correptioēꝫ hebunt
quoniam neglexerūt iuſtū et a domino receſſerūt mulieres
eorū inſenſate ſūt et nequiſſimi filij eoꝝ ⁊ ſi lōge vite erunt
in nichilū cōputabūtur et ſine honore erit nouiſſiā ſenect⁹
eorum ⁊ ſi celerius defūcti fuerint nō hebūt ſpem quoniā

dominus deus eos deridebit ⁊ erūt poſt hec decedētes ſine
honore et in cōtumelia erūt inter damnatos imꝑpetuum ⁊
vſqꝫ ad ſupmū deſolabūtur et erunt gemētes venient in co
gitatione peccatoꝝ ſuorū timidi / hoc eſt ex memoria ⁊ re/
morſu viciorū ſuorum veniēt ad finale dei iudiciū cū grādi
timore ⁊ traducēt illos ex aduerſo iniquitates ipoꝝ id eſt
ꝓpter ſcelera ſua ponētur ad ſiniſtrā iudicis metuēdi ¶ Hu
miliemus iugiť iudici ōnipotenti animas nrās ⁊ qm̄ nō
valemus effugē eius potentiā cōfugiamꝰ penitētes ac hu
miles ad eius clemētiā nec ꝑ aliqua ꝓſpitate adipiſcētia
neqꝫ ꝑ aliqua aduerſitate euadenda offendamꝰ ipſius ꝓ
ſentiam attendentes ꝙ venerabilis ille martir veteris teſta
mentum ayt machabeoꝝ ſcdo Nā etſi in pn̄ti tempore ſup
plicijs hominū eripiat manū tamē ōnipotētis neqꝫ viuēs
neqꝫ defunctus effugiam

¶ De terribilitate et rigore diuini iudicij ex parte diui
ne iuſticie. ¶ Articulꝰ xxij.

Iam ſis iuſtus domine ōnia iuſte diſponis vir
tus em̄ tua iuſticie iniciū eſt ſapiē xij. ¶ Quē/
admodū oculꝰ corꝑalis quo fortioris ē luminis
et maioris acuminis eo minora ⁊ plura ac pſpicacíꝰ videt
Sic oculꝰ intellcūaľ q̄zto clarior ſapiētior ac iuſtior fuěit eo
culpas etiā minimas intuetᷣ ⁊ odit limpidiꝰ. Idcirco iu
dex ille altiſſimꝰ cuiꝰ mēs in infinitū ꝑ ōibꝰ iuſta ⁊ ſapiēs
ē vniuſa ac ſingula hoīm pccā q̄ztūlibꝫ modica clariſſiē in
ſpicit Videꝰ q̊ꝫ ꝙ q̄zto quis ſāctior ac iuſtior fuěit tāto plꝰ
odit abhorret ⁊ punit iniqtatē Ideo iudex ſupnꝰ q infinite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

eſt ſāctitatis ⁊ equitatꝭ pccō inenarrabilit̄ odit deteſtatur
ac vindicat. Hinc itaqꝫ metuendiſſimū eſt a iudice illo in
crepari atꝫ diſcuti qui tam indignāter ac horribilit̄ inſpiciet
peccatores tamqꝫ rigoriſſime eos eſſabit' ſicut ayt ꝓphā
Tunc loquetur ad eos in ira ſua ⁊ in furore ſuo cōturba/
bit eos Qui habitat in celis irridebit eos ⁊ dn̄s ſubſāna
bit eos Itemqꝫ Odiſti dn̄e omnes qui opantur iniqui/
tem perdes omnes qui loquūtur mendatiū Virū ſangui
num ⁊ doloſū abhoiābit' dn̄s Hinc ait amos ſcd̄o Ecce
ego ſtridebo ſup vos ſicut ſtridet plauſtrū onuſtū fenū et
pibit fuga a veloce ⁊ fortis nō ſaluabit aiāꝫ ſuā Recte igi
tur ſcūs ait bernardꝰ Quid tā pauēdū quid tā plenū anxi
etatis ⁊ vehemētiſſiē ſollicitudinis cogitari pt̄ qꝫ iudicādū
ſtare an̄ t̄bunal iudicis ſūmi ⁊ ſub tā diſtricto iudice incer
tam expectādo ſnām Verēdū eſt valde cū ho ventū fuerit ne
tā rigoroſo ac ſubtili examiē mſte nrēqꝫ iuſticie putā' pccā
appareāt Sic eīn int̄ hoiēs impfecti rudes ac ſimplices iu
dicāt multa v̄ba ac opa eē bona ⁊ iuſta q̄ tn̄ hoiēs illūinati
atꝫ in ſpiritalibꝰ actibꝰ excercitati ꝯſiderāt eē illicita ⁊ iniq̄
qꝫto magis deꝰ infinite excellētie in oī ſapiētia v̄tute ac ſācti
tate mlta v̄ba ⁊ opa nrā q̄ putamꝰ eē vera ac iuſta iudica
bit fuiſſe iniuſta atꝫ erronea Formidemꝰ ḡ iudiciū iudicis
huiꝰ Qui tūc nec gracia ꝑuenit' nec miſericordia flectitur
nec donis corrunpitur nec penitentia mitigatur cuius tunc
tanta inflectibilitas erit qꝫ quāuis beatiſſima virgo mari
a omneſqꝫ angeli ſancti ⁊ vniuerſi electi rogarent ꝓ ſalua
tione vnius exiſtentis in peccato mortali non tamen eos

tunc exaudiret. Deniqꝫ zelus iudicis illius tunc eſtuātiſ
ſimus erit ⁊ ſumme implacabiliṫ qꝫ ſuccenſus contra ini/
quos aduͣſus quos tunc ira eius in tantū deſeuiet vt euā
geliſta iohānes in apocalipſi locutus ſit. Dicent monti/
bus ⁊ petris cadite ſuper nos ⁊ abſcondite nos a facie ſedē
tis ſuꝑ thronū et ab ira agni qm̄ venit dies magnꝰ ire eo/
rum id eſt ire dei aduerſus eos. Vnde ⁊ ozee decīō legitᷣ
Dicent montibꝰ opite nos ⁊ collibus cadite ſuper nos vt
eñ ſanctus aſſerit auguſtinꝰ Mallent reꝓbi ⁊ iniqui om
ne ſuppliciū ſuſtinere q̄ꝫ faciem iudicis irati videre. De q̊
daniel ꝓpheta p̄dixit. Thronus eius flamme ignis rote
eius ignis ſuccenſus fluuiꝰ igneus rapiduſqꝫ egredieba/
tur a facie eiꝰ ꝑ q̄ oiā deſignātur feruor rigor ⁊ zelus diuine
iuſticie contra malignos acerbitas q̊ꝫ ⁊ habūdantia tor/
mentorū eius infligēdoꝝ que ꝑ fluuiū igneū ⁊ rapidū de/
notantur queādmodū eñ in flāma ſūt claritas luminis
et calor ignis Ita in iudice illo ē ardētiſſimꝰ zelus equita
tis atqꝫ clariſſima noticia veritatꝭ. Porro ꝑ rotas iudicis
ſignātur expedicio ſue potēcie atꝫ velocitas ſue iuſticie qui/
bus inuehitᷣ ⁊ ꝓceditᷣ cōtra dāpnandos Hinc q̊ꝫ yſayas
ꝓpheta loquitur de deo iudice adorādo quaſi de viro ar/
mato ad vlciſcendū ſe feſtināte ac feruido Indutꝰ eſt inquiſ
ens iuſticia vt lorica ⁊ galea ſalutis in capite eiꝰ Indutꝰ
eſt veſtimentis vltionis ⁊ optus ē quaſi pallio zeli ſicut ad
vindictā q̄ſi ad retributionē indignationis hoſtibus ſuis
et viciſſitudinē inimicis ſuis cū venerit quaſi fluuiꝰ violētꝰ
Tūc plane implebitᷣ qđ p̄dictū eſt ſapiē quinto Accipiet

armaturã zelus illius ⁊ armabit creaturã ad vltionẽ ini/
micorum Induet ꝓ thorace iuſticiã ⁊ accipiet ꝓ galea iu
dicium certũ ſumet inexpug̃bile ſcutũ equitatẽ et acuet di/
ram irã in lanceã Hinc ayt Criſoſtimꝰ Tunc nec diuicie
ꝓſunt diuitibꝰ nec parẽtes intercedẽt ꝓ filijs nec angeli vt
ſolebant ꝓ hominibꝰ facient quia natura iudicij ꝑſertim
extremi nõ recipit miſericordiã Unde ⁊ ſalomõ ꝓteſtatur
Nõ ꝓderũt diuicie in die vltionis Tũc maxiẽ adimplebit᷑
qd̓ ꝑ ezechielẽ ꝓphetã locutꝰ ẽ dñs Si noe et iob ⁊ daniel
fuerint corã me filiũ et filiã nõ liberabũt ſ; in iuſticia ſua libe
rabũt aiãs ſuas Hinc rurſꝰ ꝑ eũdẽ ꝓphetã dñs loquitur
peccõri Ecce cõploſi manus meas ſuꝑ malicias tuas Nũ
quid ſuſtinebit cor tuũ aut ꝑualebũt manꝰ tue in diebus
quos faciã tibi Ecce q̃z terribilit᷑ loquitur iuſtꝰ ⁊ õnipotẽs
deus contra iniquos Nã ⁊ ozee xiij. dixit Occurrã eis q̃ſi
vrſa raptis catulis diſrũpam interiora eorum et cõſumã
eos vt leo Ut enĩ aſſerunt naturales. Nichil ferocius eſt
vrſa dum catulos ſuos amiſit ⁊ eũ qui ꝑmo ei occurrit cru
deliſſime mox inuadit. Cur ergo deus cuiꝰ natura ẽ bo
nitas et cuius ꝓpetas eſt pietas compat ſe crudeliſſime fe
re niſi ad inſinuandũ intollerabilẽ rigorẽ ſue iuſticie q̃ etiã
per moyſen iuſſit In iudicio nõ miſereberis pauperis ſcili
cet in derogationẽ iuſticie ã in detrimẽtũ partꝭ adũſe Nich
il tam gl̾oſe lucet in iudice ſicut amare et exhibere iuſticiã
ſine ꝑſonaꝝ acceptioẽ Nã ⁊ tuliꝰ ayt Exuit ꝑſonã iudi/
cis quiſquis amicũ induit Equitas cui iudex obſequit᷑ ſi
niſtrã odij ⁊ amoris dexterã neſcit Talꝭ nãq; debz eẽ iuris

miniſter ⁊ iudex vt nullius auctoritate perſone titubet aut vacillet in manu ſua libra iuſticie.

¶ Qꝫ diuinū iudicium ſit incōparabilit̄ metuendū eo qꝫ ipſe iudex altiſſimꝰ ſit iudex ⁊ pars ¶ Articulꝰ xxiij.

Si peccauerit vir in virū placari poteſt deꝰ Si āt in dominū peccauerit quis orabit ꝓ eo p̄mo re/gum ſcd̕o capl̕o ¶ Quāuis quedā peccata dicū/tur peccata in deū quia ſūt directe contra p̄cepta quibus p̄/cipimur honorare ⁊ colere deum vt ſūt tria p̄ma p̄cepta de/calogi. Quedā vero dicuntur peccata in ꝓximū quia di/recte nociua aut iniuriatiā ſunt ꝓximoꝝ ſeptē p̄ceptorum decalogi. Oiā tamē peccata pn̄t dici in deū qm̄ ſunt con/tra aliqua eius p̄cepta vt furtum rapiam adulteriū homi/cidium ⁊ cōſilia. Preterea loq̄ndo in gn̄ali pccā in deū ſūt grauiora peccatꝭ in ꝓximū Sicut odium dei infidelitas blaſ/phemia deſpatio ſūt multū grauiora q̄ꝫ rapina et furtum lo/quendo tamē in ſpeciali quedā peccata in ꝓximū ſūt enor/miora q̄ꝫ q̄dā pccā in deū ſicut adulteriū ⁊ homicidiū gra/uiora ſunt q̄ꝫ violatio aliq̄ ſabbati ā vana iuratio ⁊ iuxta hūc modū difficiliꝰ ē ſatiſfacere deo patri ꝓ peccatꝭ ꝯmiſſis in ipm̄ q̄ꝫ pccātis cōmiſſis in ꝓximū Itaqꝫ qm̄ ōne pecca/tum mo̕rle eſt cōtra aliqd̕ dei p̄ceptū ⁊ cōtra deū Ipſe iu/dex altiſſimꝰ in iudicio tā p̄ticulari q̄ꝫ vniu̕ſali nō ſolū ē iu/dex. ſꝫ etiā pars adu̕ſa rei iudicādi ab ipo trāſgreſſoris di/uini p̄cepta. ita qꝫ cauſa vertitur int̕ iudicē deū ⁊ int̕ reū. Eſt āt valde ſpecialit̕ metuēdū iudicari ab eo q ē adu̕ſariꝰ iudicādi ⁊ ab ipo p̄ſtolāi ſnām q iniuriā paſſꝰ ē ⁊ quē tā

directe cõcernit queādmodū ſi homicida leſiſſꝫ baliuū aut
ei⁹ filiū occidiſſet Quid ergo dcūrus quid actur⁹ ē infelix
pccõꝛ cū eius fuerit tribunali adduct⁹ quē tociēs tā enoꝛ/
miter inhonoꝛauit offēdit contēpſit ꝛ cui⁹ adoptionis fili
os aut filias amicos ꝛ miniſtros ſalicꝫ ꝓximos ſuos to/
ciens ſpiritalit̉ int̉ficit eos ſcaudalizādo aut aliq̊ modo ad
vicia ꝑtrahēdo O quali vultu aſpiciet illū iudex q̄ꝫ horri/
biliter eū inuadet increpabit damnabit ac puniet · Certe
ſicut p oꝫee ꝓphāꝫ p̄dixit iuxta deſideriū ſuū coꝛripiet eos
Cōſiderem⁹ enoꝛmitatē cuiuſlibet peccati mōꝛlis ſicqꝫ pa/
tebit q̄ꝫ ineffabilē irreuerētiā iniuriā ꝛ offenſā faciat deo pec
catoꝛ Certe quo eminētioꝛ eſt p̄cipiētis auctoꝛitas eo ḡui
oꝛ culpa ē violare ac trāſgredi ei⁹ p̄ceptū Cū itaqꝫ autoꝛi/
tas dei ſit ſūma ꝛ incōꝑabilit̉ ḡue ꝛ impiū eſt dei mādatū
p̄uaricari Rurſus quo maioꝛ ē bonitas ac dignitas dei eo
enoꝛmi⁹ eſt ei quidq̄ꝫ p̄ferre Cū ḡ in õni pccõ mōꝛli peccās
p̄ponit ꝓpā volūtatē volūtati diuine et bonū creatū caducū
carnale ſeu vanum bono increato incōmutabili immenſo
ꝑſ⁹ impſcõ ꝛ infinite digniſſiõ ꝯſtat q͛ peccās mōꝛlit̉ inef
fabilit̉ magnā ꝛ q̄ſi infinitā irreuerētiā iniuriā ꝛ offenſā
infert deo cui p̄elegit ꝛ p̄ponit iſta viliſſiā ꝛ immūdiſſiā car
nalia ꝛ t̉rena Ampli⁹ q̊ maioꝛ ē ſāctitas atꝫ iuſticia dei eo
plus deteſtat᷑ odit ac re ꝓbat iniquitatē ꝛ ita cū ſit int̉miā
bilit̉ ſcūs ac iuſt⁹ ita q͛ ſue ſāctitat̄ ꝛ equitat̄ null⁹ ē finis
nulla mēſura ꝛ cōꝑatio nulla Certū eſt q͛ infinita deteſta
cione gr̃abit᷑ ꝛ ineffabilit̉ magno iudicio abhoꝛrēt oēꝫ cul
pam mōꝛlē Inſup q̊ maioꝛ eſt ſapiā dei ꝛ fidelitas ei⁹ ad

homines eo ſtultius eſt eius p̄ceptis nō obedire eius docu
mentis ⁊ conſilijs repugnāre indeſinēterqꝫ agere que ipſe
ꝓhibuit Idcirco merētur iniqui a iudice ſūmo indignā-
tiſſime inſpici acerrime increpari totalit̃ deſpici maxime q̄ꝫ
confundi vituperari ac eternalit̃ reprobari ⁊ ſi ꝓ vno pcc̄ō
mortali etiam minimo int̃ peccata mortalia merentur ita
tractari q̄ꝫ incompꝛ̄henſibiliter dure ac cōtemptibiliſſiē trac
tabātur ab ipſo qui eum ſepe ⁊ irrefrenate offenderunt etiā
in enormibus vicijs ymmo frequēti⁹ q̄ꝫ valeant numera-
re ⁊ qui alias quoqꝫ ꝑſonas traxerūt ad lapſū. O q̄ꝫ cō
fuſibiliter ac tremebūde ante iudicē ſtabūt redarguti a cō
ſcientijs ꝓprijs ad quē tam irreuerēter ⁊ intimorate ſe ha
buerunt q̄ꝫ tam enormit̃ ⁊ ſepiſſime cōtempſerūt cui⁹ p̄cep
ta documēta monita conſilia inenormit̃ imprudent̃ abie-
cerunt O q̄ꝫ minātī horribili indignātiqꝫ vultu ipos aſpi-
ciet alloq̄tur reꝓbabit et condēnubit De quibus yſaye p̄
mo teſtatur Heu ego cōſolabor ſuper hoſtib⁹ meis ⁊ vindi
cabor de inimicis meis Et ezechielis quarto Cōplebo fu-
rorem meum et requieſcere faciā indignationē meā ⁊ cōſo
labor in quib⁹ verbis laquitur deus per modum principis
ꝓpt̃ iniurias ſibi illatas irati ⁊ cōtriſtati qui cū iuxta deſi
derium ſuum exercuerit vltionē de aduerſarijs ſuis conſo
latur lecatur atqꝫ quieſcit. Preterea multū indignanter ⁊
egre ferunt ſuꝑiores ſi precepta eorum a ſubditis violen-
tur in ipſorum preſentia ⁊ aſpectu. Cum igitur omnibus
conſtet deum omnia intueri hoc valde auget tranſgreſſi-
onem et contemptum culparum noſtraꝝ qꝫ deo p̄ñte ac in

intuēte audemus p̄cepta ipſius ꝓuaricari Itaq; ſi deſide
ramus ab omnipotēte in die ꝑticularis ac generał iudicij
miſericordit̄ recipi benigne tractari ac fauorabilē optinere
ſententiā ſtudeamꝰ eū in omnibꝰ honorare et eius ſemꝑ vi
tare offenſam. ¶ De horribilitate ac diſtrictione
diuini iudicij ex ꝑte bn̄ficētie dei ¶ Articulꝰ xxiiij.

FIlius honorat patrē ſuum ⁊ ſeruus timet dn̄m
ſuum Si ergo pater ego ſum vbi eſt honor meꝰ
et ſi dn̄s ego ſum vbi eſt timor meꝰ dicit dominꝰ
Malachie p̄mo ¶ Dn̄s noſter ihūs xp̄us in euāngelio
ayt Cui multū datū eſt multū queretur ab eo Et cui mul
tum cōmendatū eſt plus requiret᷑ ab eo Itaq; q̄nto ma-
ior ē dilectio atq; dignatio dei ad nos q̄ etiā maior ē miſericor
dia eiꝰ in nob̄ ⁊ q̄ plura ac maiora bn̄ficia cōtulit nobis
eo vicioſior eſt ingratitudo inobediētia et tranſgreſſio nr̄a
et eo grauius ac rigoroſius iudiciū imminet nobis Por
ro tanta eſt caritas ac dignatio dei ad nos ꝙ a nob̄ pau
perrimis et indignis pater appellari dignat᷑ Idcirco tene-
mur eum filialiter reamare ac honorare ꝙ eſſe non poteſt
niſi eius in omnibꝰ p̄cepta obſeruemꝰ Sicut ipſemet filiꝰ
dei teſtatur. Qui ſeruat mandata mea ipſe eſt qui diligit
me. Item ſi quis diligit me ſermonē meū ſeruabit Id-
circo q̇ nec amore nec timoē a diuinoꝝ trāſgreſſioē p̄ceptoꝝ
retrahit᷑ oīno ingratꝰ ē caritati ⁊ dignatiōi dei ad ſe atq; meret᷑
odio hri ac indignāt᷑ repelli a deo Inſuꝑ tot ⁊ tāta ſūt bn̄fi
cia dei nob̄ ab ipo exhibita ꝙ nichil equalēs ā ꝯdignū re
pēdē ei valemꝰ. etiā ſi totꝭ viribꝰ ſuierimꝰ ei ⁊ honorauerimꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

eum Nōne ergo ineſtimalibiter magna ꝑuerſa atqꝫ dāna
bilis eſt ingratitudo im ꝓbitas inobediētia ac rebellio iniq̄
rum qui creatorem ſuū nō ſolum nō honorant nec timent
nec diligunt totis viribꝰ ſuis ymmo potius cotidie inhono
rant contēpnunt relinquūt corde ore ⁊ opere mꝉtiplici q̊qꝫ
viciosa omiſſione ⁊ ſi dicāt ſe nō contēpnē deū certū eſt ꝙ
in tantum deſpiciāt eum q̄ꝫtum eius mādato trāſgrediun
tur ⁊ quātū ſue bonitati ac dignitati immēſe ꝑferūt iſta car
nalia ac terrena nec debitā curam diligentiāqꝫ apponunt
ad obediendū ei in cunctis. Inſuꝑ quo dominus maieſ
tatis diucius nobis pepercit et graciosius tollerauit nos in
noſtris exceſſibꝰ eo ineffabiliter enormiora ſunt ſcelera nrā
et eo intollerabilius iudiciū nobis inſtat Ideo tanto for/
midolosius vnuſquiſqꝫ exſpectet diuinū iudiciū quo ſe fre
quētius diucius et enormiꝰ peccaſſe cognoſcit et tn̄ hucuſ/
qꝫ clement̄ a deo ſe tolleratū eſſe ꝑpendit Beniqꝫ nō tm̄ pie
tollerat deus iniquos ſed etiā beneficia multa ipſis largit̄
nō ſinens eos a dyobolo ſuffocari ſicut merētur ſed cōſer/
uans eos ineſſe et preſtans neceſſaria vite ad cōuerſionē
quoqꝫ ⁊ penitentiam multipliciter admouēs eos. Sicqꝫ
aſſidue reddens eis bona pro malis. Quid reſponſuri
ſunt iſti iudici ſūmo cū ceperit cum eis ponere rationē qua/
liter indignabitur eis vbi miſerrimi ſe abſcōdent Quid reſ
pondebunt vnigenito filio dei qui ꝓpter eos factus ē ho
mo cōuerſatus in mundo affixus patibulo cui nō ſolum
ſubtraxerūt ſeipōs viciose viuendo ſ; alios q̄ꝫ ipos variꝭs
modis ad peccādū alliciēdo ſic ꝙ fructū paſſiōis ⁊ ſangui

nis xp̄i in ſeipſis ac alijs impediendo ꝙ ꝓꝛſus eſt iniqui/
tas maxima ⁊ trāſgreſſio contra deum altiſſimū Ex hoc
autē ꝙ deus tā miſericoꝛditer egit nobiſcū vehemētius foꝛ
midemus eius iudiciū certi ꝙ tanto iuſtius ac rigoꝛoſius
aget nobiſcū poſt vitā p̄ſentem Et ſi ei ingrati fuerimus ⁊
rebelles Nō eñ minoꝛ eſt eius iuſticia q̄ȝ miſericoꝛdia Rur
ſus quo maioꝛa ac plura bñficia preſtitit nobis eo plus
vereamur quia de vniūſis ⁊ ſingulis bñficijs ſuis exiget
ratiōnē qualit̄ eis vſi ſimus ꝙ lucrū de eis fecerim⁹ quē ꝓ
fectum attulim⁹ q̄ȝ ingrati ⁊ ſubiecti fuerim⁹ ei Hinc vni/
cuiq̄ȝ iniquo ait aplūs Exiſtimas o homo qui talia agis
ꝙ tu effugies iudiciū dei An diuicias bonitatis ⁊ pacien
tie et lōganimitatis dei cōtēpnis Ignoꝛas qm̄ benigni/
tas dei ad penitentiā te adducit Scd̄m duriciā autē tuam
et impenitens coꝛ tuum theſaurizas tibi irā in die iuſti iudi
cij dei Ex quo eluceſcit ꝙ impijs criſtianis tanto graui⁹
inſtet iudiciū q̄ȝ ceteris gentibus quo plura et maioꝛa be/
neficia deſup ſūt ſoꝛtiti idcirco ⁊ acerbioꝛa eis inſtāt ⁊ infli
gentur ſupplicia.

¶ De terribilitate diuini iudi cij ex p̄te iudicātoꝛ. ¶ Articul⁹ xxv.

Homo q̄ſi flos egreditur ⁊ cōteritur et fugit velut
vmbꝛa ⁊ nūq̄ȝ in eodē ſtatu ꝑmanet et dignum
ducis ſup hui⁹cemodi apꝛire oculos tuos ⁊ ad/
ducere eū tecū in iudicio/iob xiiij. ¶ Si ꝯſiderem⁹ incōp
henſibilē maieſtatē atq̄ȝ immenſā excellētiā dei magnā de
fectuoſitatē inſtabilitatemq̄ȝ hoīm̄ mirū apparet ꝙ deus
tam dignanter et gracioſe ſe habet ad homines/ mirum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

etiam ꝙ tam diſtricte iudicat eos Hinc ſcūs dauid admi
rans locutꝰ eſt deo Quid eſt homo ꝙ meōꝛ es eius aut fi
lius hominis qm̄ viſitas eum Et rurſꝰ dn̄e quid eſt homo
quia innotuiſti ei aut filiꝰ hominis qm̄ reputas eum ho/
mo vanitati ſimilis factꝰ eſt dies eius ſicut vmbra p̄tere/
unt Itaqꝫ quo maioꝛ eſt defectuoſitas debilitas atꝫ fragi
litas hominis quo pluribꝰ obnoxius eſt peccatꝭ quo incer
tioꝛ eſt an ſua vita placeat deo ⁊ p̄ſertim an de numero ſit
electoꝛū an reꝓboꝝ eo vehemētius debet vereri rigoꝛē ⁊ exa/
men diuini iudicij Nā vt iacobꝰ ayt apoſtolꝰ · in multis
offendimus omnes Yſayas quoqꝫ ꝓpheta Omnes in/
quit nos quaſi oues errauimꝰ vnuſquiſqꝫ in viā ſuā decli
nauit· Cū ergo teſte beato iob Nō iuſtificetur cōpoſitꝰ ho
mo deo Nōne maxīē metuere nos oportet ne dū poſiti fue
rimus corā deo ⁊ iudicemur ab eo inueniamur iniuſti dā
natione cōdigni cū certi ſumꝰ nos freq̄nter peccaſſe moꝛtali
ter et ignoꝛamꝰ an verā habuerimꝰ cōtricionē · Attenda/
mus ſollicite ꝙ ayt ſcriptura· Ecce qui ſeruiūt deo nō ſunt
ſtabiles et in angelis ſuis reppit p̄uitatē q̄nto magis hij q
habitant domos luteas qui terrenū habent fundamentū
cōſumētur velut a tinea· Itemqꝫ quid eſt homo vt imma
culatꝰ ſit ⁊ iuſtꝰ appareat natꝰ de muliere Ecce int̄ ſāctos
dei nemo immutabil' ⁊ celi nō ſūt mūdi in conſpcū eiꝰ q̄nto
magis abhoꝛābil' ⁊ inutilis homo q bibit q̄ſi aquā iniqui
tatē Vñ et beatiſſimꝰ yſayas fatet' Facti ſumꝰ vt immūdi
oēs nos q̄ſi pānꝰ mēſtruate vniu'ſe iuſticie nr̄e Hec ḡ pp̄e
defectuoſitatis et culpabilitatis intenta conſideratio debet

quelibet noſtrum valde formidoloſū efficere. ne forte a iudi
ce diſtrictiſſimo oīa acutiſſime cōſideraturo exquiſitiſſime
iudicaturo atq; acerrime punituro replectur Inſuꝑ maxi
me pterrere nos debet ꝙ iudex ipe teſtatur Multi vocati ſūt
pauci vero electi Cū eīn eterna dānatio tam vehementiſſiē
ſit timenda ꝙ q̄zuis certiſſime nobis conſtaret quid de
vniuerſis hominib⁹ qui vnq̄z fuerūt ſūt aut erunt nō niſi
vnus eſſet dānandus et ignotū ōnibus eſſet quis ille exiſ
teret merito vnuſquiſq; valde metueret ne forſā ipe eſſet ille
dānandus q̄uadmodū etiā ſi multi ituri eſſēt ꝑ pontē ⁊ ſci
rent ꝙ vnus ex eis ruitur⁹ eſſet de ponte ac ſubmergendus
oēs valde de ſuo timerēt ꝑiculo q̄zto magis nunc cū verita
tis ſūmo teſtimonio agnoſcam⁹ ꝙ reſpcū eorum qui dā/
nantur pauci ſaluantur oīa oſſa noſtra tremere debent et
totum cor noſtrū ingēti formidine concuti ne ꝙ abſit con
tingat nos in infeliciſſimo dānatorum numero cōputari
Aperi oculos cordis tui ad intuendū hanc veritatē ad for
midandū tam immenſū ac et'uale ꝑiculū ad euadendū tā
tam dānationem per cōu'ſacionē iuſtam timoratā humilē
feruētem et perſeuerātem. Non eīn qui incipit ſed qui perſe
uerauerit vſq; in finē hic ſaluus erit. Etiā ſi vrbē aliquā
princeps ac iudex iuſtus ⁊ p̄potēs ingrediatur cui cōitas
reſiſtere nequeat et ſedeat ꝓ tribunali cotidie ac certū ſit ci/
uibus ꝙ nō niſi pauci eorum euaſuri ſint mortē eo ꝙ iu
dex nec prece nec precio poſſit flecti. O q̄ztus dolor timor
anguſtia et preſſura penetrarent ciuium corda quāta de
ſolatio eſſet in illa vrbe ita vt vix manducare et bibere

quēpiā delcārēt Si ergo tm̄ formidatᷣ mors tp̄alis ac bre
uis quid ē ꝙ mētes noſtre inceſſāte ac miſere ſic obtenebrā
tur cecantur ac indurātur ꝙ iudiciū dei eternā mortē infer/
nalemqꝫ penā infligentis nō expaueſcunt nec iugiter illud
conſiderant ſed vanitate et ꝑiculoſiſſiā ſecuritate torpent ac
reſoluūtur Merito dixit ꝓpħa Filij hoim̄ vſqꝫquo graui
corde vt quid diligitis vanitatē ⁊ queritis mendaciū Cer
te tunc ſero timebūt ac deſꝑabunt qui modo non timent·
Ideo ayt ſcriptura· Anguſtia vallauit impiū ſicut regē
qui ꝑatur ad p̄lium tetendet em̄ contra deum manū ſuam
Non credat fruſtra ꝙ aliquo p̄cio redimendus ſit anqꝫ di
es eius impleātur ꝑibit Poſtremo hoc inducere nos debet
ad ſapiēcialē aſſiduūqꝫ iudicij diuini timorē ꝙ ſācti ⁊ elec
ti dei ab origine mūdi tam vehemēter expauerūt dei iudiciū
De quo vt allegatū eſt ſup̄ ſanctus enoch ante diluuium
ꝓphetauit Ecce venit dominꝰ in ſanctis milibꝰ ſuis facere
iudicium ⁊ arguere omnes impios de ōnibus opibꝰ impi
etatis eorum Vn̄ ⁊ ſcūs iob cui tp̄e ſuo ſimilis nō erat ꝑ
hibuit ſemꝑ quaſi timentis ſuꝑ me fluctꝰ timui deū ⁊ pon/
dus eius ferre nō potui ⁊ denuo verebar oiā oꝑa mea ſciēs
ꝙ nō ꝑceres delinquēti Hinc iterū dixit Quid faciā cum
ſurrexerit ad iudicandū deus ⁊ cū queſierit quid rn̄debo ei
Sanctus q̄ꝫ dauid orauit· Dn̄e ne in furore tuo arguas
me neqꝫ in ira tua corripias me Et iheremias Corripe me
dn̄e verūptamē nō in furore tuo ne forte ad iugulum redi
gas me Deniqꝫ q̄ꝫ vehementer ſanctus iheronimus formi
dauit iudiciū dei ſup̄ oſtenſum eſt ex verbis ipſiꝰ dicentis·

Quotiēs diem illū cōſidero toto corpore cōtremiſco ⁊c̄. qꝛ
autē ſanctus gregoriꝰ iudiciū dei valde ꝑtimuit ex verbis
eius in pluribus locis clariſſiē innoteſcit Nā inter cetera lo
quitur pn̄tis tp̄is ita eſt agenda leticia vt ſequētis iudicij
amaritudo nūq̄ꝫ recedat a memoria Hinc abbas euagriꝰ
hortabatur Diuinū illud horrendū ymaginare iudiciū atꝫ
in medio repoſitā pccōribꝰ ꝯfuſionē quā paſſuri ſunt in cō
ſpectu dei et criſti eius ⁊ coram angelis vniuerſis ac cūctis
hominibꝰ ⁊ ſuper immundicia peccatoꝝ tuorū ingemiſce ⁊
plora veſtire luctu ex ymagine iudicij metuēs ne et tu inſi
das illud Unde et abbas helyas Ego inquit tres res ti
meo. vnā quādo egreſſura ē anima mea de corpe Aliam
qn̄ repſentandꝰ ſū deo Terciā qn̄ ꝓferet̄ de me ſn̄ia Si er/
go viri virtuoſi ac ſācti tam ineffabilit̄ extimuerūt iudiciū
dei q̄ꝫtū ⁊ qualit̄ ⁊ q̄ꝫ indefinenter oportet nos defectuoſos
ac miſeros pccōres illud timere

¶ Qꝛ diuinū iudiciū ſit ineffabilit̄ metuēdū ex pte ſn̄e
iudicis ⁊ retributionis finalis q̄ eſt et̄na dānatio aut pfec
ta beatitudo. ¶ Articulus xxvi.

Tunc dicet rex hijs qui ad dextrā eiꝰ erūt Venite
benedicti patris mei poſſidete patū vobis regnū
a cōſtitucioē mūdi. Tūc dicet ⁊ hijs qui a ſiniſ
tris eiꝰ erūt Diſcedite a me maledicti in ignē eternū q̄ parꝰ
ē dyabolo ⁊ angelis eiꝰ / mathei xxv. ¶ Iſta ſūt vba re/
gis ac iudicis nr̄i ihū xp̄i cui data ē ōnis ptās in celo ⁊ in
t̄ra q̄ iudicaturꝰ ē viuos ⁊ mortuos ⁊ ſc̄lm p ignē Preterea
ſicut ſcūs aſſerit auguſtinꝰ timor ex amore ꝓcedit Nō eīn

timem⁹ mala niſi quia amam⁹ bonū malo cōtrariū Hinc
quia celeſtis illa et̄na felicitas eſt ampli⁹ appetēda ac dili
gēda q̄ȝ infernal' atȝ ꝑpetua dānatō ſit timēda ac fugiēda
Idcirco carētia felicitatꝭ et̄ne magis ē horrēda ac euitāda
q̄ȝ quecūqȝ inferni pena ſenſibil' Vehemētiſſime ergo metu
endum eſt dei iudiciū. ꝓpter vtrūqȝ iſtoꝝ quia iniqui nō
ſolum ꝑuabuntur beatifica viſione atqȝ fruitione omnipo
tentis ſed etiam ſenſibilibus penis inferni irreuocabiliter
immergentur Deniqȝ ſicut nulla eſt cōpatio finiti ad in
finitum ſic nulla eſt cōpatio tp̄is ad eternitatē temporal'
qȝ pene ac tranſitorie mortis ad penam ꝑpetuā infernaleqȝ
mortem. De qua apocaliphſ xxi. habetur Pars iniquo/
rum erit in ſtagno ardēti igne ⁊ ſulphure qd̄ ē mors ſcd̄a
Itaqȝ pena illa infernalis ac ſēpit̄na infinite ⁊ incōpabi
liter horribilior ac fugibilior eſt omni pena Et morte p̄ſentꝭ
vite Ideo iudiciū dei irrogantis huiuſcemodi penam ini
quis infinite et incōpabilit̄ durius penali⁹ horribiliuſqȝ
cōſiſtit ōni humano iudicio quo pena infligit̄ tp̄alis ſiue
mors corporalis. Ecce quātum homines timent tempora
lia damna corp̄is leſionem tranſitoriā mortem quātum
litigant et loborant quātum ſollicitātur ac pugnant ꝓ vi/
tandis tēporalib⁹ damnis corporabilibus incōmodis pre
ſertim pro morte vitanda ac differenda cur ergo ſic exceca
mur atqȝ ad ea que noſtram concernunt ſalutem tam in/
ſenſibiles redimur qꝛ in cunctis tam peruerſe habem⁹ nos
qꝛ temporalia damna corporalia incommoda trāſitoriam
mortem magis veremur fugimus ⁊ vitamus q̄ȝ eterna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ſupplicia ſpiritalia damna infernaleꝗꝫ mortem. Expergiſ/
cimini ebrij vicijs et flete ⁊ vllulate oēs qui bibitis vinū
in iocunditate qui gloriamini in veſtris peccatis qui inſtar
brutorum computruiſtis in immūdicia ⁊ fetore veſtre car
nalitatis lugete in miſerijs que aduenient vobis qui theſau
rizaſtis vobis vindictā et penam ꝑpetuā in diebus nouiſſi
mis. Nedum adhuc tempus eſt penitēdi ⁊ flendi ꝑterítas
culpas emendādi vitam euadendi eternā damnationem
nunc inꝗꝫ ꝑpendite ꝗꝫ intollerabile aſperum ac pauendum
erit iniquis audire ſeueriſſimā illam ſententiā. Ite male
dicti in ignem eternum. Si abierūt retrorſum ⁊ corruerūt
in terram qui a criſto capiendo iudicando ⁊ crucifigendo
audierūt vocem ꝗꝫ paciēter ac mititer dixit Ego ſū qualit̄
caſuri ꝑcipitandi ac ꝑituri ſūt qui a xp̄o glorificato iudicā
te atꝗꝫ in ſua maieſtate et gloria apparēte audiēt vocem q̄
indignāter ⁊ implacabiliter dicet. Ite maledicti in ignē
eternū. O ꝗꝫ horribilit̄ penetratiē ac deſolatorie perſonabit
tonitruū illud. Deniꝗꝫ ſepe legūtur ſancti ꝓphete corruiſſe
in faciem ſuā ſuper terrā ex debilitatione nature atꝗꝫ formi
dine/cum audiſſēt ſibi dominū loꝗntem ⁊ vidiſſent mag
na que deus oſtēdit eis/et tamē viſio ⁊ allocutio illa fie/
bant miniſterio angelorꝝ qui apparebāt ⁊ loq̄bantur nō
autē ipſe deus in ꝓpa ꝑſona Si ergo ſancti viri ſic debili
tabātur ac metuebāt et cadebant ex angelica viſione et al
locutioē ⁊ ex ſilitudinibꝰ viſis q̄lit̄ cadēt affligētur deficiēt
iniqui ac reꝓbi ex viſioē ⁊ ar picōe iudicis q ē verꝰ deꝰ q in
ꝑſō ꝓpa apparebit ⁊ minatiſſiō ac iratiſſiō vultu inſpiciā

et atqȝ affabitur indignatiſſime impios eoꝝ vicia eis obi
ciendo ac contra ipſos ꝑtractam ſententiam ꝓferendo In
ſup exodi ſcd̃o recitatur· ꝙ filij iſrahel cū vidiſſent montem
ſynay fumigantē ⁊ audiſſēt vocem dei per angelū loquētē
de medio ignis perterriti ac pauore concuſſi dixerīt ad moy
ſen loquere tu uobis et audiemus Non loquatur nobis
dominus ne forte moriamur· Unde deutronomij quin/
to leguntur dixiſſe· Si vltra audierimus vocem domini
noſtri dei moriemur· Quid enī eſt omnis caro vt audiat
vocem dei viuentis qui de medio ignis loquitur ſicut nos
audiuimus· Si itaqȝ filijs iſrahel fuit tā intollerabile au
dire verba angeli in pſona dei loquētis graciose ac pie nō
cōminatorie q̄ȝ intollerabile erit iniquis audire ſentētiā ve
ri dei metuendiſſimi iudicis in ꝓꝑa perſona loquentis de
medio ignis conflagrationis inquo mūdus tunc ſtabit
vt infra dicetur · Amplius iohānes apoſtolꝰ apocalipſis
ꝑmo teſtatur Cum vidiſſē eum videlicet angelū in perſo/
na criſti apparētem ⁊ loquentem cecidi ad pedes eiꝰ tamq̄ȝ
mortuus· Yſayas quoqȝ ꝓpheta· Cum vidiſſet in ſpiri
tu deſtructionem babilonis ⁊ interfectionem habitācium
in ea pre pauore defecit ſecundum ꝙ ayt ſcd̃o libri ſui ca/
pitulo · Repleti ſunt lumbi mei dolore anguſtia poſſe
dit me ſicut anguſtia parturientis · Corrui cum audi/
rem conturbatus ſum cum viderem emercuit cor meum te
nebre ſtupe fecerunt me ſi tantam afflictionem incurrit
sanctꝰ ꝓpheta ex ymaginaria viſione future ac trāſitorie
calamitatis babiloniorū compaſſione q̄ȝ inexcogitabilit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

grauis ⁊ magna erit impiorū afflictio in die nouiſſimo in ſtante finali iudicio ex p̄ntibus ⁊ futuris ac ſempit̄nis eorum calamitatibus ac tormentis. Tunc erit dies domini excercituū ſuꝑ omnē errogantē et humiliabitur. Ut yſayas p̄dixit ⁊ ſicut in eccleſiaſtico legitur. Tunc ſapientia dei patris xp̄us domin⁹ ſuperboꝝ et excellentiū colla ꝓp̄a virtute calcabit. Tunc veniēt ad eum et cōfunderent᷑ omnes qui modo repungnant ei qui nec p̄cipienti obediunt nec conſulenti obtempant nec exhortantē aduertunt ymmo ſalubres ⁊ pias exhortationes vertunt in riſum et iocū Caritatiuas ⁊ iuſtas correptiones indignāter et ingratanter ſuſcipiunt ac odiunt corrigentē quibus clamat diuina ſcriptura. Quid facietis in die calamitatis delōge venientis ad cuius confugientis cōſilium et vbi delinquetis gloriam veſtram. Certe vt Jheremias predixit Tūc confundētur vehementer quia intellexerunt obꝓbriū ſempiternum atq; vt ſcriptū eſt Yſaye xxx. tunc auditam faciet dominus gloriam vocis ſue et terrorem brachij ſui oſtēdet in conſūmatione furoris et in flamma ignis deuorantis. Et ſicut in pſalmo ſcriptū eſt Sicut ignis qui cōburit ſiluam et ſicut flamma cōburens montē ita perſequet᷑ eos in tempeſtate ſua ⁊ in furore cōturbabit eos

¶ De terribilitate generalis ex parte ſignorum que illud precedent. ¶ Articulus xxvij.

Conturbētur omnes habitatores terre qm̄ veniet dies domini dies tenebraꝝ ⁊ caliginis. Siĺis ei nō fuit a principio ⁊ poſt eum exurens flāma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

a facie eius cruciabūtur populi A facie eiꝰ cōtremiſcet tʼra mouebūtur celi ſol et luna obtenebreſcēt et ſtelle retrahēt ſuum ſplendorē. Johelis ſcḋo hijs ūbis ꝓpheticis cōſonat qḋ in euāgelio xxi. ayt ſaluator Erūt ſigna in ſole ⁊ luna ⁊ in terris preſſura gentiū p̄ ꝯfuſione ſonitus maris ⁊ fluctuum areſcētibus hominibꝰ p̄ timore ⁊ expectatione q̄ ſup uenient vniūſo orbi Nā virtutes celorū mouebūtur Porro marci xiij. legitur Sic ſol contenebrabitur ⁊ luna non dabit ſplendorē ſuū et erunt ſtelle decidētes et virtutes que ſunt in celis mouebūtur quo circa ayt Criſoſtimꝰ Sicut rege terreno ꝓceſſuro ad p̄lium totum territoriū regni ſui mouetur excercitus concitatur cōitas feruet ſic criſto rege celorum ad iudicādum deſcenſuro totus mundꝰ turbatur celeſtis excercitus ꝓgreditur atq; vniuerſum genꝰ humanum cōcutitur Itaq; ad p̄ſignandū q̄ꝫ ineffabilitʼ ac ſingularitʼ rigoroſū metuendū magnū ⁊ afflictiuum erit vltimatū ac gn̄ale illḋ iudiciū p̄tacta horribilia ſigna illud p̄cedent que qualitʼ intelligenda ſint in expoſitione euāgeliſtarum ⁊ in ſermonibꝰ de tempore diligēter ac diffuſe expoſui. Inſup ſanctus iheronimꝰ refert ſe in litteris hebreoꝝ inueniſſe quindecim ſig̃ p̄ceſſura per quindecim dies finale iudiciū q̄ tn̄ ſigna iheronimꝰ deſcribit reſcitatiue. Primo die oiā maria exaltabūtur quindecim cubitꝭ ſup mōtes ſtā tia in alto vt murꝰ Aliqui vero narrāt ꝙ quadraginta cubitis eriget ſe mare ſup montes. Scḋo die maria deſcendent ⁊ ꝓſternētur tam ꝓfunde vt videri vix poſſint. Tercio die ad priorē ſitum ⁊ locū redibunt. Quarto die belue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

marine ⁊ omnia aïālia que morātur in aquis ꝯgregabū
tur ⁊ ſup aquas ſtabunt ac dabūt rugitus vſqꝫ ad celum
Quinto die omnia volatilia in campis cōuenient quaſi
plorantia nec quidq̃ꝫ guſtātia. Sexto die ignea flumina
ſurgent ab occidēte vſqꝫ ad oriente contra faciē firmamen
ti fluentia. Septiō die oiā ſydera errantia ⁊ fixa ſpargēt
ac fundent ex ſe igneas comas ſicut comete. Octauo die
erit maxim⁹ terremot⁹ ita vt animalia ⁊ homiēs ꝓſternē
tur. Nono die oēs lapides magni ac ꝑui diuidētur in q̃/
tuor ꝑtes vnaq̃qꝫ partē aliam collidente. Deciō die ōnes
planete emanabūt rorē ſāguineū. Vndeciō die oēs mon
tes et colles ac edificia in puluerē redigētur. Xij. die ōnia
aïālia veniēt de deſertis ⁊ montib⁹ ad cāpos ⁊ mugiēt nec
quidq̃ꝫ guſtabūt. Xiij. die oiā ſepulchra apientur. Xiiij.
die oēs hoiēs de habitacul' ſuis ſeu cauernis exibūt ⁊ diſ/
current tamq̃ꝫ amētes nec poterūt ſil' loqui. Xv. die ōnes
morientur ⁊ reſurgēt cū mortuis diu ān deſūctis Veruͣpta
men aliqui alit' narrāt hec quindecim ſig̃ ⁊ q̃uis aliqui di
cant ꝙ ſigna hec parū veri ſilitudinis hn̄t m̄ tamē appaēt
ꝙ quedā eorꝫ certitudinē habeāt ⁊ q̄dā veriſilitudinē mag
nam quia cōiter dicūt doctores et ex apocal' ꝓbatur ꝙ tūc
erit maximus terremot⁹ ex quo vtiqꝫ lapides cōfringentur
et aïālia ꝓſternentur queādmodū criſto in ligno pendēte
ex terre motu ſciſſe ſunt petre ſtelle q̃ꝫ tunc cadere videbūtur
quoniā tot ⁊ tante exultationis calide ⁊ ignee ſintillatōes
ꝓcedētur in aere ꝙ illis deficiētibus ac deſcēdentibus ſtelle
cadere videbuntur. Aſſerunt etiam ſacti ꝙ terra tunc fiet

plana. Unde apparet q montes ⁊ colles ac edificia in
puluerem redigentur Porro q de apcionib⁹ ſepulchroꝝ
dicitur ſatis credibile eſſe videtur ſicut ⁊ tpe paſſionis xpi
monumenta aperta ſunt qd ex terre motu ꝑtim fieri poterit
Cōiter quoqꝫ affirmant doctores q vltimo die viui ſunt
morituri vt debitum carnis ſoluāt ⁊ ꝓtinus reſurrecturi cū
alijs Item q: tunc inſtabit final' deſtructio ⁊ eterna deficio
auium piſciū ⁊ brutoꝝ herbarū plātarum ⁊ arborū credi/
bile puto q magne ā incōſuete deſolationes diſcurſ⁹ altera
tiones ⁊ motus tunc apparebūt in eis ⁊ hoc ex occulto in
ſtinctu ⁊ qm̄ cristo teſtante tunc erit preſſura et anguſtia
gentium pre confuſione ſonitus maris ⁊ fluctuū ſatis ꝓ/
babile eſt q tunc erunt inſolite eleuatio et depreſſio maris
ac fluctuū. Eſt item ꝓbabile q ex p̄dictis horribilib⁹ ſig
nis tantus timor ſtupor deſolatio anguſtia atqꝫ turbatio
corda hominū penetrabit q ibunt tanq̄ꝫ amentes q vero
de emanacione igneorū fluminū fertur magis incertū vi
detur niſi forſan ad hoc ꝑtineat qd danielis vij. legitur Flu
uius rapidus igneuſqꝫ a facie eius egrediebat᷑ qd tamē
et aliter poteſt exponi. Si ergo tam terribilia erūt ſigna at
qꝫ p̄ambula finalis iudicij q̄ꝫ terribile erit ip̄m iudicium.
Hinc ſāctus Gregorius cauſas p̄ceſſionis tam horrendo
rum ſignoꝝ exponēs ayt vltima tribulatio multis tribu/
lationibus p̄uenitur et per crebra mala q̄ p̄ueniunt indicā
tur mala ꝑpetua q̄ ſequūt᷑ Alia cauſa ē vt ſicut iniq creatu
ris abuſi ſūt ⁊ male delcāti in eis ita puniā᷑ ꝑ eas Iuxta
illd ſapiē Per q̄ quis peccat ꝑ h̄ ⁊ puniet᷑. ido ait gregori⁹

Omnia q̄ ad vſū accepim⁹ vite ad vſū cõuertimus culpe
Propteā oīā q̄ ad vſū p̄uitatis inflexim⁹ ad vſum nobis
cõuertātur vltionis ⁊ q in cūctis delinquim⁹ in cūctis feri/
mur ¶ De terribilitate diuini iudicij ex parte
diſpoſicionis in qua mundus tunc ſtabit

¶ Articul⁹ xxviij.

Aduenict dies dn̄i tamq̄ȝ fur in q̄ celi magno im
petu trāſiēt elemēta vero calore ſoluētur t̄ra aūt ⁊
q̄ in ea ſūt opera exurētur Cū ergo hec oiā diſſoluēda ſint
q̄les oportet nos eſſe in ſāctis ꝯuſationib⁹ ⁊ pietatib⁹ expec
tantes ⁊ ꝓperātes in occurſū diei dn̄i noſtri ihū xp̄i ꝑ quē
celi ardētes ſoluentur elemēta vero ignis calore tabeſcent.
¶ Hec ſūt v̄ba beatiſſimi p̄ncipis petri aploꝝ in ſcd̄a ſua
canonica ⁊ loquit̄ de cel̄ aereis q purgabūtur igne ꝯflag̃ti
onis q̄admodū ex ſcripturis ſacris colligit̄ añq̄ȝ criſtus
ad iudicādū deſcēdet ac reſidebit maxim⁹ ignis diuina po
teſtate accēdit̄ ⁊ terrā ac aerē implebit ⁊ expurgabit ſicut
in pſal̄o p̄dc̄m ē Ignis añ ip̄m p̄cedet q etiā ignis dura
bit atȝ in ſuo vigore ſtabit cū xp̄ūs ad iudicādū ſedebit et
inflāmabit ac puniet re ꝓbos nō āt elcōs Jdēco in pſal̄o
p̄tacto ſubiūgit̄. et inflāmabit in circuitu ini nicos e⁹ Rū
ruꝛſ⁹ pſal̄a fatē Ignis in ꝯſpcū ei⁹ exardeſcet ⁊ incircuitu
ei⁹ tēpeſtas valida. hinc malachie t̄cio legit̄ Ecce dies ve
niet ſucceſa q̄ſi camin⁹ ⁊ erūt oēs ſupbi ⁊ oēs faciētes iniq
tatē ſtipula ⁊ inflāmabit eos dies veniēs dicit dn̄s q non
relinquet eis radicē. āſcēdit q̄ȝ ignis ille tā alte in aere ſicut
olim aq̄ diluuij vtpote quideciin cubit̄ ſup mōtes altiſſiōs

Ex hoc g̊ pateſcit q̄ꝫ horribile erit illō iudiciū qm̄ mūdus
tūc ſtabit in tā metuendo et maxiō igne impios exurēte ⁊
q̊cūqꝫ ſe verterint maledicti deſolatioēꝫ ꝯcipiēt triſticiā hau
rient t'rorē ⁊ anguſtiā ſibi augebūt. Nempe vt ait deuotꝰ
Ancelmꝰ Sup̄ ſe videbūt iudicē eis iratū ⁊ indig̃ntem
cuiꝰ aſpcūs erit eis ſup oiā intollerabil' ac penoſꝰ. Subtꝰ
ſe videbūt horrendū chaos tartareū ad eorū deuōtionē ap
tum Intꝰ erit cōſciā remordēs ⁊ vrens foris mūdꝰ ardēs
a dextris ſācti ⁊ electi quoꝝ beatitudo ⁊ glīa augebit ip̄o
rum miſeriā A ſiniſtris demones accuſātes Infelix pecca
tor ſic dep̄henſus quo fugiet Impoſſibile erit latere intolle
rabile apparē Inſup tunc apparebūt in aere electis ac re
ꝓbis inſignia paiſſonis dominice arma videlicꝫ criſti crux
claui ⁊ lancea eiꝰ ſicut in euāgelio ꝓteſtatur Tunc appa
rebit ſignū filij hominis in celo vt impij videāt ſuā ingra/
titudinem quibꝰ iudex im ꝓbābit et ex ꝓbābit ſuā quā ꝓ
eis ſuſtinuit amariſſimā paſſionē ⁊ ignoiōſiſſimā mortē
cuiꝰ cycatrices patebūt in corpore ſuo nec vlla tūc erit appa
rentia excuſationis cū viderint arma ſaluatoris in ſuo cor
pore oſtendentis teſtimonia paſſionis Inſup ſicut rex ꝓ
ceſſurus ad pugnā armat ſubditos ſuos ad faciendū de
aduſarijs ſuis vindictā Sic dn̄s ⁊ ſaluator rex celoꝝ tunc
armabit vniuerſitatē creaturaꝝ ad pūgnandū ꝓ ſe cōtra
ingr̄tos ⁊ inſenſatos q̄madmodū in libro ſapiē ſcriptū eſt.
Creatura tibi creatori deſeruiēs excādeſcit in tormētū adū
ſus iniuſtos Rurſꝰ vindex ē orbis iuſtoꝝ id ē mūdꝰ vlciſ/
cetur iuſtoꝝ iniuriā ab iniuſtis ip̄is illatā ⁊ m'lto plꝰ vindi

cabit creatoris offenſã q̄ADmodũ in eodẽ ſcriptũ eſt libro Pũgnabit ꝓ eo orbis t̄raꝝ cõtra inſenſatos Inſtãte et/ eñ bello ſit armoꝝ ordĩo diſponũtqꝫ principes vt ſubditi armati ꝯueniãt Sic inſtãte mũdi ext̄mino ⁊ expũgnatõe p̄uorũ xp̄s rex regũ imminẽte iudicio armabit cũcta crea/ ta ad deiectionẽ adu̾ſariorum ſuorum.

¶ De horribilitate extremi iudicij ex pte excercituũ iudi cis ſũmi q adeerũt ibi. ¶ Articulꝰ xxix.

Dominꝰ ad iudicãdũ veniet cũ ſenibꝰ ppl̄i ſui et principibꝰ eiꝰ yſaie iiij. Criſtꝰ dñs rex iudex ac legifer noſter mathei xxv. ait Cũ venerit filiꝰ ho minis in maieſtate ſua ⁊ oẽs ãgeli eiꝰ cũ eo tũc ſedebit ſu/ per ſedem maieſtatis ſue ad iudicandum ex quibus verbis cognoſcimus q̄ omnes angeli ſancti vniu̾ſi vtiqꝫ or/ dines supernoꝝ ſpirituũ cũ xp̄o ad iudiciũ venient atqꝫ vt dicit gregoriꝰ Cũctis hominibꝰ viſibilit̄ apparebũt ⁊ ſi/ cut iudex apparebit terribilis impijs ita ⁊ ſancti angeli tã q̄ꝫ pati ad executionẽ ſentẽcie iudicis contra iniquos. Si ergo terribilis eſt caſtrorũ acies ordinata ⁊ copioſius ho minũ armatoꝝ excercitus q̄ꝫ terribilis erit excercitus ille in numerabiliũ angeloꝝ quorũ vnus poſſit innumerabilia milia hominũ ſimul ꝓſternẽ q̄ADmodũ angelus vnꝰ occi dit in caſtris aſſirioꝝ centũ octoginta quinqꝫ milia hoiẽ in momento Deniqꝫ ſacra ſcriptura nos inſtruit q̄ꝫ tã terre at hoiẽm apparitio ãgeli. p̄ſertim dũ vult in forma appa rere t̄ribili Vñ danieł decio legit̄ Daniel ſcũs dixiſſe cum angelum ſanctum vidiſſet. Dñe in viſione tua diſſolute

ſunt compages mee ⁊ nichil in me remanſit viriū ſed alit⁹
meus redducitur ⁊ ſpecies mea immutata ē et emercui De
niqꝫ in euāgelio recitat᷑ ꝙ cuſtodes ſepulchri xp̄i p᷑e timo
re angeli quē viderunt exterriti ſūt ⁊ facti velut mortui Si
vnius angeli viſio ſic ꝓſtrauit et debilitauit vidētes quid
faciet et qualit᷑ reꝓbos ꝑterrebit aſpectus innumēabliū mi
lium angeloꝝ Cum enī quilibet homo in hoc mundo ha/
beat angelū ꝓprium ꝑ cuſtode ⁊ quilibet angelus talis ſit
de infimo ordine angelorū conſtat ꝙ adminꝰ ſint tot an/
geli ſancti de infimo choro quot ſūt homines in mūdo vni
uerſo Cūqꝫ iuxta doctrinā diuini dyoniſij ⁊ magni Vnꝰ
quiſqꝫ ordo et chorus angelorum habeat in ſe tanto plures
angelos quāto ip̄e ordo ſuperior eſt. Certū eſt ꝙ ineſtima
biliter multa atꝫ innumerabilia ſint milia angeloꝝ quos
omnes viſibiliter intueri erit reꝓbis ineffabilit᷑ grauis pe/
na Preſertim qm̄ angeli ſūt aſſumūt formas ſecūdum ex
igentiā comiſſi ſibi a deo officij magis ⁊ minus t᷑ribiles
et quoniā tunc habebunt rigoriſſimū officium circa iniq̄s
quoniā ſepabunt eos de medio iuſtoꝝ mittētqꝫ eos in ca
minum ignis infernal᷑ certū eſt ꝙ tunc in formis terribiliſſi
mis apparebunt damnandis Inſup angeli ſācti tūc iuſ
to zelo indignabūtur ꝑuerſis hominibꝰ q ip̄oꝝ inſtincti/
bus acquieſcē noluerūt ⁊ ip̄orū obſequijs bn̄ficijſqꝫ fuerīt
ingrati ⁊ contra eos teſtimoniū ꝓhibebūt. Similit᷑ ho/
mines ſancti q aſſeſſoria dignitate et apꝓbatioē ſūme iudi
cabunt cū xp̄o contra impios erūt cōmoti Sicqꝫ ex oī ꝑte
augebitur eoꝝ calamitas ⁊ nll'a ꝯſolatio erit eis ꝙ adiuuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

dū em̄ iam ē temp⁹ ineffabilis pietatꝫ et grē ita tunc erit di
es incōprehēſibilꝭ ſeueritatꝫ ac ire ¶ Hinc quidā ſcōꝝ patrū
dixit Si poſſibile eſſet in aduētu dei p⁹ reſurrectioēꝫ mortu
orū aiās eorū rurſ⁹ exire a ſuis corpib⁹ p̄ timoē dn̄is mun
dus id ē vniūſitas iniquoꝝ hoim̄ moreretur a timore atꝫ for
midine Quid em̄ ē vidē celos ſciſſos ⁊ deū reuelatū cū ira
et indignatioē innumerabiles qꝫ angeloꝝ milicias ⁊ totum
ſimul gen⁹ humanū cōſpicere Idcirco debem⁹ hic viuē vt
pote q de ſingulꝭ motib⁹ vite noſtre rōem exigēdi ſumus a
deo Alius qꝫ ſenior ſanct⁹ dixit In oīni actione ⁊ re incre
pare debet homo aiāꝫ ſuā dicēdo Memor eſto ꝙ oportet te
occurrere deo. ¶ ꝙ diuinū illud generale iu/
dicium erit valde horrendū ꝓpt̄ oim̄ intellectualiū ⁊ rōbiliū
creaturarū p̄n̄ciam. ¶ Articul⁹ xxx.

Tunc ſtabūt iuſti in mag̃ cōſtantia adūſ⁹ eos q
ſe āguſtiauerūt Videntes iniqui turbabūtꝛ timore
horribili ⁊ mirabūtur in ſubitatioē inſperate ſa/
lutis id eſt ex ſubitanea celeritāteqꝫ ſaluatioē et glorificatione
iuſtorum gementes pre āguſtia q̄ eis ſupuenient ſpūs ſui
et dicent intra ſe penitentiā agētes Hij ſūt quos aliquādo
habuim⁹ in deriſū et in ſimilitudinē imꝓperij Nos inſen
ſati vitā illorum eſtimabam⁹ inſaniā ⁊ ſinē illoꝝ ſine ho
nore Quomodo ergo computati ſūt int̄ filios dei et inter
ſanctos ſors illoꝝ eſt ſapiē quinto Sic ayt ſaluator ⁊ iu/
dex noſter In die nouiſſiō cū ſederit in ſolio maieſtatꝫ ſue
ad iudicādū cōgregabūtur ad eū oēs gētes tūc reſuſcitate
a mortuis ⁊ āgelorum miniſterijs illuc adducte ⁊ ſepabit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

eos abinuicem ſicut ſugregat paſtor oues ab hedis et ſta
tuet oues a dextris ſuis, hedos autem a ſiniſtris Inſuper
ſicut ſancti patres edocuerunt virtute õnipotentẽtꝫ dei erũt
tunc peccata ſingulorꝝ ſingulis manifeſta vt vniuerſis in/
noteſcat iuſtiſſimũ eſſe dei iudiciũ Itaqꝫ attendam⁹ ꝑ poſ
ſe qualis ꝛ quãta erit illa cõfuſio corã tota vniũſitate ãge
lorum ꝛ hominũ ac demonũ a iudice ſũmo confundi accu
ſari ꝛ ꝑpalari de omni pccõ quo corã deo quiſqꝫ obnoxi⁹
fuerit ¶ Ponderet vnuſquiſqꝫ ꝛ ſepe ꝑpendet quãta ſibi in
eſſet cõfuſio q̃ta afflictio ſi vniũſa ꝛ ſingula vicia ſua cũ
cunctis circũſtancijs radicibus et aggraminibus ſuis da
re obicerẽtur ſibi in p̃ſencia paucorꝝ ꝑximorũ ſuorum ym
mo forſan tollerare non poſſit ſi duo aut tria de grauiori/
bus ꝛ confuſibiliorib⁹ ſuis exceſſib⁹ coram ipſo ꝛ paucis
ꝑximis panderentur q̃ꝫ intollerabilis igitur ꝛ extrema erit
confuſio et afflictio cum vniũſis ꝛ ſingulis culpis coram
tota vniuerſitate intellectualiũ creaturarũ accuſari innoteſ
cere ꝛ confundi De hoc in vitaſpatrum narratur exemplũ
de fratre quodã qui volebat conuerti et cũ retraheretur a
matre ſua non acquieuit matri ſed dixit ſaluare volo ani/
mam meã ſicqꝫ tandẽ affectus eſt monach⁹ ſed in mona/
chatu conũſus eſt negligenter Cũqꝫ poſt obitum matris
ſue ipſe in graui egritudine conſtitutus factus eſſet qua/
dam die in mentis exceſſu rapt⁹ eſt ad iudiciũ dei inuenitꝫ
matrem ſuam cũ hijs qui iudicabantur que viſo filio ſuo
obſtupuit dicens Quid eſt hoc fili ꝙ ꝛ tu in locum hunc
condempnatus veniſti. Vbi ſunt verba que protuliſti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ſaluare volo animã meam qui confuſus ex verbis matris
pre dolore ſtupidus factus ſtetit confuſ⁹ non habẽs quid
matri ꝑprie reſponderet. Poſtea deo miſerãte a ſua infir
mitate curatus cogitauit factã ſibi eſſe diuinit⁹ illam viſi/
tationem ac viſionẽ Idcirco de cetero ſe induſit ſedens et
ſollicite cogitans de ſua ſalute de priori ſua negligentia pe
nitens ac eam deplorans. Tanta autẽ ſerioſitas ⁊ cõpũc
tio eius fuit vt multi eum rogarent quatinus paululum
de rigore ſuo laxaret ne ex nimio fletu quẽ ſibi indixit ali/
quã incurreret leſionẽ. Ille autẽ nullo modo voluit cõſo
lari Sed dixit ſi im ꝑperium matris mee ſuſtinere non po
tui/qualiter in die iudicij potero confuſionẽ criſti ⁊ ange/
lorum ſuoꝝ adūſum me tollerare. Ut ergo mereamur et
nos tãtam cõfuſionẽ euadẽ ſatagam⁹ ꝯuerſati digne deo
ſcđm exigentiã noſtre vocationis cũ omni ſpiritali ſollicitu
dine ac indefinẽti feruore ⁊ humiliem⁹ ac increpemus om
ni hora noſipſos dicẽtes ſinguli ſemetipſis Aduerte ꝙ a de
o ſis iudicãdus et vide quã ei de tota vita tua reddere po
teris rationẽ poſtremo q: nõ iudicabit dñs bis in idipſũ.
Deſiderem⁹ et gratãter accipiam⁹ in vita hac repħendi ⁊
caſtigari a ſuperiorib⁹ noſtris ymmo ⁊ a ꝓximis vniũſis
et ꝗuis etiã cõſcij nobis nõ ſimus de culpa obiecta tamẽ
ꝓpť occulta noſtra pccã nobiſipſis ignota eq̃nimiť patia
mur quatin⁹ deſuꝑ miſericordiã cõſequamur

¶ De metuẽda ſeueritate extremi iudicij ex ꝑte eorũ q
accuſabunt iniquos q Articul⁹ xxxi.

Reuelabunt celi iniquitatẽ impij ⁊ terra aduerſ⁹
eũ cõſurget ⁊ detraheť in die furoꝛ dñi iob ſcđo

Vehemēter terrētur impotētes ⁊ paupes inferiores ac ſub
diti quando pſone multū auctētice ac ſublimes contra ip
ſos teſtimonium dare incipiūt Omneſqꝫ rei dū mltitudine
veraciū teſtiū obruūtur deſpat ſe poſſe effugē ac animo peni
tus conſternātur Sic autē in die iudicij maxime continget
iniquis. In pmis etenī ipſemet omniū iudex criſtus eos
accuſabit et teſtimoniū feret aduerſus miſerrimos queād
modū ihieremie xxxix locut⁹ eſt Ego ſum iudex ⁊ teſtis.
Malachie quoqꝫ tcio Accedā ad vos in iudicio ⁊ ero teſ
tis velox maleficis adulteris ⁊ piuris Hinc ayt in pſalo.
Exiſtimaſti inique qꝫ ero tui ſilis arguā ſe ⁊ ſtatuā te con
tra faciem tuā Et rurſus aſſerit p naū pphetā Reuelabo
pudenda tua in facie tua Deniqꝫ ipſe dicet iniuſtis Eſuri
ui ⁊ non dediſtis michi mādūcare Scdo accuſabūtur re
pbi a ſanctis āgelis pſertim eoꝝ cuſtodib⁹ quoꝝ directio
nibus acquieſcere rennuerūt ⁊ hoc erit guiſſimū ⁊ oni deſo
latione pleniſſimū ab illis qui in hac vita ſemp auxiliari
ꝯſueuerūt accuſari ⁊ fideliſſime aſtiterūt atqꝫ pcipui fuerūt
amici. Tercio accuſabūtur a demonib⁹ q tam in pticulari
qꝫ in generali iudicio ſūt accuſatoēs im pbiſſimi ⁊ malig
ni obiciētes iudicādis quicquid impietatꝫ ⁊ culpe de ipſis
cognouerint ⁊ qiā incitāt ⁊ alliciūt ad peccādū tūc importu
ne ac malicioſiſſiē deceptos accuſāt dicētes. Juſtiſſime iu
dex adiudica iſtos eſſe nob Qui ſūt p creationē b noſtri p
tranſgreſſionē tui fuerunt per graciā quā amiſerunt noſtri
per culpam in qua deceſſerunt tui ſunt merito tue paſſio/
nis et mortis. noſtri vicio ſue ingratitudinis a te ornatū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

accepꝛūt virtutū a ſeipſis autem ⁊ a nobis induti ſūt veſ/
tes has ſoꝛdidas viciox. Nobis ergo aſſocientur in penis
qui conſoꝛti ſūt nobis in culpis. Quarto accuſabūtur a
cōſcientijs ꝓprijs q̄ ſūt libꝛi tūc apiendi de quibꝰ apocal'
habetur. Judicati ſūt moꝛtui ex hijs q̄ ſcripta erant in li/
bꝛis De quibꝰ ⁊ daniel' vij. eſt ſcriptū iudiciū ſedit ⁊ libꝛi
aperti ſunt. Quinto accuſabūtur a ꝓprijs actibꝰ ⁊ pecca/
tis q̄ʒadmodū ihemie ſcdo dn̄s loquitur Arguet te ma
licia tua ⁊ auerſio tua increpabit te. Opera nām̄qꝫ eox ſe
quuntur eos ⁊ tacite ſuſurabūt vos ꝑpetraſtis nos opera
veſtra ſumꝰ nō vos relinq̄mus ȝ ad iudiciū vobiſcū ꝑge/
mus Iniquitates em̄ ſue capiēt eos ⁊ pccōx ſuoꝛum fu
nibus cōſtringētur Sexto accuſabūtur ab ōibꝰ creaturꝫ
q̄ ſua cōmotioē oſtendūt ſe impijs indignari q ipis abuſi
ſūt et ꝓpt' facinoꝛa ſua indigni fuerūt creaturax vſu atqꝫ
obſequio ymmo qm̄ creatoꝛi ſuo fuerunt rebelles indigni
erāt terrā calcare/aerē reſpirac̄/luce ſolis ꝑfūdi/paneqꝫ veſ
ci. Septiō accuſabūtur ex repn̄ſentatioē armox criſti ac ve
nerādarū cycatricū ipius ex quibꝰ impiox patebit ingra
titudo negligētia ⁊ abuſus qꝛ defectꝰ ſaluatiōs ipox nō fu
it ex ꝑte xp̄i ȝ ex ꝑuerſitate eox ſicut de hͦ dcm̄ eſt. Octauo
accuſabūtur ab hijs quibꝰ fuerūt dānationis cauſa ſiue
occaſio q̊s ſcādalizādo ā negligēter regēdo ā nō coꝛripiēdo
aut alio mō debitū caritatꝫ ⁊ equitatis nō impēdendo ad
ꝑdicionē traxerīt ido vltioēȝ expetent cōtra eos

De maxiā hoꝛribilitate extremi iudicij eo ꝙ de ſin/
gulis ſiet diſtrictiſſima exactio a iudice ſummo

Articulus xxxj.

Congregabo oēs gentes ⁊ deducā eas in vallem
ioſaphat ⁊ diſceptabo ibi cū eis iohel iii. Om
nia nrā bona ſūt bñficia dei ac dona ⁊ q̄ſi quedā talēta no
bis ab ip̄o conceſſa vt eis ad laudē creatoris atqꝫ datoris
fructuoſe vtamur Jdcirco de ōnib⁹ illis exiget rationem
et quia compoſiti ſum⁹ ex anima ⁊ corpe ſicut ex ſubſtā̄tia
libus ptibus De hijs duob⁹ tamē̄ꝫ de p̄mis donis nob
collatis rationē exquiret. et primo de anima noſtra an ea
vſi ſumus ad id ꝓpt̄ qd̄ vnita eſt corpi noſtro Unita nā
qꝫ eſt corpi vt per illud et p corporeos ſenſus ꝓficiat in ſcien
cijs atqꝫ virtutibus ex viſibiliū ⁊ corporaliū rerum noticia
ad inuiſibiliū ac ſpiritaliū rerū cognitionem ꝓgrediēdo et
maxiē ad agnitionē et amorē ſūmi ⁊ inuariabilis dei qua
tinus cognito eo per fidē ⁊ rationē diligam⁹ veneremurqꝫ
eū obediendo ac ſeruiendo ei in ōnibus q̄ ſi nō fecerim⁹ re/
ꝓbabit nos iudex eo q̄ inuanū accepim⁹ animas nrās
⁊ inſtar brutorum vixerim⁹ nō penſantes dignitatē ⁊ finē
animarū noſtraꝝ et cōueniet nobis q̄ ait pſal'a Homo
cū in honore eſſet nō intellexit cōpatus eſt iumētis inſipiēti
bus Exigetur ergo a nobis qd̄ p moyſen dn̄s iuſſit Cuſ
todi animā tuā ſollicite Deniqꝫ de⁹ ex ſua pietate immen/
ſa p grār̄ū ſuarū cariſmata fecit animas nrās eſſe ſponſas
amicas ⁊ filias ſuas Juſtiſſiē ḡ ac vehemētiſſime indig
nabitur nob ſi aiās noſtras fecerim⁹ adulteras demonū
filias ac miniſtras dyaboli inimicaſqꝫ dei q̄ vtiqꝫ faciunt q
mortalit̄ peccāt quicūqꝫ carnalit̄ viuūt ⁊ omnes qui reb⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

creatis carnalib⁹ vanis ac tranſitorijs magis q̄ʒ deo et̄ no
pfecto immenſo et incircōſcriptibili bono adherent qm̄ ani
mam ſuā faciunt ſenſualitati ſubiectā ⁊ carni inſtar ancille
deſeruiētem Tales em̄ adiudicabūtur demonibus atqʒ in
penis eternis aſſociabūtur tenebrarū principibus qm̄ ope-
ra tenebrarū paſſioēs errores ac vicia dilexerūt queādmo
dum Johānis t̄cio xp̄s teſtatur hoc eſt inquiens iudiciū
quia lux venit in mundū ⁊ dilexerūt hoīes tenebras ma-
gis q̄ʒ lucem. Omnis em̄ qui male agit odit lucē Unde
et ſalomon loquitur Uia impiorꝫ tenebroſa neſciunt vbi
corruunt Juſtorꝫ autē ſemita quaſi lux ſplēdens ꝓcedit
et creſcit vſqʒ ad pfcm̄ diē Preterea corp⁹ noſtrū a deo accepi
mus tāq̄ʒ inſtrumentū ⁊ miniſtrū ac habitaculū aiē Jd
circo tenemur illō ſubicē aiē nrē vt ratōi obediat atqʒ ab ea
debite gubernetur ⁊ in virtuoſis excercitijs occupetur nō in
actib⁹ viciorꝫ neqʒ in feditatib⁹ deſideriorū carnaliū Sicut
beatiſſim⁹ princeps aplorꝫ hortatur Obſecro vos abſtine-
re a carnalib⁹ deſiderijs que militāt adūſus aiāꝫ Et pau
lus aplūs ait Nō regnet pcm̄ in veſtro mōꝛli corpe vt obe
diatis cōcupiſcentijs ei⁹ Si em̄ ſcd̄m carnē vixeritꝭ morie-
mini morte vtiqʒ eterne dānationis Si em̄ ſpū ſcō carnis
mortificaueritꝭ viuetis vita gracie ac ꝯturū in ſeculo iſto
Deinde vita glorie in futuro Domāda ḡ eſt caro vt in ſāc
tis vigilijs ieiunijs abſtinētijs diſciplinis ac fructuoſis
laborib⁹ obſeq̄ꝫ dn̄e ſue ad nutū videlicꝫ aiē qꝛ ſi ita egēim⁹
vitā et̄nā habebim⁹ ⁊ caro h̄ defectuoſa tādē glōficabiꝫ ſil'
cū aiā eritꝫ pticeps ꝯſolatōis ⁊ glīe inet̄num q̄ nūc pticeps

eſt afflictionis et triſticie ſalutaris ad tempus per modicū
Alioquin reprobabimur a iudice ſūmo atq3 in corpore et
anima ſimul pibimus. Inſup de ſingulis virib9 anime
et de membris corporis rationē reddere exigimur qualiter
ſcilicet vſi ſimus exterioribus ⁊ interiorib9 ſenſibus appe
titu q3 ſenſitiuo ⁊ potiſſime ratione volūtate atq3 memoria
an exteriores ſenſus ⁊ interiores et ſenſitiuū appetitum per
rationē debite refrenauim9 ac laudabiliter vſi ſimus eiſdē
ad pficiendū in bonis qualit' etiā ſim9 vſi ratioē e intellcū
volūtate ac meōria intellectiā. pruas et vanas cogitatioēs
ſtultas ymaginatōes illicitas affectioēs ſtatim ad penit9
abiciēdo at3 ſalubrib9 meditationib9 vtilib9 cogitationib9
virtuoſis inſiſtēdo affectionib9 ¶ Cōformit' vero require²
a nobis qualiter vſi ſimus corpalib9 membris an per lin/
guam ⁊ os in verbis exceſſim9 An p membra fecim9 opa
viciosa quib9 omnib9 vti tenemur ad excercendū opa bo
na ¶ Proptēa iubet aplūs Neq3 exhibeatis membra veſtra
arma iniquitatis peccato ſed arma iuſticie deo Itemq3 ſi
cut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immūdicie ⁊ iniqui
tati ad iniquitatē ita nūc exhibite mēbra veſtra ſeruire iuſ
ticie in ſāctificationē Inſup de omnib9 naturalib9 donis
et de exteriorib9 poſſeſſionib9 ratio exigetur qualit' vſi ſi/
mus eiuſdem pſertim de ecclāſticis redditibus. Nūc diſtric
tiſſima ratio exigetur a principib9 ⁊ plātis et ab vniūſis
qui preſunt qualiter debitum officij ſui impleuerint a pen
tibus quoq3 qualit' ſuā direxerunt plem et a predicatori/
bus an ea q̄ docuerūt pſonalit' exſecuti ſint ope ⁊ an ceperīt

facere et docere deinde · O q̃ȝ diſtrictū ac metuendū erit il/
lud iudiciū et quid reſponſuri ymmo quid paſſuri ſūt qui
magnis inuoluti ac inquinati ſūt vicijs cū ꝑ micheā ꝓphe
tam locut⁹ ſit dn̄s · Ve vobis qui cogitatis inutile ⁊ ꝑ ſe
ipſum in euangelio De omni v̄bo ocioſo qd̓ locuti fuerint
hoīes reddēt rationē in die iudicij Nec ſolū de malis opi/
bus ſed de omiſſoib⁹ quoqȝ actuū virtuoſoꝝ ⁊ de omni
tp̄e nobis impenſo exigetur ratio rigoroſa · O q̃ta pccā ⁊
vicia de quib⁹ non eramus ſuſpecti tunc quaſi ex inſidijs
contra nos improuiſe erūpent atqȝ cōſurgēt Certe vt ſāct⁹
ayt iheronim⁹ Iudicaturo dn̄o lugubre mūd⁹ immugi
et/et trib⁹ ad tribum pectora feriet/ potentiſſimi quondā
reges nudo latere palpitabūt tūc ariſtot̓ argumenta non
ꝓderunt cū venerit filius illius pauꝑcule queſtuarie iudi/
care orbem terre Cū quāta deſolatioē merore ⁊ obſtupefac
tione infeliciſſimi/re ꝓbi ⁊ iniqui aſpicient ſemetipōs atqȝ
ſe inuicē q̄madmodum em̄ corꝑa ſanctoꝝ erūt pulcherrima
ſic corpora impiorū erūt turpiſſima luto ⁊ plūbo grauiora
et magis deformia/q̃ȝ dū in ſepulchris fuerūt a vermibus
ꝑ media ꝑte corroſa/ita ꝙ ipimet de tāta tamq̃ȝ horribi
li corporū ſuoꝝ deformitate feditate ⁊ obſcuritate ſtupebūt
Diſcutiam⁹ ergo cotidie totā vitā noſtrā ⁊ interim deo re
conſiliari conemur/et cū ancelmo dicat quilibet ſibimetipi
O lignū aridū/lignū inutile/et nis ignib⁹ dignū/quid
rn̄debis in die illo cū exigetur a te vſqȝ ad ictum oculi/oē
temp⁹ vite tue tibi impenſū qualit̓ ſit expenſū Hinc in vitaſ
patrum narratur · Contigit vnum ex ſenib⁹ mori et poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

longā horam iterū ad vitā reuerti ⁊ interrogauimꝰ eum. Quid vidiſti abba ibi et retulit nobis plorans Audiui vocem lugubrē ſine ceſſatione dicentē/ve michi ve m̄. Sic et nos ſemꝑ dicere debemꝰ

De ordine ꝓceſſu et ꝯſūmatiōe extremi iudicij ¶ Articulꝰ xxxiij.

In tempore illo cōſurget michael princeps magnus et veniet tempꝰ quale nō fuit ex eo ex quo gētes eſſe ceperūt vſqꝫ ad tempꝰ illud Daniel xij ¶ Hinc ꝓphetico teſtimonio cōſonat qđ math xxiiij. criſtꝰ ꝑdixit Erit tunc tribulatio magna qualis nūqꝫ fuit a principio mundi vſqꝫ modo neqꝫ fiet Itaqꝫ aduertendū ꝙ qꝫuis iuxta doctrinā criſti tempus finalis iudicij ſit ignotū Aliqua tamē fient circa finem mūdi quibꝰ euenientibꝰ certū erit ꝙ dies iudicij ſit ꝓpinquus. Verūptamē quia ignotum eſt quādo ſigna illa euenire incipiēt ⁊ qꝫ diu q̄dā eorum durabūt veriſſime dicetᶻ ꝙ dies iudicij ſit ignotus Itaqꝫ iuxta doctrinā criſti diē iudicij ꝑcedit aduētꝰ antexp̄i qui cū ſatellitibꝰ ſuis criſtianos acerrime ꝑſequetur/et plurimos varijs modis fallet videlicet per falſa miracula/per armoꝝ potenciā ꝑ diuiciarū donationē ꝑ allegationem deceptoriā ſcripturarū ꝑ ſermocinationes fallaces ⁊ ꝑ ſanctitatē conſictā/tūc ergo erit grauiſſima ꝑſecutio/ꝯſtāciū criſtianorū. Sed quia ōnipotens ac ſapientiſſimꝰ deus/non permittit ſuos fideles vltra eorū vires temptari Jdō tempore illo in cōſolationem magnā fidelium mittet duos viros ſanctiſſimos ex paradiſo terreſtri vtpote enoch et helyam ad predicandum contra nequiciam atqꝫ perfidiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

añcriſti queãdmodũ de hoc ſcũs euangeliſta iohannes in apocalipſi multa conſcripſit ⁊ de aduẽtu helye dominus ſpecialiter ayt malachie t̃cio. Ecce ego mitto vobis helyã ꝓphetã añq̃ʒ veniet dies dñi magnus ⁊ horribilis de quo et in euangelio veritas ꝓteſtatur Helyas cũ venerit reſtitu et omnia et qm̃ enoch ⁊ helyas nondũ ſoluerũt debitum mortalis nature tandẽ deo ꝑmittente ab añcriſto interficiẽ tur et non diu ipẽ poſt hoc ſceleratiſſimꝰ añcriſtꝰ homo pec/ cati filius ꝑdicionis diuina occidetur virtute quo facto fal ſitas eius cunctis patebit et pene õnes infideles cõuerten tur ad criſtum/atqʒ vt ex daniele ꝓpheta doctores eliciunt tunc dabũtur quadraginta quinqʒ dies ad penitẽdũ hijs qui ab añxp̃o fuerũt decepti Verũptamẽ quidã obſtina/ tiſſimi ex ſatellitibꝰ añxp̃i in ſua ꝑmanebũt duritia infide litate ac prauitate qui vidẽtes finẽ mũdi nõ ſtatim venire dicturi ſũt q̃ʒuis iam mortuꝰ ſit princeps noſter nos tamẽ pacem habemus de quibꝰ intelligendũ eſt ꝙ ayt apoſtolꝰ Cũ dixerint pax ⁊ ſecuritas tũc repentinꝰ eis ſuꝑueniet in teritus/et qđ mathei loquitur criſtꝰ xxiiij. Sicut erat in di ebus noe edentes ⁊ bibentes donec veniret diluuiũ ita erit aduentus filij hominis Porro poſt dies q̃draginta quin qʒ p̃fatos cito erit tempꝰ iudicij ſcđm ꝙ p̃facto capl'o aſſe rit xp̃s Statim pꝰ t̃bulationẽ dierũ illoꝝ ſol obſcurabit' et luna nõ dabit lumẽ ſuum Adueniẽte aũt die nouiſſiõ ge neralis iudicij ignis cõflagrationis p̃cedet aduẽtũ iudicis et durabit vſqʒ ad cõpletionẽ iudicij vt dcm̃ ẽ pleniꝰ Mor tui q̃ʒ reſurgẽt añq̃ʒ criſtus ad iudicandũ reſideat qui cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ꝓtulerit ſententiã/pᷓmo ꝓ electis dicendo. Venite benedic
ti patris mei Deinde contra iniuſtos dicendo. Ite male
dicti in ignē eternū/ſtatim ipē iudex cū vniuerſis electis aſ
cendet. Videntibꝰ reꝓbis in regnū celorū et tunc ignis il
le conflagrationis inuoluet iniquos et ſimul cū ipſis deſ
cendet ad ꝓfunda inferoꝝ. Terra nāqꝫ horribiliſſime os
ſuum ac latiſſime aperiens ipos deglutiet ꝛ corruent viui
in infernū opti humo ꝛ q̄zuis aliqui dicāt ꝙ ꝓlata a criſ/
to ſententia cōtra iniquos/dyaboli rapient impios hoīēs
ſecum ad inferos Melius tamē dicendū videtur ꝙ ange
li ſancti totā illam maledictā ſocietatē hoīm̄ reproboꝝ ac de
monum impellent ac p̄cipitabūt in carcerē infernalē q꞉ ma
thei xiij. criſtus affirmat In cōſūmatioē ſeculi mittet filiꝰ
hominis angelos ſuos ꝛ colligēt de regno eiꝰ oiā ſcādala
et eos qui opantur iniquitatē ꝛ mittet eos in caminū ig/
nis Et rurſus ayt eodē caplo. In cōſummatione ſeculi
exibūt angeli ꝛ ſepabūt malos a medio iuſtoꝝ ꝛ mittent
eos in caminū ignis ibi erit fletus ꝛ ſtridor dentiū Deniqꝫ
ꝓiectis reprobis in infernū mox innouabitur mūdus et
cōplanabitᷣ terra ꝛ fulgebit de cetero ſicut aurū Aqua ſi/
cut criſtallus. aer vt celū. ignis vt ſtelle. luna de cetero erit
tam clara vt modo eſt ſol et ſp iugitᷣ plena Sol vero ſeptī
es clarior erit q̄z modo. Sydera nāqꝫ et celi ꝓporciōbiliter
clarificabūtur Stabitqꝫ ſol ppetue fixe in oriente luna in oc
cidente ꝛ ceſſabit motꝰ celoꝝ hijs cōſonat ꝙ ſanctꝰ ayt ber
nardus. Prius vocabūtur electi in regnum q̄z maledicti
deicientur in caminū ignis eterni q̄tenꝰ maledicti illi acrius

doleant videntes quid amiſerūt. Juſti vero letentur viden
tes quid euaſerūt In illa ergo ſepatione extrema cōſide/
ratio reproboꝝ erit electis immenſa materia graciarū actio
nis ⁊ laudis. O qualis et quāta meſticia erit que deſola
tio atqꝫ acerbiſſima deſpatio ineffabiliſqꝫ anguſtia ⁊ preſ
ſura iniquoꝝ cū ſe viderint taliter reprobari pcipitari/atqꝫ
eterno incendio tradi ymmo hoc erit eis amariſſiā pena q
omni gaudio elcōꝝ ⁊ tanta beatitudine puabūtur Inſu
per quia in finali illo iuditio criſtus phibet ſe damnaturū
iniquos ſpecialit ppt hoc q opa miſericordie nō fecerunt
Qui cupit tunc iudicē habere ppicium nō amittat nunc
opera miſericordie liberaliter excercere ex vera caritate ⁊ pie/
tate p poſſe et quod nō poteſt in effectu agat deuoto affec/
tu nec ſolū corporalia miſericordie opera ſūt primis impen
denda ſed etiam ſpiritales miſericordie act⁹ q vtriqꝫ corpa
lib⁹ miē operibus preſtātiores ſūt ac deo placentiores

¶ Recitacio exempli terribilis ex quo patet veritas ho
rum que dicta ſūt de terribilitate ac rigore diuini iudicij.

¶ Articulus xxxiiij.

Memor eſto iudicij mei/ſic enī erit et tuū/m̄ heri ⁊
tibi hodie eccliāſtici xxxviij. ¶ Sicut ayt ſcriptu
ra. ſapiēs in ōibus metuit ⁊ q prio ſuo pcipit contigiſſe
ſibi quoqꝫ poſſe accidere penſat Itaqꝫ ad formidandū ri/
gorem diuini iudicij multū valet exemplū qd ſanctus vir
Climacus recitat dicens Fuit in mōte hoc ſynay habitās
monachus nomine ſtephan⁹ ſolitariā ⁊ tranquillam di/
ligens vitā qui multis ānis in monaſterio ſub obediētia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

vixit ieiunijs et lacrimis maxime decoratus et alijs mult
bonis habundans qui tandem deſiderio penitẽtie actioris
anachoriticã vitam id eſt omnino ſolitariã ⁊ abſtractã et
cõtemplatiuã aſſumpſit habitãs in loco valde remoto a
clauſtro in quo ſolitario loco vixit ꝑ annos aliquos in an
guſtiſſima et ſuꝑ ardua vita/quia et locus ille omni hu/
mana cõſolatione carebat et fere in acceſſibil' fuerat cunc
tis hominibꝰ. Poſtmodũ vero iam ſenex circa finem vite
ſue redijt ad cellam ſuã in monte hoc ſynay ſitam et habu
it duos diſcipulos multum religioſos/habitans autẽ in
cella ſua paucis diebꝰ infirmatꝰ eſt infirmitate qua obijt
qui añ vnũ diem mortis ſue factus in extaſi mentis apertis
oculis aſpiciebat ad dexterã ⁊ ad ſiniſtrã lecculi ſui et q̃ſi ad
reddendũ rõem a quibuſdã exactꝰ dixit aſtãtibꝰ q̊s ille vi
debat Audientibꝰ cũctis qui aderant Interdũ nãq3 dixit
ſic vtiq3 verũ eſt ꝙ in hoc culpabilis fui ſed cõfeſſꝰ ſum ⁊ tã
to tꝑe ieiunaui ꝓ remiſſione culpe iſtius. Aliqñ vero dixit
nequaq̃3 ſed mẽtimini illud nõ feci ⁊ rurſus qñ3 ayt Ita
vere iſtud ſic eſt ſed fleui ⁊ deo miniſtraui aliqñ quoq3 reſ/
pondit Calũpnioſe me accuſatis Ad aliqua autẽ dicebat
vere ſic eſt et ad hoc rñdere non poſſũ ſed deus miſericors ẽ
et erat horribile et horrendũ inuiſibile ⁊ diſtrictũ illud exe/
cutorium rationis exacte qm̃ etiam in hijs que non fece
rat accuſabãt eum inuiſibiles hoſtes. Deya vir quieſcẽs
ſolitarius ⁊ anachorita qui ꝑ annos circiter quadraginta
extitit monachus et lacrimarum graciam habens de ali/
quibus culpis dixit. Ad hoc non ſcio nec paſſũ aliquid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

dicere qui tamē in deſerto habitans leoperdū ad ſe venien/
tem paſcebat ⁊ hic tantꝰ ita poſitus ſub exactioē rationis
receſſit a corpore certum non faciens qđ fuerit eius iudiciū
aut que ſnīa eius vel quis finis exacte ac poſite rationis ip
ſius ¶ Ecce ex hoc exemplo nos puſilli ⁊ imꝑfecti merito
perterreri debemꝰ ⁊ q̄ꝫuis ōnino ſperandū ſit ꝙ tantus vir
feliciter migrauit ad dominū ōnipotens tamē ad noſtram
informationē ⁊ cautelā talia diſpenſatiē exhibuit ⁊ fieri vo
luit circa illum quatinꝰ nos qui quaſi infinite diſtamus
a conuſatione illius iugiter timeamꝰ penſātes q̄ꝫ vehemen
ter deficiemꝰ a reddenda ratione de ſingulis cum vir ille tā
altiſſime conuſationis faſſus fuerit ſe non poſſe ad aliqua
reſpondere ſed ad ſolam miſericordiā dei confugerit facia/
mus igitur quicquid boni valemus . Cumqꝫ fecerimus
vniuerſa que p̄cepta ſunt nobis dicamꝰ ex corde ſerui in/
utiles ſumꝰ quia quod debuimꝰ facere fecimꝰ/ ymmo pro
acceptis bn̄ficiis dei nil dignū rependimꝰ ei Omnisqꝫ ho
nor ⁊ cultus quos ei offerimꝰ in infinitū minores ſūt cultu
ac reuerētia quibus ipſe digniſſimus eſt/ q̄madmodū eñ
eius maieſtas virtꝰ ac dignitas eſt intenſiue ac ꝑfectiona
liter infinita ſic ipſe dignꝰ ē honore ⁊ cultu immēſo ¶ Poſtre
mo de finali iudicio m̄lta difficilia q̄ri pn̄t ac introduci q̄
doctoēs ſup q̄rtū ſniarum mouēt ⁊ tractāt ꝫ nō eſt ꝓpoſiti
mei in iſto tractatulo talia ſcolaſtica ac ſubtilia detminare
ꝫ ſimplicit ac deuotiōlit tm̄ ꝓcedere . ¶ De tcio

Nouiſſiōꝝ qđ ē pena inferni ¶ Articulꝰ xxxv

Ventilabrum xp̄i ē in manu ſua ⁊ ꝑmūdabit aream

ſuam et congregabit triticũ ſuũ in horreum / paleas autẽ comburet igne inextinguibili Math. iijº ¶ Per ventilabrũ dñi noſtri iheſu xp̄i intelligitur iudiciaria ei⁹ ptãs ⁊ iuſtũ iudicium ¶ Per aream vero gen⁹ humanũ ſeu ip̄a eccliã · per triticũ autẽ intelliguntur electi ¶ Per paleas autẽ reprobi · per horreum regnũ celeſte Eſt itaqꝫ ſenſus iſtorũ verboꝝ ꝙ ſi/cut ꝑ ventilabrũ blada purgãtur ita ꝙ palee excutiuntur ⁊ grana manẽt ſic filius dei mũdabit eccleſiã in qua modo reprobi et iniqui cũ electis et iuſtis ſũt mixti Sed in die iu/dicij ſeꝑabũtur ab inuicẽ loco ⁊ p̄mio ſicut nunc ab inuicẽ ſeꝑantur cõuerſione et merito · Impij recte vocãtur palee qm̃ modici aut nulli⁹ exſtant valoris nec aliq̃ morũ graui/tate complacent deo ſed vani ac leues ſũt ſuarũqꝫ paſſionũ motibus agitantur Virtuoſi vero tritico cõꝑantur quia ſũt fruct⁹ criſti nati in agro eccleſie hoc eſt regenerati ex aq̃ et ſpiritu ſancto ſpiritualiť quoqꝫ viuẽtes per caritatẽ atqꝫ diuinis cariſmatib⁹ decorati Idcirco de area eccleſie mili/tantis trãſferũtur ad horreũ ecciẽ triũphantis Iniqui autẽ cum ſint filij babilonis id eſt cõfuſionis p̄cipitãtur in for/nacem inextinguibiľ ignis et eterne dãnationis Cũ ergo iam ante tactũ ſit de morte ⁊ iudicio ſuper eſt nunc aliquid ſcribere de infernali ſupplicio ·

¶ Qꝙ acerbitas infernaľ pene attendi poteſt ex eiſdem ex quibus conſideratur grauitas viciorum ac diſtrictio di/uini iudicij · ¶ Articul⁹ xxxvi ·

Procella tenebrarũ cõſeruata eſt impijs in eternũ Iaũ ſcđo ¶ Diuina requirit iuſticia vt pena cul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

pe ꝓꝑorcionetur ita ꝙ q̃nto plura ac g̃uiora ſũt peccata tan
to acerbior pena infligatur ꝓ eis Ideo ex eiſdẽ cauſis ex
quib⁹ penſatur enormitas viciorꝝ ꝑpenditur magnitudo
ſuppliciorꝝ Itaqꝫ q̃admodũ iuxta p̃habita · õne mõrle
pccm̃ tanto extat enormi⁹ quo maior auctoritas ac dig/
nitas dei p̃cipientis · ꝛ item q̃ maior eſt iuſticia dei vicia ꝓ
hibẽtis quo etiã maior eſt ſapiẽcia dei ad bona ac ſalubria
dirigẽtꝫ et q̃ maior ẽ bonitas horribilitas ac amabilitas dei
cui in õni mõrli pccõ p̃fertur res creata vilis caduca ꝛ va/
na Itẽqꝫ q̃ maior eſt dig̃tio fidelitas ac bñficẽtia dei circa
nos Sic et infernalia ſupplicia debẽtur iniquis tãto vehe
mentiora q̃ melior dignior ſapiẽtior iuſtior liberalior ꝛ fide
lior ẽ de⁹ quẽ offenderũt q̃admodũ etiã ſcd̃m iura hũana
maior infligitur pena peccãti in principẽ ſiue p̃latũ p̃ſertim
in regẽ aut ſũmũ pontificem q̃ꝫ peccãti in inferiores / quid g̃
mirat̃ ꝙ deus naturalit̃ bon⁹ ꝛ pius tam dire ac eternalit̃
punit ã vindicat pccm̃ breue celerit̃ factũ ac finitũ diligent̃
ꝯſideret q̃ꝫ ſũma infinita et incõꝑabilit̃ magna ꝛ excellens
ſit dignitas ꝛ auctoritas ſapiẽtia et iuſticia bñficentia bo
nitas atqꝫ dignatio dei Sicqꝫ intelligit enormitatẽ peccati ꝛ
ſciet ꝙ deus iuſtiſſiẽ exerceat vltionẽ eternã ꝓ culpis ym/
mo ꝙ ꝛ citra cõdignũ puniat pccõres etiã in inferno · i · mi
nus q̃ꝫ meruerĩt Inſuꝑ iuxta p̃habita t̃ribilitas ac diſtric
tio diuini iudicij tãto erũt maiores q̃ maior ẽ ſapiã iuſtici
a auctoritas bonitas liberalitas et miſericordia dei in vita
pñti Sic vtiqꝫ tãto inteñſior ac intolleãbilior ẽ pena inferni
ꝛ vltio dei ibi q̃ dignior excellẽtior ſapiẽtior iuſtior melior

ac munificẽtior eſt deꝰ quid offendunt iniqui et qm̄ iſta ex
p̄inductis facilꝰ poſſunt elici ac ꝓpẽdi Jdcirco nō immo
ror Certū eſt namqꝫ ꝙ quāto iuſtior ac ſanctior deꝰ eſt tan
ta plus deteſtatur ⁊ odit iniquitatē/ et quāto plus deteſta
tur ac odit peccatū tāto diſtrictiꝰ vlciſſitur illud Conformi
ter quia certiſſime ſcit vniuerſa ac ſingula vicia cum cūctis
radicibus circonſtācijs atqꝫ effectibus eorūdem. Jdeo
cuncta ⁊ ſingula nimis diſtricte ac horribilit̄ punit ⁊ quia
omnipotens eſt nō eſt qui poteſt ei reſiſtere quāto etiam in
hac vita benigniꝰ ac liberalius agit cum impijs tāto rigo
roſius puniet impenitentes ingratos atqꝫ peruerſos ꝓ vt
hec ex p̄habitis conſiderationibus facilit̄ queūt inſpici et
inferri. Jdeo dicit apoſtolꝰ. Deus noſter ignis ꝯſumēs
eſt. Moyſes quoqꝫ deutronomij quarto Caue ne obli/
uiſcaris pacti dn̄i dei qm̄ dn̄s deus tuus ignis cōſumens
eſt Deus emulator ⁊ iterū moyſes ꝓteſtatur Niſi timue/
ris nomen dn̄i glorioſū atqꝫ terribile augebit plagas tu/
as ⁊ ſicut ante letabarꝛ ſup te bn̄faciens tibi ſic letabitur te
diſꝑdens atqꝫ ſubuertens Hinc per ezechielē ꝓphetā diſſe
ruit Ecce in igne zeli mei locutꝰ ſum quia conflabo vos et
ſuccendā vos in igne furoris mei ⁊ cōflabimini in medio
fornacis ¶ De multis que circa penas iuferni
ſunt conſideranda. ¶ Articulꝰ xxxvij.

Luet iniquus q̄ fecit omnia nec tamē ꝯſumetur
Juxta multitudinem adinuentionū ſuarum. ſic
et ſuſtinebit Job xx. ¶ Q̄admodum trāgreſſo
res varijs et innumerabilibꝰ modis peccant in creatorem

cui pferunt creaturas in quibus multiplicit̄ delectantur in ordinate ac viciose. Sic infinita dei ſapientia diuine iuſticie atqȝ immenſa iuſticia diuine ſapiētie infligit eis vindictam culpis eorum correſpondētem ac pporcionatā vtpote valde multiplicē ac diuerſam ⁊ tanto acerbiorē quāto intenſius ac viciosius delectati ſūt in creaturis cuiꝰ rei manifeſta figura pceſſit in pharaone rege egipti ac populo eiꝰ qui quoniā multiplicit̄ ac grauiter in filios iſrahel peccauerint multipliciter ⁊ grauiter ppter peccata ſua in filios iſrl̄ cōmiſſa fuerunt puniti ſicut in exodo moyſes recitauit. Plagauit namqȝ dn̄i potens pharaonē ⁊ ſuos conūtendo aquas eoꝝ in ſanguinē vertit ⁊ piſces eorū per hoc occidendo in ſāguine illo qm̄ pharao infātulos hebreorū crudeliſſime ſubmerſit in aq̄s ppt̄ quā etiam iniquitatē ipſemet pharao cū exercitu ſuo poſtea fuit ſubmerſꝰ in mari rubro qꝫ et ppt̄ alia ſua ſcelera factū fuit Inſup deus ſup egiptios induxit innumeābiles atꝫ turpiſſiās ranas que impleuerunt domos furnos cibos ac lectos egiptioꝝ qꝛ egiptij dire afflixerāt filios iſrahel in vilibꝰ opibus luti ac lateris et qm̄ verbis pungitiuis ac flagellis afflixerāt iſrahelitas miſit dn̄s in ipos egyptios innumeābiles ciniphes id eſt muſcas tam puas vt videri vix queāt/ et tamē acutiſſime pungūt et perforant pellē cui inſederint vt aſſerit Origines ioſophus tamē ⁊ hebrei affirmāt qꝫ erant deformes valde pediculi in tanta multitudine ex corporibus egiptiorū erūpentes qꝫ nullo medicamine valebant auelli. ⁊ hoc iuſtiſſime fieri potuit quia egyptij compulerunt hebreos

multociens laborare vſqꝫ ad magnos ſudores et quibus
poterant in eis tales vermiculi generari Cōformiter plaga
ti fuerūt ex egipcij alijs duris ꝛ varijs plagis in ſeipſis et
in ſuis pecorib⁹ ac terre naſcentib⁹ atqꝫ in elemētis terre aq̄
et aeris ſcd̄m qd̄ diuerſimode peccauerūt in filios iſrahel.
Nā et tandem ꝑmogenita egiptiorum fuerunt occiſa in q̄
libet domo eorum quia occiderāt infantes iſrahelitarum.
Sic igitur in inferno puniūtur iniqui magis aut minus
multipliciter et acerbe ſecūdum ꝙ frequētius aut rari⁹ fer/
uercius aut minus feruent̄ enormius aut minus enormi
ter peccauerunt. Itaqꝫ circa penas inferni primo conſide
randa eſt earum eternitas que ſuꝑ omnia grauat ꝑmit cō
triſtat et torquet damnatos ymmo vt ſuper apocal̄ ſcribit
Albertus. infernale incendiū non affligit tam grauit̄ infe
liciſſimos illos q̄ꝫtum affligit eis cōſideratio qua atten/
dunt ꝛ cogitant ſe in tot ꝛ tantis tormētis ꝑpetue ꝑmanſu
ros ex qua cōſideratione oritur intollerabil̄ deſpatio ōnis
boni Scd̄o cōſiderāda eſt circa penas inferni earū acerbi/
tas pena etem̄ ignis acerbiſſima extat Ignis q̊ꝫ infernal̄
omni igne apud nos exiſtēte calidior ineffabiliter penali
orqꝫ cōſiſtit et ſicut ignis ille eſt calidiſſim⁹/ſic frigus infer
nale eſt vehemētiſſimū ꝛ idem dicendū eſt de ceteris infer/
ni penis. Tercio cōſideranda eſt infernaliū tormētoꝝ di/
uerſitas de qua tactū eſt mō qm̄ iuxta multitudinē mag
nitudinē qꝫ culparū vn⁹quiſqꝫ reꝓb⁹ varijs penis torq̄bi
tur de quib⁹ infra in ſpeciali tractabit᷑ Quarto c̄ca penas
inferni pēſāda ē eaꝝ vniūſalitas q̄ in corpe ꝛ ſingul̄ mēbrī

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

corporis affligentur iniqui Sĩliter in tota aĩa atqȝ in ſin/
gulis viribus eius Quinto attẽdenda ē circa penas infer
ni deſolata atqȝ penoſa ſocietas Sexto penſanda eſt diſpõ
loci. Septiõ irrecupabilitas negligẽtie ⁊ amiſſionis tpis
hui⁹ vite ac damni inde ſecuti Octauo puritas mala pe/
narum illaꝝ quib⁹ nulla cõſolatio eſt admixta Nono cõ
ſiderandũ eſt pena damni damnatorum. Decimo conſi/
deranda eſt grauitas infernalium tormentoꝝ ex parte pa
tientium ea. ¶ De hijs ergo per ordinem cõ
ſequẽter diſſeretur De eternitate infernaliũ tormentorum:

¶ Articulus xxxviij.

DOminus õnipotẽs iudicabit iniquos in die iu/
dicii viſitabit eos dabit ignẽ ⁊ vermes in carnẽ
ipſoꝝ vt vrantur ⁊ ſentiãt vſqȝ ineternũ Judith xvi. ¶
Quia peccator in omni pccõ mõrli ꝑponit bonũ creatũ ca/
ducum ⁊ vanũ deo bonitate pfecte incõpabilis ⁊ immenſe
merito ꝑpetuã recipit penã/ ꝓ tanta creatoris irreuerẽtia in
iuria et cõtemptu /⁊ quia iniqu⁹ decedit a corpe in affectu
peccati mõrlis atqȝ in auerſione mentis a deo nec vnqȝ ve/
raciter penitet ymmo incõuertibilit̃ manet in ea affectione
diſpoſicioẽqȝ mẽtis in q̃ ſinit hãc vitã poſtq̃ȝ ei non eſt tem
pus loc⁹ aut ſtat⁹ merẽdi ac demerẽdi iuſte infligit̃ ei a de
o eterna damnatio. De hac ãt materia cur ſcilicet ꝓ tpali
pccõ infligat̃ pena et̃na plene ſcribũt doctoẽs ſup̃ quartũ
ſentẽciaꝝ ſpecialit̃ vuilhelm⁹ pariſienſis in libro de ſide ⁊ le
gibus Deniqȝ hijs q cõſtituti ſũt in aduſis ⁊ in magnis
miſerijs ac tormẽt hec vnica ꝯſolatio ē ⁊ releuamẽ ſẽp tũ

ſi cōſidant aut ſciant ſe tandem aliqñ a ſuis afflictionib⁹
liberandos ymmo et hij qui incurabiles habēt infirmita
tes aut vſqꝫ ad mortē adiudicati ſunt certis ſupplicijs hoc
ipm̄ eſt cōſolatio aliqua qꝺ ſciūt hanc vitā terminādam
atqꝫ in finem vite ſue p̄ſentis finiēdas eſſe ſuas quas hinc
ſuſtinēt afflictiones hoc itaqꝫ in damnatis ineſtimabiliter
auget eorū calamitatē deſolationē ac penam ꝙ ſciunt in/
tollerabiles ſuas erūpnas nūqꝫ penitus terminādas nec
breuiandas nec minuendas ſed poſtqꝫ arſerint in inferno
ꝑ innumerabilia milia annoꝝ ſic erit ac ſi tunc p̄mo incipe
ret punitio ipſoꝝ Inſuꝑ cum nulla ſit cōꝑatio finiti adin
finitum conſtat ꝙ pena infernalis ſit incompabilit̃ abhor
renda metuenda ac fugienda p̄ omnibus alijs penis qꝫtū
libet diuturnis. Sic ergo nemo vellet in ſeculo iſto ꝑ vnū
annū ymmo nec ꝑ vnū diem nec forſitan ꝑ vnā horā iacē
et ardere in ardenti fornace ꝓ omnib⁹ mūdi delitijs atꝫ di
uicijs qualiter audet quis peccare mortalit̃ ac per hoc ſemet
ipm̄ exponere eterne dānationis ꝑiculo ⁊ obligationi iuri
ac debito ſuſtinendi tantam calamitatē. O quāta eſt in/
ſipientia ymmo quāta amentia qꝫta obtenebratio ac ſub
uerſio meſeri peccatoris Interia quia eternitatē compꝛhen
dere nō valemus niſi ꝑ quaſdā circūlocutioēs et exempla
res declarationes ad incutiendū cordi ſalubrē timorē infer
nalis ſupplicij retrahentē a vicijs ymaginemur ante ocu/
los noſtros ſtare ardētiſſimū calidiſſimūqꝫ fornacē atꝫ ia
cere in eo hoiēm nudū a tali ſupplicio nūqꝫ eripiendū Nō
ne intollerabile nobis videbitur hoc tormentum ymmo et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

inſpicere ip̄m q̄ꝫ miſerrime iudicarem⁹ hominē illum Pen
ſemus qualit' homo ille ſeip̄m hinc inde iactaret in cliba/
no illo qualiter clamitaret vlulararet videret q̄ꝫta anguſtia
p̄meret eum quāta ip̄m afflictio penetraret p̄ſertim cū ad/
uerteret tam intollerabilem ſuam penā nūq̄ꝫ t'mināđam.
Cōſideremus quid cordis q̄d animi eēt nobis ſi in tali incēdio
iaceremus aut ſi nos in illud ꝓiciendos ſciremus ⁊ certe
dubitare non poſſumus quoniā infernale incendiū valde
excedit omnē ignem ſeculi huius. Cur ergo nō vehemen
tiſſime formidamus eternū illud tormentū. Preſertim cū
ſciamus q̄ tam pauci illud euadant ⁊ q̄ frequēter merui
mus illud nec certe ſcimus q̄ veram cōtricionē habuim⁹.
Cur vmq̄ꝫ audemus per vnum momentū ſciēter manere
in mortali peccato cum ignorem⁹ diem ⁊ horā ⁊ multi tam
ſubitanie moriūtur quot item innumerabiles paſſim deci/
piantur ac pereant ineternū: Per hoc q̄ ad tempus ꝑma
nent in peccatis cogitantes q̄ poſtea penitenciā ſint acturi.
Amplius cum ſimus ad vicia procliues atq̄ꝫ in fine vite
noſtre acerrime multipliciterq̄ꝫ temptandi cur nō indeſinē
ter veremur ne tandē in tantam penā et deſꝑationē eternā
labamur Preterea ad augendū hunc ſalubrē timorē expe
dit ymaginari montē arenoſū tam grādem ſicut eſt totus
mund⁹ atq̄ꝫ p⁹ decē aut centū' milia ānoꝝ vnā minutiſſiāꝫ
arenā de monte illo auferri certe mons ille tandē q̄ꝫuis p⁹
inexcogitabilē diuturnitatē ꝯſumētur q̄m eſſe finitū ꝑ ab/
lacionē finiti tandē ꝯſumit' Sꝫ poſt tam ineſtimabilē du
rationē ⁊ ꝓtractionē pena inferni non eſſet minuta nec fini

ꝓpinquior q̄ꝫ dum ꝓma arenula a mōte illo auferebatur et vtiqꝫ ſi ſcirent damnati ſe liberandos poſt conſūptionem huiuſmodi montis conſolationē grandem cōciperēt. Ex hijs ergo ſalubribus cōſiderationib⁹ diſcamus inferna/les penas metuere vicia fugere atqꝫ in dei timorē ac ſtabili cordis cuſtodia ꝑmanere

¶ De acerbitate penarum inferni. ¶ Articul⁹ xxxix.

Quodcūqꝫ poteſt facē tua man⁹ inſtāter opare q2 nec opus nec ratio nec ſapiā nec ſciā erunt apud inferos Ecciaſtes nono ¶ Sicut in hac vita incomp̄hēnſibilē pietatē pccōrib⁹ exhibet de⁹ diſſimulās de die in diem de menſe in mēſem de anno in annū pccā eoꝝ ac ſcelera quatin⁹ penitenciā agant atqꝫ ad penitendū eos exhortās ⁊ ꝑ ſuos miniſtros tam inuiſibiles puta per an/gelos ſanctos q̄ꝫ viſibiles ſcilicet homines bonos inuitās et rogans eos vt cōuertātur ad qḋ idem admonet eos occulto inſtinctu diuino multa quoqꝫ bn̄ficia ipſis impen/dens/ita poſt vitā pn̄tē inenarrabilē exercet rigorē iuſticie in ingratos ac impios tant dei miſericordijs abutētes q ſicut ad hebreos ſcribit aplūs filiū dei cōculcant ⁊ ſanguinem teſtamēti pollutū ducunt atqꝫ ſpiritui grē cōtumeliā faciunt rurſus crucifigentes ſibi filiū dei oſtētuiqꝫ habentes. Hij quippe vt climacus ait/ plus timent canē q̄ꝫ creatorē qm̄ ne canis latratu pandātur crimina quedā omittūt q̄ ex diuini timore iudicij et infernalis pene formidine nō vi/tarent Juſtiſſime ergo debachatur in eos omnipotens et ſue immenſitatem iuſticie manifeſtat in ipſis acerbiſſimis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ꝑnis ipſos affligens. Ipſe eñ ignis infernalis miro et
ineffabili modo eſt eſtuans ꝑnetratiuus ⁊ afflictiuus ꝗ
et ſolo aſpectu vltra q̃ꝫ dici poteſt terribilis eſt. Ipſe enim
ignis infernalis defoꝛmis eſt feculentus immūdus ac fe/
tidus tamq̃ꝫ ſulphureus ymmo inſtar ſulphurei feruētiſ/
ſimi ignis intenciſſimū ac foꝛtiſſimū habet caloꝛem grauiſ
ſimum intollerabilēq̃ꝫ caloꝛem atqꝫ vt fertur ſicut ignis iſ/
te terrenꝰ excedit in caloꝛe ignem depictū ſic ignis tartareꝰ
excedit ⁊ vincit in caloꝛe ignem apud nos exiſtentem ad
quod allegāt aliq̄ Auguſtinū Alij vero ſanctū martirē ſe
baſtianum qui ex inſtructione angelica loquebatur Id
quoqꝫ ꝑ reuelationes fide dignas et ꝑ mirabiles quoſ/
dam effectus interdū oſtenſum eſt. Nam quidā etiam de
functi ꝑnis purgatoꝛij deputati ad oſtendendū vehemen
tiſſimum ignis caloꝛem quo toꝛquebātur ſintillulā ſui in
cendij ſtillare fecerunt ſuꝑ manū aut ſuꝑ aliud aliquod eo
ruw quibus apparuerunt ⁊ viſi celerius ꝑfoꝛabatur id ſu
ꝑ quod incidit ſintillula ignis illius qđ teſtati ſūt quidā
reſuſcitati a moꝛtuis ꝗ ipās inferni aut purgatoꝛij ꝑnas
viderunt ymmo ⁊ quidā eoꝛum eas ſenſerunt ꝓ vt infra
narrabitur. Quibuſdā autem electis et religioſis ꝑſo/
nis in viſione ⁊ raptu frequēter ⁊ euidenter monſtratum
eſt illud vt infra tangetur ſed ⁊ tres viri qui in obitu ſancti
ſheronimi leguntur reſuſcitati. De hac re recitauerunt mi
ra et quaſi incredibilia quedam qui poſt reſuſcitacionem
ſuam indeſinenter ⁊ amariſſime atqꝫ inconſolabiliter fle/
rent. Beatus cyrillus epiſcopus acceſſit vnum ex ipſis ꝗ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

inter cetera dixit epiſcopo tãtam eſſe vim infernalis incen/
dij ꝙ homo eam expertus mallet vſqꝫ ad finē mundi iacere
in igne ex omnib⁹ mundi huius ignibus congregato q̃ꝫ
vno die iacere in igne illo tartareo. Legit᷑ quoqꝫ in libro de
actib⁹ mirabilib⁹ ſancti franciſci ꝙ quidã vir ordinis ſãc
ti franciſci homo magni feruoris atqꝫ artiſſime conũſacio/
nis quadã nocte poſt matutinas raptus in ſpiritu vidit ⁊
ſenſit purgatorij ignem qui añ pulſum ad ꝑmas rediēs
ad ſe ipſum putauit ſe annis centũ ⁊ quinquaginta fuiſſe
in illis ſupplicijs tam acerba fuerunt que ſenſit tormenta
Ecce ſi vir electus et virtuoſus factus in extaſi ment᷑ tam
grauiter torquebatur in ſpiritu purgatorij igne/ita ꝙ pe
na que vix duabus durauerat horis putauit centum et
quinquaginta annis duraſſe qualis et quãta eſt damna
torum ymmo ⁊ exiſtentiũ in purgatorio pena qui igne il
lo ſeuiſſiō puniũtur realiter immediate ac rigoroſiſſiē non
ymaginarie tãtum. Interea diligentius attendam⁹ q̃ꝫ ve
hementer calidi ignes poſſint perduci in ſeculo iſto. Certe
daniel t'cio legitur qualit' nabugodonoſor rex babilonis
iratus tribus ſanctis iuuenib⁹ vtpote ananie aſarie ac my
ſacli fecit fornacē ſepties plus ſuccendi q̃ꝫ ſolitũ fuit Succē
deruntqꝫ ſerui regis fornacem napta ⁊ ſtuppa ⁊ pice atqꝫ
malleolis in tantum ꝙ flamma ex fornace erumpens dif
fundebatur ſuper fornacem cubitis quadragiuta nouem
Ecce q̃ꝫ terribilis ei incenſus fuit ardor ignis illius q̃ꝫ in/
tollerabile ac horrendum eſſet iacere ⁊ inflammari in di/
bano tam eſtuãtiſſime calefacto quis pro omnib⁹ opib⁹

gaudijs ⁊ honoribus mundi iſtius vellet per vnum diem
puniri in ipſo quãta ergo inſania eſt ꝓpter feda ⁊ breuia
huius incertiſſime vite oblectamẽta ꝓpter picturas diuici/
as ⁊ fallaces tranſitorioſqꝫ honores ſeipſũ exponere eter
nis illis inferorum ſupplicijs ac incendijs. Inſup quã
tum ignis gehennalis ſuo calore excedit omniũ ignium
terrenorum calorem tantum quoqꝫ frigus infernale ſua
vi et auſteritate excedit ⁊ ſuperat omnia frigora mũdi hu
ius. Penſemus ergo qꝫ intollerabile nobis eſſet vna noc
te frigidiſſime hyemis nudo corpore ſtare in aere aut con
gelari in aquis qꝫ acerbiſſima igitur pena eſt infernalibus
affligi penetrari et congelari frigoribus nec tante punitio
nis finem confidere aut habere. Nam ⁊ ſi tormenta illa
infernalia calorum ac frigorum quãdoqꝫ interrũpuntur
nũqꝫ totaliter auferuntur nec interruptio illa eſt ad releua
men aut ſolacium miſerorum ſed ad acerbiorem ⁊ intolle
rabiliorem afflictionẽ ipſorũ quia vt ayt ſcriptura. A ni/
mio illo calore tranſeunt ad niuium aquas hoc eſt ad intẽ
ſiſſimum frigus que alternatio tormentorum auget miſe
riam. Preſertim quoniam tranſeunt de vno extremo cõ
trario ad aliud extremum contrarium hoc eſt de vehemẽ
tiſſimo calore ad maximum frigus abſqꝫ temperamento
et reductione ad medium. Poſtremo ſicut iam dictũ
eſt de extrema et maxiã acerbitate infernaliũ tormẽtoꝝ ex
pte ignis ⁊ frigorꝭ q̃ ſũt ibi Sic qꝫ intelligẽdũ de reliqs ſup
plicijs acherõtis qꝫtũ eñ ardor ⁊ frig⁹ gehẽne excedũt omnẽ

caloꝛem et frigus vite pſentis tantum fetoꝛ inferni maioꝛ
eſt ⁊ grauioꝛ omni fetoꝛe ſeculi huius/ et idem dicendum
eſt de tenebris de ſiti ac fame de hoꝛroꝛe timoꝛe clamoꝛe ac
vllulatu alijsq̧ miſerijs ac toꝛmentis que ibi exiſtūt quo
rum minima omnibus pſentis vite tribulationibus et pe
nis ſunt grauioꝛa ⁊ breuiter ſicut nec oculus vidit ne au/
ris audiuit nec coꝛ humanū concipe poteſt q̄ quāta et qua
lia q̧ summa ⁊ gloꝛioſa ſunt gaudia beatoꝛū iu celis Ita
nec eſtimare valemus que quāta ⁊ qualia q̧ maxima atq̧
duriſſima ſint ſupplicia repꝛoboꝛū. Uerumptamē ab ig
ne ⁊ frigoꝛe a fetoꝛe ceteriſq̧ inferni ſupplicijs repꝛobi pu/
nientur nō vniformit̄ neq̧ eq̄liter ſed acerbi⁹ ⁊ min⁹ acerbe
ſcḋz q̄ magis ⁊ min⁹ exiſtāt culpabiles ſicut ⁊ ſancti in ce
lo eūdē ſublimiſſimi dei aſpiciūt vultū verū nō eq̄liter delec
tant̄ in illo ſed mgais aut min⁹ ſecūdum ſuoꝛum exigen/
tiā meritoꝛum.

De diuerſitate ⁊ varietate toꝛmentoꝛum inferni. Articul⁹ xl.

Panis iniqui in vtero eius vertetur in fel aſpidū
Diuicias quas deuoꝛauit euomet caput aſpi/
dnm ſuget ledet eū lingua vipē et ōnis doloꝛ irru
et in eum Uadent ⁊ venient ſup eū hoꝛribiles omnes tene/
bꝛe abſcondite ſunt in occultis eius. Deuoꝛabitq̧ eum ig
nis qui non ſuccenditur Job xx. Q̄madmodum in eo/
dem peccato moꝛtali ſunt diuerſe multe defoꝛmitates atq̧
condicones culpam grauātes ymmo in ōni peccato moꝛ/
tali eſt quedam ingratitudo et irreuerentia dei negligētia
excecatio coꝛdis pigricia accidia mentis ſtulticia inobedi/

entia puerſitas improbus amor ⁊ complacētia vana Sic
eidem pccō diuerſe ac varie pene infernales debent᷑ ⁊ infli-
guntur Inſup ſicut idem peccator diuerſa exercet peccata
mortalia. Sic ⁊ diuerſis ac varijs torquetur infernalibꝰ
penis quaꝝ quaſdā ſuſtinet ſucceſſiue ſcilicet ignem ⁊ fri-
gus aliquas vero ſimul vt ignis calorē moleſtiſſimūq; fe
torem. Demonū quoq; aſpectū famē ⁊ ſitim tenebrarum
q; horrores deſpationē meſtiſſimā preſſuram ⁊ anguſtiā
mentis doloroſiſſimā/ſed ⁊ penam damni cunctis ſuppli
cijs grauiorē de qua infra tractabitur. Sunt itaq; diuer
ſa genera tormentoꝝ in inferis quorum pmum vt tactum
eſt ignis eſt qui vnū quēq; iuxta ſua torquebit demerita ⁊
quo peccatū ex feruētiori pcedis affectu inordinato tanto
acerbius punietur ⁊ intētiore vindicabitur incenſione ca-
loris tartarei/quo etiā quis in peccato vehementius delecta
tur eo igne infernali doloroſius ⁊ acutius affligetur q̄mad
modum in apocal' Dñs loquitur. Quātum glorificauit
ſe ⁊ in delicijs fuit tantū date illi tormētū ⁊ luctum ⁊ quia
in vicijs carnis ſūt ardor ꝯcupiſcentie immūdicie fetor et
delectacio maior ideo vicia illa infernali incendio ſpecialiť
eſtuante ac fetito vtpote igne ſulphureo acerrime puniūť
Unde aſſerit auguſtinꝰ. Quātū heſit amor tantū affli-
get dolor. Deniq; ſi p vno pccō mortali infligitur tanta
punitio q̄z ineſtimabiliter puniūtur infernali incendio ⁊ ce
teris penis gehēne qui multis ⁊ magnis mortalibꝰ pccātī
inquināť ac ſordēt Preſertim q vicioſis ꝯſuetudinibꝰ ſūt
oppſſi ⁊ q̄zuis dam̄ ſit ſup̄ q oēs dānati vno igne torq̄ptr

Videtur tamē racionabiliter dici poſſe ꝙ in diuerſis lo/
cis inferni ſint ignes ꝑticulares impares in calore ⁊ ꝙ gra
uiora peccata in calidioribus ignibus puniātur. Secun
dum genꝰ infernaliū tormentorum eſt acutiſſimū et vehe/
mentiſſimum frigus quo etiā reprobi magis aut minus
vicioſi torquētur ſpecialiter quoqꝫ hoc frigore cruciātur ac/
cidioſi ac pigri qui tarditate ſui corpis a diuino retrahun
tur obſequio ideo cōſtringuntur algore gehennali indici/
biliter tremunt ⁊ dentibus grauiſſime ſtrident. Tercia pe
na inferni ē morſus turpitudo ⁊ horror vermiū edaciſſiō
rum. Juxta illud yſaye lxvi. vltimo vermis eorum non
morietᷣ ⁊ ecclīaſtici vij. Vindicta carnis impij ignis ⁊ ver
mis Judith ꝫ vltimo Dn̄s omnipotēs dabit vermes in
carnes eorum ⁊ quanto quis in vita preſenti turpioribꝰ
et in naturalibus ac enormioribꝰ inquinatᷣ ſceleribꝰ tāto
illuc a mōſtruoſioribꝰ turpioribꝰ ac horribilioribꝰ vermibꝰ
affligetur mordebitur ⁊ operietur ⁊ que hic de vermibꝰ al
legantur haymo ⁊ alij quidam de corporalibꝰ intelligunt
vermibus. Alij dicunt ea ſpiritualiter eſſe intelligenda.
Quarta pena inferni eſt penaliſſimꝰ fetor quo odoratus
damnatorum amariſſime affligetur ⁊ ſpecialitᷣ nominatᷣ
fetor ſulphureus qui lamētabiliter cruciat. Vn̄ in apocal
aſſeritur. Pars iniquorū erit in ſtagno ardēti igne et ſul
phure. Vna autē cauſa ꝙ ignis ⁊ frigus ac fetor inferni
ſunt tanti vigoris ⁊ tante penalitatis eſt quoniā non exa/
lant ſe iugiter monent clauſi in ſuis locis anguſtijs quēad/
modū ardor clibani igniti ⁊ clauſi eſt fortior Aduertamꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

q̃ꝫ grauiter affligeremur fetore cloace ⁊ ignis ſulphurei at
qꝫ cadauerum ſi talibus rebus alligaremur atqꝫ ex hoc ꝑ
pendere poſſumus q̃ꝫ ineffabiliter crucientur damnati. feto
ribus tartareis. Nam ⁊ corpora damnatorum fetiſſima
erunt quēadmodum corpora electorum ſuauiſſime redole
būt Idcirco ex tam innumeābilibus corporibus miſero
rum intollerabiliſſimꝰ conſurget fetor. Quinta pena infer
ni eſt horrendus aſpectus demoniorum ⁊ omnium dam/
natorum quorum anime demonibus in turpitudine ⁊ de
formitate aſſimilantur ⁊ quorum corpora poſt diem iudi/
cij erunt deformiora ⁊ ad intuendum horribiliora q̃ꝫ quā/
do erant in monumētis a vermibus ꝑ media ꝑte corroſa
et ſerpentibus bufonibuſqꝫ aperta. Deniqꝫ ſi tam ineffa/
biliter horribile ⁊ penale eſt demonē vnum in ſua deformita
te conſpicere ita vt aliqui hoc expti teſtati ſūt ſe malle arden
tem fornacem intrare q̃ꝫ dyabolum ſic videre q̃ꝫ inopinabi
lit̄ erit penoſū tot maligniſſiōs turpiſſiōs ac furioſiſſiōs ſpi
ritꝰ ꝑpetue intueri Nam vt diuinus dyoniſius conteſtatur
ſunt in demonibus ꝑteruiſſima fantaſia amenſqꝫ furor.
Sexta pena inferni eſt feruentiſſima fames ⁊ quāta quis
in vita hac guloſior eſt ⁊ delicatius atqꝫ intemꝑantius
viuit ieiunia quoqꝫ eccleſie frangit et aliorum bona conſu
mit aut ecciāſticos redditꝰ indigne deuorat ⁊ expēdit tāto
intolleābiliori fame cruciabit᷑ in inferno. ꝓpt̄ qđ in euāge
lio loquit᷑ filius dei Ve vobis q ſaturati eſtis quia eſurie
tis yſaye quoqꝫ lxv. loquitur deus iniquis ⁊ cōdemnatis

Ecce ſerui mei cõmedent et vos eſurietis. Ecce ſerui mei
bibent ⁊ vos ſitietis. Ecce ſerui mei letabũtur ⁊ vos cõfun
demini. Ecce ſerui mei laudabũt pre exultacione cordis ⁊
clamabitis p̄ dolore cordis ⁊ pre cõtricione ſpiritus vlula
bitis. Hinc eccia̅ſti xiiii. ſapienter conſulitur. Ante obi/
tum tuum opare iuſticiā quoniā non eſt apud inferos in
uenire cibos. Verũptamē eſt in inferno quedā damnato
rum refectio que pocius dici poteſt infectio atqꝫ afflictio q̄ꝫ
refectio quoniā nullum prebet ſolaciũ nec minuit famē ſed
moleſtiſſimũ inducit ſuppliciũ. Scriptũ eſt eñi in pſalmo
Sicut oues in inferno poſiti ſũt mors depaſcet eos ⁊ ꝑ ihe
remiā ꝓphetā dñs loquit᷑ Ecce ego cibabo eos abſintheo
et potabo eos felle. Septiā pena inferni eſt ardentiſſima ſi
tis ſicut iam tactũ eſt quia cruciabatur diues epulo q ꝑti
uit ſibi guttā aque ꝓ refrigerio ſue ſitis preſtari. Hac ſiti
p̄cipue torq̄bũtur potatoēs ebrioſi ac vinoſi quibꝰ dicitur
yſaye quinto Ve q cõſurgitis mane ad ebrietatē ſectādũ
⁊ ad potādũ vſqꝫ ad veſpā. Vñ ꝓūbioꝝ xxiij. ſalomõ dix
it. Noli eē in ꝯuiuijs potatoꝝ nec in ꝯmeſſacõibꝰ eoꝝ q car
nes ad veſcendũ cõferunt quia vacātes potibus ⁊ dantes
ſimbola cõſumētur. Deniqꝫ p̄fata fame ⁊ ſiti potiſſime affli
gentur in miſerecordes q eſuriētes poculũ p̄bent. Hinc diui
ti qui nõ contulit inopi lazaro micā denegauit dñs aq̄ gut
tam. O q̄ꝫ ineſtimabilirer torquebuntur hac fame ⁊ ſiti q̄
varijs generibꝰ p̄cioſoꝝ ciborum ac potuũ replent corpa ſu
a ꝙ etiā faciũt aliqui eccia̅ſticis bonis nec cõpaciũtur pau
peribus ⁊ vix ſiccũ panē aut hauſtũ ceruiſie tribuunt eis.

Porro q̄ꝫ penale ſit magna ſiti affligi conſtat ex eo ꝙ iu/
dith vij. filij iſrahel circūuallati legūtur dixiſſe. Sit finis
noſter breuis in ore gladij qui lōgior ſit in ariditate ſitis.
De afflictione quoqꝫ famis ait iheremias in trenis Meli
us fuit occiſis gladio q̄ꝫ interfectis fame. Cūqꝫ ſitis oria/
tur ex calore atqꝫ labore maxima ⁊ penaliſſimā eſt ſitis dam
natorum cū eſtuātiſſimo torqueātur calore inceſſabiliqꝫ la
bore q̄madmodū apocal' xiiij. legitur Fumꝰ eorum tormēto
rum aſcendet in ſecula ſeculoꝝ ⁊ requiē nō habebūt die ac
nocte In pſal'o quoqꝫ ſcriptū eſt de iniquo laborabit ine/
ternū et viuet adhuc in finem / Octaua pena eſt ligatio ⁊
vinculatio damnatorū ꝓ vt in euangelio dn̄s loquitur de
damnādo ligatis manibus ⁊ pedibus ꝓicite eum in tene
bras exteriores. In inferno nāqꝫ potiſſime adimplebitur
quod ſalomon dixit Iniquitates ſue capient impiū ⁊ fu
nibus peccatoꝝ ſuorum cōſtringetur Hinc yſayas ꝓphe
ta aſſeruit de iniquis. Cōgregabūtur cōgregatione vniꝰ
faſcis ⁊ claudetur in carcere. De quibꝰ math' xiij. criſtus
ꝓhibuit ſe dicturū Alligate ea puta zizania ꝑ que re ꝓbi
deſignātur faſciculos ad cōburendum. Nona eſt horren/
da caligo cuius figura in egiptijs p̄ceſſit apud quos fue
runt tribus diebus tenebre tam denſe ꝙ palpare valebant
quibꝰ tenebris infernal' caligo mirabilit' horribilior extat ꝓp
ter qđ iob deciō Infernꝰ vōt' t'ra opta mortꝪ caligine terrā
miſerie ⁊ tenebrarū verūptamen q: damnati iuxta p̄habi/
ta ſe inuicē ad miſeriarū ⁊ penarū ſuarū augmentū cōſpici
ent ignis infernalis tantū de luce triſti habebit vt ſe mutuo

poſſint inſpicere. Nec obſtat ꝙ ſuper p̄tacta verba beati iob
ſanctus gregorius ſcribit. Ignis infernalis concremaci
onem habet ſed lumen non habet flamma illa cōburet ſed
tenebras non expellet. Nam ſubdit ibidem quāuis ignis
illic ad conſolationē non lucet tamen vt magis torqueat
ad aliquid lucet quia ſequaces ſuos ſecum in tormentꝭ flā
ma illuſtrante reꝓbi ſunt viſuri. Ignis itaqꝫ qui in ob/
ſcuritate cruciat lumen ad tormentū ſeruat. Decima pena
inferni eſt turpiſſima horribiliſſima ac fetidiſſima diſpoſi/
cio loci cuius turpitudini ⁊ fetori immundicie ⁊ horrori
nulla cloaca nulla putredo nullū deſertum nullū cadauer
poterit cōpari ꝓut de hoc infra plenꝰ diſſeretur. Undeciā
pena eſt pena damni videlicet carencia beatifice viſionis et
p̄uacio omnis ſalutis inopia maxima deſpatioqꝫ extreā
de quibus infra dicetur. Alie quoqꝫ plurime pene ſunt in
damnatis videlicet meror dolor ⁊ pauor meror de bonis
omiſſis dolor de tormētis ſup p̄ntibus pauor de malis fu
turis ⁊ nūqꝫ terminū habiturus. Inſup ineffabiliter odi
unt deum ⁊ inuident beatitudini eius ac omniū electorum
Amplius ſicut tulius ſcribit octo genera penarū erant in
legibus humanis ⁊ in iure ciuili. Damnū vincula verbe
ra talio ignominia exiliū mors ⁊ ſeruitus que omnia in
damnatis exiſtunt. Eſt namqꝫ in eis damnū qm̄ ꝑdide
runt ſummū infinitū ⁊ incōmutabile bonum videlicet deū
et vniuerſa ſpiritalia dona eius graciā ⁊ virtutes gloriam
et ſalutem. De pena verberum dictum eſt. De quibus ⁊
ſalomon ꝓuerbiorum deciō nono ait. Mallei ꝑcucientes

pati ſunt ſtultorū corporibus · De pena talionis in apocal'
habetur Quātū glorificauit ſe ⁊ in delicijs fuit tantū datū
illi tormentum ⁊ luctū quod nō eſt intelligendū quaſi in
inferno aut etiā in purgatorio nō ſit maior afflictio ꝓ pec-
cato q̄ȝ in vita hac fuit delectacio in peccādo ſed cōparatio illa
intelligenda eſt in genere quia quo maior eſt in peccando
voluptas eo penalior infligitur ꝓ peccato calamitas · De
pena vero ignominie ſcriptum eſt ꝓuerbiorum xvi · Tur-
pitudinem ⁊ ignominiā congregat ſibi iniquus ⁊ obpro-
brium illius non delebitur · Unde p iheremiā ꝓteſtatur do-
minus · Dabo eos in ob ꝓbrium ſempiternū ⁊ in ignomi
niam eternā que nūq̄ȝ obliuione delebitur · De pena exilij
exponitur illud Et clauſa eſt ianua ⁊ qđ iudex dicturꝰ eſt
ꝓicite eū in tenebras exteriores Atq; vt qđ loquit' yſayas
Tollatur impius ne videat gloriā dei · De pena mortis in
fernalis fertur apocal' xxi · Pars id eſt retributio ⁊ merces
omniū iniquorū erit in ſtagno ardēti igne ⁊ ſulphure qđ
eſt mors ſecūda · De pena ſeruitutis ayt beatiſſimꝰ princeps
apoſtolorum · Iniqui ſunt ſerui corruptionis · xp̄us quoq;
iohānis viij · Omnis q facit peccatū ſeruꝰ ē peccāti Poſtre
mo p̄dictis cōſonat qđ in legēda ſācti iohānis ap̄li recita
tur q̄admodū iuuenis quidā a ſcō iohāne ap̄lo reſuſcita
tus a morte m̄lta narrauit de gl'a paradiſi ⁊ de tormētis infer-
ni De quibꝰ ſpēalit' octo narrauit q̄ ꝯtinēt' hijs metris
Vermes ⁊ tenebre flagellū frigꝰ ⁊ ignis Demonū aſpcū
ſcelerū ꝯfuſio luctꝰ · Ecce q̄ ⁊ q̄ȝta q̄ȝ inꝯpabil' ⁊ imēſa atq;
ꝑpetua ē miſeria pena infelicitas dānatorum ⁊ certe q ex p̄dictis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

deſcriptionibus earum nō perterretur obtenebratus ⁊ ob/
ſtinatꝰ eſt corde nec ſpiritaliter ſentit ſed mortuꝰ eſt verūpta
men recipiſcat ⁊ de viciorum ꝓfundo emergat atqꝫ ad iſta
conſideranda erigat oculos cordis ⁊ omnis quē adhuc
peccatū delectat horum conſideratione ⁊ timorem imꝓmat
ſue menti vt ſaltem tantorū horrore ſuppliciorꝫ retrahatur
a vicijs ⁊ ad ſalutaria dirigatur Qui autē iam viā introi
uit virtutū ex horꝫ ꝯſideraciōe omnē inſtabilitatē ⁊ torporē
abiciat ymmo cūctis credentibus vertātur in nauſeam et
horrorem cūcta oblectamēta carnalia vanitateſqꝫ ſeculi per
que ad tantas peruenitur calamitates inferni.

¶ De vniuſalitate infernaliū tormētorꝫ ¶ Articulꝰ xli.

Dabo eos in vexacionē ⁊ maledictionē ⁊ inſtupo
rem ⁊ ſibulum ⁊ in obꝓbriū ſempitnū eo q nō
audierunt verba id eſt ꝑcepta mea nō impleue/
runt dicit dn̄s iheremie xxix. ¶ Hoc requirit diuina iuſti
cia q ſicut peccōr toto corpore et aiā ⁊ ōnibꝰ mēbris corpis
ac viribꝰ anime deū offendit ſic in iferno puniatur in ōibꝰ
iſtis Jllaqꝫ mēbra ⁊ vires in quibꝰ plus viguit impia de
lectatio ⁊ q̄ magis ſeruierūt peccātꝫ horribiliꝰ atqꝫ acerbius
puniētur vt luxurioſi impudēdis guloſi ac garruli in lin/
gua ⁊ vētre tūc g̊ ſinguli ſenſꝰ exterioēs ac interioēs ⁊ alie
vires ſingulꝛ ⁊ ꝓpꝛiis affligētur ſupplicijs Erit in appetitu
ſenſitiō inſēſatiſſimꝰ furor fātaſia ꝑuia. inuidia. mordax
rancor amarꝰ. triſticia opꝓmēs. timor penetrās. dolor abſor
bens. peccōr enī videbit ⁊ iraſcet dētibꝰ ſuis fremet ⁊ tabeſcet
Erit qꝫ in eis itrōlis ꝯcupiā q ad carnalia trena ⁊ vana

iniquorum viciosis affectibus obierunt afficiētur actu vel habitu · Erit item in eis penitēcia de peccatis nō in q̄ztum peccata sūt inhonoratiua offensiuaq3 dei vilia ac turpia in seipsis sed inq̄ztum per peccata meruerūt ac inciderūt tot ⁊ tantas miserias · Tunc penetrabūt eos torsiones ⁊ dolores incompabiliter penalius q̄z parturiētes · Denigrata erit facies eorum super carbones ⁊ vultus combusti vultus eorum · Tunc leuabūtur in conchis ⁊ redudentur in ollis feruētib⁹ habebunt miserrimi cōturbationē ⁊ compressionem in cerebro · planctū in oculo · stridorem in dentibus · fetorem in naribus clamorē et vlulatuum resultatioēs in auribus · sitim in lingua · famē in stomacho · vincula in manibus ac pedibus · ⁊ nunc infernalis incendij ardorē nūc intollerabilia frigora in omnib⁹ mēbris · Inelletus erit plenus errore ⁊ falsitate excecatioē erroneisq3 iudicijs · Et vt sanct⁹ ayt iheronim⁹ · Nichil poterit cogitari nisi ad qd eum impleuerit vis doloris · Ita ꝙ nichil poterit considerare ex cuius cōsideratione possit aliquo mō mitigari acerbitas afflictionis Ea vero q̄ augent miseriā bene attendet vt ꝙ dānatio erit eterna ꝙ ōni potēti resistē nequid ꝙ electi sūt pleni ōni felicitate ⁊ gloria ex quibus cōsiderationib⁹ concipiāt dānati grauissimā desparionē ⁊ odiū dei atq3 inuidiam beatoꝝ Sicq3 volūtas damnatoꝝ erit odio dei plena de beatitudine elcōꝝ inuidia ⁊ obstinata in ōni malicia Meōres q̄z erūt pteritarū deliciaꝝ ⁊ vanitatū q̄s amauerūt ⁊ habuerīt ⁊ tristabūtur ꝙ eis āplius nō poterint frui · Hinc ait gregori⁹ Miro ⁊ horredo mō erūt in miser? dolor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

cũ timore ardore cũ obſcuritate ⁊ in eorum afflictione ipſa
tormenta a ſuis qualitatibꝰ diſcordabunt eo ꝗ creatoris
voluntate miſeri diſcordes fuerũt. Eſt in eis mors ſine mor
te finis ſine fine defectus ſine defectu quia eorum mors per
ptue viuit finis eorum inceſſabilit̃ incipit ⁊ defectus defice/
re neſcit. Mors perimit nec extinguit dolor cruciat ⁊ pauo
rem non fugat. Deniqꝫ qui nunc ad libitũ ſuum liberius
euagantur diſcurrũt ſaltant choriſant plaudunt equitant
⁊ ad vicia pperant tunc arcius ⁊ violẽtius eternis vincu/
lis conſtringentur ⁊ in anguſtiſſimis foueis ac cauernis
tenebuntur concluſi ⁊ quãto quis nunc in ſenſibus ac ſen
ſibilibus habundancius ac viciosius delectatur tanto tũc
in ſenſibus acerbius eternaliter affligetur. O qualit̃ tunc
affligentur in viſu qui modo in aſpectu mulierũ ſpectaculo
rum choreatum ⁊ cõſilium vanitatũ impie gloriãtur qua
liter tũc affligetur auditus eoꝝ qui in cãtilenis ⁊ muſicis
in verbia viciosis ⁊ vanis in fabulis ⁊ ſcurilitatibꝰ modo
letãtur qualit̃ tunc affligẽtur in tactu ⁊ guſtu lubrici ⁊ gu
loſi qualit̃ ab animabus mõſtruoſiſſimis ac turpiſſimis
ſerpentibꝰ bufonibus et draconibꝰ ãplexabũtur trãſfodi/
entur ⁊ torquebũtur ⁊ maxime hi qui in vicijs contra na
turam ſceleratiſſime inquinãtur. Penſemꝰ ꝗꝫ ineffabilis
pena eſſet a magno dracoẽ capi cõſtringi pedibus eius in
uolui ſpiris ⁊ venenis eiꝰ trãſfigi ⁊ in tali ſupplicio pma
nere quale ergo erit tormẽtũ ab inferualibꝰ feris ac beluis ſer/
pẽtibꝰ baſiliſcis bufonibꝰ et draconibꝰ in ſempiternum
excruciari. Erũt enĩ hec oĩa in inferno ſiue p veritatẽ nature

ſiue ꝑ equiualentiam pene. Aduertāt hec homines molles
et delicati delicijs aſſueti ac teneri qui nūc morſum pulicis
ferre non queūt qui flāmam cādele in digito quaſi gladiū
horrent ac fugiunt qualit̃ ſuſtinebūt penas p̄fatas ymmo
et reuera vnicuiq; noſtrū moleſtiſſimū eēt ꝑ vnū annū cū
indefinenter ⁊ ſine corpis reuolutione iacere in lecto molli
qualit̃ ſuſtinere poterim⁹ p̄fata tormenta. Reſpiciamus
ergo virilit̃ ac conſtāter mūdana ſolatia carnalia oblecta
menta vniuerſaq; vana ac impia. et artam viam ſalutis
penitēcie opa excercicia ſancta virtutum feruent̃ aggredia
mur confidētes in domino ⁊ eius implorātes auxiliū nec
denegabit nobis adiutorium ſuum ſicut enī veracit̃ dixit
Arta eſt via ſalutis ⁊ rurſus. Niſi penitenciam egeritis
omnes ſimul ꝑibitis. Ita vere locut⁹ eſt. Omnis qui ꝑe
tit accipit. Itemq; iugum meū ſuaue eſt ⁊ onus meum
leue. Ex hijs conſideracionib⁹ quidā cōpuncti ſūt ⁊ cō/
uerſi q̄admodū nobiles quidā pueri religionē ingreſſi
ſunt qui cū a deceptorib⁹ amicis rogarentur exire quia deli
cati nutriti non poſſunt rigorem clauſtralis vite ſufferre ſa/
gaciter reſponderunt. Nam vnus talium dixit. Si rigo
rem ordinis ac peniteucie nequeo tollerare inferni ſupplicia
qualiter tollerabo. Alter reſpondit quia delicate nutritus
ſum ⁊ g̃uia fere nō queo poti⁹ elegi ⁊ volo modicū iſtū ri/
gorē ꝑpeti ꝑpt̃ deū q̄z p⁹ vitā p̄ntē incōpabilit̃ g̃uiora pati
tormēta. Terci⁹ dixit q̄ viribus⁹ meis portaē nō valeo auxili
āte grā dei hilarit̃ adimplebo ſic ⁊ fulco ioculator ꝑpēdēs
ſibi itolleābile eē iugit̃ iacē in lcō molliſſiō ex tiōre inferiū

toꝛmentoꝛum intrauit cenobiū in quo tam laudabilit̄ vix
it ꝙ ſublimatus fuit ad epiſcopale faſtigiū · Hinc quidā
ſanctoꝛum patrū dixit fratri cui moleſtū erat ſedere ſolum
in cellula Si futura ſupplicia rite attenderes libenter in cel
la ſolꝰ ſederes q̄zuis cella tua vmibꝰ eēt repleta vſqꝫ ad col
lum tuū · Hijs itaqꝫ exēplis ac documēt̄ꝫ edificemur

¶ De grauitate penaꝝ inferni ex pte magne ⁊ miſere ⁊
deſolatiſſiē ſocietat̄ꝫ dānatoꝛum ¶ Articulꝰ xlij

Ulabit moab et moab vniuerſus vlulabit ·
Yſaye xv · verbum eſt cōmune Solaciū eſt miſe
ro habere ſocium in ſua miſeria In damnatis
locum non habet ymmo qui in vita p̄ſenti ſūt familiarius
ſibi coniūcti in vicijs magis ſe mutuo odiunt in toꝛment̄ꝫ
eo ꝙ vnus fuerit alteri cauſa aut occaſio maioꝛis dānati
onis Similit̄ q hic carnalꝰ amāt ſe inuicē ibi ḡuioꝛē ꝯtra
ſe inuicē hn̄t rācoꝛē q: ſe inuicē traxerīt ad tātā calamitatē ·
Inſup tanta eſt defoꝛmitas dānatoꝝ ꝙ mutuꝰ aſpectus
auget in eis doloꝛem magis q̄ꝫ preſtet ſolaciū Suis quoꝫ
clamoꝛibus vlulatibus ac hoꝛribilibus apparentibus au
get miſeriam mutuam quāuis etiam ex inuidia vni com
placeat damnatio ⁊ erumna alterius tamen hoc ipſum
cedit eis in maius grauamen quibus omnia coopantur
in malum verumptamē hijs obici poteſt quod ezechielis
xxxij · habetur vidit eos pharao ⁊ conſolatus eſt ſup vni
uerſa multitudine ſua ⁊ loquitur ibi propheta ad litterā de
pharaone ac populo ſuo damnatis alijſqꝫ regibꝰ et eoꝝ
exercitibus condemnatis ex quoꝛum cōdemnatione dicit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ezechiel pharaonem eſſe conſolatū de ſua ac plebis ſue dā
natione. Unde ⁊ iheronimꝰ ayt. Ibidem leuiora eſtima
uit ſua tormenta conſortio plurimorū. Ad hoc reſponden
dum ꝙ in inferno nulla eſt conſolatio fixa ⁊ reputanda
quoniā ex vehementia ⁊ acerbitudine infernaliū tormento
rum mox taliter abſorbetur vt nullius exiſtat momenti ⁊
q̄zuis ex vna ꝑte aliquātulum conſolationis ꝓueniret ex
aliorum damnatione tamen ex alia ꝑte atq₃ ex alijs mul/
tis cauſis multo amplius augetur ⁊ aggrauatur eorum
miſeria ex aliorum damnacioē q̄admodū etiam pena de
monum augmētatur ex damnatioē eorum quos trahūt
ad vicia ⁊ tormēta q̄zuis illorum damnatioē ex inuidia ac
malicia cupiūt ⁊ ꝓcurent. Hinc legitur de quodā parente
qui vna cū filio ſuo fuit damnatꝰ ⁊ oſtenſū erat cuidā fide
li in viſione ꝙ pater ille ⁊ filiꝰ ſuis ſeinuicē grauiſſime af/
flixerunt ⁊ maledixerūt. Nam pater dixit ad filiū tu michi
es cauſa tante dānationiſ q₂ vt te ditarem ⁊ exaltarē tp̄alia
congregaui ⁊ cupidus fui. Filius vero dixit ad patrem.
Tu m̄ es cauſa huiꝰ miſerie quia a dei ſeruitute me retrax
iſti ⁊ ne te offenderē manſi in ſeculo hoc aduertāt parentes
ac ſoboles q ſe mutuo amāt carnalit' atq₃ in mūdo querūt
ſe exaltare.

¶ De diſpoſicioē loci infernalis.
Articulus xlij.

Dimitte me domine vt plāgam paululū dolorē
meū anteq̄₃ vadam ad terrā tenebroſā ⁊ optam
mortis caligine terrā miſerie ⁊ tenebrarū vbi vmbra mortꝭ
et nullus ordo ſ₃ ſempit'nus horror inhabitat iob decimo.

Juxta ſanctoꝝ patrū doctrinā credendū eſt infernū eſſe in
medio terre vbi etiā ex natura loci eſt vehemētiſſimū frig⁹
et qm̄ infinita atqꝫ iuſtiſſima ſapiētia dei collocat vnūqdꝫ/
qꝫ in loco ſibi ꝓportionato tenēdū eſt ꝙ ſicut pccōꝛ in moꝛ
talibus vicijs iacens vili oꝛ eſt omni creatura inaīāta ꝛ de
cies milies brutis deterioꝛ ac coꝛam deo immūdioꝛ turpioꝛ
abhominabilioꝛ atqꝫ fetidioꝛ ōni bufone baſiliſco ꝛ cada
uere quātumlibet putrefacto ꝛ vt ayt vuilhelm⁹ pariſienſ
Nō eſt in mundo tam feda cloaca ſicut pccōꝛ in quo ſpur
cicia viciorū fetoꝛ ſcelerū putredo impioꝝ affectuū ſūt col
lecti. Hinc damnatꝭ a ſūmo ꝛ infinito bono a vero deo ab
omni puritate virtutū in conūtibilit̄ ꝛ extreme auerſis in
odio dei ac ōni malicia obſtimatis debetur viliſſimus ſoꝛ/
didiſſimus fetidiſſim⁹ obſcuriſſim⁹ infim⁹ ac ſolo aſpectu
horribiliſſim⁹ loc⁹ ē iſte locus recte vocatᷣ infern⁹ q eſt ōni
luto ꝛ fece ōni cadauere ꝛ cloaca ōni pice bufone ꝛ baſiliſ
co immūdioꝛ intollerabilioꝛ atqꝫ fetentioꝛ qui ab inferen/
do vocatur infern⁹ qꝛ inferūtur ꝛ p̄cipitātur in eū re ꝓbi et
iniqui inde nūqꝫ aſſenſuri vt liberētur Juxta illō iob vij.
Sicut cōſumitur nubes ꝛ ptrāſit ſic q deſcendit ad inferos
nō aſcendet Hic eſt rapaciſſim⁹ ꝛ inſaciabil̄ loc⁹ De quo
loqtur yſayas. Dilatauit infern⁹ aīām ſuā ꝛ aperuit os
ſuū abſqꝫ vllo t̄mino Dicitur qꝫ ille locus auern⁹ id ē abſ
qꝫ vere ꝛ tꝑatura cū ibi ſit maxima intempancia toꝛmētoꝝ
ſūmuſqꝫ gdus miſeriaꝝ ꝛ oīm refrigerioꝝ defect⁹ Hinc et
plato in fedrone infernū vocat auernū Notur āt tartarus
q interp̄tatur turbat⁹ qm̄ ille inquietiſſim⁹ loc⁹ eſt in quo

nulla eſt requies Sꝫ clamor vexatio fletus ⁊ vlulat⁹ vbi
altiſſim⁹ pluit ſup̱ peccõꝛes laqueos vbi ignis ſulphur et
ſpũs ꝓcellarũ ſũt ps calicis id ē afflictionis p̃uoꝝ Deniqꝫ
ſicut ſcũs ayt bernard⁹ Ibi piloſ⁹ clamitat ad piloſũ vn⁹
ad alterũ demon ad demonē pcute dilacera interfice velocit̃
ſpolia detrahe cito p̃dae Be quo loco aſſerit huguitio In
fernus locus eſt ſine menſura ꝓfund⁹ ſine ꝓfundo plenus
ardoꝛe incõpabili doloꝛe innumeãbili ac pena int̃miãbili.
Rurſus infern⁹ eſt appellat⁹ acheron quia deſolatiſſimus
locus eſt ab a ꝙ eſt ſine et cherõta ꝙ eſt gaudiũ Ad q̃d q
dam deuotus in ſuo tractatu de q̃tuoꝛ nouiſſimis allegat
auerroym cõmentatoꝛē dicentē In inferno cõtinua eſt triſ
ticia ⁊ meroꝛ ſine cõſolatioē Verũptamē bene eruditis in
ph̃ia conſtat ꝙ auerroys hoc nõ dicat Fuit eñ p̃mo de le
ge machometi q̃dmodũ Auicēna ⁊ algazel Poſtmod̃
vero legē impiiſſimi machometi reliquit ꝓpt̃ aptiſſiãs in
felicitates q̃ in alchoꝛano cõtinētur. Spreuit q̃ꝫ legē criſti
ꝓpt̃ m̃lta incõp̃henſibilia ⁊ ſup̱ naturalia q̃ in euãgelica
lege habētur Sil̃iter et vitupauit moyſi legē volēs eſſe na
turali lege cõtent⁹. Sicqꝫ dei iuſto iudicio p̱miſſus eſt ca
dere in multos erroꝛes g̃uiſſiõs Nam ⁊ ꝓuidētiam õnipo
tentis negauit aſſerens deũ inferioꝛa iſta ⁊ actus hũanos
neſcire Aiãmqꝫ humanã mēdaciſſiē dixit eē mõꝛlē q̃quis
intellcm̃ dixit immõꝛlē ꝙ aſſerit eē ſubſtãciã ſepatã ⁊ vnũ
in cũctis hominib⁹ Aſſeruit item nõ eſſe demones qꝛ in in
telligētiis ſeu angel' dixit nõ poſſe cadere culpam Hinc ne
gauit eſſe infernũ ac futurũ dei iudiciũ Sicqꝫ hõib⁹ dedit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

peccandi audaciã abſq; freno grauiſſime ⁊ errauit. Si ãt
alicubi dixit verba p̄allegata dicit ea nō aſſerendo ſed for
ſitan recitando. Hec autem que dixi poſſū ex ſcriptis ſãcti
thome alberti egidij ⁊ aliorum multorū ꝓbare ymmo in
cōmentis aũrois legi hos eius errores. Preterea q̃z horren
dus ſit locus infernalis qui ⁊ gehenna vocatur quaſi ſine
annis ꝑpetue durans ꝑpendere poſſumus ex diſpoſicioni
bus carcerum aliquorū ⁊ aliorum turpiſſimorū locorum
in quibus diu cōſiſtere eſſet intollerabiliꝰ ipſa morte yma
ginemur ergo longiſſimū atq; latiſſimum campum pror
ſus infructuoſum arefactum ⁊ incendijs multis combuſ
tum ꝓfūdiſſimis foueis ⁊ anguſtiſſimis puteis plenū
qui putei ac fouee ſulphureis ignibus ſint repleti ymagi
nemur quoq; campum illum ignitiſſimis plenum eſſe ca
minis ſpiritibuſq; malignis ⁊ ferociſſimis ac venenatiſſi
mis brutꝭ bufonibꝰ draconibus ōniq; ſerpentū gene͛ ōni
fetore caligine ⁊ horrore atq; innumeãbilibꝰ pccõribꝰ depu
tatis tot ⁊ tantis ſupplicijs in medio igneorꝝ ⁊ ſulphure
orum puteorꝝ fouearꝝ ⁊ caminorū iacētibus ſuꝑ quos ſe
dent mōſtruoſiſſimi bufones ⁊ venoſi dracones ⁊ edaciſſi
mi vermis q miſeros illos trãſfigant deoſculentur conſtrin
gant corrodant ⁊ lacerant. Ecce ex hac ymaginatioē ali
qualiter capere poſſumꝰ qualit͛ diſpoſitus ſit infernꝰ qui in
dubitanter malo horribiliꝰ penaliuſq; diſpoſitus ē q̃z ex co
gitare poſſumus quēadmodū eñi patria beatorꝝ ꝑadiſus
celeſtis ineſtimabilem habet decorem amenitatem dulce
dinem. Sic infernus inopinabilem ⁊ incomꝑabilem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

habet turpitudinem deſolationem ⁊ fetorem · Aduertant
hec qui precioſa ſpecioſa ⁊ amena tabernacula amant atqꝫ
inhabitant qui dormiunt in lectis eburneis ⁊ in ſuis laſci/
uiunt ſtratis q̃liter erit eis cum iniecti fueriut infernalibꝰ
ac ſulphureis puteis ⁊ caminis ⁊ opti beſtijs illis vermi/
buſqꝫ tartareis q nec fumū pati volūt in domo ſua ·

¶ De grauitate penarum inferni ꝑpter irrecuꝑabilita
tem temporis hic amiſſi ⁊ damni inde ſecuti ⁊ de materia
et puritate infernaliū tormētoꝝ · ¶ Articulꝰ xliiij ·

INſanabilis dolor meus peſſima plaga mea hec
iheremie ꝑphete verba dicē poteſt vnuſquiſqꝫ dā
natus quãuis etiam damnati veram non habe
ant contricionē de ſuis peccatis de hoc tamen vehementiſ/
ſime ⁊ incompabiliter dolent ꝙ tempus huius vite tam
infructuoſe ⁊ vicioſe expenderunt in quãtum ꝑ hoc tãtam
ꝑmeruerunt ac receperunt penarū acerbitatē ⁊ ꝙ hanc neg
ligentiam recuꝑare non valent ⁊ ꝙ in tam breuiſſimo tem
pore tantam ſibi mercati ſunt calamitatē in quo ꝑmereri
poterant ſummā felicitatem · Hinc etenī ſicut in libro ſapi
entie legitur dicunt · quid nobis ſuꝑbia ꝑfuit aut diuicia
rum iactantia quid contulit nobis · ergo errauimꝰ a via
veritatis ⁊ iuſticie lumē non luxit nobis ⁊ ſol intelligentie
non eſt ortus nobis · Hinc dolent ſe eſſe natos ⁊ eſſe ac vi
uere ⁊ quod omnibus naturralit̃ appetibile eſt factum eſt
eis odibile cupiūt namqꝫ non eſſe · ſi poſſint ſeipos int̃fice
rent atqꝫ vt in apocal' conſcriptū eſt blaſphemant deum q
poteſtatē habet ſuꝑ plagas eorum qm̄ inde non eripit eos

ac pre doloribus ſuis linguas ſuas manducāt· Cūqꝫ ani
mus inordinat⁹ etiam in hac vita ſit ſibi ipi penal' ⁊ animi
dānatorū ſūt ſibiipſis penaliſſimi ad portandū ⁊ ipi ſibi/
metipis grauiores ſūt tenebre quia in corde eoꝝ eſt cōfuſio
maxima ⁊ deordinatio ſūma· Nam ⁊ odiunt ōne bonum
honeſtū ⁊ omni rācore odio horrore triſticia deſꝑatioe ma/
ledictione ac blaſphemia creatoris ſui ſūt pleni· Sicqꝫ vi/
cijs ſuis cruciant ⁊ fatigāt rodunt ac pforāt ſemetipos et
ſibiipis grauiſſimi facti ſūt Inſup quoniā purū vno mo
do vocatur qd de ſuo cōtrario aut de re aliene nature nichil
habet admixtum· Sicut purum vocatur aurū cui nil de
alieno metallo eſt mixtum· Hinc pena damnatorū dicit'
pura eo qꝫ nulla cōſolatio ſpes vtilitas ꝓ ipis damnatis
ſit pene eorum admixta Pene autē vite pſentis q̄tumlibet
magne tollerabiles ſūt qm̄ ſūt multiplicit' fructuoſe ac medi
cinales patiēti Si eas eq̄nimit' ferāt valēt em̄ ad remiſſio
nem culparū ad impetrandū cariſmata gr̄arū ad euaden
dum futura ſupplicia atqꝫ ad ꝓmerendū gaudia et'na fa
ciuntqꝫ hominē cautiorē ne peccet ⁊ p eas aſſilamur domi/
no noſtro ihū xpo ppt' nos paſſo ¶ De pena dāni
damnatorum· ¶ Articulus xlv·

Non mortui q ſūt in inferno quoꝝ ſpirit⁹ accept⁹
ē a viſceribꝰ eoꝝ dabūt honorē dn̄o ſed aiā q̄ triſtꝭ
eſt ſup magnitudine mali ⁊ incedit curua ⁊ infir
ma dat gloriā tibi dn̄o Baruch ſcdo ¶ Queadmodum
ſūmum hōis bonū ⁊ vera ac plena ei⁹ felicitas eſt deo boni
tatis immēſe frui ⁊ eū clare p ſpeciē intueri Ita ꝓuari hac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

fruitiā ac beatifica viſione dei maxiā miſeria hominis ⁊ ſū
mum damnū ipſiꝰ Hinc carētia beatifice ac beate viſionis
dei pena vocatur damni in damnatis cruciatus vero ignis
ac frigoris ⁊ aliorum infernaliū tormētoꝝ dicitur pena ſen
ſus quāuis autē damnati nō diligant ſed odio habeant
deum verū ſanctū ⁊ adorandū atqꝫ ab hoc nō cupiāt ei vni
ri nec eo frui ſcđm ꝙ hoc eſſet aliquo modo ad dei honorem
laudē ⁊ gloriam cupiūt tamē beatitudinē ⁊ vellent eſſe in
regno celoꝝ in quātū hoc eſſet vtile eis ⁊ euaſio ſue dam/
nationis a qua maxime eripi cupiūt aut cuperēt ſi eſſet poſ
ſibile. Hinc gregoriꝰ ayt in omelia Dubium nō eſt quin
hii qui in inferno ſūt ad ſortē beatorum tranſire deſiderent
Unde vt dictū eſt ante ꝙ in die generał iudicij p̄mo voca
buntur electi ad regnū celoꝝ ⁊ in cōſpcū reꝓboꝝ aſcendent
cū gloria ad eternoꝝ plenitudinē gaudiorū vt videāt reꝓ
bi quid neglexerūt ac ꝑdiderūt ⁊ inde ꝑꝑtue cōtriſtentur.
Deniqꝫ in omni pccō mōꝛli duo cōſiderātur vnū eſt auer
ſio mentis a ſūmo ⁊ incōmutabili bono ⁊ huic auerſioni
debetur corrñdet atqꝫ infligitur pena damni videlicet diuine
viſionis carentia. Aliud eſt inordinata conuͤſio mentis
ad bonum creatū caducum ac vanū ⁊ huic conuͤſioni iniq̄
correſpōdet pena ſenſus Sꝫ pena damni peior ac fugibilior
eſt q̄ꝫ pena ſenſꝰ Ideo ayt criſoſtimꝰ Sūt quidā inſipien
tes q ſibi ſufficē arbitrātur ſi a ſenſibilibꝰ inferni ſupplicijs
eruāt Ego āt ōi peā ġuior reor a vultu dei repelli ac felici eꝰ
fruitōi ꝓuari ⁊ iteꝝ ſi mille gehēnas m̃ ꝓpoās nō tñ has
reputo neꝫ abhorreo ſicut a glōſe illiꝰ ſocietatꝭ iocunditate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

repelli atq̄ʒ exoſum fieri creatori. Terribilis eſt gehenna ſʒ terribilior facies iudicis ſummi irata. Sed q̄ omnē vin/ cit horrorē ⁊ terrorē eſt elongatio ſempit̄na a contēplacioē ſup beatiſſime trinitat̄. Hinc ayt pſp. Attende q̄ʒ malū q̄ʒ miſerum ſit a dei facie ſepari a gaudio eterne cōtempla tionis excludi beatiſſima omniū ſanctoꝝ ſocietate priuari ſempiterneq̄ʒ morti pfunde fluctuantis gehenne immergi ab edaciſſimis vermibus eternaliter laniari. De hoc rurſ⁹ ſcribit criſoſtim⁹ Excludi a bonis eternis ⁊ alienū effici ab hiis que deus pparauit diligentibus ſe tam grauem ge/ nerat cruciatū ⁊ quāuis extēius nulla flāma torqueret hoc ſolum ſufficeret ⁊ melius eſſet mille flāmas tollerare q̄ʒ mā ſuetiſſimā criſti faciem iratam cōſpicere atq̄ʒ ab ea ineter/ num recedere. Abhorreamus ergo hoc maximū damnū hoc incompabile malū tam immenſū diſpendiū ⁊ ne aliud incidamus ſolliciti ſimus ne in via pn̄ti a diuino ſepemur amore per peccatū mortale

¶ De acerbitate infernalium ſuppliciorꝝ ex pte pacientiū ¶ Articul⁹ xlvi

In ignem deicies eos in miſerijs nō ſubſiſtent in pſalō Tam in inferno q̄ʒ in purgatorio duplex eſt pena videlicet pena damni ⁊ pena ſenſus ⁊ de vtraq̄ʒ aſſerit ſanct⁹ thomas ⁊ alij multi doctoēs ac patres q̄ minima pena purgatorij ſeu inferni maior eſt maxiā pe na hui⁹ mūdi Inp̄mam⁹ hoc cordi ⁊ formidem⁹ dei iudi cium Ecce q̄ʒ graues ſūt multe pene mūdi hui⁹ ⁊ ſi p vno minimo pccō mortali tā dura infligit̄ pena q̄lis ⁊ q̄ʒ acer/ biſſima eſt eoꝝ punicio q multi ⁊ g̃uioribus ſunt inquinati

peccatis. Preterea cōſideremus paſſibilitatē tenerrimam molliſſime carnis hūane q̄ȝ cito ledatur q̄ȝ grauiter ex mo dica leſione affligatur ⁊ quāto ad maiorē complexionis equalitatē redacta eſt tanto grauiorē habȝ afflictionē ex re bus leſiuis p̄ſertim ex igne. Cū em̄ pena cauſetur in corpe et in ſenſibus eius ex excellētia qualitatū ſenſibiliū rerum et ex cōtrarietate earum ad ſenſus humanos cōſtat q̄ cor pus humanū in ſingulis ſenſibus ſuis ineffabiliter torq̄atur ex igne ⁊ frigore infernali ⁊ ex ceteris inferni tormentis ſepe p̄nominatis in tantū q̄ q̄ȝuis p multis peccatis mortalibus ⁊ magnis nō infligeretur poſt hanc vitam pena inferni niſi p vnū diem mirū q̄ aliquis peccare auderet quāta eſt ergo iniquoꝝ amētia q pro breuibus vanitatib⁹ ac voluptatibus ſeipſos exponūt ſupplicijs ſempiṫnis Hinc ayt criſoſtim⁹. Hic quāta tempora voluptatū vis cōpare penis ppetuis Centū ſi placet annos demus delicijs adde et decies centū q̄ erit horum compatio ⁊ cōpenſatio ad eṫnitatem. Nōne omne temp⁹ hui⁹ vite quo quis delicijs fruitur quaſi vnius noctis ſomnū eſt ad eternitatis reſpectum Nōne delicie tranſeūt velut vmbra ⁊ celerrime fugiūt tanq̄ȝ nebula ſed pene eternaliṫ manent. Etiam ſi equale tempo ris ſpaciū eſſet repoſitū delicijs ac tormentis quis eſſet tam amens ⁊ fatuus qui p vno die deliciarū vellet ſubire vnū diem penarū tantaꝝ cū dolor hore vnius ducat in obliuionem delicias omniū p̄teritoꝝ dierū Aduerte o homo q̄ȝte anguſtie q̄ȝte calamitates atȝ formidines circūdabūt aīāȝ meā mox vt de corpe exiret q̄ȝ modo carnalib⁹ deſiderijs et

immūdis delicijs inſipientiſſiē ſubdis q̄ꝫ delicate ac mollit̄
tractas cur nō aduertis qđ dn̄s loquitur Qui amat aīā̄z
ſuā pdet eā ꝛ q odit aīā̄z ſuā in hoc mūdo in vitā eternā cuſ
todit eā. Qui em̄ carnalit̄ amat aīā̄z ſuā pibit q vero ſalu
brit̄ odit ipſam refrenādo eā ꝛ caſtigādo eternā meret̄ ſalu
tem. Cōſidera q̄ꝫ ingens formido vallabit eā dum corpe
relicto dimiſſiſqꝫ ōnibus caris amicis ac ſocijs domeſticis
ꝛ ppinquis cū quibus iam familiarit̄ cōuerſaris regio/
nē intrabis ignotā ꝛ obuiabūt ibi teterrimi maligniſſimi
crudeliſſimiqꝫ tortores accuſatores ꝛ illuſores q̄liter accuſa
bunt te iudici moxqꝫ vt fueris adiudicat⁹ tormētis in mo/
mento in ictu oculi rapient te ꝛ penis immergēt. Hec pin
de ꝛ cordi tuo inſcribe ꝛ ſicut nutrix volens puerū ablactaē
ſupponit ſinapiū aut ſiſe quid amarū vberibus ſuis q̄tin⁹
infans guſtata amaritudine diſſueſcat vbera querere Sic
horum memoriam ꝛ horrorem cōſiderationē diuini iudi/
cij ꝛ eterni ſupplicij impmam⁹ fortiſſime memorijs noſtri
q̄tinus quotieſcūqꝫ. temptato voluptatis. cōcupiſcētia car
nis. amor peccādi pulſauerit nos ptinus ex horum meōri
a cōſideratioē ꝛ horrore a vicijs reuocemur ꝛ ōni tempta/
tioni efficaciter reluctemur Itaqꝫ nō ſit fides noſtra quaſi
dormiens ꝛ obſcura ſed viuax ꝛ clara ita vt hec tā fructuo
ſe penſemus atqꝫ ſi ea intuiti atqꝫ expti eſſem⁹ ſicqꝫ peniten
tie opa ſtrennue impleam⁹ verū vt ita agam⁹ cōmendan
da ſūt quedā exempla eoꝝ qui p̄fata viderūt ꝛ experti fue
runt ſupplicia Recitat autē ſcūs gregorius in libris dyali
gorum de quibuſdā pſonis hui⁹modi p̄ſertim de mōcho

virtuoſo nomine petro qui ex graui infirmitate defūctus fu
it reſuſcitatꝰ ⁊ retulit ſe varia ac horrenda vidiſſe genera tor
mentorum ⁊ loca incendiorꝫ innumera ¶ Cūqꝫ quidā vellēt
eum in tormentꝭ illis p̄cipitare apparuit angelꝰ hoc fieri ꝓ
hibens ⁊ dixit defuncto rediet quō de cetero debeas conuer
ſari prudentiſſiē penſa qui reductus ad corpus tantis ſe vi
gilijs ieiunijs fletibus orationibꝰ caſtigauit vt eum vidiſ
ſe inferni tormenta conuerſatio teſtaretur etiā ſi lingua ſy/
leret qui ⁊ quoſdā potentes ſeculi huiꝰ in illis ſupplicijs ſe
conſpexiſſe aſſeruit ¶ Refert ⁊ beda de milite quodā defūc
to ex diuina pietate reſuſcitato qui ex tormētisque vidit cō
punctus ac territus ad deſertū confugit vbi iuxta flumen
quādam cellam cōſtruxit in quo flumine ſe frequēter veſti
tus voluebat veſteſqꝫ ſuas vſqꝫ ad carnē ſuam congelare
ꝑmiſit ac paulopoſt calidiſſimū introiuit balneū quatinꝰ
ex cōtrariorū variatione ⁊ ſucceſſione penarū durius pate
retur qui ab aliquibꝰ rep̄hensus ⁊ int̄rogatus quare hoc
faceret dixit· Maiora hijs faceretis ſi vidiſſetis q̄ ego vi/
di· Sicqꝫ vſqꝫ ad mortem in ſue conuerſationis rigore per
manſit· Sic ⁊ ancelmus recitat de ſacerdote adultero qui
cum nauem intraſſet tanto commiſſo facinore a demoni
bus eſt eiectus ſubmerſus ac varijs penis dire vexatus·
Tercio autem die a beatiſſima virgine liberatus eo ꝙ ma
tutinas eius cepiſſet legere quando demones eum demer
ſerunt meritis ac precibus ſacratiſſime virginis ad corpꝰ
reductus eſt et factꝰ heremita rigoriſſimā duxit vitā ¶ Horꝫ
ergo exēplis ad pagēdū ꝯdignos pn̄ie fructꝰ ꝓuocemur

¶ De acerbitate penarū inferni ex reuelationibus fide
dignis fideliū ꝑſonarum. ¶ Articulus xlvij.

Teſtimonia tua domine credibilia facta ſunt ni/
mis. In pſal̄o. q̄admodū incōprehēſibilia ſūt
ea que fides tenet catholica. Sic deus ōnipotēs
per euidentiſſima ſigna veritatē eorum copioſiſſime demō
trauit nec verū eſt quod ſapiētie ſcd̄o impij dicūt. Non eſt
qui agnitus ſit reuſus ab inferis. Multi namqꝫ ⁊ q̄ſi in/
numerabiles ſub euāgelica lege ſūt reſuſcitati a morte qui
mira diſpēſatiōe diuiō v̉bo ⁊ opere ſūt teſtati ſe vidiſſe aut
etiam ſenſiſſe atqꝫ ad tempꝰ ſuſtinuiſſe penas purgatorij
aut inferni quorū vnus extitit religioſus quidā in anglia
qui a die cene vſqꝫ ad veſpam ſabbati paſche raptus fuit
in ſpiritu ⁊ reuerſus ad ſe mirabilia ac t̉ribilia multa nar/
rauit que vidit cuius viſionis hiſtoriam deſcribit non
ſolum quidā notabilis religioſus ſed etiā reuerendus pat̉
dn̄s petrus abbas duniacenſ. Itaqꝫ frater ille poſt diutur
nam ⁊ copioſā viſionē ad ſe reductꝰ inter cetera ayt. Iba
mus ductor meus videlicet ſanctꝰ nycolaus ⁊ ego per viā
planā quouſqꝫ ꝑuenimꝰ in regionē ſpecioſā viſu valde hor
rendam in qua fuit multitudo innumeābil̉ inenarrabili/
bus ſuppliciorū immanitatibꝰ expoſita tamē ab illis ſup
plicijs liberāda quia nō erant damnati hij oēs gemebūt
flebant ⁊ eiulabant. Innumeābiles penarum ſpecies vidi
ibi. Hij vero torrebantur in igne / hij in ſartagine frigebā
tur. Hij vnguibus ſulcabantur vſqꝫ ad diſſolutio/
nem compagum. Alij puniebantur in balneis cōfectis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ex pice ⁊ ſulphure aliſq3 liquaminib⁹ ex ere plumbo aliiſ q3 metallis cum fetore horrendo. Quoſdam vermes mõſtruoſi dentibus venenatis rodebant. Alij alijs tormentorum atrociſſimis generibus cruciabãtur. Eos vero qui pfuerunt vidi duplici dolore torqueri. Teſtis michi eſt de⁹ quia ſi viderem cõpiã hominũ qui me ⁊ omnes caros meos omnib⁹ damnis atq3 iniurijs q̃ homini in hac vita poſſunt irrogare ymmo ⁊ morte affeciſſet viderem illis ſupplicijs deputari millesies ſi fieri poſſet p eo tpalem mortẽ ſubirem q̃3 tant ſupplicijs eum tradi pmitterẽ ita menſurã et modum doloris ⁊ anguſtie amaritudinis ⁊ miſerie excedunt queciiq3 vidi ibidem Poſt hec ad ſcõm tormentoꝝ locum deuenim⁹ ⁊ vidim⁹ pfundiſſimã vallẽ in qua erat flumẽ ampliſſimũ qd nebulã indicibilis exalabat fetoris Erat quo3 in ea ignis que videbatur vſq3 ad celum ptingere at3 ex alia pte fuit tãta immanitas frigoris vt nichil penali⁹ eo me cõſpexiſſe putauerim. Ibi erant innumeãbiles anime q̃ nũc in flumẽ illud fetidiſſimũ mergebãtur nũc inde erũpentes ignibus inuoluebãtur ac inde exeũtes aſprimis frigorib⁹ tradebãtur ⁊ pene loci iſti⁹ grauiores fuerunt torment loci prioris tamẽ ⁊ pene iſte purgatorij erãt Poſt hec venim⁹ ad terciũ locũ purgatorij qui vltra q̃3 mẽte cõcipi poteſt horribil' extitit ⁊ penal' ymmo nulla lingua exp̃mere poſſ3 minima loci illi⁹ ſupplicia venim⁹ g̃ ad maximũ cãpũ quẽ opiebat chaos horrẽdũ cui admixt⁹ fuit fumus ſulphure⁹ immẽſi fetor. Nebula q̃3 ⁊ flãma inſtar picis nigerrima ſpgebat' ꝯfuſe p campũ Planicies autẽ

cāpi ſcatebat multitudine vermiū ſicut area domoꝝ ſolet
iuncis opiri vermes illi ſup omnē eſtimationē erāt horribi
les mōſtruoſi deformes rictu pauēdi ⁊ naribꝰ ignē execra
bilem exſpirātes q turmas miſeroꝝ voracitate inſaciabili
lacerabāt ⁊ ſup miſeros illos demones curſitabāt ac more
inſaniētiū ſeuiebāt in eos atꝫ p ferramēta ignita eos fruſ/
tratim p ſingula mēbra trūcabāt nūc omnē carnē vſqꝫ ad
oſſa funditꝰ abradebāt Nūc igni iniectos liqͥfecerūt velut
metalla parū eſt deū teſtor ymmo tamqꝫ nichil quicqͦ di
cere nitimur de penis loci illiꝰ In breuiſſiō e῀m tpis ſpacio
intuebar eos centū vel āplius penarū diuſitatibꝰ qꝫ ānichi
latos ⁊ mox reſtauratos ⁊ iterū fere in nichil redactos ac
rurſꝰ reintegratos Tantꝰ fuit feruor atꝫ edacitas ignis illi
us vt tepidū crederes ōne incendiū huiꝰ mūdi vermes qͦꝫ
dirupti ac mortui ⁊ p fruſtra cōminuti ſub infelicibꝰ cumu
latim iacebāt qui fetore execrāde putredinis in tantū cūcta
replebāt vt fetulētia illa oēm pͦdictaꝝ penarū excedēt crucia
tum In hijs penis pͥcipue torqͥbantur q rei erāt ſodomiti
ci ſceleris quos monſtrua quedā ingētia ⁊ ignita viſu hor
ribilia iugiter impetebāt ⁊ eos qꝫuis maxiē renitētes ſibi
miſceri cogebāt abhominabile genere abuſionis int᷑ quo
rum nephādos cōplexus miſerrimi illi pͥ dolore nimio pal
pitabant rugiebāt ⁊ vlulabāt tanta vociferacioē vt puta
res totum mundū audire In hijs tormētis inueni qͥdā
michi in ſeculo olim notū decretoꝝ doctorē famoſū ab om
nibus hominibꝰ in mūdo hoc honoratū cui vehemēter con
dolens int᷑rogaui eūdem an ſperaret aliqñ miſericordiā ſe

cōſecuturū q̄ rn̄dit Ve ve ve ſcio ꝙ an̄ diem iudicij veniam
non obtinebo An aūt vel tūc incertū habeo Pn̄a mea coti/
die augmētatur ⁊ de mille generibꝰ tormētoꝝ q̄ cotidie ſuſ
tineo nichil me ita excruciat ſicut infelix repſentacio ſodo/
mitici criminis mei quo in pn̄tia oim̄ hic exiſtēcium illudi
cōpellor qm̄ vltra indicibilē ſupplicij mei vehemētiā ꝑmor
et ſpernor intollerabili confuſione dū in conſpcū omniū de
tali ac tanto flagitio execrabilis ſio ve ve quis vmq̄ȝ crede
ret gloriam ⁊ fauorē quibꝰ in mūdo cūctis eram cōſpicuꝰ
tanta contēptibilitate ⁊ ignominia ꝑmutādos qḋ cū di/
ceret vidi eum penis innumēabilibꝰ cruciari ⁊ ipis cruciati
bus velut in nichilū redigi Inſup in ꝑmo loco penaꝝ pre
fato vidi rectorē cuiuſdam religioſe cōgregationis ⁊ erat
in maximis loci illiꝰ tormentꝭ ⁊ nūc in igne nūc in balneis
fedis ſulphure ⁊ pice mixtim feruētibꝰ ꝗuiſſima tollerauit
ſupplicia q̄ int̄rogatꝰ a me cur talia ſuſtineret rn̄dit potiꝰ
ꝓpter ſubditoꝝ meorum pccā q̄ȝ ꝓpt̄ pccā ꝓp̄a ſuſtineo
iſta ꝓp̄a em̄ pccā crebra ꝯfeſſione. diſciplinarū ꝑceptione
oracionibꝰ aſſiduis ⁊ alijs pluribꝰ modis redimere ⁊ caſ
tigare cōſueui. ſubditis vero debitā nō exhibui diſciplinā
ex quadam vana formidine ne meo priuarer ꝑmatu ex
reſiſtentia eorūdem. Idcirco pena mea augetur cotidie q̄r
illorū peccata que ex mea negligentia adhuc cotidie inci/
dunt in me redūdant nec aliquē finem penarum mearum
agnoſco. Minima ſupplicia ⁊ que ꝓ leuibus culpis vt
ꝓ riſu immoderato. ꝓ verbo ocioſo ꝓ cogitacione inani

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

inſligebantur michi valde grauia videbãtur. Vidi ibi
quaſdam prunas ardẽtes indeſinenter in ore reuoluere et
ex hoc miſerabilit' cruciari pro eo q herbas aut ſpecies aut
arborum fruct⁹ ſumpſerũt voluptatis amore. Vide ibi mi
litem quemdã qui diũſa z magna tollerauit ſupplicia qui
auem quãdam niſo ſilẽm pugno portabat q auis illa z
cõquerebatur roſtro ſuo z vnguibus manũ ſuam penali
ter lacerauit quia in ludo rapacium auium p quas cepit
alias aues cõſueuit nimiũ delectari. Vidi quoqz ibi quoſ
dam epiſcopos ĝuiſſimis affligi tormẽtis quoꝝ ſupplici
a augebant' cotidie ex peccatis ſubditorũ quos male rexe
runt nec ipſos debite corripuerũt z correxerut. Deniqz qui
taliter torqbantur cõiter erant incerti an finalit' ſaluarẽtur
et qſi deſpabiliter fluctuabãt q in tormeutis ſuis nichil re/
putabant ita penale ſicut incertitudinẽ indulgẽtie tãdem
pcipiende nec aliquid ſic mitigauit dolores vt certe remiſſi
onis fiducia obtinende Deſpatio nãqz vniũſis cruciatib⁹
quos vidi plus cruciat cũctis anguſtiis magiſqz ãguſtat
et õnibus penis ampli⁹ grauat. Inſup ſacerdotes qui de
ſua incontinentia fuerũt confeſſi ſed ſatiſſactionẽ non im/
pleuerũt vidi innumeris atz immẽſis affligi ardorib⁹ ac
tormentis. Cũqz mirarer q tam pauci ſacerdotes eſſent
in purgatorii penis reſpcũ eoꝝ q vbicũqz ſ'ratũ caſtiõniã
polluũt rñſum eſt m̃ q ido pauciſſimi ibi erãt q2 vix aliqs
taliũ verã habz ꝯtricioẽz Idcirco oẽs pene h⁹mõi et'nalit'
dãnãt' Intẽa quid de magnoꝝ vicioꝝ ſuppliciis dicã cũ
et bonos religioſos viderim valde amara pati tormẽta eo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ꝙ conſueuerūt gloriari manuū ſuarū decore ac productor
digitorū nitore. Vidi etiā quēdam ibi potētiſſimū regem in
effabilibus penis affici. Sed et epm̄ quēdam ibi in tormēt
aſpexi qui in abſcōdito interioris hominis fueāt multū re/
ligioſus ac pure deuotus qui corpꝰ ſuū aſꝑrimo domans
cilicio ⁊ alijs cruciatibꝰ ieiunijs diſciplinis vigilijs ſe ma
cerauit in ſeculo iſto cui ⁊ copioſa erāt in celis repoſita pre/
mia ꝑ quē etiā dn̄s fecit poſt mortē ipſiꝰ quedā miracula
et tamē adhuc in penis fuit q: in ſuo officio ꝑ negligētias
quaſdā deum offendit Religioſos autē abbates ⁊ abba
tiſſas qui circa cognatos ⁊ affines ſenſuali erāt amore af
fecti vidi grauit̄ cruciari H pauca ex libello viſionis anglicane
ſumpta euidēter oſtēdūt q̄ꝫ acerba ⁊ aſꝑa purgatorij ſint
tormēta que vt effugere valeamꝰ actibꝰ penitēcie inſudare
⁊ corā deo ſemꝑ ſollicite ābulaē nō negligamus

¶ De penis purgatorij ſācti patricij ¶ Articulꝰ xlviij

Quod ſcimus loquimur ⁊ qđ vidimꝰ teſtamur
iohīs t̄cio ¶ Sicut ait ſcriptuā. In ore duorū
aut triū teſtiū ſtabit ōne v̄bū q̄ꝫtomagis in ore
plurimoꝝ Itaqꝫ veritatē eorū q̄ credimꝰ de ſupplicijs pur
gatorij ac inferni deꝰ gl'oſus ⁊ ſanctꝰ nō ſolū nobis patefe
cit in diuſis ſcripturꝭ ⁊ viſionibꝰ quorūdā fideliū factis in
raptu ⁊ extaſi atꝫ ymaginaria apparitioē ſꝫ ꝑ ꝯteſtacionē
reſuſcitatoꝝ a morte neqꝫ ꝑ hec tantū ſꝫ et ꝑ corꝑalē ⁊ exteri
orem intuitū aliq̄rū in carne viuētiū quēadmodū in hyſto/
ria ac legēda ſācti ꝯtineᷓ patricij q cū p̄dicaret hibernis nec
cos ꝑ miracula neꝫ ꝑ minationē futurarū penarum nec per

ꝓmiſſa celeſtiū gaudioꝝ poſſꝫ ꝯuertē dicētibꝰ ipis hiber/
nis ſe nūq̄ꝫ credituros niſi aliquis eoꝝ ipſa tormēta impi
orum ⁊ gaudia elcōꝝ ꝯſpiceret tūc dn̄s meritꝭ ⁊ p̄cibꝰ bea
ti patricij mōſtrauit ei locū foſſā ſeu puteū ꝑ quē intraret
in purgatoriū q̄dā qd̕ aliqui intrauerūt nec redierūt Alii
qui vero ingreſſi fuerūt ⁊ regreſſi ꝗ conſtātes manſerūt in
fide in oīni q̄ eis euenit tēptatioē ac pena ⁊ q² hiſtoria illa
de purgatorio ſācti patricij eſt vulgata ⁊ nota nō intēdo
multa narrare de ea Cōſonat āt hijs q̄ ex viſione āglica/
na p̄cedēti articulo ſūt relata Inſuꝑ q̄ in aurea·legēda ſcō
rum de purgatorio recitātur eadē ꝯcordāt cū iſtis Breuit̕
autē tangēdo ꝓ vt in tractatu de purgatorio illo deſcribit̕
tꝑibus ſācti patricij introierūt q̄ꝫ plures purgatoriū illō ꝗ
reūſi vnanimit̕ ſūt teſtati ſe ꝗuiſſiā ibi vidiſſe ac ſuſtinuiſ/
ſe tormēta quorū ꝯteſtatioēs multū robor̄ ac fidei p̄buerūt
p̄dicationibꝰ patricij ſācti Poſtmodū miles noiē egnemi
purgatoriū illud ingreſſꝰ p̄mo a demonibꝰ in ignē validiſ
ſimum ē ꝓiectus ſꝫ noiē ihū xp̄i inuoīto ꝓtinus ē ereptus
deinde a demonibꝰ tractus fuit ad campū latiſſimum oīni
dolore atꝫ miſerijs plenū in quo erāt innumeābiles hoīes
vtriuſq̄ꝫ ſexus ac diūſe etatis nudi ⁊ in terrā ꝓſtrati ventre
humo adherēte ꝗ oēs clauis ferreis ⁊ ignitis in terrā trāſ
fixi extendebātur Int̕ quos ⁊ ſuꝑ quos demones ꝑcurre
bant ⁊ flagris acerrimis miſeros lacerabāt Cūq̄ꝫ ſuppli
cia illa militi temptarēt inferre ille xp̄o inuoīto euaſit quē
cōſeq̄nter traxerūt ad aliū campū maiori miſeria plenū in
quo ſicut ⁊ in p̄cedenti campo innumeābiles erāt reſupini

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

iacētes ſup̱ quos ſedebāt dꝛacones igniti qui miſeros cō/
medere videbātur ⁊ lacerare alioꝝ̄ colla vel bꝛachia tota
ve coꝛpoꝛa ſerpentes circūcingebāt ⁊ capita ſua miſeroꝛum
pectoꝛibus impꝛ̄mentes ignitū oꝛis ſui aculeū ipoꝝ coꝛdi/
bus infigebāt bufones quoqꝫ mire magnitudinis ignei
ſup̱ quorūdam pectoꝛa reſidebāt ſuaqꝫ roſtra deformia in
figentes coꝛda illoꝝ̄ quaſi extrahere nitebātur quos etiā
demones flagris duriſſimis affligebāt Inde traxerūt mi
litem ad tercium campū qui hominibꝰ diu̇ſe etatis ⁊ ſexꝰ
plenus fuit qui omnes a ſummo capitis vſqꝫ ad infimū
pedum ita erant clauis p̱foſſi vt in eoꝛum coꝛpoꝛibꝰ nullꝰ
locus vacuus apparet qui nec vocem emittere poterant
niſi inſtar laboꝛātium in extremis ventoqꝫ frigido ⁊ vren/
te flagriſqꝫ demonū toꝛquebātur. Poſt hec in quartū cā
pum militem ptrahebant qui campus ignibus plenus ⁊
omni genere toꝛmentoꝝ̄ fuit. In quo quidam cathenis
igneis ſuſpendebantur p̱ pedes quidam per manus alij p̱
capillos nōnulli per bꝛachia quidam per tibias quoꝛum
omnium capita erant ad yma verſa atqꝫ ſulphureis flā/
mis immerſa. Alij ſup̱ ignem pendebant vncis ferreis fix
is in oculis vel auribus vel naribus ſeu faucibus aut ma
millis vel pudēdis eoꝝ. Alij in foꝛnacibꝰ ſulphureis cre
mabātur. Alij ſup̱ ſartagines vrebantur. Alij verubus
igneis tranſfixi aſſabātur ad ignem. Alij liquefactis po
tabantur metallis Omnia genera toꝛmētoꝝ̄ q̄ excogita/
ri queūt erāt ibidē Eiulatꝰ ⁊ clamoꝛes vniuerſoꝝ illoꝛum
quos audiuit nec lingua exp̄mere nec ſenſus p̄t moꝛ̄lium

cogitare Tandem venerunt in domū magnam latam atqꝫ
longiſſimā horribiliter fumigantē cuius pauimentū fuit
plenum foſſis rotundis que erāt repleti metallis diuerſis
feruentibus ⁊ ignitis liquoribꝰ in quibus nō modica ho
minum multitudo puniebatur ⁊ erat immerſa balneis illꝭ
Alij magis alij minꝰ ſicqꝫ ꝑ diuerſa penaliſſiā ſulphurea
frigidiſſima ac horribilia loca militē ptrahentes venerunt
ad flumen magnū ⁊ fetidum ſupꝫ qđ pons erat a ripa in
ripam qui lubriciſſimus erat vt glacies ſtrictuſqꝫ valde vt
in eo vix poſſet quis figere greſſū atqꝫ in tantam altitudi/
nem ꝓtendebatur vt horribile eſſet oculos ad eum erigere
quē miles criſto inuocato cū firma fide cepit incedere ⁊ q̄
altius ꝓceſſit eo pontē repperit latiorē quē cū demones vi/
diſſent pontē libere ptrāſire tantꝭ clamoribꝰ aerē cōcuſſerūt
vt horror illius clamoris intollerabilior militi videretur cūc
tis quas ante ſuſtinuit penis Sicqꝫ ptrāſito ponte oſten/
ſa ſūt ei gaudia beatoꝝ quibꝰ viſis purgatꝰ a vicijs ad ho
mines huiꝰ ſeculi eſt reuſus ¶ De eadem mate
ria ex tondali viſione. ¶ Articulus xlix.

Caſtigo te in iudicio vt nō tibi videarꝭ innoxius
nō āt te faciā in ꝯſūmatioē ihcremie xxx. ¶ Cō
ſonāt ꝑnarratꝭ q̄ legūtur de tōdalo milite q̄ꝛ feria
q̄rta vſqꝫ ad ſabbatū iacuit q̄ſi mortuꝰ nullo vite ſigno ap
parēte in eo niſi ꝙ modicꝰ calor in ſiniſtro eiꝰ latere ſeu pec
tore a curioſe tāgētibꝰ ſenſiebatꝛ Infra qđ tēpus ductus
ab āgelo vidit ⁊ ſēſit magꝭ ⁊ acerba ineffabiliaqꝫ tormēta
Venit ergo cū angelo ad vallē tꝛibilem tenebroſā mortis

caligine cooꝑtam ardentibus carbonib⁹ plenā habentem
operculum ferreū totum ignitū ſpiſſitudinis,quaſi ſex cubi/
torum cuius fetor ineffabilit̄ affligebat. Deſcendebat aūt
ſuꝑ laminā illam multitudo miſerrimarū animarū ⁊ illic
cremebātur donec inſtar cremij in ſartagine cremati omni
no liqueſcerēt atq3 qđ grauius eſt ita ꝑ laminā illam cola
bantur ſicut colatur cera ꝑ pannū ſicq3 ⁊ carbonib⁹ arden
tis incendij renouabātur ad penas Poſt hec venerunt ad
montē mire magnitudinis magni horroris ⁊ vaſte ſolli
tudinis ex cuius vna parte fuit ignis putridus ſulphu
reus tenebroſ⁹. Porro ex altra ꝑte nix grando ⁊ glacies
et cum grandine ventus t̄ribilis affligebāturq3 aīe in hijs
penis ⁊ de igne ſulphureo ꝓiciebātur ad frigora illa ⁊ vi/
ceuſa de frigorib⁹ in flāmas ſulphureas. Demones q̄3
tortores habebāt furcas ferreas ignitas acutiſſiāſq3 triden
tes quib⁹ aīās iugulabāt ⁊ agitabāt in penis Deinde ve
nerūt ad vallem t̄ribilē ꝓfundiſſimā caliginoſā de q̄ fetor
ineſtimabil̄ erumpebat ⁊ flumē ſulphureū erat in ea mul/
titudo quoq3 infeliciū aiārum patiētiū ibi indicibiles pe/
nas. Inde venerūt ad terribilē beſtiā q̄ acheron appellat᷑
de cui⁹ ore inextinguibil̄ ignis diffūdebatur ⁊ incōpabilis
fetor atq3 de vētre beſtie audiebatur planct⁹ ⁊ vlulat⁹ viroꝝ
ac mulierū int⁹ dura tormēta luentiū Dixitq3 āgelus ton
dalo. de hac beſtia ayt ſcriptūa abſorbebit fluuiū ⁊ nō mi/
rabitur ⁊ habet fiduciam ꝙ influat iordanis in os ei⁹ Cū
q3 angel⁹ ⁊ anima ſtarēt ante os beſtie angel⁹ repente diſ/
paruit et mox demones tāq3 rapidiſſimi canes deſolatā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

et flagellatam animā traxerunt in beſtie ventrē qualia aūt et quāta tormenta paſſa ſunt ibi etiam ſi ipſe nunc taceat in colore vultus eius ⁊ morꝝ conuerſacione monſtratur. Paſſa namq; eſt ibi morſus ⁊ ferocitates canū vrſorū leonum ſerpentium ⁊ innumerābiliū aliorum incognitorum animaliū monſtruoſorū demonū ictus aſpitatē frigoris fetorem ſulphuris ac alia multa. Poſtmodū vero venerunt ad terribile ſtagnū ſuper quod erat pons ſtrictus dixitq; angelus per pontem iſtum te ire oportet nec vacua ibis ſed vaccam indomitam tecū duces quā cōpatri tuo furata es. Tunc anima plorās ayt nunc ego miſerrima quō potero trāſducere vaccam in tali pīculo vbi ſtare non valeo. Videns aūt q̄ euitare nō poſſet accepit vaccā ⁊ nitebatur eā ad poutē ptrahere vacca vero reluctabat᷑ ⁊ cū ſtaret aiā cadebat vacca ⁊ cum ſtaret vacca cadebat aiā. Sicq; verſa vice modo ſtabāt mō cadebāt donec ad mediū pontē venerūt ibi obuiabit eis quidā manipulos portans quos fuit furat⁹ qui rogauit animā ne pontē p̄occuparet ecōtra iſta rogauit ne iter qđ tam laborioſe ꝑ pte compleuit ſibi phiberet. Cūq; diu ſic ſtarent plangentes viderūt ſe neſcientes qualiter mutuo ptranſirēt. Cum autē aiā pontem trāſiſſet apparuit ei angel⁹ eam cōfortās ⁊ duxit eam ad alia horribilia loca ⁊ tormēta ḡuiſſima ōnib⁹ penis p̄ſcriptis ineffabilit᷑ acerbiora ꝑ vt in libello q̄ viſio tundali nūcupatur deſcribitur de quo ad vitādū ꝓlixitatē ſufficiat pauca hec tetigiſſe.

¶ De eadem materia ex libello de vita criſtine mirabilis ¶ Articul⁹ I.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Mirabilis deꝰ in ſãctis ſuis in pſal̄o ¶ Vitã ad-
mirabilis v̄ginis criſtine q̄ per excellētiã mirabil'
appellatur deſcripſit vir lr̄atus religioſꝰ ac nobil'
de ordine fratꝝ p̄dicatoꝝ qui etiã edidit librū q coīter apū
vocat' Itaqꝫ vir ille in exordio ſue hyſtorie de criſtina mi
rabili introducit teſtimoniū dn̄i iacobi acħonenſis epiſco
pi poſtea cardinalis q de criſtina hac ſcripſit que ⁊ iſte vir
plenius de ea cōſcripſit · Deniqꝫ nata fuit in opido trudo
nis ſancti vt aliqui dicunt vel de villa noīe bruſcem ſita iux
ta opidum memoratū · Recordor quoqꝫ ꝙ dum in pueri
tia frequētaui in opido illo freq̄nter in ſcolis audiui menſi
onem de admirabili illa criſtina atqꝫ vt dicebatur aliqui
tunc vixerunt in ſancto trudone qui nouerunt nōnullos
qui ipſam feminã glorioſam viderunt in carne Itaqꝫ cū
in puericia fuiſſet defuncta ⁊ celebraretur miſſa pro ea re-
pente de feretro ſe erexit ⁊ trabem eccleſie celerit' inſtar auis
aſcendit recidens ibi vſqꝫ ad finem miſſe fugeruntqꝫ om-
nes in eccleſia ipſa ſic aſcendente dempta eius ſorore fini-
to miſſe officio ex adiuratione ſacerdotis deſcendit de tra
be ⁊ ab amicis interrogata quid ei accidiſſet reſpondit ·
Mox vt fui defuncta duxerunt animam meam angeli
ſancti ad locum tenebroſum ac horridum animabus ho
minum plenum · tormenta que ibi vidi erant tam cru-
delia ⁊ acerba vt nulla poſſit lingua exprimere et eſti-
mante me ꝙ eſſet infernus angeli ſancti dixerunt purga
torium eſſe · Deinde ad intuendum tormenta inferni
me perduxerunt · Vidi autē in vtroqꝫ loco multos michi

antea notos Poſt hec ducta ſum in ꝑadiſū ad thronum
maieſtatis diuine Cumqꝫ vidiſſem dominū michi cōgra
tulantē ineffabilit̄ ſū gauiſa putās me ibi ꝑpetue ꝑmanſu
ram. Dixitqꝫ dn̄s Reuera hic mecū eris cariſma filia me
a. Verūptamē optionē do tibi an velis nūc mecum manē
an reuerti ad corpus atqꝫ in eo ꝑ oꝑa penitētie ſatiſfacere ꝓ
aīābus quas in purgatorio cōſpexiſti ⁊ eos q adhuc vi
uūt in corꝑe edificare ſicqꝫ cū meritoꝝ augmētis redire ad
me Ad qd̀ ſtatim reſpondi me ꝓ hac cauſa velle ad corp⁹
reuerti Moxqꝫ dn̄s electioni mee congratulans iuſſit me
corpori reddi Nunc ergo nō ꝑturbemini ex mirabilib⁹ que eſ-
tis viſuri in me ex eo tp̄e cepit pn̄tias hoīm fugere p̄ſertim
quia vicioꝝ hominū fetore min⁹ affligebatur ⁊ aſcēdit vo
lauit ⁊ ſedit frequēter ſuꝑ ſūmos arboꝝ ramos ⁊ ſuꝑ alti
tudines eccleſiarū ac turriū Cūqꝫ ꝓpinqui ei⁹ putarēt eā
obſeſſam ⁊ eam cepiſſent ⁊ cibū ei negaſſēt ip̄a quadā vi
ce dominū exorauit ꝓ refectione ⁊ cōfeſtim ex virgineis ei⁹
vberibus lac manauit quo refecit ſeip̄am. Deinde cepit ſe
in ardentes fornaces ꝓicere in quibus p̄ doloris vehemētia
horribilit̄ exclamauit nec tamē ea egrediente leſio appare
bat frequēter ꝓiecit ſe in ignē vel manū aut pedē tam diu
in igne tenebat ꝙ ſcd̀m curſum nature potuiſſet in cinerē re
digi ſepe intrauit cacabos grandes buliente aqua reple-
tos vſqꝫ ad renes aut vbera ⁊ ceteris mēbris aquam cali-
diſſimam ſuꝑfudit in quibus penis clamauit velut partu
riens. ſub aquis congelatis interdum manſit per ſex dies
continuos. Non numqꝫ ſtetit ſub rota molendini ita ꝙ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

aqua cadebat ſup caput ⁊ corpus ipſi⁹ etiā tempore hye/
mali atqꝫ a liquādo cadebat ſup rotam molēdini circueū
tem nec tamē abparebat leſurā in corpe ei⁹ quāuis inſtar
aliorū grauiſſime affligeretur In rotis reoꝝ frequēter in
flectebat crura ⁊ brachia ſua nec tamē dum deſcēdebat ap
paruit in ea fractura. Inter latrones ſuſpenſos laqueo ſe
ſuſpendit ⁊ pendebat ſuſpenſa duobus aut tribus diebus
Multociens intrauit mortuorū ſeplchra ⁊ ibi defleuit ho/
minum vicia. Medijs noctib⁹ ſepius ſurgens ꝓuocauit
canes totius opidi ſancti trudonis ad latrandū ⁊ in ſequē
dum eam ante quos currebā p ſpinas vepres ⁊ tribulos
ita ꝙ toto corpore vulnerabatur ⁊ tamē cum ſanguinem
deleuiſſet nullum leſionis veſtigium in ea apparuit. Sic
et per ſemetipſam frequēter ſe lacerauit ſpinis ac vepribus.
Multociēs dum orando ⁊ cōtemplādo accēdētur amore
diuino totū corpus eius ⁊ oiā membra ſua inſtar cere liq
fiebāt ⁊ in vnū globū ſeu ſpericū corp⁹ conuītebātur ⁊ cō
templacione finita ad priſtinā formam redibāt. Ex hijs
innoteſcit acerbitas tormentorū purgatorij ꝓ quorum re/
laxatione ſancta hec virgo ⁊ vere innocēs mirabiliſqꝫ criſ/
tina elegit in vita hac ſuſtinē tam inaudita in hoc mundo
ſupplicia. ¶ De eadem materia ex reuelationi
bus ſācte brigide. ¶ Articulus li.

DEus iuultū abire pccm̄ nō patitur iob xxiiij ¶
Spūalia de⁹ manifeſtat hominib⁹ p corpalia q̄
dā Itaqꝫ ſcā brigida q̄rto libro reuelationū ſu/
arū ait Videbat᷑ m̄ ꝙ q̄ſi vinculū eēt ligatū in capite aiē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

cuiuſdam peccatoris defuncti ꝑ modū corone et ſtringebā
tur occiput tam fortiter ꝙ ⁊ frons anime ꝑiter iungebatur
oculi vero deciderunt a ſedibus ſuis dependentes ꝑ radices
ſuas ad genas. Crines quoqꝫ quaſi ex igne cōbuſti aru
erunt. Cerebrum autē rumpebatur defluens ꝑ nares. lin-
gua etiā extendebatur. dentes comp̄mebātur. oſſa in bra
chijs cōſtringebātur ⁊ tamqꝫ funes cōtorquebātur. manꝰ
quoqꝫ decoriate ad collum alligabātur. pectus item ⁊ ven
ter tam fortiter dorſo coniūgebātur ꝙ coſtis confractis cor
cum omnibus interioribus euerſum mox crepuit. ſed ⁊ ſe
mora pendebant ad latera oſſa autē confracta extrahebā-
tur eo modo quo tenue filum ſolet in globum conuolui.
Inſuꝑ alterius anime penam deſcribens. Aures inquit
ipſius erant quaſi ſufflatoria fuſorumqꝫ cerebrum cū con
tinuo flatu cōmouebant. Oculi autem euerſi apparebāt
atqꝫ immerſi ⁊ videbātur ad occiput intus eſſe affixi. Os
erat aꝑtum ⁊ lingua extracta per aꝑturam nariū ⁊ depen-
debant ad labia. Dentes erant quaſi ferrei claui palato af
fixi. brachia fuerūt tam longa ꝙ ꝑtingebant vſqꝫ ad pe-
des. manus ambe videbātur comp̄mē quādam pingue-
dinem cum pice ardente. Ecce per miſerabiles atqꝫ horri-
biles iſtas apparitiones in ymaginaria viſione mōſtra
tas deſignabantur ineſtimabilia animarū illarum ſuppli
cia que tamen damnate non erant. Alia multa horrenda
leguntur in reuelationibus ſancte brigide qualiter anime
inferno adiudicate maledixerunt creatori ſuo parentibus
ac ceteris quorum obſequia ad adultam ꝑuenerūt etatem

Poſtremo penſandum q̄ ſicut corpora electorum hominū
poſt diem iudicij erunt pulcherrima impaſſibilia ſubtilia
et agilia. Sic corpa iniquorum erunt turpiſſima paſſibi
lia groſſa ⁊ tarda ponderoſa feda et fetida:

¶ Q̄ mali criſtiani multo acerbius torqueātur in infer
no q̄z infideles. ¶ Articulus lij.

Tempus eſt vt incipiat iudiciū a domo dei p̄ma
petri iiij. ¶ Legitur q̄rto libro vitaſpatrū q̄ dū
ſanctus pater machari⁹ ābularet in heremo in/
uenit caput hominis iacens in terra ⁊ dixit ad caput quis
es tu r̄ndit q̄z caput ego fui ſacerdos gentilium. Tu vero
es abbas macharius dei amicus qui habes ſpiritum ſāc
tum ⁊ quātum diſtat celū a terra tantum eſt ignis ſub pe/
dibus noſtris ⁊ ſuper caput noſtrū ſtantib⁹ autem nobis
in medio ignis vn⁹ non conſpicit alium et ayt ſenex cū fle
tu. Ve homini qui tranſgreſſus eſt precepta dei ⁊ dixit ad
caput Eſt in inferno aliud g̃uius tormentum r̄ndit caput
mai⁹ tormētū ſubtus nos ē. Et ayt ſenex q̄ ſūt in eo. Dixit
caput ad eū Nos gentiles qui ignoram⁹ deum habemus
modice aliquid miſericordie. Hij vero q̄ cognouerūt deum
⁊ nō vixerunt ſecundū voluntatē ipſius ſubtus nos ſūt ⁊
g̃uius puniūtur. Quibus dictis ſenex ſepeliuit caput ei⁹
Itaq̄z quanto criſtiani magis cognoſcunt dei precepta
eo grauius peccant et acerbiorem damnationem recipi/
unt. Iterum quo plura ac maiora a deo ſortiti ſunt bene
ficia eo damnabilior eſt eorū ingr̃titudo ⁊ trāſgreſſio. Cui
enī plus datū eſt plus ab eo requiretur. Preſidētiū quoz

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

male viuentiū ⁊ eorū qui alios ſcandalizant grauiſſima
eſt damnatio ymmo tot eternis damnationibꝰ ſūt digni
quot homines ſcandalizant. Hinc ſicut in libro de obitu
ſancti iheronimi recitatur vnꝰ triū defunctoꝝ meritis ſācti
iheronimi a morte reſuſcitatoꝝ poſt ſuā reſuſcitationē dix
it beato cyrillo epō. Tantū differt in inferno inter crucia-
menta iniquoꝝ criſtianorū ⁊ paganorum vt paganorū
tormenta reſpectu eorum que falſi ⁊ impij ſuſtinent criſti-
ani ſint quaſi nulla q̄zq̄z ōnino ineffabilia ſint ⁊ a viuēti-
bus incogitabilia ⁊ dignū eſt qm̄ praui criſtiani graciam
dei receperunt inuanū nec voluerunt a peccatis corrigi dum
vixerunt ⁊ exhortationes ſcripture ꝓ nichilo reputauerūt

¶ De acerbitate penarū purgatorij ⁊ inferni ex hijs q̄
legūtur de obitu ſācti iheronimi ¶ Articulꝰ liiij.

SI moyſen ⁊ ꝓphās nō audiūt neqȝ ſi quis ex
mortuis reſurrexerit credēt ei luce xvi ¶ Iſta ſūt
verba q̄ vt filiꝰ dei teſtatur abrahā pr̄iarcha dix
it diuiti epuloni dānato. Deniqȝ q̄ȝ vera ſint v̄ba hec docet
experiētia. Videmꝰ naqȝ ꝙ criſtiani vicioſe viuētes nec ſcrip
turis acquieſcētes nō acquieſcūt nec efficacit̄ credūt verbis
nec teſtimonijs nec doctrinis eoꝝ qui reſurrexerūt a mortu
is q̄madmodū etiā ānas ⁊ cayphas ac obſtinati eoꝝ ꝯſor
tes nō crediderūt hijs q̄ reſurrexerūt cū xp̄o ⁊ venerūt in ſcā
ciuitatē apparuerūtqȝ multꝭ Itaqȝ ſcūs cirillꝰ epūs in ep̄la
ſua quā miſit beato auguſtino de miraculꝭ glorioſi ihero-
nimi refert qualit̄ meritꝭ electi iheronimi fuerīt a morte reſu
ſcitati tres viri q̄ mox vt reſuſcitati ſūt ceperūt btōꝝ gaudia

animarū penaſqꜫ peccatoꝝ tam purgatorij qꜫ inferni clara voce ōnibus p̄dicare. Sanct⁹ eñ iheronim⁹ duxerat eos ſecū in paradiſū purgatoriū ⁊ infernū vt que ibi fiebāt patefacerent vniuerſis Narrat autē cyrillus antiſtes in p̄fata ep̄la Quadā vice ad vnū triū illoꝝ iui quē dire lacrimantem inueniens int̄rogaui cur in tantū lugeret qui ex verbis meis nullā conſolationē admittēs ⁊ ſepe interrogat⁹ tandem mea importunitate vict⁹ reſpondit Si ſcires q̄ pridem expertus ſum iugiter fleres quales eñ penas credis eſſe paſſas non ſolū damnatis ſed etiā in purgatorio exiſtentib⁹ Ad quod ego puto ꝙ maiores ſint penis vite p̄ſentis et ille. Si omnes inquit que in mundo ſunt pene tormenta et afflictiones compentur minori pene que illic habetur velut ſolatia apparebunt Mallet namqꜫ viuentium quolibet ſi illa per expientiam noſceret omnib⁹ penis hijs ſimul ſine remedio cruciari vſqꜫ ad finem mūdi quas omnes homines ab adam vſqꜫ ad pn̄s ſingulatim ꝑpeſſi ſūt qꜫ vno die in inferno aut purgatorio affligi minori pena que ibi habetur Idcirco cauſa fletus mei eſt timor penarum que peccatoribus iuſte debentur. Scio quippe me peccaſſe in deum quem iuſtum eſſe non dubito. Non ergo mireris ſi ploro ſed potius admirare cur homines qui ſe eſſe mortales agnoſcunt tanta hic viuunt ſecuritate neqꜫ verentur penas illas incidere neqꜫ ſolliciti ſūt qualiter eas poſſint euadere. Inſuper tanta pena eſt demones intueri ꝙ vnuſquiſqꜫ mortaliū pocius ſe preberet ardentis flammis arſurum qꜫ in ictu oculi formas eorum vellet inſpicere quorum

flammis nichil penoſius nichil horribilius poteſt excogi
tari anima quoqȝ mea tam penalit̃ ⁊ acerbe ſepabatur per
mortem a corpore ſuo q̄ certe q̄ȝte fuerint ille preſſure atȝ an
guſtie intellectu nō caperet mens humana niſi vt ego per
expientiam didiciſſet. Ecce ex hijs oſtēditur veritas p̄dic/
torum ſi ergo nec ſummi boni amore neqȝ deſiderio felicita
tis eterne volum⁹ vicia declinare ⁊ vitā aggredi virtuoſā
ſaltem penarū iſtarum formidine ſtudeamus corrigere vi
tam/fugere voluptatē/vana odire/ōnipotentiqȝ deo cum
metu ac reuerētia deſeruire. ¶ Qualiter intelligē
da ſint ea que tacta ſunt ex viſionibus p̄narratis de ſup/
plicijs animarum in purgatorio ⁊ inferno.

¶ Articulus liiij.

Corpus q̄d corrūpitur aggūuat aiām ⁊ deprimit
terrena inhabitacio ſenſū multa cogitantē ſapiē
ſx. ¶ Ea q̄ dicta ſūt ex viſione tondali ⁊ monachi angli
cani ac aliorū quorūdam poſſet quis prudentiū ſeculi hu
ius forſitan irridere magis q̄ȝ credere q̄ ſcilicet affirmabāt
ſe vidiſſe aiās defunctorū torreri in igne. aſſari in verubus.
excoriari. mēbratim conſcidi. decapitari. frigorib⁹ effici. fe
toribus cruciari. bufonib⁹ draconibuſqȝ torqueri ⁊ opiri
ac cōſimilia corporalia pati tormenta cū tamē anime ſepa
te ſint incorpales ſubſtātie ⁊ ſpūs ſimplices carnē oſſa et
pellem in natura ꝓpria nō habentes. Eſt igitur aduertē
dum q̄ deus omnipotens vere realit̃ ac penaliſſime affligit
animas defunctorū ac demones igne corporeo ſed qualiter
hoc fieri queat doctores diuerſi ſup̱ quartum ſentētiarum

diuerſimode aſſignant queādmodū in opuſculo de ꝑticu
lari iudicio quod fit in obitu ſingulorum diffuſe narraui
vbi et declaraui qualiter ſint intelligēde viſiones tondali
et monachi anglicani ⁊ ea que de purgatorio ſancti legū
tur patricij · longūqꝫ valde iam eſſet illa hic reiterare · Bre
uiter vero tangendo ſimpliciter eſt tenendū ꝙ anime ⁊ de/
mones vere atqꝫ duriſſime affligūtur ab igne Modus ve
ro quo id fit a nobis in vita hac comꝑhendi nō valet ſed
ex hijs que naturaliter ac ſuꝑnaturaliter fiunt aliqualit᷑ de
clarari poteſt · Conſtat eñ ꝙ anima rationalis quāuis
ſit incorporalis intellectualiſqꝫ forma · naturaliter tamē cor
pori groſſo vnit᷑ ⁊ viuificat illud ita ꝙ corꝑee paſſiones re
dundant in animam ⁊ eam etiam affligunt quo ad vires
eius ſuꝑiores quāuis huiuſmodi paſſiones magis ꝓꝑe
aſcribantur ſuppoſito ſic ſuꝑnaturalit᷑ per omnipotēciam
creatoris anime defunctoꝝ ac demones ita poſſunt vniri ig
ni ⁊ alijs rebus corporeis ſicut punibile coniūgitur puni/
enti · Sic ꝙ ineffabiliter dire torquētur a rebus illis non
in quātum res ille ſūt naturalia agēda ſꝫ vt ſūt diuine iuſ
ticie inſtrumēta ⁊ q̄ꝫuis incorꝑales eſſētie nō caleſiant neqꝫ
frigeſcant eo modo quo entia materialia in hoc mundo
nichilominus ſuꝑnaturaliter ⁊ ineffabiliter ymmo ⁊ incō
ꝑhenſibiliter affligūtur calore ⁊ frigore ⁊ alijs rebus cor/
poreis quemadmodum etiam certiſſime conſtat experien/
tia frequenter edocuit ꝙ anime adhuc exiſtentes in ſuis
corporibus acerrime ſunt afflicte ex intuitu · ymaginatioē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

et impreſſione corꝑaliū rerum vt ignis frigoris horribiliū
q; brutorū aut ſilitudinū rerum illarū ⁊ hoc in ſomno vel
raptu ſeu abſtractione ⁊ alienatioē ab ōni ſenſu ⁊ motu
corporeo qd in quibuſdā in vigilia cōtingit id ē nō in ſom
no ſed in abſtractioē que in vigilia cepit ꝑ vt in exemplis
ante recitatis eſt manifeſtū ⁊ ſi hoc naturalit̄ fieri poteſt ⁊
interdū ſupnaturalit̄ factū eſt certiſſime innoteſcit ꝙ ꝑ ōni
potenciā dei poſſūt ſpiritus ac anime defūctoꝝ ac demones
a corꝑalib⁹ rebus affligi ac igne frigoribuſq; torq̄ri ⁊ tā
to intenſius q̄zto ſubtilius ac ſpiritalibus queādmodum
etiam virtute diuina ſacramēta eccleſie agant in aiāz Pre
terea de tūdalo ꝓbabili⁹ reputatur ꝙ in tota eius viſioē
anima eius manſit in corpore atq; in ymaginaria viſione
vidit ⁊ ſenſit ea que de ipō narrātur Vnde in libello de ip
ſius viſione edito legitur ꝙ modicus calor ſentiebatur a
palpantib⁹ in pectore eius tamē ꝓpter vehementē aliena-
cionē anime ſue a corꝑe ſibiipi apparuit ꝙ anima ſua fu
it realiter a corꝑe ſeꝑata nec hoc incredibile eſt de tūdalo cū
et ſanctus apoſtol⁹ de ſuo loquēs raptu ſiue in corpore in-
quit ſiue extra corp⁹ neſcio deus ſcit. Porro de monacho
anglicano euidenter ꝓbatur ꝙ tota eius viſio fuit yma-
ginaria ⁊ anima eius in corpore remanente quia in eius
corꝑe euidentia vite ſigna apparuerūt. Hijs ergo ⁊ cōſi
milibus mōſtrata ſunt animarū in purgatorio aut deten
tarum in inferno ſupplicia ſub ymaginibus ⁊ ſimilitudi
nibus corporalium rerum ſecūdum ꝙ vtilius capere pote-
rant et reuerſe ad corpus id eſt ad priſtinū vſum ſenſuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ſalubꝛius recitare viuentibus quibꝰ ſpiritalia per coꝛpalia
declarari opoꝛtet. Idem quoqꝫ videtur de hijs dicendū
que in libello de purgatoꝛio ſancti leguntur patricij coꝛpo
ralibus oculis conſpexiſſe animarū toꝛmenta qualiter au
tem defendi poſſit ꝙ anima tundali fuerit ſeꝑata a coꝛpoꝛe
in viſione ipſius in ꝑ̄fato ſcripſi libello ſed verius reoꝛ ꝙ
fuit in coꝛpoꝛe. Unde ⁊ auguſtinꝰ in libꝛo de cogitatione
vere vite reſpondet diſcipulo interroganti. Nōne legitur ꝙ
ſepe multe anime de coꝛpoꝛe educte viderint multa loca pe
nalia amena quoqꝫ ⁊ floꝛida loca ⁊ multas animas in
vtriſqꝫ atqꝫ ad coꝛpus reuerſe retulerunt ſe multa audiſſe
ab illis. Ad hoc inqꝫ. Beatus doctoꝛ eccleſie auguſtinꝰ
reſpondit Sciendū ꝙ anime hee non penitus coꝛpus reli/
querant ſed ſenſus tantum coꝛꝑeos ſuis deſtituerunt offi
cijs. Coꝛpus autē non ex toto vitali caruit ſpiritu Hinc
ea que viderant nō res coꝛpoꝛee ſed ſimilitudines coꝛꝑea/
rum verum erant quas reuerſe viuentibꝰ in coꝛpoꝛe retule/
runt. Inſuꝑ xij. ſuꝑ geneſim loquitur auguſtinus Nō
video cur anima ſimilitudinē habeat coꝛꝑis ſui dum iacē
te coꝛꝑe ſine ſenſu nō tamē penitus moꝛtuo vidit talia qua
lia multi ex illa ſubductiōe vite redditi narrauerunt ⁊ non
habeāt ſimilitudinē illā dum ꝑfecta moꝛte penitꝰ de coꝛꝑe
ſuo exierit. Cuiꝰmodi autē ſimilitudines dicitur aiā ſepa
ta habē ſcꝫ ꝙ inſpiciāt eas Hec pauca hic breuit̄ tetigiſſe
ſufficiat de quibꝰ in ꝑ̄fato tractatu de ꝑticulari iudicio pleni
us eſt conſcriptum

¶ De q̄rto q̄tuoꝛ nouiſſimoꝛum ſcilicꝫ de celeſti gl̄a. ¶ Articulus lv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

IHeſum criſtum cum nō videritis diligitis in q̄
nunc quoq; non videntes creditis videntes au
tem exultabitis leticia inenarrabili ⁊ glorificata
reportantes finem fidei veſtre ſalutem animarum veſtrarū
Hec ſunt verba beatiſſimi principis apoſtolorū ſacratiſſi/
mi petri in p̄ma ſua epiſtola · in quibus verbis collaudat
fideles · Primo de hoc q̄ criſtum ihesū quē corpalit̄ non
viderunt diligunt · Secūdo q̄ credunt in eum quem non
viderunt clare p̄ ſpeciem Deinde tangit huius dilectionis
ac fidei fructum q̄ ſcilicet videntes ihesum criſtum clare in
ſemetip̄o gaudebunt inenarrabili ⁊ felici iocunditate reci/
pientes finem fructum ac premium fidei ſue ac caritatis
ꝓpter ſalutem animarum ſuarum que ſalus eſt clara im
mediata ac facilis viſio criſti ſecūdum ſuam deitatē ym
mo totius ſupgloriosiſſiē t̄nitat̄ cui⁹ ē vna deitas vna eſſēti
a ⁊ indiuiſa poteſtas · Hinc iohannis xiiij · criſtus ayt ·
Qui diligit me diligitur a patre meo ⁊ ego diligam eum
et manifeſtabo ei meipſum · In quib⁹ verbis ꝓmittit fili
us dei ſuo dilectori ꝓ p̄mio ſue dilectionis manifeſtacio/
nem hoc eſt claram viſionem ſuiipſius · Quicūq; autem
vidit vnam diuinam ⁊ increatam pſonam videt totam ſu
perdigniſſimam trinitatem nec poteſt vna perſona diuina
videri clare per ſpeciem niſi et alie due pſone per ſpeciem vi/
deantur · Idcirco cum philippus apoſtolus in cena no
uiſſima dixiſſet ad criſtum domine oſtende nobis patrē
reſpondit ſaluator · Philippe qui videt me videt ⁊ pa/
trem · Hinc ⁊ deus pater viſionem ſui filij vnigeniti pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

mittit ꝓ p̃mio homini iuſto eripiam inquies eum ⁊ glori
ficabo eum longitudine dierum replebo eum ⁊ oſtendam
illi ſalutare meum. De quo ſalutari locutus eſt ſymeon
iuſtus patri eterno. Viderunt oculi mei ſalutare tuum.
quod paraſti ante faciem omnium populorū. Hec beati/
fica viſio eſt vera ⁊ plena ꝑfecta ⁊ vltimata eterna ⁊ ſūma
ſalus omniū intellectualiū ac racionaliū creaturarū id eſt
angelorum ⁊ hominū qua viſione adepta contentabitur
et quieſcet deſideriū noſtrum ſicut tangit ꝓpheta dicendo
Adimplebis me leticia cum vultu tuo. Itemqꝫ ſaciabor
cum apparuerit gloria tua. Hanc creatoris altiſſimi veri
dei ac viui facilem cognitionem electi ⁊ ſancti viri ſumme
atqꝫ finaliter deſiderauerunt. beatitudinē ſuam ⁊ deſiderio
rum finem ⁊ adimpletionē cōſtituētes in ea Vnde exodo
xxxiij. moyſes legitur dn̄m exoraſſe. Si inueni graciā in
cōſpectu tuo oſtende michi faciē tuam vt ſciā te Pſalta q̊ꝫ
Domine deus virtutū conuerte nos ⁊ oſtende faciē tuam
⁊ ſalui erimus Atqꝫ aplūs paulus. Cupio ayt diſſolui
et eſſe cum xp̄o Cū itaqꝫ iam determinatū ſit ⁊ tractatum
de tribus nouiſſimis incūbit nūc ſcribere de q̈rta nouiſſio/
rum qd̊ eſt clara ⁊ beatifica viſio ⁊ fruitiua cognitio ſuꝑbe
atiſſime trinitatꝭ ſimplitiſſime deitatis. quaten⁹ ex noticia
laude ⁊ extollētia tam p̄clariſſiē ⁊ ſaluberrime viſionis dei
ōnipotentis inflāmemur deſiderio ei⁹. atqꝫ ex deſiderio ei⁹
et amore tante felicitatis vitemus ac fugiamus indeſinē
ter cum diligētia maxime quicquid impedire nos poteſt a
tam nobiliſſime ac diuiniſſiē viſionis adoptione id eſt oēꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

iniquitatē vt culpam que ſola auertit ꝛ impedit elongat ꝛ
reicit nos a deo Ideo dixit yſayas ꝓpheta. Iſte eſt ōis
fructus vt auferatur peccatum ꝛ denuo. Ecce non eſt ab
breuiata manus domini vt ſaluare nequeat neqꝫ aggra/
uata eſt auris eius vt non exaudiat Sed iniquitates veſ
tre diuiſerunt inter deum veſtrū ꝛ vos ꝛ peccata veſtra ab/
ſconderunt faciem eius a vobis. Deinde ſicut diligens
conſideratio mortis ac diuini iudicij ſuo timore retrahit
hominem a peccatis ꝛ ad penitendum ac iuſte viuēdum in
ducit vt iam ante eſt declaratū ſic vigilans ac intenta cōſi
deratio future beatitudinis ſuo deſiderio ꝛ amore a peccatis
nos abſtrahat ꝛ allicit ad virtutes ad ſpiritalem ꝑfectum
ad puritatem intͤnam ¶ Qꝫ pius ōnipotenſqꝫ cre
ator ad eandē beatitudinē creauit genꝰ humanū ad quā
in exordio mūdi creauit angelorum vniuerſitatem ac ſub
limitatem. ¶ Articulus lvi.

In reſurrexioē nō nubent neqꝫ nubētur ſꝫ ſūt ſicut
angeli dei mathei xxij ¶ Hec ūba locutꝰ eſt dn̄s
noſter ihūs xp̄s ad saduceos in quibꝰ ūbis tan
git qꝫ poſt diem iudicij ꝛ reſurrectionē cōem hoīēs electi ac
iuſti erunt ſimiles angelis ſāctisqꝫ cōſtat qꝫ ſicut deꝰ ꝯdidit
āgelos ad fruendū eͤnalitͤ ſua deitate eͤna ac bonitate im
menſa Sic ad hoc ip̄m conſtituit genus humanū. Hinc
in regno celorū ex angelis ꝛ electis hominibus cōſtituitur
vna pfecta ac integra triūphās eccleſia Queādmodū eti
am ex ſingulͤ choris āgeloꝝ aliqui corruerūt ita ad ſingu
los choros ꝛ ordines inſtaurādos aliqui hoīēs ꝓducūtur

ꝑ vt ſanctus gregorius in omelia de angelis docet. Nec eſt putandum ꝙ aliqui ſimplices erronee putant ꝙ homines non fuiſſent creati ſi angeli non peccaſſent. Alioquin ordo vniuerſus non fuiſſet completus nec creatum eſt genus humaaū ſolūmodo ad reꝑandum angelorū ruinam ſed etiam ob alias cauſas videlicet ob complendū ordinē vniuerſi ⁊ quia creator glorioſus voluit cognoſci coli laudari ac diligi nō ſolum a creaturis intellectualibꝰ a materia ſeparatis ſed item a creatoris intellectualibꝰ materialibus puta hominibus de quibꝰ ꝑ ſalomonē locutus eſt. Delicie mee eſſe cum filijs hominū. Hinc dicit gregorius. Angelorū naturā ⁊ hominū ad cognoſcendū ſe condidit deus. Magiſter quoqꝫ ſniaꝝ libro ſcd̄o plenius loquens Rationabilē inquit creaturā condidit deꝰ q̄tenus ſummū bonū intelligat intelligēdo amet amādo poſſideat poſſidendo fruatur hoc eſt ꝙ libro de doctrina criſtiana ſanctꝰ aſſerit auguſtinꝰ Ad hoc facta eſt rationalis creatura vt creatorem ſuum cognoſcat collaudat ⁊ ſeruiat ei ac ꝑfruatur eodem. Propterea hoīes naturali inclinatioē felicitatē deſiderant. Cū igitur tanta ſit dignitas hominum qui ad tam preſtantiſſimū finem. ad angelicam felicitatē. ad eťnā ſui glorioſiſſimi creatoris fruitionē ad clarā cōtemplationem ſunt conditi. Nōne ineffabiliť magna eſt ing̃titudo vilitas atqꝫ ſtulticia carnaliū iniquoꝝqꝫ hominū q̣ a ſuo creatore ſe auertentes ad tātam beatitudinē nō curantes in rebus carnalibus caducis vanis immūdis ac vilibus felicitatem ſuā cōſtituūt hoc eſt in voluptatibꝰ carnis. in ťrenis

diuicijs· in honore laude ⁊ gloria temporalibꝰ tranſitorijs
et humanis Quicūqꝫ eñ peccat mortaliter creaturam crea
tori ꝑponit ⁊ in re creata caduca conſtituit ſibi finem inhe/
rendo tali rei magis q̄ꝫ creatori ꝙ eſt maxima creatoris in
iuria ⁊ aſpernatio beatitudinis eternalis ad quā nos ipſe
plaſmauit ⁊ tamen hoc faciunt omnes ſuꝑbi luxurioſi ⁊
auari ⁊ quicūqꝫ peccant mortaliter aut immortalibus ia/
cent ⁊ manent peccatis · De quibus verificatur ꝙ ayt pro
pheta iohel Cōputruerunt cumēta iu ſtercore ſuo ⁊ pſalta
Corrupti ſunt ⁊ abhominabiles facti ſunt in iniquitatibꝰ
Item qꝫ homo cum in honore eēt nō intellexit compatꝰ ē
iumentis inſipientibꝰ · Quicūqꝫ enim ꝓpter aliquā rem
creatam violat dei p̄ceptum a creatore ſuo mentem auertit
⁊ amplius amat creaturam id eſt ſeipſum ⁊ voluntatem
impurā ſeu aliud quid creatum vt honorē mundanū ve/
aurum q̄ꝫ deū · Jdcirco iniurioſus eſt deo ac ſtultus· ſic
qꝫ omnes iniqui vocantur ſtulti in diuinis ſcripturis · Et
ſunt innumerabiles ſtulti tales quāuis a mundo reputen
tur prudentes in quibus regnat viciū puerilitatis qm̄ ſi/
cut pueri infantuli plus amant poma ⁊ pira q̄ꝫ aurum et
p̄cioſiſſimas gemmas· Sic homines tales plus amant
querunt ⁊ ſeruant carnalia ⁊ t̄rena q̄ꝫ ſūmum ⁊ inuariabi
le bonum ⁊ p̄clariſſima dona ſpiritus ſancti · De quibus
ſalomon conteſtatur Stultorū infinitus eſt numerus Sꝫ
reſpice o homo inſipiens ⁊ ingrate recipiſſe a tāta inſania
ad creatorem tuum reuertere dignitatem tibi deſuꝑ condo
natam aduerte qui ſumme ac adorande trinitatꝭ ymagiē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

es oꝛnatus ꝛ omnipotentis ſimilitudine inſignitus · cur quid brutis aſſimilas · ymmo peccādo viliorem ac priorem beſtijs cunctis te efficis · Qui p̄cioſo ſanguine ꝛ acerbiſſima paſſione ac moꝛte vnigeniti filij dei redemptus es a dānatione eterna/a iugo peccati/a ſeruitute dyaboli/cur perdis teipm̄ pdicione perpetua/cur ꝑ voluptate ſpurciſſima ꝑ fallaci honoꝛe ꝑ terrenis diuicijs ad infernum trahentibus vendis teipm̄ dyabolo/ꝛ iugo peccati ac demonum ſeruituti te ſubdis qui ad celeſtem atq̄ʒ angelicam beatitudinem es creatus/ad dei altiſſimi fruitionem ꝛ gloꝛiā oꝛdinatus/cur in tranſitoꝛijs ꝛ carnalibus tuam ponis felicitatem ꝛ ea plus appetis queris ac colligis q̄ʒ bona ſpiritualia ac diuina celeſtia ꝛ eterna · Qui in baptiſmo conſecratus es deo ꝛ cariſmatibus ſpiritus ſancti fulcitus quare te tradis peſſimo inimico ꝛ tātis te inquinas vicijs Cur ei acquieſcis conſentis ꝛ ſeruis qui nil aliud querit quā damnationem tuam eternam ꝛ boni ſapientiſſimi ac fideliſſimi qui creatoꝛis ꝛ ſaluatoꝛis conſilia abicis · documēta recuſas · p̄cepta tranſgrederis Attende quāta ſit iſta peruerſitas · q̄ʒ infinita fatuitas · q̄ʒ damnabilis ꝛ enoꝛmis ingratitudo · Redi ergo ꝛ penitentiam age: veram beatitudinem indefinenter deſidera ꝛ exquire · Noli in eoꝛum numero computari qui vitam noſtrā putauerunt eſſe luſum ꝛ conuerſationē vite ad lucra eſſe cōpoſitā ꝛ opoꝛtere vndecūq̄ʒ acquirē etiā ex iniq̄ ·

¶ Q̄ꝫ beatitudo ſcōꝝ in clara ꝛ immediata viſioē dei ꝯſiſtēs ſit ineffabilit̄ glo̾ſa iocunda deificatiua atq̄ʒ digniſſima ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

¶ Articulus lvij.

KArıſſimi nunc filij dei ſumus ꝛ nondum appa
ruit quid erimꝰ ſcimus quoniā cum apparuerit
ſimiles ei erimus quia videbimus eum ſicuti eſt p̃ma io/
hannis t̃cio ¶ Uidemus in omnibus ꝙ ex vnione potē
cie cum obiecto cōuenienti ac bene ꝓporcionato oriatur de
lectacio ꝛ quāto obiectum fuerit magis cōueniens ꝛ ame
num tanto maior iocūditas generatur in potentia ipſū ap
p̃hendente. Sic eñ viſus delectatur in pulchro conuenien
ti ꝛ ameno viſibili atqꝫ auditꝰ in dulciſono ꝛ optima ſim
phonia pariliqꝫ concentu. Guſtus in delicato cibo ꝛ potu
tactus quoqꝫ in ſuis obiectis. ꝛ odoratus in ſuaui odore
Ecce ꝗꝫ vehementer aliqui delectantur in diſcantu. in eloꝗ
tia. in muſicorum conſonātia inſtrumētorum. Similiter
quidam miro modo letātur res pulchras inſpiciendo Na
turali eñ eſt delectari pulchra cernendo. et quo res exterior
extat formoſior tanto eſt ad inſpiciendū ꝛ intuēdum iocū
dior. Nonne delectabile eſſet videre iuuenē tam ſpecioſum
vt ſalomon fuit ꝛ adonis ac paris tamen ſi tam pulchrū
inſpiceremus ꝛ ſupueniret alt̃ decies pulchrior mox oculos
auerteremus a p̃mo ꝛ in iſtum decies pulchriorē viſum de
figeremus multoqꝫ plus delectaremur in eius intuitu ꝗꝫ in
primi aſpectu. Si vero ſupueniret tercius centies pul/
chrior p̃mo aut ſecundo nōne priorum pulchritudinem in
tueri ac ammirari ꝓtinus ceſſaremus ꝛ terciuum iſtum cū
ingenti delectatione ac admiratiōe aſpiremus. Cōformi/
ter ſi quartus intraret millies ſpecioſior t̃cio in huiꝰ quarti

aſpectu tota admiratione ⁊ grandi delectatione ſuſpenderē
tur oculi noſtri exteriores · Sicqꝫ aſcendendo quo maior
eſt pulchritudo rei viſibilis eo ad intuendum extat ameni
or · Cum ergo deus excelſus ſit penitus incompabiliter
pulchrior ⁊ infinite ſine omni menſura ſpecioſior vniuer/
ſis ac ſingulis creaturis ſimul acceptis etiam ſi centies mi
lies eſſent plures ac pulchriores q̃ꝫ ſunt: certum eſt ꝙ incō
parabiliter ⁊ pſus ineffabiliter delectabile ⁊ iocundum ſit
deum verum ⁊ glorioſum in ſemetipſo clare ⁊ immedia/
te conſpicere · atqꝫ in ſua puritate ⁊ claritate immenſa vi/
ſum mentis indeſinenter defigere · Preſertim cum in ipſo
non ſolum ſit pulchritudo tam ſumma ⁊ infinita ſed eti
am omnis perfectio ſine menſura ac termino hoc eſt immē
ſa dulcedo ſanctitatis ſapientia omnipotentia pietas cari
tas beatitudo · Ecce ſi iam in mundo eſſet homo tam ſa/
piens ſicut eſt angelus ſanctus vel vt ſalomon fuit q̃ꝫtum
optaremus illum cōſpicere et audire quēadmodum ſcrip
tum eſt in tercio regum ꝙ omnes reges terre deſiderabant
videre faciem ſalomonis vt audirent ſapientiā eius · Si
militer ſi eſſet in mundo vir tam fortis vt ſampſon aut her
cules vel tam victorioſus ſtrennuus ac robuſtus in p̄lijs
vt iudas extitit machabeus multum cuperemus illum vi
dere · Item ſi aliquis eſſet in terra tam ſanctus atqꝫ tāto
rum patrator miraculorum vt fuit digniſſimus petrꝰ prin
ceps apoſtolorum nonne ardentiſſime deſiderаremꝰ hunc
intueri · ꝙ ſi aliquis eſſet nunc int̃ hoīēs viuens in quo
ōnia iſta ſimul conſiſterent qui ſcilicet tam ſapiens eſſet vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ſalomon tam fortis vt ſamſon tam victorioſus vt macha
beus tam ſanctꝰ ⁊ in miraculis tam excellens vt petrus
apoſtolus nonne ad illum videndum totus concurreret
mundus ⁊ tamen hec omnia eſſent in illo finite ac menſu/
rate. ¶ Cur ergo non accendimur ad ꝓmerendum ⁊ op
tinendum facilem dei aſpectum in quo omnia iſta ſunt cū
excellentia ōnifarie infinita q̄ꝫ clarei ⁊ per ſpeciē intueri tan/
to eſt deſiderabilius atqꝫ iocundius quāto ipſe pre vniuer
ſis ac ſingulis creaturis eſt purior pulchrior dignior ſapi
entior potentior melior dulcior ⁊ in omni perfectione ac fe/
licitate ſublimior Qui facit mirabilia magna ſolꝰ ⁊ mag
nalia ac p̄clariſſima opera quorum non eſt numerus Nō
ne mirum mirabile ac deflendum eſt ꝙ tanta eſt ignauia
excecatio et accidia noſtra ꝙ ad intuendum hoc infinitum
et ſuppulcherrimum bonum ad fruendum tam ſupdulciſ
ſimo bono ad exiſtendum cum domino deo creatori ſalua
tori ac patri noſtro non amplius inflamamur nec feſti/
namus in cuius viſionie ⁊ fruitione tota noſtra ſalus cō
ſiſtit ⁊ dignificatio maxima. quāuis em̄ ſimiles ſumus
deo ꝑ dona nature quia per intellectum voluntatem atqꝫ
memoriam ad dei ymaginem ac ſimilitudinem ſumꝰ cre
ati. per dona quoqꝫ gracie ac virtutum ac ꝑ opera virtu/
oſa ymago ⁊ ſimilitudo dei excellentiꝰ in nobis reſplende
at. tamen per dona glorie per beatificam viſionem ⁊ increa
te bonitatis perfectam ⁊ eternam fruitionem tam excellent
et ſupnaturaliter ac inſtar angelorum deo aſſimulamur
vt ſanctus iohannes apoſtolus dicat ꝙ ſimiles deo erimꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

quia videbimus eum ſicuti et hoc eſt clare ⁊ ꝑ ſpeciem in ſe
ipſo ad inſinuadnum ꝙ illa aſſimulatio hominis cū deo
tante eſt excellētie vt aſſimulatio per dona nature ac gracie
quaſi nullius ſit reputationis reſpectu aſſimulationis illi⁹
per gloriam. Vita namqꝫ beatitudo ⁊ gloria dei in ſeipſo
eſt eterna atqꝫ clariſſima contemplatio ſue incōmutabilis
veritatis ardentiſſima quoqꝫ ac perfecta dilectio ſue incir/
conſcriptibilis bonitatis. Mutua etiam intuitio dilectio
atqꝫ fruitio ſuꝑbenedicte adorādeqꝫ trinitatis qua quelibꝫ
diuina ⁊ increata perſona aliam eternaliter ac perfectiſſime
contemplatur ⁊ diligit ⁊ qua ſe inuicem cum infinita com
placentia atqꝫ dulcedine perfruuntur. Jdcirco cum ho/
mo ad beatificam deitatis viſionem ac plenam fruitionē
pertingit tunc vita ſua eſt ſuꝑnaturaliter ac ineffabiliter ſi/
milis vite ac felicitati ⁊ glorie dei tunc em̄ inauertibiliter ac
ſplendidiſſime ſtat intentus ſinceriſſime contēplationi ſū/
me veritatis ardentiſſime quoqꝫ dilectioni diuine ac increa
te bonitatis ⁊ iocundiſſiē fruitioni infinite dulcedinis dei

¶ De multis ⁊ magnis atqꝫ innumeābilibus gau/
dijs beatorum. ¶ Articulus lviiij.

Replebimur in bonis domus tue ſanctū eſt tem/
plū tuū miābile in equitate in pſal'o ¶ Beatitu
do ⁊ gl'a omniū electoꝝ in regno celeſti ꝑncipalit' in ꝯtēpla/
tioē clara deitatꝭ ꝯſiſtit ſicut iā patuit Sꝫ ex ꝯtemplatioē
illa prouenit ſanctis multiplex gaudium. Primum et
maximum eſt gaudium de ipſa deitate. Cum em̄ ſācti
in patria celeſti deum ardentiſſime ac ſinceriſſime diligant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ymmo incompabiliter plus atq̃ ardentius q̃ȝ ſeipſos vni
uerſaſq̃ creaturas certum eſt q̄ de infinita pfectione beati
tudine ⁊ excellentia dei maxime glorientur et omnipotenti
creatori de omni ſua maieſtate dignitate ⁊ gloria ſumme
⁊ ineffabiliter congratulētur ymmo ⁊ incompabilit' plus
letantur de omni ſublimitate ſapientia opulentia ⁊ felici
tate ipſius q̃ȝ de beatitudine ppria · Deniq̃ q̄ non ſolū
ſic gloriantur de attributis inuariabilis deitatis ⁊ abſolu
tis pfectionibus dei videlicet ſapientia omnipotentia pul
chritudine ſanctitate pietate opulentia iuſticia ⁊ dulcedi-
ne dei · Sed etiam deſuper digniſſima trinitate · Vident
enim clariſſime quēadmodum pater eternus vnigenitum
filium ſuum cōphenſiue ⁊ limpidiſſime conſpicit ⁊ cum
infinita caritatis ardore eternaliter diligit non minus vti-
q̃ q̃ȝ ſeipſum ⁊ qualiter vnigenitus filius patrem ſuum
eternum perfecte cognoſcit intuetur ac amat infinito amo
re ⁊ cum iocunditate ac complacentia pſus immenſa q̄li
ter etiam pater ac filius taliter intuentur ac diligunt ſpiri-
tum ſanctum ⁊ ſpiritus ſanctus patrem ⁊ filium Cōtem
plantur etiam qualit' filius generatur a patre ⁊ quō ſanc
tus ſpiritus pcedit a patre ac filio · Ecce de hac ſupbeatiſ
ſime trinitatis mutua intuitione dilectione complacentia
iocunditate fruitione ⁊ de emanatione ⁊ communicati-
one illa ad intra omnes ſancti in celis ſumme ac ſuauiſſi
me ⁊ omnino ineffabiliter gaudent · Inſup ſicut ineſti-
mabilit' gloriāt' de pulcritudiē infinita dei ita ⁊ ineffabilit'
gl'antur de infinita ſapiā dei · Sic ergo gaudēt de infinita

omnipotentia dei atqꝫ de immenſa opulentia eius ꝛ eodē
modo de ceteris pfectionibus ꝛ ꝓprietatibus eius vtpote
de pietate iuſticia felicitate bonitate libertate ꝛ beatitudine
eius. Preterea in cōtemplatione dei inenarrabiliter gau/
dent ſecundū ꝙ deus eſt ens eis ſumme ꝛ incompabilit cō
ueniens. Eſt eñ deus in ſeipo ens ſereniſſimū trāquilliſſi/
mum delectabiliſſimum in infinitū pure atqꝫ totaliter bo/
num amabile deſiderabile pulchrum ſuaue liberale opulē
tum iuſtum ac pium omniqꝫ creature maxime neceſſariū
vtile ac honeſtum quoniam ſine conſeruatione ipſius nō
poteſt aliqua creatura ad momentum ſubſiſtere atqꝫ ab
ipſo deo ꝓcedit ꝛ depndet omnis ſalus gratia atꝫ perfectio
cuiuſlibet creature. Ideo dicit glorioſus ꝛ ſanctus augꝰ
Deus eſt ens ōni mente create bene diſpoſite cōuenientiſſi
mum ac delectabiliſſimū. Hinc mentes ſanctorum ex im/
mediata clara ꝛ amoroſa vnione cum deo cōcipiunt ineſti
mabiliter magnā delectationē tranquillitatem cōplacenti/
am contentationē ꝛ pacem que exupat omnē ſenſū. Am
plius preter hec gaudia gaudent de beatifica viſione ꝛ glo
rioſa fruitione dei tamqꝫ de ꝓpria beatitudine ꝛ ſupnatu/
rali ac maxima perfectione ac dignitate deſuper eis conceſ/
ſa. Reflectunt namqꝫ conſiderationem ſuam ſuper ſeipōs
Sicqꝫ conſiderant vniuerſa dona ipſis a deo collata cum
graciarum actione pleniſſima. Dumqꝫ intuentur ſeſe
eſſe tam beatos ꝛ glorioſos tam ſublimatos ꝛ inauerti/
biliter fonti tocius felicitatis vnitos indicibiliter gaudent
de ipſa beatifica viſione atqꝫ fruitione quam habent de

omni gloria ipſis donata quoniã vident ſe eternaliter ſecu
ratos tamq̃ꝫ perfecte ditatos ꝙ plenarie cõtentantur ⁊ ha
bent quicquid deſiderant ⁊ q̃ꝫuis anime beate nõdum ha
beant in re corpora glorificata ⁊ quedam accidentalia pre
mia que affectant hec tamen habent in exſpectatione certiſ
ſima. Inſup quãuis multitudo angelorum ſanctorum
electorumqꝫ hominum ſit nobis in hac vita innumerabi-
lis incomp̃henſibilis ac incerta. Nichilominus quilibet
ſanctus in celo cognoſcit ⁊ ſcit vniũſos ac ſingulos ciues
celeſtes ⁊ quoniã omnes ciues celeſtes amant ſe inuicem
valde ardenti amore conſtat ꝙ vnuſquiſqꝫ eorum gaudet
de felicitate ⁊ gloria vniuſcuiuſqꝫ ſui conciuis ſicut de bea
titudine ꝓpria ⁊ quo maior extat gloria ſuorum conciui-
um atqꝫ quo maior eſt mutuus amor ſibi inuicem eo cor
dialius eis congaudent atqꝫ vehementius cõgratulantur
Idcirco ex hac pte vnuſquiſqꝫ ſanctorũ in celo habet tot
gaudia glorioſa quot ſunt angeli ſancti in nouem ordini
bus angelorum ⁊ quot ſũt anime ſancte in regno celorꝝ
Ecce quãta eſt beatitudo ⁊ gloria electorum q̃ꝫ innumera
bilia gaudia habent magna ⁊ dulcia gl'oſa ⁊ pura quo-
rum quodlibet ymmo minimum maius eſt cunctis deli-
cijs carnalibus ac mundanis. O q̃ꝫ vere ⁊ ineffabiliter
beati ſunt qui habitant in domo tua domine in domo
illa celeſti in qua melior eſt dies vna ſuper milia. O q̃ꝫ
beatus quem elegiſti etiam interim quicquid patiatur.
O vos miſeri amatores huius ſeculi nequã ⁊ carnis im-
munde amatores inſanie voluptatis magis q̃ꝫ dei reſipiſ

cite penitenciam agite ⁊ contemptis immundis delicijs ad
tantam beatitudinem aſpirate eius deſiderio ⁊ amore vi/
leſcant vobis vana ſolatia atq̃ꝫ ablectamēta carnalia. No
lite tantam amittere gloriam ꝓpter vilem ⁊ breuem leti/
ciam. Ecce mundus tranſit ⁊ concupiſcentia eius gloria
autem celeſtis eternaliter ꝑſeuerat. Certe cū bonitas pul/
chritudo ⁊ ꝑfectio dei infinite excedat omnem bonitatem
decorem ⁊ perfectionem creatam iocundatio que oriter ex
immediata ꝑceptione boni ac pulchri tam infinite excedet
omnem delectationem procedentem ex ꝑceptione creati.
ſi autem incorporum vnione tanta conſiſtit voluptas qua
lis eſt illa iocunditas que eſt immediata pura ⁊ clara vni
o cum deo. Non tantum excedit vniuerſum occeanum
vnam guttam ⁊ in quātitate quantum excedit iocundi/
tas illa ſuperna vniuerſa delicias que vmq̄ꝫ in mundo fu
erunt ſunt ⁊ erunt. ¶ De multis ex qui/
bus ꝑpenditur q̄ꝫ inenarrabilit᷑ magna. ſit beatitudo pul
chritudo ornatus ⁊ gloria ſanctorum in celo.

¶ Articulus lix.

INebriabuntur ab vbertate domus tue ⁊ torren
te voluptatis tue potabis eos in pſalmo. ¶
Ineffabilis magnitudo felicitatis ſanctorum
ex multis ꝓbatur p̄mo ex hoc ꝙ nulla pura creatura nec
cherubin nec ſeraphin fuit digna et apta eam hominibꝰ
recuperare ac ꝓmereri ſed cum p̄mi parentes hāc beatitudi
nem perdidiſſent ſibi ⁊ ſuis ac poſteris ſuis ipſemet vnicus

filius dei verus deus factus eſt homo vt in humanitate aſſumpta recuperaret humano generi felicitatē ꝛ gloriā iſtā quēadmodū in euangelio conteſtatur · Ego veni vt vitā habeant id eſt vt credentes ꝑ meum aduentū vitam gra/cie obtineant in p̄ſenti ꝛ habundantius habeant hoc eſt vitam glorie ſorciantur in futuro· Hinc ſcriptum eſt iohānis t'cio Non miſit deus filium ſuum vt iudicet mūdum ſed vt ſaluetur mund⁹ per ipſum · Non vtiqꝫ vnigenitus filius dei eterno patri equalis ꝓ ꝑua re aut modica cauſa venit in mūdum per incarnationis miſterium vtpote aſſu/mendo humanam naturam ymmo beatitudo hec electo/rum cum ſit immediata ꝛ clara fruitio boni ſummi ac infiniti eſt quodāmodo dignitatis immenſe· Ideo ſanctus thomas dicit ꝙ q̄uis nulla pura creatura ſit infinite dig/nitatis tria tamen ſūt in rebus creatis que quodāmodo infinite dignitatis eſtiſtūt · Primū eſt criſti humanitas quia aſſumpta eſt ad ꝑſonale ꝛ increatum eſſe verbi eterni hoc eſt vnigeniti filij dei De quo ſcriptum eſt In principio erat verbum · Sc̄dm eſt beatiſſima virgo maria quo/niam facta eſt genitrix veri dei qd̄ eſt dignitas q̄ſi immenſa · Terciū eſt beatitudo ſanctorū cū ſit vt dictū eſt imme/diata infiniti boni fruitio ¶ Nō ergo negligam⁹ nec ꝑuipendam⁹ beatitudinē iſtā ꝓpt vanā ꝓſpitatē aut vilē de/lectationē vite p̄ntis ymmo ꝓ ea adipiſcenda ōnis labor nob̄ dulceſcat ōnis penitētia placeat ōnis aduͤſitas cum gaudio tollerꝰ q: re vera vt ait apl's Nō ſūt ꝯdigne paſſionis hui⁹ t̄pis ad gl'aꝫ illā Vn̄ et leo p̄p̄ diſſeruit Nullus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

labor durus nullum tempus longū videri debet quo glo/
ria eternitatis acquiritur ⁊ augustin⁹. Tanta eſt inquit
pulchritudo ſumme iuſticie tanta eſt iocunditas lucis eter
ne hoc eſt incōmutabilis veritatis ac increate ſapiētie tan
ta eſt felicitas celeſtis curie vt etiam ſi nō liceret in ea mane
re diucius q̄z vna die ꝓpter hoc ſolum innumerabiles an
ni huius vite delicijs atq̄z diuicijs pleni merito ſpernerent.
Secundo ꝑpendi poteſt incompabilis plenitudo ac digni
tas beatitudinis electorum ex hoc q̄ vnigenitus filius dei
eam tam p̄ciose ac laborioſe emit ⁊ recuꝑauit hominibus
Ipſe etenī vnicus ⁊ omnipotens filius dei vniuerſorū cre
ator qui ſolo imperio cum gaudio creauit celum ⁊ terram
non ſic reformauit nec ſic liberauit genus humanum ſed
precioſiſſimo ſanguine ſuo illos redemit ⁊ laborioſiſſima
paſſione ignoiōſiſſima morte recuꝑauit atq̄z ꝓmeruit ei
felicitat ē celeſtē factus obediens patri vſq̄z ad mortē. Unde
locutus eſt aiām meam pono ꝓ ouibus meis. De quo
yſayas p̄dixit Inglorius erit inter viros aſpectus eius et
forma illi⁹ inter filios hominū. Is enim de quo pſalmiſ
ta p̄dixit. Speciosus forma p̄ filijs hominū ꝓpt̄ nos fac
tus eſt ob ꝓbriū hominū ⁊ deſpectio plebis atq̄z vt recupa/
ret nobis pulchritudinē paradiſi celeſtis lucē glorie ⁊ cla
ritatem beatifice fruitionis dignatus eſt turpiſſimā mortē
⁊ acerbiſſimā ſubire ⁊ velud leproſus ac viliſſimus homi/
num apparere ac reputari queādmodū ruſum yſayas
fatetur. Vidimus eum non habentē ſpeciem neq̄z decorem
vere languores nrōs ipſe tulit ⁊ dolores nrōs ip̄e portauit

et nos reputauimus eum quaſi leproſū ꝛ percuſſum a deo et
humiliatū. Ipſe autē vulneratus eſt propter iniquita
tes noſtras attritus eſt propter ſcelera noſtra hinc glorioſ⁹
princeps apoſtoloꝝ diſſeruit. Non corruptibilibus auro
vel argento redempti eſtis ſed precioſo ſanguine agni im/
maculati. De quo apocal' primo ayt iohannes apoſtol⁹.
Criſtus dilexit nos ꝛ lauit nos a peccatis noſtris in ſan/
guine ſuo ꝛ fecit nos deo noſtro regnū et ſacerdotes. Ne
quaꝗꝫ putandum eſt ꝙ ſapientiſſim⁹ ille mercator pro parua
re tantum exppoſuerit precium ymmo non niſi pro incōparabili
gloria ſuis electis recuperanda tanta fecit ac ptulit Idcirco
nos tanto precio empti non vendamus nosipſos dyabolo
pro vili nūmo peccati ſed redemptori altiſſimo ſubditi ſim⁹
ac grati. Tercio ppenditur excellentia beatitudinis ſempi
terne ex hoc ꝙ electi ꝛ iuſti eam tam precioſe emerunt ꝛ tot
et tanta pro ea obtinenda fecerunt ac ptulerunt. Pro hac
namqꝫ felicitate martires ſancti innumerabilia atqꝫ duriſ
ſima tormentoꝝ genera ſponte ppeſſi ſunt ꝛ cuncta q̄ mun
di ſunt contempſerunt. Sicut ayt apoſtolus. Sancti lu
dibria ꝛ verbera experti ſunt. Inſuper vincula ꝛ carceres la/
pidati ſunt ſecti ſunt temptati ſunt in occiſioē gladij mor/
tui ſunt. Circuierunt in melotis in pellibus caprinis egē
tes anguſtiati afflicti quibus dignus non erat mundus
In ſolitudinibus errantes in montibus ꝛ in ſpeluncis ꝛ
in cauernis terre pro hac felicitate multi nobiliſſimi atqꝫ
pulcherrimi iuuenes ac puelle omnem mundi proſperitatē
et vanam delectationem ſpernentes ſacras introierunt reli/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

giones ⁊ in clauſtris arduiſſimam vitam duxerunt ⁊ ym
mo innumerabiles electi intrauerunt deſerta ⁊ ſolitariam
vitam ducentes angelicam vitam geſſerunt in terris corpo
ra ſua artiſſime caſtigantes modico pane et aqua contē
ti · Non ergo pigeant nos ꝓ tanta beatitudine paulu/
lum laborare carnem noſtram cum vicijs ac concupiſcen
cijs crucifigere temptationibus quoq; viriliter reluctari
quia vt ſanctus fatetur apoſtolus · Non coronatur ni/
ſi qui legittime certauerit · Hinc leo papa locutus eſt Nō
dormientibus ꝓuenit regnum celorum nec ocio deſidia
q; torpentibus beatitudo eternitatis ꝓmittetur · Quarto
ꝑpenditur ſublimitas glorie huius ex multiplici teſtimo
nio amicorum dei ſanctorum apoſtolorum atq; ꝓpheta
rum quibus hoc reuelauit ſpirit⁹ ſanctus · De hac quip
pe felicitate yſayas loquitur deo Oculus non vidit abſq;
te que p̄paraſti expectantibus te qꝫ paulus apoſtolus ple
nius exp̄mens · Oculus non vidit inquit nec auris au/
diuit nec in cor hominis aſcenderunt que p̄parauit deus
hijs qui diligunt eum nobis autem releuauit ꝑ ſpiritum
ſanctum Hinc geneſ xiiij · domin⁹ ad abraham ait · Ego
ꝓtector tuus ⁊ merces tua magna nimis · Deniq; diui/
no ⁊ magno dyoniſio xp̄us in carcere apparēs ſuum q;
corpus tradēs accipe ayt hoc care meus qm̄ merces tua a/
pud me mag̃ eſt valde Hinc ⁊ exodi triceſimō t'cio legitur qꝫ
dum moyſes dn̄m exorauit dicendo · Oſtende michi glo
riam tuā Dn̄s ei rn̄dit Ego oſtendā tibi oē bonū · i · me
ipſū Deus eīm bn̄dict⁹ adorand⁹ eſt bonū ōnino ꝑfectum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

in quo eſt omniū bonorum atqꝫ pulchrorū ac deſiderabili
um infinita ꝑfectio ac plena poſſeſſio. Ideo deus eſt vnū
illud quod ſolum eſt maxime neceſſariū in quo pleniſſime
inuenitur quicquid recte appetitur. Si appetantur diuicie
ſi poteſtas ſi ſapientia ſi voluptas ſi beatitudo ſi quies et
pax. Ipſe eſt diues in ſe ⁊ diues in alijs ⁊ opulentie eius
nullus eſt finis. Ipſe omnipotēs ⁊ ſapientie eius nō eſt
numerus nec menſura. Ipſe eſt fons tocius ſalutis in q̊
ſolo rationalis creatura verā ⁊ beatam inuenit quietem et
pacem. In ipſo ergo figamus noſtrā intentionem in ip
ſo ſtabiliamus noſtram finalem affectionem. In ipſo
ſimplificemus deſideria noſtra ita vt nichil penitus affecte
mus niſi ipm̄ vel in ipſo ⁊ ꝓpter ipſū hoc eſt alia in quan
tum nobis neceſſaria aut vtilia ſunt ad complacendū ei ⁊
ad optinendum beatificā eius fruitionē. Sicqꝫ in aduer
ſis tamq̄ꝫ in diuicijs ōnibus erimus gloriātes cū ꝓpheta
dicentes in deo ſalutare meum ⁊ gloria mea deus auxiliū
meum ⁊ ſpes mea in deo eſt. Quinto ꝑpenditur p̄clariſſi/
ma gloria beatorū ex ornatu quē deus ōnipotens ōni āno
largitur creaturis inanimatis videlicet pratis arboribus
herbis floribus ac lilijs agris que omnia adueniente eſta
te ⁊ ſole appropinquāte miro modo reflorent ornantur ac
venuſtantur. Unde ⁊ mathei ſexto dixit ſaluator. Conſi
derate lilia agri quō creſcunt. Dico autem vobis ꝙ nec ſa
lomon in omni gloria ſua coopertus eſt ſicut vnū ex iſtis.
Si autem fenum agri quod hodie eſt ⁊ cras in clibanū
mittitur deus ſic veſtit quantomagis vos minime fidei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Si ergo iſta terrena ac infinita ſic refloꝛent ⁊ pulchrifican
tur accedente ad ea ſole in circulo obliquo id eſt ſodyaco
qualiter oꝛnabũtur ⁊ exhilarabuntur rationales creature
cum oꝛtus fuerit eis in celo ſol intelligentie fons ſapientie
oꝛigo totius lucis et gracie obiectum ⁊ cauſa gloꝛie ac ſa/
lutis ꝑpetue. Quibus malachie t'ad dominus pollicetur
Oꝛitur vobis timentibus nomen meum ſol iuſtitie ⁊ ſa/
nitas in pennis veſtris Ecce q̃liter arida terra nuda pꝛata
indecoꝛa arbuſta ſuo tempoꝛe decoꝛantur et vireſcunt gra
minibus floꝛibus folijs viroꝛe ſuauitate ⁊ fructibus qua
liter ergo coꝛpoꝛa electoꝛum in reſurrectione vltima fulſien
tur claritate agilitate ⁊ impaſſibilitate ſubtilitate odoꝛe
dulciſſimo atq; letiſſimo apparatu. Ad quod oſtenden
dum criſtus ante ſuam paſſionem ſe trãſſigurauit coꝛam
tribus apoſtolis et reſplẽduit facies eiꝰ vt ſol Sexto ꝑpen
ditur plenitudo felicitatꝭ ac gloꝛie beatoꝛũ ex hoc ꝙ muri ce
leſtis iherusalẽ ⁊ angeloꝛũ ruina repandi ſũt ⁊ cõſtruendi
ex electis hominibꝰ Si ergo artifices huiꝰ mũdi tam pul
chre peroꝛnant rudia ſaxa ex quibus edificãt caſtra ⁊ ſta
tuas nonne artifex ille celeſtis pulcherrime decoꝛabat ani/
mas ⁊ coꝛpoꝛa electoꝛum ex quibus repabit ⁊ complebit
celeſtem iheruſalem triumphantem eccleſiam curiamq; ſu
pernam. Septimo idem ꝑpenditur ex conſolatione inter
na quam deus interdum largitur in iſto exilio ſuis deuo
tis quos ſepe tam dulciter viſitat ꝙ ſeipſos nequiunt cõ
tinere et vix valeant capere aut ſufferre pꝛe carnis fragi/
litate ita ꝙ ſupꝛa ſe ſubito capiuntur ⁊ alienati ab omni

ſenſu motu aut victu corporeo in diuicias glorie dei mira/
biliter abſorbentur. Si autem dulcis eſt ros et gutta ſua
uitatis ſuperne quam delicioſus eſt fons ipſe ſuauitatis immē
ſe deguſtatus in ſeipo dare et inmediate. Octauo idem
ꝑpenditur ex hoc quod fidelis ac munificentiſſimus deus ſanc
tos ſuos in vita hac tam ſublimiter multipliciterque hono
rat per diuerſa miracula atque per cultum quem eis impen/
dunt fideles in tantum quod oſſibus reliquijs pulueribus
panniculiſque ſanctorum maior impenditur honor quam im/
peratoribus regibus aut principibus mundi. Unde
merito dixit propheta. Michi autem nimis honorati ſūt
amici tui deus nimis confortatus eſt principatus eorum
Hunc ergo opulentiſſimū optimum liberaliſſimūque om/
nis boni remuneratorem totis veneremur precordijs qui ꝑ
mo regum teſtatur. Quicūque glorificauerit me glorifica
bo eum qui autem contempnūt me erūt ignobiles

¶ De beatiſſima et delicioſiſſima refectione ſanctorum
in celo. ¶ Articulus lx.

Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati ſūt
apocal' xix. ¶ Spiritali refectione reficit trini/
tas benedicta vniuerſos ciues celeſtes que refec
tio eſt omni corporali refectione tanto ſuauior atque preſtan/
tior quāto ſpiritus rationalis eſt nobilior corpore et quāto
cibus ſpiritualis dignior dulciorque conſiſtit omni corpo/
reo alimento. Recte quoque refectio iſta cena vocatur ma
gis quam prandium quia eſt vltima diei cōmeſtio. Dicitur
enī ſpiritaliter cena agni id eſt criſti filij dei de quo dixit be

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

atiſſimus iohānis baptiſta · Ecce agnus dei ecce qui tol
lit peccata mundi quoniā ipſe per ſuam digniſſimā paſſi/
onem ꝓmeruit nobis glorioſam illam refectionem ſecun
dum ꝙ in cena ſua corporali nouiſſima dixit apoſtolis et
ſub eorum pſona cunctis fidelibus · Ego diſpono vobis
ſicut diſpoſuit michi pater meus regnum vt comedatis ⁊
bibatis ſup menſam meam in regno · Ipſe eni̅ merito
ſue ſalutifere paſſionis reſerauit nobis ianuam et aditum
regni celeſtis · Dicitur quoqꝫ cena nuptiarū agni quia
in regno illo ſalutis eterne eccleſia filio dei pfectiſſime deſpō
ſatur inſepabiliterqꝫ vnitur non per fidem ⁊ caritatem im/
perfectam ſicut in via huius exilij in quo peregrinamur a
domino ſecundū ꝙ dixit pſalmiſta ad dominū · Quoniā
aduena ego ſum apud te ⁊ peregrinus ſicut omnes prēs
mei · Sed per beatificam viſionem atqꝫ cōpletam fruitio
nem in qua deſponſatione exhibetur ſponſe hoc eſt trium/
phanti eccleſie ⁊ vnicuiqꝫ menti beate nobiliſſiā iocundiſſi
ma eternaliſqꝫ cena q̄ ē refectio glorioſa ſumme conſortās
delectans ⁊ ſine faſtidio saciās ſpiritaliterqꝫ impinguās
De qua in euangelio dicitur · Beat⁹ qui mādiucabit pa
nem in regno dei hic panis eſt criſtus qui eſt panis vite ·
Panis ſupſubſtantialis q̄ in ſacramēto altaris reficit ec
cleſiam militantē corpore ſuo ſancto ⁊ ſanguine pcioſo ſub
ſenſibilibus tegumentis · Porro eccleſiā triumphantē re
ficit ſua incōprehenſibili atqꝫ altiſſiā deitate cui⁹ beata frui
tio etiā dici poteſt panis ſanctorū atqꝫ refectio ⁊ quoniā glo
rioſiſſime trinitatis vna eſt deitas eademqꝫ cognitio atqꝫ

actio indiuiſa ad extra. Idcirco quāuis cena hec ſpeciali ter criſto aſſcribitur tamē a tota excellentiſſima trinitate ex hibetur cuius refectionis tanta eſt dignitas. vt ipſemet fili/ us dei affirmet ſe in ea miniſtraturū ſuis electis ſecundum ꝙ luce duodecimo loquitur de ſeipſo. Amen dico vobis ꝙ p̄cinget ſe ⁊ faciet illos diſcumbere ⁊ trāſiens miniſtra/ bit illis que eſt miniſtratio dignationis non ſubiectionis ſicut interdum ſuperior ex ſua caritate dignatione ⁊ humi litate miniſtrat ſubditis ſuis ad menſam in hac cena ⁊ re fectione beata deus pater ꝑ ferculo optimo p̄bet ſuiipſius claram cognitionem non ſolum oſtendendo beatis ſuam fontalem deliciosiſſimam deitatem ſed etiam ſuam pater/ nam fecunditatem ⁊ actionē ſuam ad intra qua ſeipſum intelligendo generat eternaliter ac inuariabiliter vnigeni/ tum filiū ſuum. Secūdum ferculū p̄ſtantiſſimū quod ex hibet ⁊ apponit ē manifeſtatio ⁊ illuminatio qua beatos illuſtrat ad cōtemplandū ſuam ſpiratiuā fecunditatē ⁊ ac tionem immanentē qua ſpiritus ſanctus ab ip̄o ꝓcedit. Tercium ferculū eſt manifeſtatio qua electis oſtendit ꝙ3 vehementer dilexit genus humanū dum ꝑ eiꝰ ſalute mi/ ſit vnigenitū filium ſuū in mundum. Iuxta illud iohā nis iij Sic deus dilexit mundū vt vnigenitū filium daret ſuum vt omnis qui credit in eum nō pereat ſed habeat vi tam eternā. Hec omnia clare beatifice ac fruitiue cognoſ cere intueri atq3 inceſſabiliter cōtemplari dulciſſime ſapit be atis ⁊ in eorum intuitu ineffabiliter accendūtur ⁊ rapiun/ tur in deum omniq3 iocūditate replētur. Inſup filius dei

in hac menſa ꝓ pͥmo ferculo preſtat beatis claram noticiã
qualiter ipe eternaliter generetur a patre ⁊ tamẽ conſub/
ſtancialis ⁊ coequalis ſit ei · Pro ſecũdo ferculo dat eis
glorioſam comtemplationẽ ad intelligendũ qualit̃ ſanctꝰ
ſpiritus ꝓcedat ab ipo ſicut a patre · Terciũ quoqꝫ fercu
lum exhibet eis illuminando mentes eorum ad cognoſcẽ
dum clariſſime ſue incarnationis miſteriũ ⁊ ſuam glorifi
catiſſimam humanitatẽ ⁊ omnẽ ipſiꝰ felicitatẽ ⁊ gloriam
atqꝫ beneficia que ꝑ ipſam nobis impendit · In quibus
omnibus quantũ ⁊ qualiter q̃ꝫ exuberantiſſime ⁊ p̃cordia
liſſime glorientur õnes beati nemo in hac vita plene valet
concipere · Preterea in hac beatiſſima refectione ⁊ cena ci/
uium ſupnorũ ſanctus ſpiritꝰ ꝓ ferculo pͥmo oſtendit men
tibus beatorum qualit̃ ipe eternalit̃ ꝓcedat a patre ⁊ filio
et tamẽ conſubſtãcialis ⁊ coequalis ſit eis · Pro ſecundo
ferculo eius largitur ſplendidiſſimã iocundiſſimãqꝫ noti/
ciam tocius ſupbenedictiſſime trinitatꝫ ⁊ totius glorie eiꝰ
et qualiter cum infinita leticia tres adorande eterne ⁊ in/
create pſone ſe inuicem eternaliter intuentur amãt amplec/
tuntur ac pfruuntur · Pro tercio autẽ ferculo pandit bea
tis omnẽ ſuam caritatem dignationem pietatẽ munificenti
am ⁊ beneficentiã circa eos ⁊ qualiter ſua pietate ⁊ gracia
ſanctificati int et ſaluati ⁊ qualiter dona ſua p̃ſtando ſe/
ipm̃ infudit ac contulit ipis · Ecce hijs ferculis feliciſſime
mentes ſanctoꝝ habundãtiſſime nutriũtur excellẽtiſſime
deificãtur ſuauiſſime inebriãtur inſupabilit̃ confirmantur
ſupnaturalit̃ nobilitãtur gaudioſiſſime contentãtur atqꝫ

eterna ſecuritate fruūt᷑ De hac refectione ait ſponſus in cā
ticis · Cōmedite amice ⁊ bibite ⁊ inebriamini cariſſimi ⁊
pſal̄a · q̄ꝫ magna multitudo dulcedinis tue domine hoc ē
vere māna celeſte habens in ſe omne delectamentū ⁊ ōnis
saporis ſuauitatem ac ſuauitate in ſua fonte ꝑfecte ⁊ imme
diate guſtata ꝓrſus deſipit ⁊ infinite contēpnitur omnis
delectatio carnalis venerea guſtus ⁊ tactus q̄ꝫ ſceleratiſſi/
mus machometus in ſuo alchorano promittit cultoribus
ſue legis ymmo ſpurciſſime fecis · O q̄ꝫ p̄clariſſima eſt ce
na illa celeſtis ſpiritalis diuina puriſſima in qua ſūt tam
innumerabiles pulcherrimi ſapientiſſimi nobiliſſimiqꝫ cō
uiue ſe inuicem ardentiſſime diligentes ꝑfectiſſime inuari
abiliterqꝫ concordes videlicet omnes ſancti angeli archan
geli principatus poteſtates virtutes dominationes thro/
ni cherubin ac ſeraphin ōneſqꝫ patriarche ꝓphete apoſtoli
martires confeſſores virgines ⁊ ceteri ſancti · In qua ce/
na criſtus ſecundū ꝙ homo dei ac hominū mediator reſi
det primo loco quia ⁊ ipſe ſecundū aſſumptā humanita
tem ab adoranda reficitur trinitate atqꝫ poſt ipſum reſidet
immediate mater eius digniſſima ſacratiſſima virgo ma
ria ſuper omnes angelicorum ſpirituum ordines eleuata ·
Deinde vnuſquiſqꝫ ſanctorum reſidet ordinate ⁊ decentiſ
ſime collocatur ſecundū dignitatē graduum ⁊ exigentiā
meritorum ſuorum · Poſtremo quoniā quelibet conſide
ratio beatorum magnā ⁊ ꝓpriam habent delectationem
et dulciter reficit mentem beatam conſtat ꝙ in cena illa al/
tiſſima erit erunt tot fercula glorioſa quot conſideratioēs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ſancti habebunt de deo de ſeipſis ⁊ omni felicitate ꝑfectio
ne ⁊ gloria eius conceſſa de vniuerſitate ſuorum conciuiū
et vnoquoqꝫ illorum de ordine tocius creature ymmo et
de ſuppoſitis atqꝫ miſeriis damnatorū quibus beati ne/
quaq̄ꝫ compatientur ſed zelo iuſticie cōgratulabūtur equi
tati diuine de impiorū iuſta dānatioē · Vn̄ ⁊ apocal' xix ·
ait ioh̄ apl's Audiui vocē magnā quaſi turbarū multaꝝ
in celo dicentiū · Alleluya laus ⁊ gloria ⁊ virt⁹ deo noſtro
qm̄ vera et iuſta ſūt iudicia ei⁹ quia iudicauit de meretrice
magna q̄ corripit omnē terrā id eſt congregationē iniquo
rum que eſt eccleſia malignantium condemnauit · Cui⁹
rei figura ꝓceſſit in egiptiorum ſubmerſione · Nam pha
raone cum ſuis ſubmerſo filii iſrahel cecinerunt · Cante/
mus domino glorioſe enī magnificatus eſt equum ⁊ aſcē
ſorem ꝓiecit in mare · Sic principe tenebrarum cum vni/
uerſis reprobis in infernū ꝓiecto gracias agent deo ⁊ lau
dem ei dicent cuncti electi · Deniqꝫ certum eſt ꝙ in cena il
la celeſti valde ſpeciale gaudium ac nobile ferculum ꝓue/
niet ſanctis de humanitate filii dei de glorioſiſſima quoqꝫ
virgine maria vt ſequēti dicetur articulo · De tali ac tāto
cōuiuio ſancti gracias agēt deo nō poteſt deo nō poſt illud
q: cōuiuiū illud nūq̄ꝫ finē habebit ſ; in ipo · i · ipo durāte in
deſinenter gracias referēt hoſpiti tā liberali ⁊ amoroſo Ad
hāc ſacratiſſimā cenā ardentiſſime vnuſquiſqꝫ nrm̄ aſpi/
ret dicēdo q̄madmodū deſiderat ceru⁹ ad fōtes aq̄rū ita deſi/
derat aiā mea ad te de⁹ Sitiuit anim amea ad deū fontem
viuū quādo veniam ⁊ apparebo ante faciem dei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

¶ ꝙ ſancti in celo ex ōni pte habent copioſiſſimā rati/
onē atꝫ materiā mltipliciū gaudioꝝ. ¶ Articul⁹ lxi.
Venient in ſyon laudantes ⁊ leticia ſempit'na ſu
per capita eorū gaudiū ⁊ leticiā optinebūt ⁊ fu/
giet dolor ⁊ gemitus yſaye xlix. ¶ Tanta tam
copioſa ⁊ multiplex eſt electorum in celo beatitudo ⁊ glori
a ꝙ quocūqꝫ ſe verterint cauſā et incitamenta gaudēdi in/
ueniunt nam ſup̃ ſe ꝑmo ⁊ maxiē gaudent de benedicta ⁊
adoranda trinitate. Deinde ſupra ſe gaudent de omni be
atitudine ꝑfectione decore ⁊ eminencia humanitatis filij
dei. Tercio gaudent ſupra ſe in aſpectu virginisglorioſe
marie de omni pulchritudine excellentia beatitudine ⁊ ho
nore ipſius. Quarto gaudent ſuꝑ ſe de omnibus ange
lis ſanctis ⁊ de animabus ſeu hominibus ſanctis qui eis
in gloria ſunt ſuꝑiores. Gaudent quoqꝫ in ſe de vniuerſa
beatitudine gracia ⁊ excellentia eis collata. Inſuꝑ gau/
dent circa ſe de feliciſſima ſanctoꝝ ſocietate ⁊ beata cōmuni
one qua vnuſquiſqꝫ eorum alteri beatitudinē ſuam cōmu
nicat Gaudent ⁊ infra ſe nō ſolum in hijs qui inferiores
ſunt eis in gloria ſed de tota machina mundiali que poſt
diem iudicij erit pulcherrime decorata vt tactū eſt ſup̃ atqꝫ
vt in p̃cedēti articulo tagebat᷑ gaudebūt de inferno Qua
lit' aūt gaudebūt de deo ⁊ in deo in cui⁹ viſioē ⁊ fruiciōe eſſē
tiale ſanctorū omniū p̄mium ꝯſiſtit iam añ ꝑ viribus eſt
expreſſū. Qualiter vero de criſti humanitate gaudeant
iam ꝑ poſſe tangendū eſt. Itaqꝫ de humanitate filij dei
multiplicit' exultabunt ꝑmo de omni pulchritudine eius

quam habet in donis gracie ⁊ glorie tam in corpore q̃ʒ in
anima. Tota namqꝫ capacitas anime criſti ac viriū eius
ab exordio ſue creationis ⁊ vnionis cum deitate fuit reple
ta omni gracia ⁊ virtute omni dono ⁊ fructu ſpūs ſancti
ymmo ⁊ intellectus eius replet⁹ fuit beatifica deitatꝭ viſio
ne. Porro poſt paſſionē ſuam humanitas ſua pleniſſi-
me glorificata eſt in ſua reſurrectione ⁊ aſcenſioē quātum
ad corpus ſuum inferioreſqꝫ ſuas vires ⁊ quanto anima
criſti p̄ omnibus ſanctis excellentius fruitur deo ⁊ glorio-
ſior ſanctiorqꝫ conſiſtit tanto corpus criſti mirabilius atqꝫ
ſplendidius eſt glorificatum quatuor dotibus corporum
hominum electorum ita ꝙ claritas pulchritudinis eius ⁊
pulchritudo ſue claritatis venuſtiſſimuſqꝫ aſpectus ⁊ pul-
cherrimus eius vultus ineffabiliter maior ac delectabilior
eſt omni claritate ac decore ſolis lune ac ſyderum omniūqꝫ
corporum glorificatoꝝ vel glorificandorū. Cum igitur to
ta criſti humanitas ſit tam incompabiliter ſpecioſior, dilec-
or glorioſior ⁊ ſublimior omnibus creaturis tam angel⁹
q̃ʒ ceteris ſācꝭ ꝯſtat ꝙ ōnes beati in aſpectu humanitatis
criſti vehemeutiſſime delectentur. Ita ꝙ maximum gau
dium quod habent poſt beatificā deitatis viſionē eſt gau-
dium iſtud ex intuitu humanitatꝭ criſti conceptū cui⁹ hu
manitas tanta gracioſitate venuſtate ⁊ gloria eſt ꝑfuſa ꝙ
⁊ angeli ſācti deſiderant eā ꝓſpicere et cum indicibili iocun
ditate eam inſpiciunt ōnes beati. Scdō ciues celeſtes gau
dēt de xp̄i humanitate ⁊ de ei⁹ inſpectione in q̃ʒtū ꝑ ipſam
ſūt liberati vł repati ⁊ multa ⁊ maxima beneficia cōſecuti

Itaqꝫ anime ſācte in celis ineſtimabiliter gaudent de hu
mana natura filij dei ⁊ de ōni excellētia ac gloria ei⁹ quia
ꝑ ipſam ſunt ab eterna dampnatione erepta donis gracie
in via huius ſeculi adimplete atqꝫ at ſempiternā felicita/
tem ꝑducte et quo maiora ac digniora ſunt beneficia iſta
eo humanitatē criſti iocundius intuētur ardentius dili/
gunt ⁊ p̄cordialius domino ihū criſto ſaluatori ſuo regra
tiantur tanto certe p̄cordialius atqꝫ deuotius quo plura
ac maiora ꝓ eorum ſalute fecit ac ꝑtulit· Porro angeli ſāc
ti gaudent de criſti humanitete quia ꝑ eam ipſorū ruina
eſt inſtaurata ſocietas aucta ⁊ gloria multiplicata· Ter
cio omnes angeli ſancti in celo gaudent potiſſime de xp̄i
humanitate eo q̄ ipā vnita eſt vnione ꝑſonali vnigenito
dei filio vero deo q̄ eſt dignitas infinita ⁊ maius bonum
ac eminentius donum q̄ꝫ omne bonū ac donum ceteris ſāc
tis ⁊ reliquis omnibus creaturis collatum· Hinc de tan
ta humanitatis xp̄i exultatione amplius gaudent ſancti
q̄ꝫ de omni beatitudine pulchritudiē gloria ⁊ gracia om/
nium ceterorꝫ ſanctorum ⁊ quāto plus diligunt criſtum
ſecundū vtramqꝫ ſuam naturam tanto exuberātius glo/
riantur de omni ꝑfectione excellencia ⁊ gloria vtriuſqꝫ ſue
nature videlicet eterne deitatis atqꝫ aſſumpte humanitat
Preterea omnes ſancti in celo de p̄ſencia ⁊ aſpectu glorio
ſiſſime virginis matris filij dei vehement᷑ mirabiliterqꝫ le/
tantur ⁊ tanto intentius quāto eā amant feruentius· Pri
mo ergo letantur in eius aſpectu qm̄ ipſa eſt pre ōni pura
creatura in eſſe creato ſubſiſtente inenarrabiliter ſpecioſa ſcā

et perfecta glorioſa bona ⁊ amabilis pia ⁊ ad intuendum
delectabilis ac iocunda ymmo omnino dulciſſiã · Si enĩ
de heſter regina veraciter ayt ſcriptura Erat formoſa valde
et incredibili pulchritudine omniũ oculis glorioſa ⁊ ama
bilis videbatur q̃ȝ incorꝑabiliter excellentius dicẽdum eſt
iſtud de glorioſiſſima ⁊ glorificatiſſima virgine dei matre
que fontem concepit ac peperit pulchritudinis infinite ⁊ ſi
creator omnipotens tantam pulchritudinẽ amabilitatem
et gracioſitatem ponit in modica humani corporis parte
puta in facie q̃ȝ incomꝑabiliter ac infinite · Pulcher a/
mabilis et gracioſus eſt ipſe inſemetipſo · Secundo vni
uerſi beati gloriantur in virgine ſumma quia ꝑ eam con/
ſecuti ſunt gracioſa dona ⁊ beneficia glorioſa a domiõ mul
ta ⁊ magna · Ipſa namq̃ȝ genuit mundo ſaluatorem ·
Ipſa eſt aduocata eccleſie militantis peccatorum refugiũ
mater ⁊ cõſolatrix miſeroꝝ ei commiſſum eſt miſericordie
regnu m ⁊ ꝑ eam innumerabiles peccatores veniam graci
am ⁊ ſalutem adepti ſunt ⁊ quicquid gracie eſt in nobis
per ipſam datum eſt nobis · Tercio p̃ſertim gaudent in
ea de eius excellentia ⁊ honore eo q̄ ipſa ſit mater veri dei
comparentalis deo patri eũdem filiũ habens cum illo qȯ
eſt dignitas quodãmodo infinita · Propt̃ quã tota ce/
leſtis curie milicia ſingulari p̃cipuoq̃ȝ honore eã deuotiſſi
me honoratur tantoq̃ȝ habundãtius cõgratulatur excel/
lentie eius q̃ȝto feruentius diligit eam ⁊ quãto quis miſeri
cordiam beatorũ maiorem ab ea ⁊ ꝑ eã a deo eſt cõſecutꝰ tã
to p̃cordialius diligit eam ⁊ honorat ac ei in õnibus iſtis

congaudet · Inſup vnuſquiſqꝫ beatorum congratula-
tur ſupra ſe de vniuerſis angelis ſanctis ⁊ ceteris qui eo
ſunt maiores in gloria quoniã omnibus illis toto corde
fauet gaudet nec appetit eſſe aut habere quod illi ſũt ⁊ ha
bent ſed plene contentatur de ſuo ⁊ ꝙ non habet plene in
ſe gaudet ſe per caritatem ⁊ participationẽ habere in alio ·
O quis excogitare ac dicere queat quãtũ inferiores ſanc-
ti letantur ex intuitu pñſentia ⁊ conſortio ſanctorũ apoſtolo
rum ac ꝓphetarum ⁊ virtuoſoꝝ paſtorũ ac aliorum quo
rum doctrinis ſubſidijs ⁊ directionibus tantam beatitu-
dinẽ ſunt adepti ⁊ pñſertim de illorũ aſpectu ad quos ſpecia
liorẽ ⁊ ampliorẽ habuerũt dilectionẽ atꝫ deuotionẽ · Certe
oĩa gaudia hꝰ mundi ſimul collecta compari nequũt gau
dio quod vnꝰ quiſqꝫ beatoꝝ habet de beatiſſime virginis
marie pñſentia ⁊ cõſpectu quod etiã quibuſdã electis ama
toribus eiuſdem virginis ſancte datũ eſt in vita hac expiri
quibus ipſa virgo maria pijſſima viſibiliter apparẽ dig
nata eſt nec dubiũ quoniã multo plus delectentur in aſpec
tu humanitatis filij dei ⁊ tamẽ hec omnia gaudia ad acci
dentale ꝑtinent pmiũ beatorũ quod totum ſimul ſumptũ
incõpabiliter minus eſt gaudio pmij eſſentialis videlicet
beate fruitionis qua excellentiſſima trinitate ⁊ vna eiꝰ ſim
pliciſſima deitate fruũtur · Ad uero qualiter ſancti intra ſe
gaudent de ꝓpa felicitate pfectione ⁊ gloria ⁊ de vniuerſis
ac ſingulis ſuis cõciuibus angelis ſanctis ⁊ aiãbus beati
tactũ eſt ſupͣ de quo tamẽ ⁊ infra magis tractabitur · Aſ
piremus ergo feſtineꝰ curritemus ad ineffabilẽ glãꝫ electoꝝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ad quã currẽ eſt eam feruent̃ appetere · Ad quã feſtinare
eſt temp⁹ indultũ fructuoſe expendere ⁊ dei p̃cepta diligen
ter implere ad quã aſpirare eſt eius deſiderio ac amore fle
re ⁊ gemere in lacrimarum hac valle exemplo ꝓphete q
dixit · Heu michi quia incolatus meus ꝓlongatus eſt
atqꝫ apoſtoli exclamãtis · Infelix ego homo quis me li/
berabit de corpore mortis huius · Certe ſi in regno celorũ
non eſſet aliud gaudium aut p̃mium niſi videre ſpecioſiſ/
ſimam optimam dulciſſimãqꝫ mariam criſti feram merito
totis viribus conaremur illuc ꝑtingere quãtomagis cum
in adorandi dei glorioſa ⁊ fruitiua viſione cõſtitura ſit p̃n
cipaliter ſalus ⁊ merces noſtra que vt ſanctus fatetur ber
nardus tam grãdis eſt ꝙ non poteſt metiri tam multa ꝙ
non valet numerari tam copioſa ⁊ diuturna ꝙ nequit fi/
niri · Vñ rurſus locut⁹ eſt · Reuera illud eſt verũ ⁊ ſolũ gau
dium quod non de creatura ſed de creatore concipitur cui
compata omnis aliunde concepta iocunditas meror eſt
omnis ſuauitas dolor eſt omne dulce amarum omne de/
corum fedum õne quod aliũde delectare poſſit moleſtum ·

¶ De quibuſdam iocũditatibus animarum felicium
et hominũ beatorum poſt diem iudicij quas angeli ſancti
non habent · ¶ Articulus lxij ·

Abſterget deus omnẽ lacrimã ab oculis ſanctoꝝ
⁊ mors vltra nõ erit neqꝫ luctus neqꝫ clamor ne
qꝫ dolor apocal' xxi · ¶ Quantũ ad p̃mium eſſen
tiale quod eſt beata viſio omnipotentis ꝓmittitur homini
bus eq̃litas glorie cũ angelis ſanctis · Sed ſicut hoĩes ad

beatitudinē illam multo moroſius laborioſiꝰ difficiliuſqꝫ
ꝑtingunt q̄ꝫ angeli qui in exordio mūdi vna celerrima atqꝫ
facilima conuerſione ſue mentis ad creatorē ꝓmeruerunt
tantā felicitatem· Sic animabus ſanctis ante coēm reſur
rectionem inſunt ⁊ hominibꝰ electis reſuſcitatis poſt diem
iudicij inerunt accidētalia quedā p̄mia ⁊ gaudia q̄ ange
lis ſanctis non cōpetunt ꝓp̄e ⁊ p̄mo quia compoſitus eſt
homo ex anima ⁊ corpe habebit poſt diem iudicij duplicē
ſtolam id eſt felicitatē ⁊ gloriā anime ⁊ corpis Iuxta illō
yſaye lxi· Pro cōfuſioē veſtra dupliſi ⁊ labore laudabūt
partem eorū ꝓpterea in terra ſua duplicia poſſidebunt le/
ticia ſempiterna erit eis Unde ꝓuerbiorꝫ vltimo ligitur·
Omnes domeſtici eius veſtiti duplicibns Harum ſtola
rum vnā habēt aiē ſancte in celis Aliam habebūt in ſu/
is corpibus poſt reſurrectionē futuram ſcd̄m q̄ apocal'ri ·
ayt ſcriptura · Date ſunt illis ſingule ſtole albe ⁊ dictum
eſt illis vt requieſcerent tempus adhuc modicū donec im/
pleatur numerꝰ ſeruorꝫ eorum· Deniqꝫ ad ſtolam corpis
ꝑtinent quatuor dotes corporum glorificatorū quarū que
libet delectationē ꝓpriam habet valde magnā · Inſuper
martires ſancti doctores virtuoſi ⁊ virgines ſacre que in ꝑ
petua virginitate decreuerunt manere vltra coronam id eſt
eſſentiale p̄mium ⁊ vltra ſtolā p̄fatam ac quatuor dotes
habebunt aureolam quod eſt gaudium ſpeciale de opere
p̄uilegiato virtuoſo ac arduo vt eſt martirū ⁊ actus ydo
neus inſtruendi atqꝫ caſtimonia virginalis queadmodū
autem ex gaudio p̄mij eſſentialis quod aurea nūcupatᷣ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

redundant decor ⁊ claritas quedam in corpore quidam or
natus. Sicqꝫ aureola conſiſtit principaliter in mente ⁊ ꝑ
redundantiā micat in corꝑe. Scd̄m gaudiū hominum
beatorum ſpeciale erit ꝙ videbunt deum creatorē ſuum fac
tum eſſe fratrem ⁊ ꝓximum ſuū quod generabit eis inef/
fabile gaudiū ⁊ inflāmationem amoris fortiſſimā atꝫ ꝑ
petuam graciarū actionē quod etiam gaudiū interim ha
bent anime ſancte in celo. Hinc ayt bernardus ꝓlus ōni
dulcedine plenum eſt videre hoiēm hominū conditorē ⁊ in
hoc honorauit ōnipotens genus humanū magis q̄ꝫ āge
los aut naturam angelicā. Sicqꝫ exterior hominum ſen/
ſus p̄cipue reficietur ⁊ gaudebit in conſpectu humanitat
filij dei ſenſus vero interior vtpote intellectus in viſione dei
tatis ipſius. Tercium gaudium animarū ⁊ hominum
electorum ſpeciale ⁊ ꝓprium eſt eis ꝙ euaſerunt ꝑicula tēp
tacionū miſerias vite p̄ſentis ⁊ iugum totius iniquitatis
ideo cantabunt anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de la/
queo venantium Laqueus contritus eſt ⁊ nos liberati ſu
mus. ¶ Itemqꝫ vbi o mors vbi eſt victoria tua vbi
eſt o mors ſtimulus tuus ⁊ quia etiam electe anime poſt
hanc vitam graues ſuſtinent purgatorij penas omnibus
vite p̄ſentis tormentis acerbiores mirabiliter gloriabatur
cum de tantis ſupplicijs ad tam ineffabilem peruenerunt
gloriam ꝑpetuamqꝫ ſalutem. Oppoſita namqꝫ iuxta ſe
poſita aut ſibi inuicem ſuccedentia clarius innoteſcunt
et ſicut dulcior eſt refectio poſt grauem famem ⁊ qui es
poſt grandem laborem / conſolatioqꝫ poſt ingentem

triſticiam ſic ſuauiſſima eſt electis animabus eterne ſalutis
iocunditas poſt tantos labores anguſtias ⁊ afflictiones
Idcirco tunc iocundiſſime dicent deo letati ſumus ꝓ die
bus quibus nos humiliaſti annis quibus vidimus ma
la . O quantū gaudebūt ꝙ naufragiū huius ſeculi eua
ſerunt ꝙ tam pauci euadunt ꝙ demonibus criſto auxi/
liante preualuerunt a quibus pene omnes vincuntur et
ꝙ amplius peccare non poterunt quia in deo confirmate/
⁊ glorificate exiſtunt . ¶ Poſtremo vt omnia coopan
tur electis in bonum sancti etiam de inferno gaudium tri/
plex habebunt . Primo ꝙ infernalia euaſerunt ſupplicia
Ideo dicere poterit vnuſquiſqȝ hominū electorum . Niſi
quia domin⁹ adiuuit me habitaſſ3 vtiqȝ in inferno anima
mea Secundo quia adūſarios ⁊ ꝑſecutores ſuos videbūt
in inferno torqueri ⁊ de hoc gaudebunt zelo iuſticie non
amore vindicte . Hinc apocal' vi . habetur Anime interfec
torum clamabūt voce magna vſqȝquo domine ſanctus ⁊
verus non vindicas ſanguinē noſtrum de hijs qui habi
tant in terra . Tercio quoniā omne malum pene ⁊ culpe ſci
ent eſſe ꝑpetue clauſū in inferno ita ꝙ nullum eorum pote
rit eis vmq̄ȝ appropinquare . Sicqȝ ex ōni pte accumulā
tur electis gaudia copioſa . ¶ De iocūdiſſiā
felicitate ſcōꝝ ex pte glorioſe ſocietatis eoꝝ ¶ Articul⁹ lxiij .

Nunquid eſt numerus militū dei ⁊ ſup quē non
ſplendet lumen ipſius iob xxv . ¶ Ineffabilit
multā ⁊ magnā ſpecioſā ⁊ nobilē ſapiētē amica
bilē ⁊ concordē eſſe policiam illam celeſtē miliciāqȝ ſupernā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

et ſocietatem beatā regis eterni exigit infinita maieſtas illi
us regis. Cum ⁊ ſalomon dicat. In mulitudine miniſ
trorum dignitas regis. In paucitate plebis ignominia
principis Hinc daniel ſanctus teſtatus eſt milia milium
miniſtrabant ei ⁊ decies milies centena milia aſſiſtebāt ei.
Deniqꝫ cum nemo in hac vita computare queat numerū
angelorꝫ infimi chori in quo ad minus ſunt tot angeli ſācti
quot ſunt nunc ac vmq̄ꝫ vno tempore fuerunt aut erunt ho
mines in toto mundo cum vnicuiqꝫ homini preſit vnus
angelus bonus de infimo choro exiſtens conſtat ꝙ incōp
henſibilis nobis ſit tota multitudo angelicorꝫ ſanctorum
ſpirituum. Preſertim cum iuxta doctrinā diuini dyoniſij
Quāto aliqs āgelorꝫ ſāctorꝫ ſublimior ordo ē tāto in ſe plu
res cōtinet angelos ſanctos. Cū ergo vnū angelū ſanctū
videre ac plene cognoſcere trāſcendat ōne gaudiū mundi
quale gaudiū eſt vniuerſos ac ſingelos angelos glorio/
ſos indefinēter cōſpicere pfecte intelligere ⁊ de omniū eorū
ſocietate gaudere. Sicqꝫ ineffabile gaudium eſt vniuer/
ſos beatos apl'os ꝓphetas patriarchas martires cōfeſſo
res virgines anachoritas heremitas ⁊ vtriuſqꝫ ſexus reli/
gioſas pſonas electos infantulos ac ceteros ſanctos dare
cognoſcere ſemp cōſpicere atqꝫ de vniu̇ſorū cōſortio glo
riari oīm̄qꝫ beatitudinē pticipac̄ ſingulis cōgaudere ⁊ de
ōnibus exultac̄ huius etem̄ glorioſiſſime ciuitatis cōitaci
o et perticipatio eſt in idipm̄ ⁊ perticeps eſt quilibet beato
rum felicitatis ac gloria vniu̇ſorꝫ fruētiū deo Itaqꝫ hinc tā
p̄clariſſime ſocitati intereſſe gaudioſū eſt deſiderabiliſſimū

ac beatum · Primo ꝓpt' mutuam caritatem ſocietatis iſ
tius de qua certiſſimū eſt ꝙ vniuerſi ſe inuicem diligūt di
lectione feruentiſſima indeſinenti ſinceriſſima indiſſolubili
et ꝑfecta ⁊ ſciunt ꝙ ita ſeinuicem diligunt ⁊ ꝙ nichil cari/
tati contrarium aut repungnans aut diſſonum po /
terit vmq̄ꝫ eſſe in eis · Certe hijs caritatis delicijs hac a/
moroſiſſima vnione tam ſuauiſſiā ac certiſſima mutua di
lectione nichil poſt beatificam deitatis fruitionē poteſt eē io
cundius nichil felicius · Secundo gaudioſū optabile ⁊
beatum eſt tam feliciſſime intereſſe ſocieati ꝓpter mutuam
affectuoſam ⁊ liberaliſſimā eius cōmunionem · Caritas
quippe tam feruida et ꝑfecta non reſeruat ſibi aliquid ꝓ
um ſed quicquid boni habet copioſe cōmunicat ſuis conci
uibus ⁊ ꝓximis atqꝫ conſocijs · Idcirco in tali ac tanta
ſocietate gaudia ſingulorꝝ redundāt in ſingulos ⁊ diuici
as glorie ſue vnuſquiſqꝫ diffundit in ſuos conſortes Sūt
qꝫ eis cuncta cōmunia ⁊ beatitudo vnius eſt omniū · O
q̄ꝫ glorioſa dicūtur de te o ciuitas dei · O triūphans eccle/
ſia · O curia celeſtis iheruſalem o patria beatorum · Bea
ti omnes qui diligunt te qui p̄ordinati ſunt ad tuā ſocieta
tem · Tercio gaudioſū ⁊ appetendum eſt huic intereſſe cō
ſortio ꝓpter plenam ⁊ inuiolabilē eius concordiam ac pa
cem dulciſſimā queādmodū enī omnes ciues ſupni in deo
dulciſſime conquieſcūt ⁊ in ipſo ꝑfectiſſimā pacem habent
inauertibilit' ac integre conformati voluntati diuiē a qua
nū q̄ꝫ poterunt in aliquo diſſentire ita ⁊ inter ſe habent ple/
nam ꝑpetuā inꝑturbabilē cōcordiā Hinc loquitur augu⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

In ciuitate dei ſupna lex eſt caritas rex veritas pax felici/
tas vita eternitas · Ibi vera pax erit vbi nichil aduerſi
quis pacietur neca ſeipſo neqꝫ ab alio hac pace nichil ſua
uius· Eſt namqꝫ pax iſta ſerenitas mentis tranquillitas
cordis vinculum amoris conſortiū caritatis ⁊ inpturbata
animi quies in deo · Merito igitᷣ dixit pſal'a ad celeſtem
iheruſalē· Lauda iheruſalē dominū qui poſuit fines tuos
pacem qui ⁊ Yſayas lxi· ayt ponam viſitationē tuam pa
cem· Quarto gaudioſū deſiderabile ⁊ beatum eſt huic in
tereſſe ſocietati ꝓpter eius multitudinē de qua iam aliqua
liter dictum eſt · Nam de parte quadā ſocietatis illiꝰ ayt
iohannes apl'us · Vidi turbam magnā quā dinumera
re nemo poterat ex omnibus gentibꝰ tribubus ⁊ linguis
ſtantes ante thronū · De multitudine quoqꝫ innumeābi
li non ſolum vniuerſorū angelicoꝝ ſpirituum ſed ⁊ cuiuſli
bet ordinis angelorū iam tactum eſt· De qua aſſerit ſanc
tus thomas· ꝙ ſicut corpa celeſtia quaſi incōpabiliter ex/
cedunt corpa inferiora in quātitate · Sic multitudo ange
lorum ſanctoꝝ excedit multitudinē rerum inferioꝝ Sanc
ta quoqꝫ brigida in ſuis reuelationibus dicit ꝙ ꝗuis ho
mines qui in mūdo vnqꝫ fuerūt ſunt ⁊ erūt eſſent collecti
adhuc tamē multitudo ⁊ numerꝰ angeloꝝ in tm̄ excederet
eos ꝙ cuilibet homini poſſent ad minꝰ decē angeli deputa
ri hoc eſt ꝙ decies plures angeli ſācti ꝗꝫ hoīēs Verūptū de
iſto nō eſt euidēs certitudo cū ⁊ ſcūs gregoriꝰ dicat tot ho
mines eſſe ſaluādos quot māſerūt angeli ſtātes qd̄ dictū
mlt'i doctoēs ſequūtᷣ Verba āt gregorij nō ſūt puipēdēda

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

quia etiam vt albertus magnus ⁊ bonauentura ſup̱ quar
tum ſententiarum teſtatur. Spiritꝰ diuinus multa reue
lauit ſancto gregorio. Q̄ꝙ gloriosum ⁊ gaudioſū erit
conſpicere ineternum totum illum celeſtem excercitum ex
vniuerſis angelis ſanctis ⁊ electis hominibꝰ congregatū
regi glorie cum ſūma reuerentia aſſiſtentem. Humillime
inclinatum ꝓptiſſime obſequētem. Quinto gaudioſū
eſt ſocietati huic īnt̄eſſe ꝓpter eius pulchritudinē ⁊ deco/
rem vniuerſe enī perſone huius ſocietatis ſunt totalit̄ pul/
chre. Ita ꝙ nulla maculo eſt in eis ſed plenitudo virtu
tum caritatis pfectio lumen glorie ſplendidiſſima viſio de
itatꝭ immediata ⁊ ſumma coniūctio cum fonte tocius pul
chritudinis ⁊ decoris ꝙ ſi pulchritudo tocius mundi ſen
ſibilis eſſet collecta in vnū compari non poſſit pulchritudi
ni infimi ciuis ſocietatis illius Idcirco ineſtimabiliter de
licioſum erit conſpicē tam ſpecioſiſſimum ſplendidiſſimū
ſanctiſſimūqꝫ conſortiū in quo nichil eſſe poteſt quod va/
leat offendere intuentē vel ꝙ poſſit erubeſcentiā aut ſuſpici
onem vel ſcandalū generare. Sexto gaudioſū eſt huic in
tereſſe ſocietati ꝓpter eius decentiſſimā ordinationē diſpo
ſicionemqꝫ optimā quia in ea vnuſquiſqꝫ iuxta ſuam dig
nitatem ſanctitatem meritorumqꝫ excellentiā collocatur.
Unde ayt ſaluator. in domo patris mei māſiones mul/
te ſunt hoc eſt diuerſitas p̄miorū ſcd̄m exigentiā meritorū
Ordo autem eſt optimū quod in rebus ⁊ maxime intuen
tem delectat. Septimo gaudioſum eſt iſtud ꝓpter nobi
litatem totius iſtius ſocietatis. Omnes namqꝫ ſūt filij ⁊

filie dei reges ⁊ regine omnes heredes dei coheredeſqꝫ criſti omnes repleti ſunt ſapientia ⁊ virtute quod eſt ſūma nobilitas omnes amicabiles familiareſqꝫ creatori. Congregemus ergo omnia iſta ⁊ penſemus ꝑ poſſe q̄ꝫ deſiderabile ⁊ iocundum ſit int̄ eſſe ⁊ cohabitare ſocietati curie celeſti tam ineffabilit̄ amoroſe liberaliſſiē concordiſſime innumerabiliſſime ſpecioſiſſime ordinatiſſime ſapientiſſime potentiſſime nobiliſſiē cui etiam iocundiſſimū eſt intereſſe ꝓpt̄ mutuam eius humilitatem quia in ea quāto quis maior eſt tanto ꝓfus humilior extat. Sicqꝫ ſummi in ea ſe habent humilime dignātiſſime ac beniuolentiſſiē ad infimos

¶ De beatitudine electorum ex parte ameniſſimi loci eorum. ¶ Articulus lxiiij.

Iſrahel q̄ꝫ magna eſt domus dei ⁊ ingens locꝰ poſſeſſionis eius magnus ⁊ non habens finem ⁊ excelſus baruch t̄cio ¶ Sapiētia omnipotentis attingens a fine vſqꝫ ad finem fortiter ⁊ diſponens omnia ſuauiter coaptat loca locatis. Ponitqꝫ vnū quodqꝫ finaliter in loco ſue nature gracie ac meritis congruenti. Hinc hominē ꝓt̄oplauſtum quē in originali creauit iuſticia collocauit in paradiſo terreſtri. Cum ergo beati deo plene ⁊ immediate fruentes ſint incompabiliter ꝑfectiores digniores ⁊ magis q̄etati in deo q̄ꝫ erat adā eciā ante lapſum conueniens fuit vt deus ab exordio p̄pararet eis locū et manſionem incompabiliter pulchriorem altiorem ameniorem ⁊ quietiorem paradiſo terreſtri ⁊ hic locꝰ eſt ꝑadiſus celeſtis celum empyreum patria regio ⁊ habitaculū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

beatorum quod celū vocatur empyreū id eſt igneum non
a calore ſed a ſplendore quod ambit omnes orbes celeſtes
ac celos volubiles eſtqꝫ continentia viſibiliū ⁊ inuiſibiliū
creaturarum ⁊ q̄ꝫuis incorpales ſubſtantie vt angeli non
indigeant corpeo loco ad ſubſiſtendū ad habitādum ad
contemplandū tamē congruū fuit vt in loco altiſſimo ſpe
cioſiſſimo ac digniſſimo conſtituerentur cum beatifice ſint
cōiuncte ſummo omniū creatori ōni virtutū decore luceqꝫ
glorie adimplete ⁊ dei heredes effecte. Itaqꝫ celum empy
reum eſt ſitu altiſſimū quātitate maximum natura puriſ-
ſimum luce pleniſſimū capacitate ampliſſimū de quo dix
it thobias. Beatus ero ſi fuerint reliquie mee ad viden-
dum claritatem iheruſalē hoc celum eſt ſūmi regis palaciū
in quo ipē incircōſcriptibilis deus ſeipm̄ clariſſime mani-
feſtat in quo excellentius opatur. Idcirco in eo ſpecialiter
habitare aſſeritur hoc celum eſt totius mundi ſpecioſiſſim̄
opimentū quod decentiſſime congruit collocationi ⁊ ha-
bitationi corpm glorificatorum ⁊ hominū reſuſcitatorū ex
quibus ⁊ ipſum celum empyreū refulgentiā ſortietur Ad
cuius ingreſſum ſuſpirauit. qui dixit. Domine dilexi de
corem domus tue ⁊ locum habitationis glorie tue ⁊ rurſ⁹
Beati qui habitant in domo tua domine in ſeculū ſeculo-
rum laudabunt te Ibi quippe vt aſſerit auguſtin⁹ vere ⁊
plene vacabimus ⁊ videbim⁹ ymmo experiemur ⁊ ſentie-
mus q̄ꝫ ſuauis ſit deus q̄ꝫ magna ſit multitudo dulcedi
nis eius q̄ꝫ infinita ſit magnitudo delectationis ac glorie
eius. Ibi videbimus regem in decore ipſi⁹ ⁊ amabim⁹

eum amore eternaliter eque intenſo ac feruido eque delicio/
ſo ⁊ nūq̄z faſtidioſo. Ibi laudabimus eum quē indefi
nenter laudat totus celi exercitus cū conſonantia maxiā
cum ſumma leticia cum eſtimabili reuerentia ac feruore.
Ibi em̄ eſt finis noſter nec em̄ ſufficit nobis finis niſi cu/
ius nullus eſt finis qui eſt finis non cōſumens ſꝫ ꝑficiens
ac conſūmās quo adepto nil vltra appeti poteſt qm̄ finis
ille replebit totaliter in bonis deſideriū noſtrum. Hic eſt fi
nis noſter ꝑuenire ad regnum cuius ſalus ⁊ gloria finem
non habet. Unde recte dixit gregorius. Si conſidere/
mus que ⁊ quanta ſunt que nobis ꝓmittuntur in celis
vileſcunt omnia que habentur in terris terrena nam q̄z
ſubſtantia eterne felicitati compata pondus eſt non ſubſi
dium. Temporalis vita eterne vite compata mors eſt
dicenda magis q̄z vita que em̄ lingua exꝑmere aut quis
intellectus capere poteſt illa ſupne felicitatis quāta ſit gau
dia angelorum choris intereſſe cū beatis ſpiritibꝰ glorie cō
ditoris aſſiſtere p̄ſentem dei vultum cernere in circōſcriptū
lumen videre nullo mortis metu affici incorruptionis ꝑpe
tue munere gloriari. Et rurſus. Ibi inquit ymni dici an
gelorum chori ibi ſocietas ſupernorum ciuium ibi dul/
cis ſolemnitas a peregrinationis huius labore redeun
tium. Certe in ſplendore tanto ſapientie beatorum nul
lus error poteſt miſceri nulla ignorantia inueniri nulla
opinionum diuerſitas exoriri. Poſtremo de hac incōp̄
henſibili magnitudine felicitatis ⁊ glorie electorū legitur
anima ſancti iheronimi diſſoluta a corpore dixiſſe ſancto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

auguſtino volenti de gloria beatorum compilare tractatū Auguſtine auguſtine quid queris. Putas ne breui im mittere vaſculo totum mare. Putas ne orbem terrarum breui pupillo includere aut celum immabilitare ne ſolitos exerceat motus que nullus hominū oculus videre potuit tuus videbit que auris nulla p ſonum hauſit audiet tua que cor humanum nullatenus intellexit nec cogitauit eſti mas te intelligere poſſe. Infinite rei quis inerit finis. im menſa qua metieris menſura potius totum mare in vaſcu lo clauderet artiſſimo. Poti9 orbem terrarum puus tene ret pugillus potius a motu ſuo celum ceſſaret q̄3 intellige res minorem pticulam gaudiorum ꝛ glorie quibus bea torꝝ anime pfruunt ppetue niſi vt ego de hijs per expienti am docereris. Impoſſibilia agere ne coneris imple vite tue curriculum ꝛ taliter conuerſare vt ea que hic aliqualit intelligere cupis plenarie ineternū poſſideas.

¶ De varijs fructibus ꝛ gaudijs eterne felicitatis ¶ Articul9 lxv.

Fulgebūt iuſti ſicut ſol in regno patris eorꝝ ma thei x̄cio ¶ Tot ſunt pticularia gaudia beatorū q ea ſolius dei noticia comphendit ꝛ hij quibus conferū tur. Tanta eſt ibi ſapiētia q ſapiētia ſalomonis eſſet ibi velut ſtulticia. tanta fortitudo q fortitudo ſampſonis eſſet ibi velut debilitas. Tanta dominatio q monarcha octa uiani eſſet ibi ſubiectio. Tanta opulentia q diuicie creſi eſſent ibi pauptas. Tanta velocitas q velocitas azahe lis eſſet ibi tarditas. Tanta duratio q lōgiturnitas vite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

matuſalem eſſet ibi vix vnū momentum · tanta ſanctita/
tis ꝑfectio ꝙ ſanctitas vite pn̄tis eſſet ibi defectus · tanta
iocunditas ꝙ omnis delectatio huius vite eſſet ibi meſticí
a tanta felicitas ꝙ omnis beatitudo vite iſtius eſſet ibi ca
lamitas tantꝰ feruoꝛ diuini amoꝛis ꝙ omnis feruoꝛ hu
ius vite eſſet ibi tepiditas · tanta libertas ꝙ omnis libertas
ſeculi huius eſſet ibi ſeruitus atqꝫ captiuitas · tanta ſecuri
tas ꝙ oīs ſecuritas mundi eſſet ibi timiditas · Ibi iu/
uentus nūꝗ̄ ſeneſcens eruntqꝫ omnes vt fertur ſemꝑ qua
ſi in etate triginta annoꝛum aut in etate ea qua obijt criſ/
tus cum dicat apoſtolus · Donec occurramus oēs in vi
rum ꝑfectum in menſuram etatis plenitudinis criſti ꝙ ta
men non eſt intelligendū ꝙ oēs reſurgent in ſexu virili ſꝫ
vnaqueqꝫ ꝑſona in ſua reſurget ſexu · Ibi ſanitas nūꝗ̄
infirmabilis · Ibi ſacietas omni carens faſtidio ymmo
ſaciati deſiderabimus ne ſacietas gignat faſtidiū ⁊ deſide
rantes ſaciabimur ne deſiderio ſit ānexa penuria ſiue anxi
etas carnales quippe delicie cito in faſtidium vertunt ſpiri
tales vero delicie deſiderium pariunt quia quod habent ⁊
ſentiunt cupiunt ſemꝑ habere atqꝫ ſentire guſtare ⁊ expiri
Ibi erit libertas expꝰs totius ſeruitutis indigne · Pulchri
tudo naturalis ac moꝛalis ⁊ ſuꝑnaturalis in aiā ⁊ corpe
et breuiter bona que ibi ſunt ⁊ erūt numerare non poſſumꝰ
ſed mereri · Ibi gaudiū purum cōtinuū ⁊ eternum Ibi
merita noſtra vltra ꝯdignū renumerātur Ibi coꝛpa erūt
aiābus ſubiecta ꝑfecte atqꝫ ꝓmptiſſime obediencia ⁊ vbi
voluerit aiā coꝛpus mox erit · Auferentur etiā a coꝛpibus

electorum ōnia p que nunc impediunt animas ab exerci/
cijs virtutū continuis · omnis grauedo obſcuritas indi
gentia alimenti indumenti ac ſompni fulgebuntq̄ iuſti ꝛ
tāq̄ ſintille in arundineto diſcurrēt mutabunt fortitudinē
p fortitudine nature ac vie accipientes fortitudinē felicis
innouationis ac glorie aſſument pēnas ꝛ aquile volabūt
et non deficient · Egredientur ꝛ ſalient quaſi vituli de ar/
mento ꝛ dicent · Ecce deus noſter expectamus eum ſalua
bit nos · Gracias tibi agim⁹ domine deus noſter ōnipo/
tens qui es ꝛ qui eras qui accepiſti virtutē tuam magnā
et regnaſti · Tunc clariſſime cognoſcemus ꝛ cum pcordi
aliſſima graciarum actione confitebimur ad dei honorem
q̄ breue fuit omne tempus in quo pro tanta beatitudine
domino maieſtatis ſeruiuimus q̄ modicus labor quo p
tam immenſa quiete hic laborauimus q̄ pua ſatiſfactio p
peccatis per quā ad interminabilem dulcedinē illam eterni
tatiſq̄ pacem puenimus q̄ exigua pūgna per quā ad vic
toriam ſecuriſſimā numq̄ finiendā perducti ſumus · Nūc
igit⁹ ōi excluſo tpe ōi puſillāitate abiecta ōi ſpreto faſtidio
ad tantā beatitudinē feſtinem⁹ ꝛ quia beati mundo corde
quoniā ipſi deum videbunt iam puritati cordis feruenter
ac fortiter ſtudeamus omni cuſtodia cuſtodientes corda
noſtra ab omni culpa quoniā nichil inquinatū intrabit
gloriam dei · Nunc ergo conemur futuram illam plibare
dulcedinem ꝛ guſtare q̄ dulcis eſt dominus quaten⁹ eius
ſuauitatem expti carnalia cōtemnamus atq̄ vt ad tam
dulcem pringere mereamur pguſtum ac diuinam expiri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ſuauitatem vitem⁹ōnem ꝯſolationē inanem ⁊ cunctā delec
tatio carnalē ac in ōi potētē aſpcū ābulem⁹ ſollicite ꝓficiētes
cotidie in ōni gracia ⁊ virtute. ¶ Excitatio cor
dis ad appetēdū inceſſabilit' ac feruēter beatitudinē et'nalē

¶ Articulus lxvi.

Serui dei ſeruient illi ⁊ videbunt faciē eius ⁊ no/
men eius ſcriptum in frontibus ipſoꝝ ⁊ regna
bunt in ſecula ſeculoꝝ apocalipſ ultiō ¶ Quaē triſtis es
anima mea ſpera in deo quoniā adhuc confitebor illi qui ē
ſalutare vultus mei ⁊ deus meus qui eſt deus obiectum
cauſa ⁊ fons totius ſalutis mee. Et nunc o aiā mea qua
re merore conſumeris. Nūquid rex ⁊ ſaluator adiutor ⁊
conſolator non eſt tibi aut conſiliarius tuus perijt quia cō
prehendit te dolor. Audi dicentem conſulentem ⁊ exhor/
tantem. Inuoca me in die tribulationis ⁊ eruam te ⁊ ho
norificabis. An non credis ꝓmittenti qui ait quoniā
in me ſperauit liberabo eum ꝓtegā eum quoniā cognouit
nomen meum. Clamauit ad me ⁊ exaudiā eum cū ipſo
ſum in tribulatione eripiā eum ⁊ glorificabo eum. Lon/
gitudine dieꝝ replebo eum oſtendam illi ſalutare meum
Nonne ſumma ⁊ ineffabilis veritas ait. Omnis qui pe
tit accipit ⁊ qui querit inuenit ⁊ pulſanti aperietur. Sꝫ
aduerte ⁊ imple ꝙ hec ipſa veritas iterum loquitur opor
tet ſemper orare ⁊ non deficere et rurſus ora patrem in
abſcondito. ¶ Itemqꝫ ſpiritus eſt deus ⁊ eos
qui adorant eum in ſpiritu ⁊ veritate adorare oportet
hoc eſt cum interna mentis recollectione ac diligenti at

attentione atqꝫ in vera deuotione ad ſalutem cum ꝓpoſito
⁊ conatu vitandi omne peccatum Peccatores enī in ꝓpo
ſito peccandi manentes non audit deus. Propter quod
filiꝰ dei dixit non omnis qui dicit michi domine dn̄e intra
bit in regnum celoꝝ ſed qui facit volūtatē patris mei qui
in celis eſt. Non te conturbet aduerſitas neqꝫ temptatio
te contriſtet ymmo omne gaudium exiſtima cum in vari
as temptationes incideris ſciēs ꝙ ꝓbatio fidei tue patiē
tiam operantur hoc eſt ad pacientiam te excercet. Patien/
tia autem opus ꝑfectum habet vt ſis ꝑfecta ⁊ integra in
nullo deficiens audi patrem celeſtem te dulciter conſolan/
tem ego quos amo arguo ⁊ caſtigo ignoras ꝙ per mul
tas tribulationes oportet te intrare in regnum celorum et
omnes qui volunt pie viuere in criſto ꝑſecutionem patien
tur nōne ipm̄met criſtum oportuit pati dei filiū ⁊ ita intra/
re in gloriam ſuam. Nonne hic mundus ⁊ terra peregri
nationis iſtius eſt vallis lacrimarum locus exilij ⁊ carcer
non patria electorum. Neſcis ꝙ beati qui lugent ve autē
ridentibus. Nōne deum offendiſti in multis ⁊ cotidie ſe/
pe offendis eum qui peccata nō patitur abire inulta. Fla
gella igitur domini patienter gratanterqꝫ ſuſcipe ⁊ ea ad
tuam emendationem non ad tuam ꝑdicionem ꝓueniſſe
cum penitentia ⁊ humilitate iugiter recognoſce. Itaqꝫ cō
municās paſſionibus criſti gaude quatenꝰ in reuelatioē
glorie eius gaudeas ⁊ cum ipſo eternaliter glorieris quo
niam quod eſt honoris ⁊ glorie ac virtutis ſuꝑ te requieſ
cet. Si nunc in omni aduerſitate patiens fueris in deo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

eternaliter exultabis . Si nunc modicum oporteat cõtriſ-
tari in varijs tribulationibus vt ꝓbatio fidei tue multo
ꝓcioſior fit auro. Qui enĩ humilis ⁊ patiens fuerit erit in
gloria . Benedic deo qui ſecundum miſericordiam ſuam
magnã regenerauit te in ſpẽ viuam vt cõſequaris atꝫ poſ
ſideas hereditatẽ incorruptibilem incõtaminatã inmarceſ
ſibilem tibi in celo ꝑatam in qua exultabis leticia inener-
rabili . Tunc videbis et afflues ⁊ mirabitur ⁊ dilatabitur
cor tuum ⁊ pre plenitudiẽ glorie teipſã capere vix valebis
Tunc gaudens gaudebis in domino et exultabit mens
tua in deo ſalutari tuo cum fecerit tibi tam magna deꝰ om
nipotens qñ induerit te veſtimento ſalutis ⁊ adimpleuẽit
te iocunditate cum vultu ſuo . In horũ conſideratione et
ſpe lauda deum tuum ⁊ filia ſyon exulta in toto corde tuo
filia iheruſalem qr dominꝰ rex in medio tui eſt vt ſaluet te
ineternum nec vltra timebis malum letare in hijs que di
co tibi quia in domũ domini ibis. In domũ non manu
factam eternã in celis in qua id quod in pſenti eſt momẽ
taneum et leue tribulationis tue oꝑabitur in te eternũ pon
dus glorie infinite . Idcirco expecta dominũ viriliter age
et quicquid poteſt manꝰ tua infatigabiliter oꝑare qm̃ la-
bor tuus non erit inanis in domino eritqꝫ merces copioſiſ
ſima finem non habitura opi tuo bonorũ enĩ operũ glori
oſus eſt fructus . Menſurã bonam ⁊ confertam ⁊ coagi-
tatam ⁊ ſuꝑefluentem dabit dñs vt ſaluator tuus in ſinũ
tuum Noli diligẽ mundũ ⁊ ea que in mundo ſũt Nõ enĩ
hic habes manentẽ ciuitatẽ ꝫ futurã inquiris de q̃ apt vir

ſanctus glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei ſicut letantiū
omniū habitacio in te expecta igitur ciuitatē fundamenta
habentem cuius artifex ⁊ conditor deus accede montē ſy-
on ad ciuitatem dei viuentis iherusalē celeſtē ad multorū
milium angelorꝫ frequētiam ad eccleſiā ꝑmitiuorum qui
conſcripti ſūt in cel' apud deū iudicē ōniū cui nūc ſeruias cū
metu ⁊ reuerentia quoniā maledict⁹ homo qui facit opus
altiſſimi negligenter · Hec eſt vrbs ſacra iheruſalē de qua
cecinit yſayas ꝓpheta · Surge illuminare iheruſalē qm̄
venit lumen tuum ⁊ gloria domini ſupͅ te orta eſt ⁊ in te vi
debitur gloria eius nō audietur iniquitas in terra tua vaſ
titas ⁊ contricio in t'minis tuis ⁊ occupabit ſalus muros
tuos ⁊ portas tuas laudatio · Inſanit iudeus infelix q
iſta exponit de terrena iheruſalē quam in aduentu ſui meſ
ſie expectat quē ſcimus veniſſe quia p̄fatis verbis glorioſ⁹
flos ꝓphetarum yſayas ſubiungit · Non erit tibi ampli
us ſol ad lucem dum per diem nec ſplendor lune illumina-
bit te · Sed erit tibi dominus in lucem ſempiternū ⁊ deus
tuus in gloriā tuam · Nō occidet vltra ſol tuus ⁊ luna tua
non minuetur quia erit tibi domin⁹ in lucem ſempiternā ·
Populus autē tuus omnes iuſti in ꝑpetuū hereditabūt
terrā germen plantationis mee opus manus mee ad glo
rificandum · Hec eſt ciuitas de qua iohannes aplūs in
apocalipſ miſtice loquitur · Erat ſtructura muri eius ex
lapide iaſpide · Ipſa vero ciuitas ex auro mundo ſimili
vitro munda fundamēta muri ciuitatis ōni lapide p̄cioſo
ornata ⁊ ſingule porte eius ex ſingul' margaritis ⁊ platee

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ciuitatis aurum mundũ tamq̃ꝫ vitrum plucidũ ⁊ templũ
non vidi in ea dominus eñ õnipotens templũ illius eſt et
agnus ⁊ ciuitas non eget ſole neqꝫ luna . Nam claritas
dei illuminat eam ⁊ lucerna eius eſt agnus . Non intra-
bit in illã aliquid coinquinatũ ⁊ faciẽs abhominationem
et mẽdatiũ niſi qui ſcripti ſunt in libro vite Ad hãc glorio
ſiſſimã ciuitatẽ indeſinẽter aſpira O anima Certe funes
ceciderunt tibi in p̃claris . Sit ergo p̃clara tibi hec ciuitas
atqꝫ hereditas tua cuius amore contẽpne carnalia ⁊ t̃rena
vt portio tua ſit in t̃ra viuentiũ . Ibi theſaurus tuus ibi p̃
parata ſũt glorioſiſſima ⁊ incõpabilia ac ineffabilia bona
que facilꝰ poteſt mereri ac adipiſci q̃ꝫ in vita hac cõprehẽdẽ
aut effari . Ecce aduentũ tuum p̃ſtolatur tota policia tam
ſumme ac ſpecioſiſſiẽ ciuitatꝫ ymmo rex ⁊ dñs expectat te
qui te tanto iocundiꝰ tãto benigniꝰ celeriuſqꝫ ſuſcipiet q̃ꝫto
in eius amore pfectior fueris ⁊ quo plura ac grauiora pro
eo pertuleris . Ideo in aduerſis quaſi omnibus diuicijs
glorieris . Uſquequo o miſera anima q̃ꝫ diu marceſcis ig
nauia nec acceleras ad intrandũ terram hanc optimã in
qua nullius rei penuria eſt quã tibi filius dei ſuo ſanguiẽ
compauit in qua montes ſtillãt dulcedinẽ ⁊ colles fluunt
lac ⁊ mel quid tu ſopore dep̃meris . Surge ⁊ inuoca deũ
tuũ vt deducat te per vias rectas ⁊ oſtendet tibi regnũ ſuũ
et t̃buet tibi ſciãm ac ſalutẽ ſcõꝝ ſi cõputaris xp̃o ⁊ cõreg
nabis ſi ſocia fueris tribulationis ſocia eris cõſolationis .
Ibi fluminis impetus id eſt copioſiſſima infuſio diuicia
rum ſpũs ſãcti letificat ciuitatẽ dei . Uidemꝰ nũc deum per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

ſpeculum in enigmate tunc autē videbimus eum facie ad
faciem nunc cognoſcimus deū ex parte ⁊ imꝑfecte tunc ve
ro cognoſcemus eū ꝑfecte ⁊ clare ſicut cogniti ſumus ab
eo. Repoſita ſit hec ſpes in ſinu tuo ⁊ crede videre bona do
mini in terra viuentium atqꝫ in eius electione aſſidue ꝓfi/
ce qui tam magnifice egit tecum. ¶ De cōſide
ratōis effectib⁹ ac deſiderijs et'ne felicitat; ¶ Articul⁹ lxvii

Apud te domine eſt fons vite ⁊ in lumine tuo vi
debimus lumen in pſal'o ¶ Dominus ⁊ ſalua
tor in exordio ſue p̄dicationis dicebat penitenciā
agite appropinquabit enī regnum celorum. Ex hoc cō
ſtat ꝙ conſideratio ⁊ affectus regni celeſtis inducit homi
nem ad penitenciā agendam. Nempe dum quis diligen
ter ꝑpendit ꝓ poſſe quāta ſit gloria regni celeſtis dolet ſe dē
meruiſſe gloriam tantam ⁊ de ſuis penitet confitetur ⁊ ſa/
tiſfacit peccatis quatenus amiſſam felicitatem recuꝑet. ¶
Secunda conſideratio regni celeſtis facit hominē tempo/
ralia aſpernari auariciā deteſtari ⁊ neceſſarijs eſſe conten
tum ſicut ex verbis gregorij tactū eſt. Si conſideremus
que ⁊ quāta ꝓmittuntur nobis in celis vileſcunt omnia
que habentur in terris. Hinc dixit apoſtolus. Exiſtimo
omnia detrimentū eſſe ꝓpter eminentē ſciāꝫ domini noſ/
tri ihū xp̄i ꝓpter quod ōnia arbitror vt ſtercora vt xp̄m lu
crifaciam Nulla namqꝫ eſt compatio terrenorū ⁊ tempora
liū atꝫ carnaliū rerū ad bona diuiā celeſtia ⁊ et'na Quid ti
bi g̊o criſtiane cū iſtis ſēſibilib⁹ ⁊ terrenis qui ad bona celeſ
tia inuitaris ¶ Tercia conſideratio regni celeſtis accedit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

hominē ad laborandū fortiter ꝑſeuerant' ac feruide ꝓ glori
a tanta. Juxta illud ſcōi paralipominū xv. Nos autē
confortamini ⁊ non diſſoluantur manus veſtre erit enim
merces operi. Hinc ayt apoſtolus. Neſcitis ꝙ hij qui in
ſtadio currunt omnes quidē currunt ſed vnus accipit bra
uium ⁊ illi quidē vt corruptibilē coronā accipiant nos āt
vt incorruptam. Sic currite vt comphendatis. Si em̄
illi totis ſic viribus currunt pro corruptibili brauio ⁊ pua
ac breui corona quāuis ſciant non niſi vnum eorum ac-
cepturum eſſe brauiū curſus celerioris quāto magis viam
mandatorum dei currere debemus ꝓ brauio ſempiterno
⁊ premio glorioſa quod certum eſt vnūquēqꝫ currentium
eſſe ſumpturū ⁊ plane ꝑſus eſt indignus tanta ſalute q
ꝓ ea rennuit laborare hoc tempore breui nec eius amore
vult illicitas delectationes vitare. Maxima iniuria dato
ris huius ſalutis eſt ſic ꝑuipendere ipſum ⁊ ſua ꝓmiſſa ⁊
nollente ac tepide aut omnino non querere gloriam tan-
tam. ¶ Quarta conſideratio regni celeſtis retrahet homi
nem a cunctis peccatis in quantū ſunt impeditiua tante be
atitudinis ꝙ quāto feruentius quis affectat tanto vehe-
mentius amittere eam formidat. Si ẏꝫ multa ⁊ horren-
da facinora plurimi vitant ne temporalia damna incurrāt
ꝑſertim ne occidant' quanto magis fugere debemus ſem
per vniūſa peccata quātū fragilitas ꝑmittit humana ne vi
tam glorie amittamus ne ꝑcioſiſſimis bonis eterne felici
tatis qui eſt ſtatus omniū bonorū aggregatione ꝑfectus
priuemur. Hinc hortatur apoſtolus has ergo habentes

ꝑmiſſiones mundemus nos ab omni inquinamēto car
nis et ſpiritus perficientes ſanctificationē in timore dei. ¶
Quinta conſideratio iſta animat ⁊ confortat nos ad re/
pungnandum viriliter ⁊ conſtanter aduerſarijs noſtre ſa
lutis mundo carni demonibus quia vt ayt apoſtolus Nō
coronatur niſi qui legittime certauerit. Cum enī tanta ſit
merces huiꝰ victorie iuſtiſſimū ē infatigabilit̄ reluctari tēp
tationibus ⁊ peccatis ⁊ omni hoſte ſalutis. Hinc ſapien
tie ſcđo legitur de electis In paucis vexati in multis bene
diſponētᷣ qm̄ deꝰ tēptauit illos ⁊ inuenit illos dignos ſe
ideo accipient regnum decoris ⁊ dyadema ſpeciei de ma/
nu domini. Unde rurſus hortatur apoſtolus. Non fa
tigemini animis veſtris nōdum vſq; ad ſanguinem reſti
tiſtis aduerſus peccatum repungnantes. Hinc quoq; gre
gorius. Delectat inqt mentem magnitudo premiorum
ſed non deterreat certamen laborum. Ad magna enī pre
mia perueniri non poteſt niſi per magnos labores ¶ Sex
ta conſideratio glorie eternalis parit patientiam in aduer
ſis facitq; hominem omnē tribulationem ⁊ perſecutionem
hylariter ac leuius ſuſtinere cum tanta ſit fructuoſitas ad
uerſitatis ⁊ tanta merces patientie eius ideo loquitur criſ
tus. Beati eſtis cum maledixerint vobis homines ⁊ ꝑ
ſecuti vos fuerint dixerint ⁊ omne malum aduerſus vos mē
tietes ꝓpter me gaudete in illa hora ⁊ exultate quoniam
merces veſtra copioſa eſt in celis ¶ Septima conſiderati
o iſta accendit hominē in dei amore qui ſemetipm̄ nobis
ꝑmiſit in premium obiectabile ⁊ ſuiipſius immediatam

et claram viſionem in premiū formale qui ſe tam infinite omnibus excellentiorem ac digniorem et incomp̄henſibili caritate pietate atq3 dignatione dignatur ꝑ paupculis ſu is creaturis tam immediate ⁊ ꝓxime counire queādmo/ dū bn̄ficia data ſic ⁊ ꝓmiſſa p̄ſtāda inflāmant ad amorē benefactoris ac ꝓmiſſoris ¶ Octaua cōſideratio iſta facit hoīēm humiliare ſeipm̄ dū ad tam ſupnaturalē beatitudi/ nem ſe cōditū atq3 vocatū ppendit ad quā ſe ex ſe ōino in/ dignum inſufficientem ⁊ impotentē eſſe cognoſcit ⁊ ita in/ tra ſe dicit vnde hoc tibi o indigna vilis creatura ex omni pte defectuoſa vt ad tantam beatitudinē ſis creata ordina/ ta redempta ⁊ inuitata facit enī conſideratio hec hominē eſſe ſollicitum vt gratus ſit deo ne tantā negligat graciam ideo ayt apoſtolus. Oportet nos obſeruare ea que audi/ uimus ne forte peffluamꝰ quō enī effugiemꝰ ſi tantā neg lexerimus ſalutem ⁊ denuo videte ayt ne recuſetis loquē/ tem. Si enī illi non effugerunt recuſantes eum qui ſup ter tam loquebatur multomagis nos qui de celo nobis loqn̄ tem auertimus vt ergo hij ſalubres effectus inueniantur in nobis attendamꝰ aſſidue ⁊ prudenter quāta ſit beatitu do ⁊ gloria regni celeſtis ad quod conditi ſumus ⁊ vocati ymmo ad qd̄ ōni die multiplicit̄ inuitamur

¶ Exhortatio ad ꝓmerendū beatitudinem eternalē et qualiter cōpendioſius ꝓmereri ⁊ adipiſci poſſumꝰ. eandē.

¶ Articulus vltimus.

QVe ſurſum querite ſunt vbi eſt criſtus in dextēa dei ſedens que ſurſum ſunt ſapite nō q̄ ſup terrā

ad colocenſes tercio ¶ Duo amores vt ſanctꝰ inſtruit au
guſtinus Duas conſtituunt ciuitates quoniā amor dei
creſcens vſq; ad contemptū ſui ciuitatē conſtituit dei hoc ē
eccleſiam militantē ymmo ⁊ triumphantē. Porro amor
ſui creſcens vſq; contemptū dei ciuitatem facit dyaboli id ē
eccleſiam malignantiū regnum babilonis ⁊ antexpriſti.
Itaq; amor infuſus purus ⁊ ſpiritalis quo ſuper omnia
deum diligimus ⁊ noſipſos in deo eſt origo merendi et
fons omnis operis meritorie virtuoſi. Amor autē im ꝓ/
bus ſui qui eſt amor ꝓuatus ⁊ ad ſe inordinate reflexꝰ ori
go eſt omnium viciorum qui igitur cupit copioſe profi/
cere celeriter ꝑfici ⁊ ad regnum celeſte compendioſe perduci
ſtudeat ſeipſū in deo amare hoc eſt omnia illa optare que
rere ⁊ amplecti q̃ ſibi magis neceſſaria aut vtilia ſunt ad
complacendum deo ⁊ optinendum beatificam viſionem
ipſius hoc eſt aduerſa ⁊ aſpa ⁊ que afflictiua ſunt carnis
corripi cupiat contempni irrideri ac ferre iniurias non de/
digneṫ ſed gaudeat deo reuerenter ac feruide deſeruire
non ceſſet ſeipſum coram deo ⁊ ꝓximis humiliet ſemꝑ om
ne tempus ſuū fructuoſe expendere delectetur. Ecce quāto
iſtud adimpleuerit plenius tanto patientior manſuetior
humilior feruentior tēꝑantior erit in omnibus. Impro
bum ergo ⁊ priuatum amorem quo carnales delicie tem
porales diuicie ꝓpria cōmoda temporales honores aman
tur et expetuntur funditus extirpemus de cordibus noſ/
tris quoniam falſus ⁊ peſſimus amor ille eſt caritatis ve
nenum ⁊ per ipm̄ fit homo ſeruꝰ dyaboli Menbrū anxpi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

mancipium iniquitatis ciuiſqꝫ babilonis · Conſideremꝰ
q̃ꝫ periculoſus viciosus infectiuꝰ nociuus atqꝫ damnabi/
lis ſit amor iſte ꝓuatus qui trahit vſqꝫ ad dei contemptũ
et ad transgreſſiones p̃ceptorum ipſius · Sicqꝫ amorem
iſtum tamq̃ꝫ omnis ꝑdicionis cauſam ac fomitẽ toto cor
de abhorreamus deum indefinenter p̃cemur vt tam male/
dictum amorem ⁊ omnẽ carnalem affectum tollat õnino
de cordibus noſtris ⁊ ſua ſancta dilectione nos implere
dignetur quatenus deum noſtrum per ꝓpriã puram ⁊ in
finitam bonitatẽ ipſius ſuꝑ omnia toto corde iugiter dili/
gentes ⁊ etiam ideo quoniã ipſe prior dilexit nos ⁊ quia
p̃cepit hoc ipſum ac deuiũ ꝓpter beneficia atqꝫ ꝓmiſſa ip
ſius ad beatificam eius viſionem recto itinere inceſſanter
tendamus ſicqꝫ ex ipſo per ipſum ⁊ in ipſo iam viuamus
per graciã ⁊ in futuro per gloriam nempe vt in meditationi
bus ſuis pater ſanctꝰ bernardus fatetur · Beatitudo noſ
tra ã p̃mium noſtrũ eſt deum videre cũ deo viuere ex deo
et in deo vitam habere eſſe cũ deo ⁊ eẽ in deo q erit õnia in
õnibꝰ ⁊ vbi eſt ſũmũ bonũ ibi ſũma felicitas ibi ſũma io
cunditas vera libertas perfecta caritas eterna ſecuritas ſecu
ra eternitas · In ipſo eſt vera leticia plena ſcientia omnis
pulchritudo omnis beatitudo ibi pax ſempiterna pietas
bonitas lux virtus honeſtas dulcedo vita ꝑhennis gloria
laus requies amicicia glorioſa ⁊ concordia dulcis que er
go nos angit ⁊ impellit veſania ſitire viciorum abſinthiũ
ſequi huius mundi naufragium vite labentis infortuni/
um pati impie tyrannidis ferre dominiũ ⁊ non potius cõ

uolare ad ſanctorū felicitatem ad angelorū ſocietatem ad
ſolemnitatē ſuperne leticie ad iocunditatē contemplatiē vt
poſſimus intrare in potentias domini ⁊ videre ſuphabun
dantes diuicias bonitatis ipſius ibi videbim⁹ glorie deco
rem ſanctorum ſplendorē ⁊ regie poteſtatis honorē· Cog/
noſcemus patris potentiam filij ſapientiam ſpiritus ſācti
benigniſſimā ꝓfuſus clementiā · Sicq̄ȝ habebim⁹ totius
benedicte ac ſumme trinitatis noticiā· O q̄ȝ beatiſſima vi/
ſio videre deum in ſeipō videre eum in nobis ⁊ nos in eo·
Hec erit ſūma felicitas quoniā intelligetur in ſuo puro eē
ſinceriſſima deitas comp̄hendit incōprehenſibilis trini/
tas ⁊ patebunt deitat̄ archana· Hec viſio ac delectatio to
tum cor hominis replens ⁊ ſacians erit tota illius beatitu/
dinis conſūmatio vna erit ibi omniū lingua · Jubilatio
indefeſſa vnus affectus idem effectus eterna laudatio ibi
angelorum ⁊ hominū vnum eſt gaudiū vnum colloquiū
vnum conuiuiū illuc feſtinare debemus · Ibi feliciter ſine
ſine viuemus· Si in tantū amamus hanc vitā miſerabi
lem incertam caducā in qua cū tanto p̄iculo labore peccato
q̄ȝ viuim⁹ multomagis amare debemus vitā illam in qua
cum ſūma ſecuritate quiete ⁊ puritate ineternū viuemus
q̄lis putatis erit tūc ſplēdor animarū qn̄ ſolis ſplendorē ha
bebit lux corporū in regno pr̄is iuſtoꝝ hͦ eſt regnū regnoꝝ
regnū omniū ſcōꝝ patria electorū de qua in legenda beatiſ
ſimorum ſanctorū martirū epictici p̄ſbiteri ⁊ aſtionis mo
nachi legitur Poſſeſſio beatoꝝ p̄adiſus vocatur quorū
tabernacula ex lumine ſunt conſtructa quorū vita deus eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

et conuerſatio immortalis exiſtit. In quorum capitib9 ſūt corone ex auro puriſſimo ac varijs gēmis quorum imperator et rex eſt deus deorum cuius miniſtri ſunt angeli lucis et ſenatus regis illius p̄clarus eſt cuius media pars ſunt prophete alia vero ap̄li. Porro nomē ciuitatis xp̄o popl̄'in qua ſtat vir quidam muſicus dauid habens pſalteriū decem cordarum qui cōmorantes in ciuitate illa iugit' excitat ad laudem regis ipſius dicens. Laudate dn̄m de celis laudate eum in excelſis. Laudate eum ōnes angeli eius laudate eum ōnes virtutes eius. Itaqz ad hanc beatiſſimā celeſtis paradiſi policiā feruidiſſime aſpirem9 atqz vt ad eam feliciter pertingere valeamus nouiſſima noſtra de quibus hucuſqz tractatum eſt ſapienter et aſſidue meditemur ad laudem et gloriam omnipotentis qui eſt ſup omnia deus ſublimis et benedictus AMEN.

Explicit memoriale q̄tuor nouiſſimorum dyoniſij carthuſienſis Anno dn̄i M.cccc.lxxxvi.ip̄o die Franciſci.

4 octobris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 59